

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران

معاونت اقتصادی

امکان سنجی محاسبه سهم بخش خصوصی در اقتصاد کشور

۱۳۹۵

مرکز آمار و اطلاعات اقتصادی اتاق ایران

فهرست مطالب

مقدمه

فصل اول - تعریف و تعیین حد و مرز بخش خصوصی

۱-۱- تعاریف و گستره‌ی بخش خصوصی طبق استانداردهای بین‌المللی

۱-۲- تجربه کشورهای جهان

۱-۳- تعریف بخش خصوصی در ایران و تعیین محدوده‌ی آن

۱-۴- پیشینه کارهای انجام شده در باره تعیین سهم بخش خصوصی

۱-۵- داده‌های خروجی مورد نیاز برای شناخت اقتصاد بخش خصوصی و تعیین سهم آن در کل اقتصاد

۱-۶- تعیین اطلاعات مورد نیاز برای انجام محاسبات بخش خصوصی

فصل دوم - شناخت سازمان امور مالیاتی به منظور شناسایی امکان استفاده از اطلاعات آماری آن

۲-۱- جامعه مؤدیان مالیاتی

۲-۲- انواع اظهارنامه‌های مالیاتی سازمان امور مالیاتی کشور

۲-۳- اطلاعات موجود در بانک اطلاعاتی سازمان امور مالیاتی

فصل سوم - استفاده از داده‌های آماری مرکز آمار ایران

۳-۱- طرح‌های آمارگیری مرکز آمار ایران

۳-۲- سیستم آمارهای مالی دولت (GFS)

فصل چهارم - سازمان‌های حسابرسی

۴-۱- سازمان حسابرسی و شناسایی فایل‌های آماری این سازمان

۴-۲- اطلاعات موجود در صورت‌های مالی سازمان حسابرسی

۴-۳- اطلاعات قابل استفاده از صورت‌های مالی

۴-۴- امکان استفاده از فایل‌های سازمان حسابرسی

فصل پنجم - سازمان بورس و اوراق بهادار

۵-۱- تعاریف کلیدی

۵-۲- شناخت سازمان بورس و فرابورس

۵-۳ - اطلاعات اقتصادی مربوط به شرکت‌های پذیرفته شده در سازمان بورس

فصل ششم - بررسی امکان آمارگیری ویژه‌ی گردآوری اطلاعات مورد نیاز محاسبات بخش خصوصی

۶-۱ - محاسبه سهم بخش خصوصی در اقتصاد از طریق اجرای آمارگیری توسط مرکز آمار ایران

۶-۲ - راهکارهای تفصیلی گردآوری آمار و اطلاعات اقتصادی

۶-۳ - چارچوب مناسب برای اجرای طرح‌های آمارگیری

۶-۴ - نیروی انسانی و اعتبارات لازم برای انجام آمارگیری

فصل هفتم - تأمین اطلاعات مورد نیاز از ترکیب منابع بیان شده در بالا

۷-۱ - سازمان امور مالیاتی

۷-۲ - نتایج طرح‌های آمارگیری مرکز آمار ایران

۷-۳ - فایل‌های اطلاعاتی سازمان حسابرسی ایران

۷-۴ - اطلاعات موجود در سامانه بورس اوراق بهادار

۷-۵ - امکان استفاده از اطلاعات ترکیبی با توجه به موضوع هم‌پوشانی اطلاعات

فصل هشتم - بخش عمومی، تعاریف و پوشش بخش

۸-۱ - تعریف استاندارد بین‌المللی بخش عمومی

۸-۲ - تعریف بخش عمومی در ایران و تعیین محدوده‌ی آن

۸-۳ - دسترسی به اطلاعات بخش عمومی

۸-۳-۱ - نهادهای عمومی غیردولتی

۸-۳-۲ - قوه مجریه، قوه مقننه، قوه قضائیه

۸-۳-۳ - شرکت‌های دولتی

فصل نهم - اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی و بررسی امکان تعیین سهم واحدهای تحت پوشش آن در

بخش خصوصی

۹-۱ - واحدهای تحت پوشش اتاق ایران

۹-۲ - اطلاعات موجود در مورد واحدهای تحت پوشش

۹-۳ - ساختار قانونی تأمین مالی اتاق

۹-۴ - امکان ساخت چارچوب برای واحدهای تحت پوشش

۵ - ۹- امکان‌سنجی تأمین اطلاعات واحدهای تحت پوشش اتاق از طریق اطلاعات مالیاتی، نتایج طرح‌های

آمارگیری مرکز آمار ایران، سامانه بورس اوراق بهادار، سازمان حسابرسی ایران

فصل دهم - تعاونی‌ها به عنوان جزئی از بخش خصوصی

فصل یازدهم - امکان‌سنجی محاسبه سهم بخش خصوصی با ارائه سناریوهای مختلف

۱۱-۱ - روش مستقیم محاسبه سهم بخش خصوصی در اقتصاد کشور

۱۱-۲ - روش غیرمستقیم محاسبه سهم بخش خصوصی در اقتصاد کشور

۱۱-۳ - برآورد سهم بخش خصوصی به روش‌های اقتصاد‌سنجی

۱۱-۴ - روش پیشنهادی برای محاسبه سهم بخش خصوصی در اقتصاد

مقدمه

کاهش تصدی‌گری دولت و ممانعت از مداخله در معادلات بازار و تسهیل در شرایط رقابت، استراتژی متخذه اکثر کشورها در دهه‌های اخیر بوده است. این حرکت در کشور ما نیز در طول برنامه‌های توسعه و سپس در سال‌های ۱۳۸۴ و ۱۳۸۵ با ابلاغ سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی شروع شده است.

به دنبال ابلاغ سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی و نقش مهمی که بر عهده بخش خصوصی گذاشته شد، مقرر گردید زمینه‌های لازم برای توسعه این بخش در اقتصاد کشور فراهم گردد. شناسایی ابعاد کمی این بخش و تعیین جایگاه آن در اقتصاد ملی، هدف این گزارش برای تأمین بخشی از این زمینه‌هاست. مهمترین ضرورت‌های اجرای این هدف را می‌توان به شرح زیر خلاصه کرد:

○ لزوم ایجاد نگاهی فراگیرتر به بخش خصوصی و مشخصه‌های آن از دیدگاه تعاریف و مفاهیم و انطباق آن با

سیستم حساب‌های ملی برای محاسبه ابعاد کمی این بخش

○ لزوم امکان سنجی دقیق از وضعیت اطلاعات آماری و امکانات موجود بر اساس سناریوهای مختلف برای

محاسبه ابعاد کمی بخش خصوصی با توجه به تجارب موجود در کشور و دنیای خارج

در این گزارش تلاش شده است با استفاده از توصیه‌های بین‌المللی سیستم حساب‌های ملی پیشنهادهایی برای تعیین روش‌های مختلف جمع‌آوری اطلاعات و محاسبه سهم بخش خصوصی در اقتصاد ملی ارائه گردد.

فصل اول - تعریف و تعیین حد و مرز بخش خصوصی

۱-۱- تعاریف و گستره‌ی بخش خصوصی طبق استانداردهای بین‌المللی

به منظور قابلیت مقایسه داده‌های به دست آمده از طرح محاسبه سهم بخش خصوصی با آمار حساب‌های ملی، باید سیستم حساب‌های ملی^۱ (SNA) مبنای محاسبات قرار گیرد، بنابراین ابتدا تعریف مختصری از SNA و سپس تعاریف و گستره بخش بر اساس این سیستم ارائه می‌شود.

سیستم حساب‌های ملی سال ۲۰۰۸

سیستم حساب‌های ملی مصوب پنج نهاد بین‌المللی متشکل از سازمان ملل^۲ (UN)، بانک جهانی (world bank)، صندوق بین‌المللی پول^۳ (IMF)، کمیسیون اروپا (EC)^۴ و سازمان همکاری و توسعه اقتصادی^۵ (OECD) که به اختصار (SNA) نامیده می‌شود، یک سیستم بین‌المللی برای تهیه حساب‌های ملی است که اولین نسخه آن در سال ۱۹۵۳ و ویرایش‌های بعدی آن در سال‌های ۱۹۶۸ و ۱۹۹۳ منتشر شد. آخرین ویرایش این سیستم در سال ۲۰۰۸ صورت گرفته است. سیستم سال ۲۰۰۸ به زبان فارسی نیز ترجمه شده است که در سایت سازمان ملل منتشر شده است.

تعاریف کلیدی

واحدهای نهادی: واحدهای اصلی که در SNA شناسائی شده‌اند و واحدهای نهادی نامیده می‌شوند واحدهای اقتصادی هستند که توانائی شرکت در گستره‌ای از تراکنش‌ها و توانائی داشتن مالکیت دارائی‌ها و تعهد بدهی‌ها از طرف خود را دارند. علاوه بر این چون واحدهای نهادی مسئولیت حقوقی برای عملیات خود دارند، مرکز تصمیم‌گیری برای تمام جنبه‌های رفتار اقتصادی خود هستند. در عمل بعضی واحدهای نهادی توسط دیگران کنترل می‌شوند و از این رو در چنین مواردی استقلال در تصمیم‌گیری کامل نیست و ممکن است در طول زمان تغییر پیدا کند. استقلال قانونی، نگاه‌داشتن دارائی‌ها و بدهی‌ها و استقلال رفتار اقتصادی همیشه با یکدیگر منطبق نیستند. در SNA معمولاً ترجیح به جنبه‌ی

---

^۱ . System of National Accounts

^۲ . United Nations

^۳ . International Monetary Fund

^۴ . European Commission

^۵ . Organisation for Economic Co-operation and Development

نخست داده می‌شود زیرا روش بهتری را برای سازمان‌دهی گردآوری و ارائه آمارها فراهم می‌کند حتی اگر سودمندی آن در مواردی محدود شود.

بخش‌های نهادی : واحدهای نهادی بر اساس کارکرد اصلی، رفتار و اهدافشان در یک گروه طبقه‌بندی می‌شوند تا بخش‌های نهادی زیر را بسازند.

۱. شرکت‌های غیرمالی : شرکت‌های غیرمالی واحدهای نهادی هستند که عمدتاً به تولید کالاها و خدمات غیرمالی بازاری اشتغال دارند.

۲. شرکت‌های مالی : شرکت‌های مالی واحدهای نهادی هستند که عمدتاً به خدمات مالی شامل واسطه‌گری‌های مالی اشتغال دارند.

۳. دولت : دولت از واحدهای نهادی تشکیل شده‌است که علاوه بر انجام مسئولیت‌های سیاسی خود و نقشی که در تنظیم مقررات اقتصادی دارند، خدمات و احتمالاً کالاها را عمدتاً بر مبنای غیربازاری برای مصرف فردی یا جمعی تولید و درآمد و ثروت را باز تولید می‌کنند.

۴. خانوارها : خانوارها واحدهای نهادی هستند که از یک فرد یا گروهی از افراد تشکیل یافته‌اند. تمام افراد در اقتصاد باید به یک و فقط یک خانوار تعلق داشته باشند. کارکرد اصلی خانوارها عرضه‌ی نیروی کار، انجام مصرف نهائی و ، به عنوان یک بنگاه، تولید کالاهای بازاری و خدمات غیرمالی (و شاید مالی) است. فعالیت‌های کارآفرینی خانوار از بنگاه‌های غیرشرکتی تشکیل شده‌اند که به استثنای مواردی در شرایط ویژه، در درون خانوار باقی می‌مانند.

۵. نهادهای غیرانتفاعی در خدمت خانوارها (NPISHs): نهادهای غیرانتفاعی در خدمت خانوارها موجودیت‌های حقوقی هستند که در اصل به تولید خدمات غیربازاری برای خانوارها یا کل جامعه اشتغال دارند و منابع اصلی آن‌ها کمک‌های داوطلبانه است.

واحدهای مقیم : کل اقتصاد از واحدهای نهادی که در سرزمین اقتصادی یک کشور مقیم هستند تشکیل شده‌است. هرچند سرزمین اقتصادی یک کشور در اصل از سرزمین جغرافیائی تشکیل شده‌است ولی دقیقاً با آن مطابقت ندارد، بعضی اضافات یا کسری‌ها به آن اعمال می‌شود. یک واحد نهادی هنگامی واحد مقیم یک کشور شناخته می‌شود که دارای یک مرکز منافع اقتصادی در سرزمین اقتصادی آن کشور باشد. یعنی وقتی برای یک دوره طولانی (به عنوان

راهنمای عملی، معمولاً یک سال یا بیشتر در نظر گرفته می‌شود) به فعالیت‌های اقتصادی در این سرزمین اشتغال داشته باشد. پنج بخش نهادی ذکر شده در بالا، فقط شامل واحدهای مقیم هستند.

محصول ناخالص داخلی (GDP)^۱ : اساساً GDP از مفهوم ارزش افزوده گرفته می‌شود. ارزش افزوده ناخالص، تفاوت بین ستانده و مصرف واسطه است. GDP حاصل جمع ارزش افزوده ناخالص تمام واحدهای تولیدکننده‌ی مقیم است بعلاوه آن قسمت (شاید کل) مالیات بر محصول، منهای یارانه بر محصول که در ارزش‌گذاری ستانده وارد نشده است. ستانده : ستانده به صورت کالاها و خدمات تولید شده توسط کارگاه تعریف می‌شود، به استثنای ارزش هر گونه کالاها و خدمات استفاده شده در فعالیتی که کارگاه برای آن ریسک استفاده از محصولات در تولید را نمی‌پذیرد، و همچنین به استثنای ارزش کالاها و خدماتی که برای تشکیل سرمایه (ثابت یا تغییرات موجودی انبار) یا خود مصرفی نهائی استفاده می‌شوند.

مصرف واسطه : مصرف واسطه متشکل از ارزش کالاها و خدماتی است که به عنوان نهاده از طریق فرآیند تولید مصرف می‌شود، بجز مصرف دارائی‌های ثابت که مصرف آن‌ها به عنوان مصرف سرمایه ثبت می‌شود.

تولیدکنندگان بازاری : تولیدکنندگان بازاری کارگاه‌هایی هستند که تمام یا بخشی از ستانده‌ی آن‌ها از تولید بازاری تشکیل شده است.

ستانده بازاری : ستانده بازاری ستانده‌ای است که برای فروش در بازار به قیمت‌های قابل ملاحظه از نظر اقتصادی در نظر گرفته شده است.

قیمت‌های قابل ملاحظه از نظر اقتصادی: قیمت‌های قابل ملاحظه از نظر اقتصادی قیمت‌هایی هستند که بر مقداری که تولیدکنندگان حاضر به عرضه هستند و بر مقداری که خریداران مایل به خرید هستند اثر قابل ملاحظه‌ای داشته باشند. این قیمت‌ها به طور عادی هنگامی حاصل می‌شود که (الف) تولیدکننده با هدف کسب سود در بلند مدت یا دست‌کم، پوشش هزینه‌های سرمایه و دیگر هزینه‌ها انگیزه‌ی تنظیم عرضه را دارد و (ب) مصرف‌کننده آزاد است که بخرد یا نخرد و انتخاب خود را براساس قیمت‌های مطالبه شده انجام می‌دهد.

---

^۱ . Gross Domestic Product

تولیدکنندگان غیربازاری : تولیدکنندگان غیربازاری متشکل از کارگاه‌های متعلق به واحدهای دولتی یا ' NPISH ها هستند که کالاها یا خدماتی را به رایگان یا به قیمت‌هایی که از نظر اقتصادی قابل ملاحظه نیستند به خانوارها یا کلا جامعه عرضه می‌کنند.

ستانده غیربازاری : ستانده غیربازاری ستانده‌ای است که توسط دولت و NPISH ها در نبود قیمت‌های قابل ملاحظه از نظر اقتصادی فراهم می‌شود. ستانده غیربازاری ممکن است به دو دلیل تولید شود:

الف. وادار کردن افراد به پرداخت برای دریافت خدمات جمعی از نظر فنی غیرممکن باشد زیرا مصرف آن‌ها را نمی‌توان کنترل یا پایش کرد. هنگامی که هزینه تراکنش‌ها بسیار زیاد است و شکست بازار وجود دارد مکانیسم قیمت‌گذاری نمی‌تواند به کار برده شود. تولید چنین خدماتی باید به صورت جمعی توسط واحدهای دولتی سازماندهی شود و از وجوهی غیر از دریافتی از فروش یعنی مالیات یا سایر درآمدهای دولت تأمین مالی شود.

ب. واحدهای دولتی و NPISH ها ممکن است کالاها و خدماتی را برای خانوارهای فردی تولید و عرضه کنند که می‌توانند حق‌الزحمه آن‌ها را دریافت کنند ولی به دلیل اعمال سیاست‌های اقتصادی یا اجتماعی تصمیم می‌گیرند حق‌الزحمه‌ای بابت ارائه‌ی خدمات دریافت نکنند به عنوان رایج‌ترین مثال می‌توان ارائه‌ی خدمات آموزش و سلامت به رایگان یا به قیمت‌هایی که از نظر اقتصادی قابل ملاحظه نیستند را نام برد هرچند که ممکن است انواع دیگر کالاها و خدمات هم عرضه شوند.

نهادهای غیرانتفاعی (NPIS)^۲ : نهادهای غیرانتفاعی موجودیت‌های قانونی و اجتماعی ایجاد شده به منظور تولید کالاها و خدمات هستند که وضعیت آن‌ها اجازه نمی‌دهد منبع در آمد، منفعت یا عایدی مالی برای واحدهائی باشند که آن را ایجاد، کنترل یا تأمین مالی می‌کنند.

نهادهای غیرانتفاعی در خدمت خانوارها : نهادهای غیرانتفاعی در خدمت خانوارها متشکل از NPI هائی هستند که توسط دولت کنترل نمی‌شوند. آن‌ها برای خانوارها کالاها و خدمات را به رایگان یا به قیمت‌هایی که از نظر اقتصادی قابل ملاحظه نیستند فراهم می‌کنند.

---

^۱ . Non-Profit Institutions Serving Households

^۲ . Non-Profit Institutions

تعریف و پوشش بخش خصوصی

از آنجا که بخش خصوصی جزئی از کل اقتصاد است و در سیستم حساب‌های ملی (SNA)، کل اقتصاد به پنج بخش نهادی تقسیم می‌شود، ابتدا به تعریف هر یک از بخش‌های نهادی می‌پردازیم و سپس از میان زیربخش‌های هر یک، آن‌هایی را که در بخش خصوصی قرار می‌گیرند انتخاب می‌کنیم. پنج بخش نهادی اقتصاد به شرح زیر است:

۱. بخش شرکت‌های غیرمالی:

۱-۱- نهادهای انتفاعی بازاری، (FPI) ها^۱

شرکت‌های خصوصی

شرکت‌های رسمی ثبت شده (شامل شرکت‌های سهامی، سهامی خاص،

سهامی عام، با مسئولیت محدود، تضامنی، مختلط)

شرکت‌های تعاونی (تولید، توزیع و مصرف)

شبه‌شرکت‌ها (شرکت‌های غیررسمی خانوارها)

شرکت‌های دولتی و شرکت‌های وابسته به نهادهای عمومی

شرکت‌های دولتی

شرکت‌های وابسته به نهادهای عمومی

شبه‌شرکت‌های تحت کنترل (شامل مالکیت) دولت

شرکت‌های تحت کنترل خارجی

شرکت‌های تحت کنترل خارجی

شبه‌شرکت‌های متعلق به واحدهای نهادی غیرمقیم

۲-۱- نهادهای غیرانتفاعی بازاری، (NPI) ها

نهادهای غیرانتفاعی بازاری خصوصی

نهادهای غیرانتفاعی بازاری تحت کنترل دولت

نهادهای بازاری تحت کنترل خارجی

۲. شرکت‌ها و شبه شرکت‌های مالی

۱-۲- شرکت‌های مالی

شرکت‌های مالی خصوصی

شرکت‌های مالی رسمی ثبت شده غیراز تعاونی‌ها

شرکت‌های مالی تعاونی

شرکت‌های مالی دولتی

---

^۱ . For-Profit Institution

شرکت‌های مالی خارجی

۲-۲- شبه‌شرکت‌های مالی

بنگاه‌های شبه‌شرکتی تحت مالکیت دولت

بنگاه‌های شبه‌شرکتی تحت مالکیت خانوار

شبه‌شرکت‌های متعلق به واحدهای نهادی غیرمقیم

۲-۳- نهادهای غیرانتفاعی مالی بازاری

۳. دولت

۳-۱- دولت

واحدهای دولتی

نهادهای غیرانتفاعی غیربازاری تحت کنترل دولت

بنگاه‌های غیرشرکتی بازاری تحت مالکیت دولت

بنگاه‌های غیرشرکتی غیربازاری تحت مالکیت دولت

۳-۲- تأمین اجتماعی

واحدهای تأمین اجتماعی

نهادهای غیرانتفاعی غیربازاری تحت کنترل تأمین اجتماعی

بنگاه‌های غیرشرکتی بازاری تحت کنترل تأمین اجتماعی

بنگاه‌های غیرشرکتی غیربازاری تحت مالکیت تأمین اجتماعی

۳-۳- شهرداری

واحدهای شهرداری

نهادهای غیرانتفاعی غیربازاری تحت کنترل شهرداری‌ها

بنگاه‌های غیرشرکتی بازاری تحت کنترل شهرداری‌ها

بنگاه‌های غیرشرکتی غیربازاری تحت کنترل شهرداری‌ها

۴. خانوارها (تولید کننده)

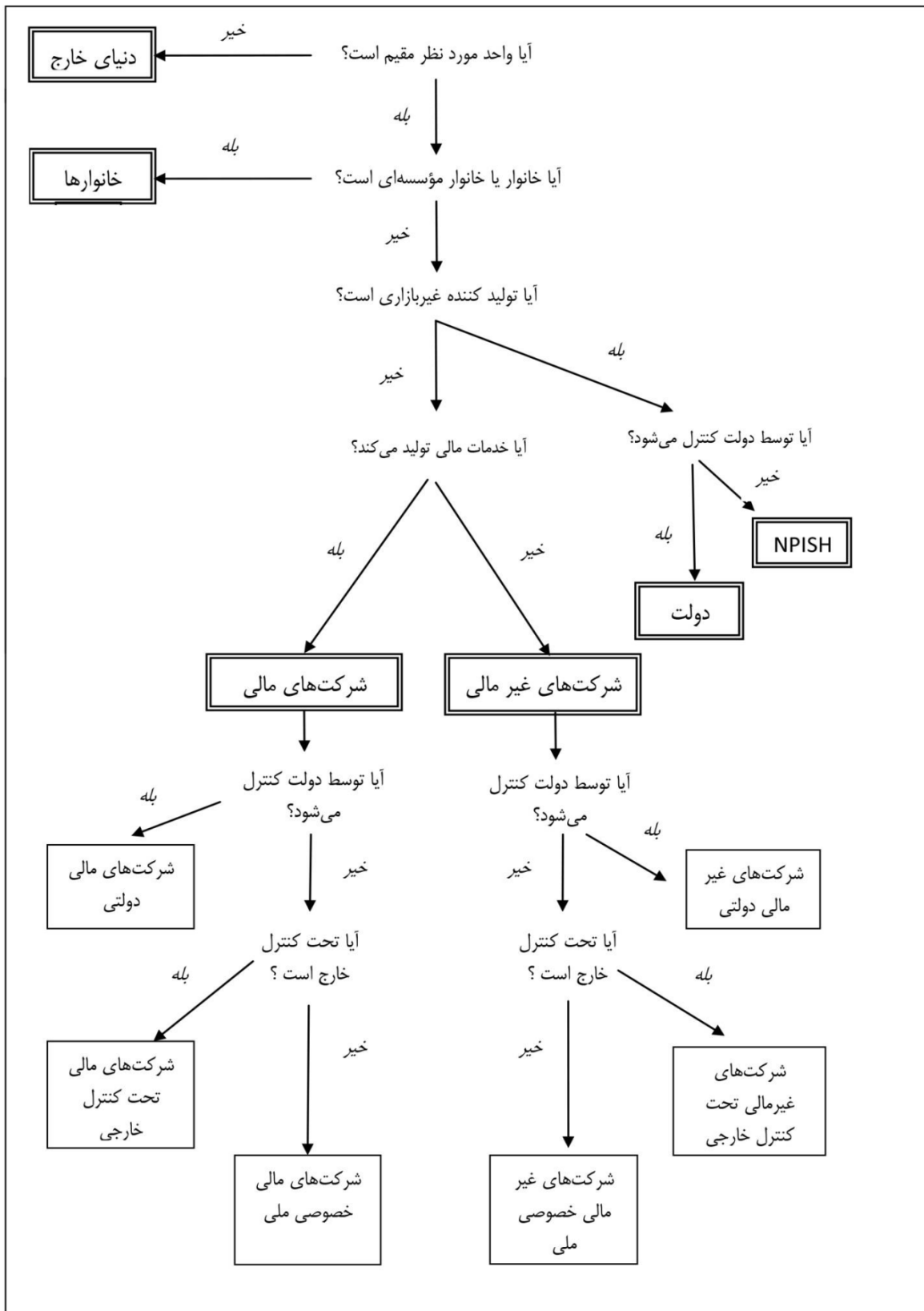
۴-۱- بنگاه‌های غیرشرکتی بازاری تحت مالکیت خانوار

۵. نهادهای غیرانتفاعی در خدمت خانوارها (NPISH)

توجه به شکل زیر نوع بررسی‌هایی را که برای تخصیص واحدها به بخش‌های نهادی مناسب و در نتیجه شناسایی آن‌ها

از نظر نوع فعالیت، لازم است را نشان می‌دهد.

نمودار راهنما برای تخصیص واحدها به بخش‌های نهادی

۱. بخش شرکت‌های غیرمالی

شرکت‌های غیرمالی شرکت‌هایی هستند که فعالیت اصلی آن‌ها تولید کالاها یا خدمات غیرمالی بازاری است. اصطلاح شرکت؛ تعاونی‌ها، شراکت‌های با مسئولیت محدود، واحدهای مقیم فرضی و شبه شرکت‌ها و نیز شرکت‌هایی که به طور قانونی تأسیس می‌شوند را در بر می‌گیرد. همه شرکت‌های غیرمالی مقیم، در بخش شرکت‌های غیرمالی قرار می‌گیرند و در عمل قسمت عمده‌ی این بخش را تشکیل می‌دهند. علاوه بر این نهادهای غیرانتفاعی که به تولید بازاری کالاها و خدمات غیرمالی اشتغال دارند نیز در این بخش قرار می‌گیرند. برای مثال بیمارستان‌ها یا مدارس که بهای خدماتشان را دریافت می‌کنند تا قادر به تأمین هزینه‌های جاری تولیدشان باشند، یا اتحادیه‌های صنفی که از طریق حق عضویت‌های دریافتی از اعضا تأمین مالی می‌شوند. اعضاء این اتحادیه‌ها از شرکت‌های غیرمالی یا بنگاه‌های غیرشرکتی تشکیل می‌شوند که ارتقاء و حفظ منافع آنها به عهده این اتحادیه‌ها است.

۱ - زیربخش‌های بخش شرکت‌های غیرمالی

شرکت‌های غیرمالی	نهادهای غیرانتفاعی (NPI) ها	نهادهای انتفاعی (FPI) ها
شرکت‌های غیرمالی دولتی	NPI های غیرمالی دولتی	(FPI) های غیرمالی دولتی
شرکت‌های غیرمالی خصوصی ملی	NPI های غیرمالی خصوصی ملی	(FPI) های غیرمالی خصوصی ملی
شرکت‌های غیرمالی تحت کنترل خارجی	NPI های غیرمالی تحت کنترل خارجی	(FPI) های غیرمالی تحت کنترل خارجی
کل شرکت‌های غیرمالی	کل NPI های غیرمالی	(FPI) های غیرمالی

۲. بخش شرکت‌های مالی

بخش شرکت‌های مالی شامل همه‌ی شرکت‌های مقیمی است که فعالیت اصلی آن‌ها ارائه خدمات مالی است شامل واسطه‌گری‌های مالی، خدمات بیمه و صندوق‌های بازنشستگی، و واحدهایی که فعالیت آسان‌سازی واسطه‌گری مالی انجام می‌دهند. این بخش همچنین شامل نهادهای غیرانتفاعی است که به تولید بازاری با ماهیت مالی اشتغال دارند، نظیر نهادهای غیرانتفاعی که از طریق حق عضویت‌های دریافتی از بنگاه‌های مالی که ارتقاء و حفظ منافع آن‌ها را به عهده دارند، تأمین مالی می‌شوند.

۲ - زیربخش‌های بخش شرکت‌های مالی

۱. بانک مرکزی
۲. شرکت‌های سپرده‌پذیر غیر از بانک مرکزی
۳. صندوق‌های بازار پول
۴. صندوق‌های سرمایه‌گذاری غیربازار پول
۵. سایر واسطه‌گری‌های مالی به جز شرکت‌های بیمه و صندوق‌های بازنشستگی
۶. فعالیت‌های جنبی مالی
۷. نهادهای مالی داخلی و قرض‌دهندگان پول
۸. شرکت‌های بیمه
۹. صندوق‌های بازنشستگی

۳. بخش دولت

بخش دولت عمدتاً از واحدهای مرکزی، ایالتی و محلی دولت همراه با صندوق‌های تأمین اجتماعی که توسط آن واحدها ایجاد یا کنترل می‌شوند، تشکیل شده است. این بخش همچنین NPI هائی را نیز که به تولید غیربازاری اشتغال دارند و توسط واحدهای دولتی یا صندوق‌های تأمین اجتماعی کنترل می‌شوند، در بر می‌گیرد.

۴. بخش خانوارها

بخش خانوارها شامل همه خانوارهای مقیم است. این بخش، خانوارهای مؤسسه‌ای را که از اشخاصی تشکیل می‌شوند که در بیمارستان‌ها، خانه‌های سالمندان، زندان‌ها و غیره برای مدت طولانی اقامت دارند را نیز در بر می‌گیرد.

۵. بخش نهادهای غیرانتفاعی در خدمت خانوارها (NPISH)

بخش نهادهای غیرانتفاعی در خدمت خانوارها همه‌ی NPI های مقیم را که کالاها و خدمات غیربازاری برای خانوارها یا کل جامعه فراهم می‌کنند غیر از آن‌هائی که توسط دولت کنترل می‌شوند، در بر می‌گیرد.

از میان زیربخش‌های هریک از بخش‌های فوق‌الذکر، آن‌هایی که در بخش خصوصی قرار می‌گیرند عبارتند از:

۱. شرکت‌های خصوصی (غیرمالی و مالی)

تعریف شرکت

در سیستم حساب‌های ملی (SNA) از شرکت به گونه‌ای گسترده‌تر از مفهوم قانونی آن استفاده شده است. بطور کلی تمام موجودیت‌هایی که:

الف. قابلیت ایجاد منفعت یا عایدی مالی برای صاحبانشان دارند،

ب. در قانون به عنوان موجودیت قانونی جدا از صاحبان آن‌ها که مسئولیت محدودی دارند، شناخته شده‌اند،

پ. به منظور اشتغال به تولید بازاری ایجاد شده‌اند،

به هر صورتی که خودشان را توصیف کنند یا هرچه که نامیده شوند، در SNA شرکت تلقی می‌شوند. اصطلاح شرکت همان‌گونه که به شرکت‌های تأسیس شده براساس قانون اطلاق می‌شود، تعاونی‌ها، شراکت‌های بامسئولیت محدود، واحدهای مقیم فرضی و شبه شرکت‌ها را نیز در بر می‌گیرد. هر وقت که از اصطلاح شرکت استفاده می‌شود، منظور از آن پوشش وسیع‌تری از تعریف محدود قانونی آن است مگر این که به صراحت گفته شود. هریک از اجزای اصلی پوشش گسترده‌ی شرکت‌ها به نوبه خود در زیر مورد بحث قرار خواهد گرفت.

شرکت‌های رسمی ثبت شده

شرکت‌هایی که به طور قانونی تأسیس می‌شوند ممکن است با اسامی متفاوتی نامیده شوند: شرکت‌ها، بنگاه‌های شرکتی، شرکت‌های مختلط سهامی و مسئولیت محدود، شرکت‌های خصوصی، شرکت‌های تضامنی، شرکت‌های با مسئولیت محدود و غیره. شرکتی که براساس قانون تأسیس می‌شود موجودیت قانونی است که به منظور تولید کالاها و خدمات برای بازار ایجاد می‌شود و می‌تواند منبع سود یا دیگر عایدی مالی برای صاحب (صاحبان) آن باشد؛ مالکیت آن به طور جمعی به سهامدارانی تعلق دارد که اختیار انتصاب مدیران پاسخگو برای مدیریت کلی خود دارند.

ویژگی‌های معمول شرکت‌ها را می‌توان به شرح زیر خلاصه کرد:

الف. شرکت یک موجودیت ایجاد شده از طریق فرآیند قانونی است که وجود آن مستقل از واحدهای نهادی دیگری که ممکن است در حقوق سهامداران آن شریک باشند به رسمیت شناخته می‌شود. وجود شرکت و نام و نشانی آن معمولاً در فهرست خاصی که برای این منظور نگهداری شده است، ثبت می‌شود. به طور معمول انتظار می‌رود شرکت یک مرکز منافع عمده اقتصادی در کشوری که ایجاد و ثبت شده است داشته باشد (یعنی مقیم باشد).

ب. شرکتی که به منظور تولید کالاها یا خدمات برای فروش در بازار ایجاد شده است، محصولات خود را به قیمت‌هایی که از نظر اقتصادی قابل ملاحظه هستند می‌فروشد. این بدین معنی است که یک تولیدکننده بازاری است.

پ. شرکت برای عملیات، تعهدات و قراردادهای خود کاملاً در مقابل قانون مسئول و پاسخگو است و این صفت اصلی یک واحد نهادی در حساب‌های ملی است. درآمد یا دارایی یک شرکت صرف نظر از فعالیت‌های تولیدی آن تابع نظام مالیاتی کشوری است که در آن مقیم است.

ت. مالکیت یک شرکت به طور جمعی به سهامداران واگذار می‌شود. میزان درآمدی که در هر دوره از حسابداری به عنوان سود تقسیم شده عملاً بین سهامداران توزیع می‌شود، توسط هیئت مدیره شرکت تصمیم‌گیری می‌شود. درآمد معمولاً به نسبت ارزش یا میزان سهام یا دیگر سهم‌های سرمایه، بین آن‌ها توزیع می‌شود. در یک شرکت ممکن است انواع مختلف سهام با حقوق و امتیازات متفاوتی وجود داشته باشد.

ث. هنگامی که کار یک شرکت به پایان می‌رسد، یا منحل می‌شود، سهامداران همچنان حق سهیم شدن در ارزش ویژه‌ی باقی‌مانده‌ی شرکت پس از فروش همه دارایی‌ها و پرداخت همه‌ی بدهی‌ها را دارند. اگر شرکتی به دلیل مازاد بدهی‌ها نسبت به دارایی‌هایش اعلام ورشکستگی کند، سهامداران آن مسئول بازپرداخت بدهی‌های مازاد آن شرکت نیستند.

ج. کنترل بر یک شرکت در نهایت توسط سهامداران آن به طور جمعی اعمال می‌شود. شرکت دارای یک هیئت مدیره است که مسئول سیاست‌های شرکت و انتصاب مدیریت ارشد آن است. هیئت مدیره معمولاً از طریق رأی دسته جمعی سهامداران منصوب می‌شود.

چ. ولی در عمل ممکن است بعضی سهامداران نفوذ یا کنترل بیشتری بر سیاست‌ها و عملیات یک شرکت نسبت به سایرین اعمال کنند.

ح. حق رأی سهامداران ممکن است برابر نباشد. بعضی از انواع سهام‌ها ممکن است حق رأی نداشته باشند، در حالی که سهام‌های دیگر ممکن است دارای حقوق استثنائی باشند، نظیر حق انجام انتصاب‌های ویژه در هیئت مدیره یا حق وتوی

سایر انتصاب‌هایی که با اکثریت آرا صورت گرفته است. این حقوق استثنائی را ممکن است دولت وقتی سهامدار یک شرکت است در اختیار داشته باشد.

خ. بسیاری از سهامداران که دارای حق رأی هستند از حقوق خود استفاده نمی‌کنند به طوری که ممکن است یک اقلیت کوچک سازمان یافته از سهامداران در موقعیتی باشند که کنترل سیاست و عملیات شرکت را در دست داشته‌باشند.

گروه شرکت‌ها

ممکن است گروه‌های بزرگی از شرکت‌ها یا مجتمع‌های تولیدی ایجاد شوند که از طریق آن‌ها یک شرکت مادر شرکت-های تابعه متعدد خود را کنترل کند، که برخی از آن‌ها نیز شرکت‌های تابعه‌ی متعلق به خود را کنترل کنند و به همین ترتیب تا آخر. برای مقاصد خاص در اختیار داشتن اطلاعات مربوط به کل یک گروه شرکت می‌تواند مطلوب باشد. ولی هر یک از شرکت‌های منفرد اعم از اینکه قسمتی از گروه را تشکیل داده باشند یا خیر، باید به عنوان یک واحد نهادی جدا در نظر گرفته شوند. حتی تابعه‌هایی که کل آن‌ها متعلق به شرکت‌های دیگر است موجودیت‌های قانونی جدائی هستند که توسط قانون و مقامات مالیاتی ملزم به تولید مجموعه‌ی کامل حساب‌ها از جمله ترازنامه‌ها می‌باشند. هرچند مدیریت یک شرکت تابعه می‌تواند تحت کنترل شرکت دیگری باشد، این شرکت همچنان برای انجام فعالیت‌های خود مسئول و پاسخگو است.

دلیل دیگر برای این که گروه‌های بزرگ شرکت‌ها به عنوان واحد نهادی منفرد در نظر گرفته نمی‌شوند این است که در عمل این گروه‌ها همیشه به خوبی تعریف نمی‌شوند، پایدار نیستند و به آسانی قابل شناسائی نیستند. بدست آوردن داده‌ها از این گروه‌ها که دارای فعالیت کاملاً یک پارچه‌ای نیستند ممکن است مشکل باشد. علاوه بر این بسیاری از مجتمع‌های تولیدی برای این که به عنوان یک واحد منفرد تلقی شوند بسیار بزرگ و ناهمگون هستند و اندازه و ترکیب آن‌ها هم می‌تواند به دلیل ادغام‌ها و قبضه مالکیت، پیوسته در طول زمان در حال تغییر باشد.

ادارات مرکزی و شرکت‌های هلدینگ

دو نوع واحدهای کاملاً متفاوت وجود دارند که غالباً به هر دوی آنها شرکت‌های هلدینگ گفته می‌شود. نوع اول ادارات مرکزی هستند که برخی جنبه‌های کنترل مدیریتی را بر شرکت‌های تابعه خود اعمال می‌کنند. این‌ها ممکن است گاهی اوقات بطور محسوسی کارکنان کمتری در سطوح پائین و کارکنان بیشتری در سطح ارشد داشته باشند ولی فعالانه به

تولید اشتغال دارند. این واحدها به بخش شرکت‌های غیرمالی منتسب می‌شوند مگر اینکه شرکت‌های تابعه آن‌ها شرکت-های مالی باشند، که در این حالت طبق قرارداد به عنوان فعالیت‌های جنبی مالی در بخش شرکت‌های مالی در نظر گرفته می‌شوند.

نوعی از واحدها که به درستی شرکت هلدینگ نامیده شده‌اند واحدهائی هستند که دارائی‌های شرکت‌های تابعه را در اختیار دارند ولی هیچگونه فعالیت‌های مدیریتی انجام نمی‌دهند. این نوع واحدها همیشه به بخش شرکت‌های مالی اختصاص داده می‌شوند و به عنوان نهادهای مالی داخلی تلقی می‌شوند حتی اگر تمام شرکت‌های تابعه‌ی آن‌ها شرکت‌های غیرمالی باشند.

مالکیت و کنترل شرکت‌ها

مالکیت یک مجموعه شرکت ثبت شده به نسبت سهم هریک از واحدهای نهادی بین مالکین آن توزیع می‌شود. این امکان وجود دارد که یک واحد نهادی منفرد اعم از یک شرکت دیگر یا یک خانوار یا یک واحد دولتی مالکیت همه‌ی سهام یا سهم‌الشرکه‌ی شرکت را داشته باشد ولی عموماً مالکیت یک شرکت پذیرفته شده در بورس بین واحدهای نهادی متعدد، احتمالاً بسیار زیاد توزیع می‌شود.

یک واحد نهادی به تنهایی با در اختیار داشتن بیش از نیمی از سهم‌الشرکه یا سهام یک شرکت، در صورت نیاز قادر است با وتو کردن آرای تمام سهامداران دیگر سیاست و عملیات شرکت را کنترل کند. همین طور یک گروه کوچک سازمان یافته از سهامداران که مجموع مالکیت سهام آنان بیش از ۵۰ درصد کل سهام است با اقدام هماهنگ خود قادر به کنترل شرکت هستند. ممکن است موارد استثنائی نیز وجود داشته باشد که بعضی از سهامداران از حق رأی خاصی نظیر "سهم ممتاز" که به دارنده‌ی آن حق وتو می‌دهد، برخوردار باشند ولی به طور کلی یک واحد نهادی یا گروهی از واحدهای نهادی که بیش از نصف سهام دارای رأی یک شرکت را در اختیار دارند با انتصاب مدیران منتخب خود می‌توانند کنترل کامل بر شرکت اعمال کنند. بنابراین درجه‌ی خودگردانی مدیران و مدیران اجرائی یک شرکت به طور قابل ملاحظه‌ای متغیر است و بستگی به این دارد که مالکیت سهام آن تا چه حد در دست تعداد کمی از واحدهای نهادی دیگر اعم از شرکت‌های دیگر، خانوارها یا واحدهای دولتی متمرکز باشد.

شرکت‌های تعاونی

تعاونی‌ها توسط تولیدکنندگان به منظور خرید و فروش جمعی آن‌ها تأسیس می‌شوند. سود این تعاونی‌ها براساس قواعد توافق شده توزیع می‌شود و نه لزوماً به نسبت سهام، لیکن این‌ها کاملاً مانند شرکت‌ها عمل می‌کنند.

شبه شرکت‌ها

کارکرد برخی از بنگاه‌های غیرشرکتی از همه‌ی (یا تقریباً همه‌ی) جهات به گونه‌ای است که گوئی شرکت هستند. این‌ها در سیستم حساب‌های ملی اصطلاحاً شبه شرکت گفته می‌شوند و همراه با شرکت‌ها در بخش‌های شرکت‌های غیرمالی و شرکت‌های مالی قرار می‌گیرند. یک شبه شرکت می‌تواند به یکی از اشکال زیر وجود داشته باشد:

الف. یک بنگاه غیرشرکتی متعلق به یک واحد نهادی مقیم که اطلاعات کافی برای تهیه‌ی مجموعه‌ی کامل حساب‌ها را در اختیار دارد و به گونه‌ای گردانده می‌شود که گوئی یک شرکت جدا است و رابطه‌ی مجازی آن با مالکش مشابه رابطه‌ی یک شرکت با سهامداران است، یا

ب: یک بنگاه غیرشرکتی که مالک آن یک واحد نهادی غیرمقیم بوده و به دلیل این که طی مدت زمان طولانی یا نامحدود در سرزمین اقتصادی به میزان قابل ملاحظه‌ای تولید اشتغال داشته است، این گونه پنداشته می‌شود که یک واحد نهادی مقیم است.

شبه شرکت‌ها بنگاه‌های غیرشرکتی هستند که به اندازه‌ی خودگردان و مستقل‌اند که به شیوه‌ی شرکت‌ها رفتار می‌کنند و می‌توانند از مالکین‌شان جدا شوند. وقتی با این شبه شرکت‌ها همانند شرکت‌ها برخورد می‌شود باید مجموعه‌ی کامل حساب‌های خود را داشته باشند. در حقیقت برای اینکه یک بنگاه شبه شرکت تلقی شود، وجود مجموعه‌ی کامل حساب‌ها از جمله ترازنامه‌ها شرط لازم است. در غیر اینصورت از نظر حسابداری امکان متمایز کردن شبه شرکت از مالک آن وجود ندارد.

از آنجا که یک شبه شرکت به صورت یک واحد نهادی جدا از مالک آن در نظر گرفته می‌شود، باید برای خود دارای ارزش افزوده، پس‌انداز، دارائی، بدهی و غیره باشد. تشخیص و ثبت هر نوع جریان درآمد و سرمایه که گوئی بین شبه شرکت و مالک آن رخ داده‌است باید امکان‌پذیر باشد.

تجربه نشان داده است که کشورها در به حساب درآوردن بنگاه‌های غیرشرکتی تحت مالکیت خانوارها به عنوان شبه شرکت مشکل دارند. با این حال برای تعیین شبه شرکت‌های تحت مالکیت خانوارها معرفی معیارهای اضافی نظیر اندازه آن مفید نخواهد بود. در حقیقت وقتی یک بنگاه مثل یک شرکت گردانده نمی‌شود و مجموعه کامل حساب‌های خود را ندارد، هر اندازه که بزرگ هم باشد، نمی‌توان و نباید با آن به عنوان یک شبه شرکت برخورد کرد.

۲. نهادهای غیرانتفاعی (NPI)

نهادهای غیرانتفاعی موجودیت‌های قانونی و اجتماعی ایجاد شده به منظور تولید کالاها و خدمات هستند که وضعیت آنها اجازه نمی‌دهد منبع درآمد، منفعت یا عایدی مالی برای واحدهائی باشند که آن را ایجاد، کنترل یا تأمین مالی می‌کنند. در عمل فعالیت‌های تولیدی آنها محدود به ایجاد مازاد یا کسری است ولی هیچ مازاد ایجاد شده را نمی‌توانند به واحدهای دیگری اختصاص دهند. اساسنامه آنها طوری تنظیم می‌شود که واحدهای نهادی که آنها را کنترل و مدیریت می‌کنند حق سهام شدن در هیچ منفعت یا درآمد ایجاد شده را ندارند. به این دلیل آنها اغلب از پرداخت انواع مالیات معاف هستند. با این حال برخی از NPI ها کالاها و خدماتی را به طور مثال خدمات سلامت و آموزش، به قیمت‌های قابل ملاحظه اقتصادی برای مشتریان فراهم می‌کنند، با این NPI ها به همان شیوه شرکت‌ها برخورد می‌شود. NPI های دیگر که توسط دولت کنترل می‌شوند به عنوان واحدهای دولتی تلقی می‌شوند. بقیه NPI ها، که کالاها و خدمات تولید می‌کنند ولی آنها را بنا به دلایل نیکوکاری، بشردوستی یا رفاه به قیمت قابل ملاحظه از نظر اقتصادی نمی‌فروشند و توسط دولت هم کنترل نمی‌شوند به عنوان گروه خاصی از واحدها تلقی می‌شوند که نهادهای غیرانتفاعی در خدمت خانوارها نامیده می‌شوند (NPISH). آنها در واقع نهادهای اجتماعی غیردولتی هستند.

ویژگی NPI ها

ویژگی اصلی NPI ها را می‌توان به شرح زیر خلاصه کرد:

الف. بیشتر NPI ها موجودیت‌های قانونی هستند که طی یک فرآیند قانونی ایجاد می‌شوند و موجودیت آنها مستقل از اشخاص، شرکت‌ها یا واحدهای دولتی که آنها را ایجاد، تأمین مالی یا مدیریت می‌کنند، شناخته می‌شود.

ب. بسیاری از NPIها توسط انجمن‌هائی کنترل می‌شوند که اعضای آن‌ها دارای حقوق مساوی از جمله رأی مساوی در همه‌ی تصمیم‌های عمده‌ی تأثیر گذار بر کارهای NPIها هستند. اعضا در رابطه با عملیات NPIها از مسئولیت محدودی برخوردار هستند.

پ. سهامدارانی وجود ندارند که بر سود یا حقوق سهامداران NPI ادعائی داشته باشند. اعضا حقی بر سهام شدن در هیچ سود یا مازادی که از طریق فعالیت‌های تولیدی NPI ایجاد می‌شود، ندارند. این سودها باید در NPI نگه‌داشته شوند.

ت. اداره یک NPI معمولاً به یک هیأت رئیسه، کمیته اجرائی یا گروه مشابیهی که از طریق رأی ساده اکثریت یا تمام اعضا انتخاب می‌شوند، واگذار می‌شود. این هیأت رئیسه با هیأت مدیره یک شرکت هم تراز است و مسئولیت انتصاب مدیران حقوق بگیر با آن‌هاست.

ث. اصطلاح نهاد غیرانتفاعی از این واقعیت نشأت می‌گیرد که اعضای جامعه‌ی کنترل کننده‌ی NPI مجاز نیستند عایدی مالی از عملیات آن داشته باشند و نمی‌توانند هیچ مازادی را که ممکن است به وجود آید برای خود بردارند. این به آن معنی نیست که یک NPI نمی‌تواند در تولید خود مازاد عملیاتی ایجاد کند.

در برخی از کشورها NPIها مشمول مالیات ترجیحی، احتمالاً معاف از مالیات بر درآمد، هستند ولی این در تشخیص یک NPI لزوماً عامل تعیین کننده نیست.

همانند واحدهای تولید کننده متعلق به واحدهای دولتی، تشخیص NPIهائی که به تولید بازاری اشتغال دارند از آن‌هائی که به تولید غیربازاری اشتغال دارند مهم است، زیرا این موضوع در تعیین بخش اقتصادی که NPI به آن منتسب می‌شود تأثیر دارد. NPIها لزوماً به تولید غیربازاری اشتغال ندارند.

NPI هائی که به تولید بازاری اشتغال دارند (نهادهای غیرانتفاعی بازاری خصوصی)

تولیدکنندگان بازاری تولیدکنندگانی هستند که قسمت بیشتر ستانده‌ی خود را به قیمت‌هائی که از نظر اقتصادی قابل ملاحظه است می‌فروشند، یعنی به قیمت‌هائی که بر مقداری که تولیدکنندگان مایل به عرضه و مقداری که خریداران خواستار خرید آن هستند، تأثیر قابل ملاحظه‌ای می‌گذارند. مدارس، دانشگاه‌ها، کلینیک‌ها، بیمارستان‌ها و نظایر آنها که به عنوان NPI تأسیس شده‌اند هنگامی تولیدکننده‌ی بازاری به حساب می‌آیند که حق‌الزحمه‌ای دریافت کنند که مبتنی بر هزینه تولیدشان بوده و به اندازه کافی بالا باشد که تأثیر قابل ملاحظه در تقاضا برای خدماتشان داشته باشد. فعالیت تولیدی آنها باید مازاد یا زیان عملیاتی ایجاد کند. هر مازادی که ایجاد می‌کنند باید در این نهادها بماند زیرا وضعیت آنها

مانع از توزیع آن‌ها بین دیگران است. از سوی دیگر به دلیل وضعیتشان به عنوان "نهاد غیرانتفاعی" می‌توانند از طریق جذب کمک‌های مالی از اشخاص، شرکت‌ها یا دولت منابع مالی اضافی به دست آورند. به این ترتیب آنها علاوه بر درآمد عملیاتی حاصل از خدماتشان، ممکن است قادر به تحصیل دارائی‌هایی باشند که درآمد دارائی قابل ملاحظه‌ای ایجاد می‌کنند و این امکان را به آن‌ها می‌دهند که حق‌الزحمه‌ای پائین‌تر از متوسط هزینه‌هایشان دریافت کنند. با این حال تا وقتی که حق‌الزحمه‌ی آنان عمدتاً براساس هزینه‌های تولیدشان و به اندازه کافی بالا تعیین می‌شود که تأثیر قابل ملاحظه‌ای در تقاضا داشته باشد، باید به عنوان تولیدکننده بازاری تلقی شوند. چنین NPI‌هایی مؤسسات خیریه نیستند، هدف واقعی آنان اغلب ارائه خدمات آموزشی، سلامت یا دیگر خدمات با کیفیت بسیار بالایی است که از درآمد ناشی از بخش‌ها صرفاً برای قدری پائین نگهداشتن حق‌الزحمه‌ی بالایی که مجبورند دریافت کنند استفاده می‌کنند.

NPI های بازاری در خدمت بنگاه‌ها

برخی از NPI‌های بازاری فعالیتشان را به خدمت به زیر مجموعه‌ی خاصی از سایر تولیدکنندگان بازاری محدود می‌کنند. بسیاری از NPI‌های بازاری در خدمت بنگاه‌ها از طریق انجمن‌هایی ایجاد می‌شوند که برای ارتقاء منافع آن بنگاه‌ها طراحی شده‌اند. این نهادها عبارتند از اتاق‌های بازرگانی، کشاورزی، صنعتی یا انجمن‌های تجاری، سازمان‌های کارفرمایی، آزمایشگاه‌های تحقیقاتی یا سازمان‌ها یا نهادهای دیگری که به فعالیت‌هایی در جهت تأمین منافع مشترک گروهی از بنگاه‌هایی که آن‌ها را کنترل یا تأمین مالی می‌کنند، اشتغال دارند. NPI‌ها بیشتر به تبلیغات از طرف گروه، لابی با سیاست‌مداران یا ارائه‌ی مشاوره یا کمک به اعضایی که به دلایلی دچار مشکل شده‌اند، اشتغال دارند. NPI‌ها معمولاً از طریق کمک‌ها یا حق اشتراک‌های دریافتی از گروه بنگاه‌های ذینفع تأمین مالی می‌شوند.

NPI‌ها به یکی از دو بخش شرکت‌های مالی و شرکت‌های غیرمالی منتسب می‌شوند.

NPI‌هایی که به تولید غیربازاری اشتغال دارند

بیشتر NPI‌ها در بسیاری از کشورها تولیدکنندگان بازاری هستند تا تولیدکنندگان غیربازاری. تولیدکنندگان غیربازاری تولیدکنندگانی هستند که قسمت عمده‌ی ستانده‌ی خود را به رایگان یا به قیمت‌هایی که از نظر اقتصادی قابل ملاحظه نیستند به دیگران ارائه می‌دهند. NPI‌هایی که عمدتاً به تولید غیربازاری اشتغال دارند به دو گروه تقسیم می‌شوند: آنهایی که توسط دولت کنترل می‌شوند و آنهایی که توسط دولت کنترل نمی‌شوند. گروه اول در بخش دولت قرار می‌گیرند. گروه دوم تحت عنوان نهادهای غیرانتفاعی در خدمت خانوارها (NPISH) نامیده شده و بخش جداگانه‌ای را تشکیل می‌دهند.

بنگاه‌های غیرشرکتی خانوار

خانوارها ممکن است مثل شرکت‌ها به تولید نیز اشتغال داشته باشند. بنگاه‌های غیرشرکتی بازاری خانوار با هدف تولید کالاها و خدمات برای فروش یا معامله‌ای پایاپای در بازار تشکیل می‌شوند. آنها در واقع می‌توانند به هر نوع فعالیتی اعم از کشاورزی، معدن‌کاوی، صنعت ساخت، ساخت و ساز، توزیع خرده‌فروشی یا تولید انواع دیگر کالاها و خدمات اشتغال داشته باشند. گستره آنها می‌تواند از یک شخص دست‌فروش یا واکسی کنار خیابان تا بنگاه‌های صنعتی، ساختمانی یا خدماتی بزرگ با کارکنان زیاد گسترده باشد. بنگاه غیرشرکتی خانوار فقط در صورتی می‌تواند به عنوان یک شرکت تلقی شود که امکان جداسازی همه‌ی دارائی‌های خانوار از جمله دارائی‌های مالی تا سطح پول نقد که به دلیل مصرف‌کننده بودن خانوار به او تعلق دارند از دارائی‌هایی که به دلیل تولیدکننده بودن به او تعلق دارند، وجود داشته باشد.

جنبه‌های غیررسمی اقتصاد

هیچ اقتصادی کاملاً کنترل شده نیست و به طور کامل در آمارگیری‌ها پوشش داده نمی‌شود. باید توجه داشت همه‌ی کشورها، هم قسمت‌هایی از اقتصاد نامشهود دارند و هم بنگاه‌های غیررسمی، هرچند اندازه هر یک و اهمیت سیاستی تشخیص آنها در کشورهای مختلف متفاوت است.

شمول خلاصه شده بخش خصوصی

با توجه به تعاریف و مفاهیم ذکر شده در بالا بخش خصوصی را می‌توان به شرح زیر خلاصه کرد:

- شرکت‌های غیرمالی

۱. شرکت‌های رسمی ثبت شده (شامل شرکت‌های سهامی، سهامی خاص، سهامی عام، با مسئولیت محدود،

تضامنی، مختلط)

۲. شرکت‌های تعاونی (تولید، توزیع و مصرف)

۳. شبه شرکت‌ها (شرکت‌های غیررسمی خانوارها)

۴. موسسات غیرانتفاعی بازاری که توسط دولت کنترل نمی‌شوند.

- شرکت‌های مالی

۱. شرکت‌های رسمی ثبت شده

۲. شرکت‌های تعاونی

۳. موسسات غیرانتفاعی بازاری که توسط دولت کنترل نمی‌شوند.

۱-۲- تجربه کشورهای جهان

مطالعات گوناگونی در کشورهای مختلف جهان از جمله کشورهای در حال توسعه که بخش عمومی در آنها سهم بالایی داشته و برای نشان دادن جایگاه بخش خصوصی در اقتصادشان و برنامه‌ریزی برای بالا بردن سهم آن، صورت گرفته است.

۱-۲-۱- اندازه بخش خصوصی در آفریقا

با شواهدی از حسابهای ملی و بازار کار - سال ۲۰۱۱

موسسه مطالعات کار، بانک توسعه قاره آمریکا، دانشگاه لاوال، بانک توسعه آفریقا، موسسه مطالعات کار

<http://www.afdb.org/en/documents/publications/african-developmentreport/>

موسسه مطالعات کار (IZA) در شهر بن یک مرکز تحقیقاتی بین‌المللی محلی و مجازی بوده و با دانشگاه بن در ارتباط است. IZA برنامه‌های تحقیقاتی بین‌المللی و پایه‌ای در تمام زمینه‌های اقتصاد کار، برنامه‌ریزی کرده و مفاهیم و نتایج حاصله را برای استفاده علاقمندان منتشر می‌کند.

چکیده

اندازه بخش خصوصی در آفریقا - با شواهدی از حسابهای ملی و بازار کار

در سال‌های اخیر بخش خصوصی به عنوان موتور اصلی توسعه اقتصاد آفریقا شناخته شده است. با این حال سؤال ساده و بنیادی اندازه بخش خصوصی آفریقا بی‌پاسخ مانده است.

این موسسه اندازه بخش خصوصی در ۵۰ کشور آفریقائی را که از تجزیه و تحلیل حساب‌های ملی و بازار کار به دست آمده را، ارائه می‌دهد. این نتایج به سهم نسبتاً بزرگ بخش خصوصی در کشورهای آفریقائی، اشاره دارد. داده‌های حساب‌های ملی نشان می‌دهد که ۲/۳ کل سرمایه‌گذاری، ۴/۵ کل مصرف و ۳/۴ کل اعتبار به بخش خصوصی اختصاص دارد. در شرایط نسبی، بخش خصوصی بزرگ به آفریقای غربی (ساحل عاج، گینه، نیجر، سنگال، و توگو)، آفریقای مرکزی (کنیا، سودان، اوگاندا و تانزانیا) و موریس تعلق دارد. کشورهای با بخش خصوصی کوچک شامل کشورهای صادر

کننده نفت (الجزایر، آنگولا، گینه استوائی، لیبی و نیجریه) و برخی از فقیرترین کشورهای افریقائی (بوروندی، بورکینافاسو، گینه بیسائو، مالی و سائوتومه و پرنسیپ)، زامبیا و بوتسوانا است. در طول ده سال گذشته موضوع بخش خصوصی به طور قابل ملاحظه‌ای به کشورهای صادرکننده نفت اختصاص یافته هرچند تغییر در اندازه آن چندان با عملکرد رشد مرتبط به نظر نمی‌رسد. داده‌های مربوط به بازار کار، بزرگی بخش خصوصی را نشان می‌دهد که حدود ۹۰ درصد فرصت‌های شغلی است. هرچند بخش بزرگی از این بازار به بازار غیررسمی با بهره‌وری پائین تعلق دارد. مشاغل مزدبگیری دائمی در بخش خصوصی به طور متوسط تنها ۱۰ درصد از کل اشتغال را (مشابه سهمی که دولت‌ها و کسب و کارهای دولتی ارائه می‌شود)، شامل می‌شود. آفریقای جنوبی مورد استثنائی در اشتغال ۴۶ درصدی مزدبگیران رسمی بخش خصوصی از کل اشتغال است.

۱. مقدمه

پنجاه سال تاریخ استعماری افریقا تحولات عمیقی را در نقش و اندازه بخش خصوصی به خود دیده است که عمدتاً ناشی از تغییرات ایدئولوژی بوده است.

در سالهای اخیر بخش خصوصی به عنوان یک موتور اصلی برای توسعه اقتصادی در آفریقا و نیز در سایر کشورهای در حال توسعه شناخته شده است. با این حال متخصصین توسعه اطلاعات کمی در مورد بخش خصوصی آفریقا دارند. اطلاع از اندازه بخش خصوصی مورد نیاز سیاست‌گذاران و موسسات مالی است. در این گزارش برآوردها از اندازه بخش خصوصی براساس داده‌های حساب‌های ملی و بازار کار است. نتایج این گزارش نشان می‌دهد که بخش خصوصی آفریقا نسبتاً بزرگ است. حساب‌های ملی نشان می‌دهد که حدود $\frac{2}{3}$ کل سرمایه‌گذاری و $\frac{4}{5}$ کل مصرف متعلق به بخش خصوصی است. همچنین $\frac{3}{4}$ اعتبارات نیز به بخش خصوصی تعلق دارد. داده‌های آماری مربوط به بازار کار نیز این ایده را تقویت میکند چرا که این بخش ۹۰ درصد از کل فرصت‌های شغلی را دربردارد. هرچند بسیاری از این گروه متعلق به بازار غیررسمی و بهره‌وری کم هستند. فقط ۱۰ درصد شاغلین بخش خصوصی دارای مشاغل دائمی با دستمزد هستند.

۲. داده‌های آماری و روش کار

پایه اطلاعاتی این بررسی "چشم انداز اقتصاد افریقائی سال‌های ۲۰۰۹ و ۲۰۱۰"، ۵۰ کشور افریقائی بجز زیمبابوه، سومالی و اریتره است. اطلاعات مربوط به اعتبارات بخش دولتی و خصوصی از شاخص‌های توسعه جهانی برداشته شده‌است.

در این گزارش اندازه‌گیری بخش خصوصی به دو روش صورت گرفته است:

- محاسبه سهم بخش خصوصی در کل مصرف، سرمایه‌گذاری و اعتبارات.

- محاسبه نسبت بین مصرف خصوصی، سرمایه‌گذاری و اعتبارات، و GDP

در هر دو حالت صورت و مخرج نسبت‌ها جمع ارزش‌های سالانه در دوره مورد نظر هستند. هرچند هر دو مقیاس، ابزار مفیدی هستند، این گزارش بر شاخص اولی تمرکز دارد چرا که آن روشی را برمی‌گزیند که در آن اقتصاد مستقل از مرحله توسعه اقتصادی است که در مورد روش دوم صدق نمی‌کند.

در این گزارش همچنین به ارتباط بین اندازه بخش خصوصی و رشد GDP نیز توجه شده است. در ابتدا جدول‌بندی متقاطع سهم بخش خصوصی از سرمایه‌گذاری، مصرف و اعتبارات برای دوره (t) ۲۰۰۲-۱۹۹۶ و رشد GDP برای دوره (t+1) ۲۰۰۸-۲۰۰۳ تهیه شده است. سپس جدول‌بندی متقاطع رشد سهم بخش خصوصی از سرمایه‌گذاری، مصرف و اعتبارات دوره ۲۰۰۸-۲۰۰۳ منهای دوره ۲۰۰۲-۱۹۹۶ یعنی (t+1)-t و رشد GDP در طول دوره ۲۰۰۸-۲۰۰۳. در تمام موارد میزان همبستگی از طریق آمارهای دوره t از انحراف در مدل رگرسیونی ساده

$$Y=a+bX$$

که Y نشان‌دهنده رشد GDP است، اندازه‌گیری می‌شود.

نسبت اشتغال در بخش خصوصی با اطلاعات جمع‌آوری شده بین سال‌های ۱۹۸۸ و ۲۰۰۹، براساس بررسی ۲۲ خانوار و نیروی کار از ۱۶ کشور، برآورد شده است. برای هر کشور حداقل یک مطالعه در سال‌های ۲۰۰۹-۲۰۰۲ انجام شده است.

دیفرانسیل دستمزدها از طریق آنالیزهای چند متغیره برای کنترل مشخصه‌های فردی و شغلی مورد بررسی قرار گرفته است. این مدل به صورت زیر می‌تواند نوشته شود:

$$(w_i) = X_i \beta + SOE_i \varphi + PRIV_i \phi + \lambda_i \delta + u_i$$

که در آن w_i نشان‌دهنده درآمد هفتگی کارگر i ام، بردار X_i نشان‌دهنده مشخصه‌های فردی و شغلی، SOE_i و $PRIV$ i متغیرهای ساختگی نشان‌دهنده اشتغال به ترتیب در بنگاه‌های دولتی و خصوصی، λ_i نسبت معکوس میلز برای اصلاح تورش با توجه به این واقعیت که درآمد افراد گزارش شده با دیگر افراد متفاوت است؛ β ، φ ، ϕ و δ پارامترهای برآوردی هستند و u_i اختلال تصادفی است.

در این طرح برای هر کشور و سال، یک رگرسیون اجرا شده است. برآورد ضریب ρ ، دستمزد همراه با حق بیمه مربوط به اشتغال بخش خصوصی را اندازه‌گیری می‌کند (دستمزد همراه با حق بیمه مربوط به اشتغال بخش عمومی حذف شده است).

در مصر و رواندا اطلاعات مربوط به درآمد فقط برای کارکنان مزد و حقوق بگیر جمع‌آوری می‌شود. در سایر کشورها، درآمد خویش فرماها نیز مورد بررسی قرار گرفته است.

بردار X شامل متغیرهای زیر است: جنسیت (یک متغیر موهومی^۱ برای زنان)، سن (چهار متغیر موهومی برای گروه‌های سنی ۲۵-۳۴، ۳۵-۴۴، ۴۵-۵۴، ۶۴-۵۵، با حذف گروه سنی ۱۵-۲۴)، تحصیلات (پنج متغیر موهومی برای تحصیلات ابتدائی، متوسطه، فنی حرفه‌ای، آموزش عالی با حذف تحصیلات کمتر از ابتدائی)، اقامت (متغیر برای اقامت در روستا و شهر)، بخش فعالیت (دو متغیر موهومی برای صنعت و خدمات با حذف گروه کشاورزی)، بازار کار دولتی (چهار متغیر موهومی برای شاغلین مزد و حقوق بگیر غیررسمی / موقتی، کارفرما، خویش فرما، کارکنان فامیلی بدون دستمزد، با حذف شاغلین مزد و حقوق بگیر رسمی / دائمی)، میزان ساعت کار هفتگی.

برآوردها با استفاده از حکم حکمن در نرم افزار STATA انجام شده است. بعد خانوار، یک متغیر موهومی برای سرپرست خانوار و نرخ وابستگی (تعداد کودکان و افراد مسن خانوار تقسیم بر تعداد افراد خانوار) به عنوان متغیرهای منتخب در مرحله اول حکمن به کار می‌رود.

۳- اندازه بخش خصوصی با استفاده از حساب‌های ملی

بخش خصوصی ۲/۳ سرمایه‌گذاری و ۴/۵ مصرف را در سال‌های ۱۹۹۶ تا ۲۰۰۸ شامل شده است. سهم بخش خصوصی از سرمایه‌گذاری از ۱۸ درصد در بوروندی تا ۸۹ درصد در مراکش تغییر می‌کند. تفاوت معنی‌داری در گروه کشورها (کشورهای با درآمد پائین در مقابل کشورهای با درآمد متوسط و کشورهای صادرکننده نفت در مقابل کشورهای واردکننده نفت) مشاهده نمی‌شود. (نتایج دیگری نیز در گزارش ارائه شده است که ضرورتی به ذکر آنها اینجا دیده نمی‌شود).

---

^۱. dummy variables

۱-۲-۲- بخش خصوصی در اقتصاد هند

<http://www.economicdiscussion.net/essays/role-of-private-sector-in-the-economic-development-of-india/2116>

<http://business.mapsofindia.com/sectors/private/>

ساختار اقتصادی کنونی هند به عنوان یک اقتصاد مختلط شناخته می‌شود، جایی که همزیستی مسالمت آمیز بین دو بخش عمومی و خصوصی وجود دارد. از همان آغاز بسیاری از فعالیت‌های اقتصادی کشور در حوزه بخش خصوصی بوده است. البته لازم به یادآوری است که هند عمدتاً در طی دوران استقلالش، رویکردی سوسیالیستی نسبت به اقتصاد درپیش گرفته و بر مشارکت بخش خصوصی، بازرگانی خارجی، و سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی نظارت‌های دولتی سختگیرانه‌ای را اعمال می‌کرد. با این حال در اوایل دهه نود، با درپیش گرفتن رویکرد اصلاحات اقتصادی و کاهش کنترل دولت بر تجارت و سرمایه‌گذاری خارجی، به تدریج بازار خود را باز کرد. خصوصی سازی صنایع دولتی و آزاد کردن برخی بخش‌ها به نفع بخش خصوصی و خارجی، در میان بحث و جدل‌های سیاسی در ابتدا به کندی پیش میرفت.

بخش خصوصی در هند در چند سال گذشته از نظر سرمایه‌گذاری و سهم در تولید ناخالص داخلی توسعه قابل توجهی یافته است. حوزه‌های خصوصی در بخش خصوصی اقتصاد هند که بر بخش عمومی پیشی گرفته‌اند عبارتند از حمل و نقل، خدمات مالی

دولت هند قصد دارد برای کاهش فقر گام‌های محکمی از طریق ایجاد فرصت‌های شغلی بیشتر در بخش خصوصی، افزایش تعداد موسسات مالی، ارائه وام برای خرید خانه، تجهیزات، تحصیل، و نیز برای توسعه بخش‌های زیربنایی بردارد. بخش خصوصی هند به تازگی به خدمت به جامعه از طریق برنامه‌های توانمندسازی زنان، کمک به مردم آسیب دیده از بلایای طبیعی، افزایش کمک به کودکان کار و خیابان و نظایر آن تمایل بیشتری نشان می‌دهد. دولت هند از طریق بعضی سازمان‌ها مواردی نظیر سیاست‌های نظارتی و روش‌های قانونی‌ای را که برای ورود بخش خصوصی در عرصه توسعه زیربنایی مانع ایجاد شده است، شناسایی می‌کند. در اقتصاد هند هرچند سرعت توسعه بخش خصوصی از بخش عمومی کندتر است ولی باز هم طبق آمار به طور مثال در سه ماهه اول سال ۱۹۹۰، رشد ۵۶ درصدی بخش خصوصی، در سه ماهه بعدی به ۷۱ درصد افزایش یافته است یعنی میزان رشد، افزایش ۱۵ درصدی داشته است. یا در دهه اخیر رشد بخش خصوصی و سرمایه‌گذاری در آن به بخش عمومی پیشی گرفته است. آمار و ارقام نشان می‌دهد که سهم بخش خصوصی در فروش خالص صنعت و خدمات از ۴۸،۸۳ درصد در ۲۰۰۱-۲۰۰۰ به ۶۸،۵۵ درصد در سال ۱۰ -

۲۰۰۹ رسیده است. در نتیجه سهم بخش عمومی از سهم بزرگ ۵۱,۱۷ درصد به ۳۱,۴۵ درصد رسیده است و یا در حالیکه سهم بخش خصوصی در سود خالص در اقتصاد بجز کشاورزی، از ۳۹,۱۷ درصد به ۶۳,۸۶ درصد رسیده است، سهم بخش عمومی از ۶۰,۸۳ درصد به ۳۶,۱۴ درصد رسیده است.

این افزایش در سهم بخش خصوصی تا حد زیادی به رشد سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در دهه گذشته مربوط بوده است. در طول دهه گذشته هند با آزاد سازی سیاست‌های اقتصادی به سرمایه‌گذاری بالاتری در بخش خصوصی دست پیدا کرده است. به عنوان مثال به توجه به تعدیل و تغییر سیاست‌های اقتصادی، حمل و نقل و مخابرات شاهد درصد رشد بالاتری در سرمایه‌گذاری بخش خصوصی بوده است.

۳-۲-۱- آنگولا

www.afdb.org

مشخصات سهم بخش خصوصی در اقتصاد آنگولا در سال ۲۰۱۲ توسط مشاور فرانسوی و مشاوره بانک سرمایه‌گذاری پان افریکن تهیه شده است. این طرح توسط صندوق تولید فرانسه تأمین مالی گردید.

در آوریل ۲۰۱۲ آنگولا دهمین سالگرد توافقنامه صلح خود را که پایان ۲۷ سال جنگ داخلی و شروع یک دوره رشد سریع و پایدار اقتصادی را با تولید نفت و صادرات به ارمغان آورده بود، جشن گرفت. با رشد سالانه بیش از ۱۱٫۶ درصد GDP در دهه گذشته، آنگولا به عنوان یکی از اقتصادهای به سرعت در حال رشد جهان طبقه‌بندی گردیده است. بیشتر این رشد به توسعه بخش نفت و گاز منتسب شده است. آنگولا به عنوان دومین تولیدکننده بزرگ نفت کشورهای جنوب صحرای آفریقا پس از نیجریه، دارای تولید حدود ۱,۷ میلیون بشکه در روز در سال ۲۰۱۱ بوده است.

در حالی که اقتصاد آنگولا به شدت وابسته به نفت باقی مانده است، نفت، منابع گاز و مواد معدنی، رشد سریع داشته و راه را برای گسترش مالی و تغییراتی در تقاضا باز کرده است که این خود موجب رشد بخش‌های دیگر اقتصاد می‌شود. داده‌های آماری در آنگولا بسیار اندک و ضعیف است کما اینکه آخرین سرشماری جمعیت در سال ۱۹۷۰ صورت گرفته است و بسیاری از اطلاعات متکی بر برآورد و پیش بینی است.

گزارش بخش خصوصی آنگولا (PSCP)، در سال ۲۰۰۹ توسط شرکت مشاوره آریا به‌نگام شده است. برای به‌نگام کردن اطلاعات ۳۰ مصاحبه با سهامداران بخش خصوصی به عمل آمده است. آخرین نشریه PSCP تغییرات قابل توجهی در

چارچوبهای قانونی، اداری و حقوقی نشان می‌دهد که این تغییرات، تأثیرات مستقیم و غیرمستقیمی بر روی فضای کسب و کار کشور و پایه‌ریزی رشد بیشتر بخش‌های کلیدی اقتصاد نظیر بانکداری، معدن، بیمه، ساخت و ساز و کشاورزی شده است. در این گزارش این تغییرات نشان داده شده و اطلاعات کلیدی در مورد توسعه بخش خصوصی آنگولا ارائه شده است.

ثروت نفتی آنگولا چالش قابل توجهی برای تنوع اقتصادی آنگولا است. صنعت پررونق نفت، ایجاد ثروت در بخش‌های وابسته چون بخش‌های مالی و دیگر فعالیت‌هایی که در خدمت شرکت‌های نفتی هستند، می‌کند که آنها نیز با بخش‌های دیگر اقتصاد ارتباط دارند و این موضوع موجب می‌شود کسب و کار برای بخش خصوصی پرهزینه باشد. این اعوجاج موجب می‌شود از ظهور بخش خصوصی غیرنفتی پایدار و پویا جلوگیری شود. در واقع بخش غیرنفتی آنگولا به شدت وابسته به سرمایه‌گذاری و تقاضای بخش عمومی باقی می‌ماند.

۴-۲-۱- شاخص‌های توصیه شده برای اندازه‌گیری بخش خصوصی

<https://www.researchgate.net/>^۱

شاخص‌هایی که برای اندازه‌گیری بخش خصوصی توصیه شده است:

- برخی ویژگی‌های مربوط به بازارهای اعتباری (که ممکن است ناشی از تأثیرات سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی باشد).
- بازار اعتباری به ویژه در کشورهای در حال توسعه که موجب بالا رفتن جریان سرمایه از پس‌اندازکنندگان به وام‌گیرندگان می‌شود، هدف اصلی برای افزایش جریان سرمایه است. بنابراین می‌توان از نسبت اعتبار به GDP، وام‌های غیرعملیاتی (که نشانگر ریسک است)، نسبت سرمایه به کل دارائی، درصد شرکت‌هایی که وام از بانک می‌گیرند، استفاده کرد.
- از شاخص‌های مهم و قابل توجه، سرمایه‌گذاری بخش خصوصی (تشکیل سرمایه ثابت ناخالص بخش خصوصی به GDP)، سرمایه‌گذاری در بخش زیربنایی با مشارکت بخش خصوصی، خالص سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی خصوصی (درصد از GDP)، اعتبار داخلی به بخش خصوصی (درصد از GDP) است.

- سرمایه‌گذاری تولیدی خصوصی

---

^۱ ResearchGate یک شبکه اجتماعی برای دانشمندان جهان، در جهت ارتباط، همکاری، پرسش و پاسخ و مبادله‌های علمی است. تعداد کاربران این شبکه اجتماعی از ۲۵۰۰۰ نفر در سال ۲۰۱۱ به شش میلیون نفر در پایان سال ۲۰۱۴، رسیده است. تعداد کارکنان آن نیز در پایان سال ۲۰۱۴، ۱۲۰ نفر گزارش شده است.

- سهم بخش خصوصی در ایجاد ارزش افزوده

- سهم بخش خصوصی در اشتغال فارغ‌التحصیلان جوان

- سهم بخش خصوصی در صادرات

- سهم بخش خصوصی در تحقیق و توسعه

- تعداد شرکت‌های خصوصی در بورس

۱-۳- تعریف بخش خصوصی در ایران و تعیین محدوده‌ی آن

اقتصاد ایران یک اقتصاد ترکیبی شامل بخش عمومی بزرگ است و موضوع حجم فعالیت‌های بخش عمومی و خصوصی مسئله‌ای است که همواره مورد بحث محققین و مورد نیاز برنامه‌ریزان بوده‌است.

جایگاه بخش خصوصی در سیاست‌های جمهوری اسلامی

جایگاه بخش خصوصی در سیاست‌های جمهوری اسلامی را می‌توان با مراجعه به قانون اساسی و قانون برنامه پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، تهیه شده برای دوره ۱۳۹۴ - ۱۳۹۰ و برنامه ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی دوره ۱۳۹۹-۱۳۹۵ را که در حال حاضر به صورت لایحه ارائه شده است، مشاهده کرد.

- قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران

براساس اصل ۴۴ قانون اساسی، نظام اقتصادی جمهوری اسلامی ایران بر پایه سه بخش دولتی، تعاونی و خصوصی با برنامه ریزی منظم و صحیح استوار است.

بخش دولتی شامل کلیه صنایع بزرگ، صنایع مادر، بازرگانی خارجی، معادن بزرگ، بانکداری، بیمه، تامین نیرو، سدها و شبکه‌های آبرسانی، رادیو تلویزیون، پست و تلگراف و تلفن، هواپیمایی، کشتیرانی، راه و راه آهن و مانند این‌ها است که به صورت مالکیت عمومی و در اختیار دولت است.

بخش تعاونی شامل شرکت‌ها و مؤسسات تعاونی تولید و توزیع است که در شهر و روستا بر طبق ضوابط اسلامی تشکیل می‌شود.

بخش خصوصی شامل آن قسمت از کشاورزی، دامداری، صنعت، تجارت و خدمات می‌شود که مکمل فعالیت- های اقتصادی دولتی و تعاونی است.

مالکیت در این سه بخش تا جایی که با اصول دیگر این فصل مطابق باشد و از محدوده قوانین اسلام خارج نشود مورد حمایت قانون جمهوری اسلامی است. تفصیل ضوابط و قلمرو هر سه بخش را قانون معین می‌کند. سیاست‌های کلی اصل ۴۴ که براساس اصل ۱۱۰ قانون اساسی توسط رهبر پس از مشورت با مجمع تشخیص مصلحت نظام تعیین می‌شود، تأکید بر افزایش سهم بخش‌های خصوصی و تعاونی در اقتصاد ملی و کاستن بار مالی و مدیریتی دولت در تصدی فعالیت‌های اقتصادی دارد.

- قانون برنامه پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی

براساس ماده ۷۵ قانون برنامه پنجم توسعه کشور، به منظور تبادل نظر دولت و بخش‌های خصوصی و تعاونی و تسهیل فعالیت‌های این بخش‌ها، بررسی و رفع موانع کسب و کار و اتخاذ تصمیم مؤثر برای اقدامات لازم در چارچوب قوانین و مقررات موجود و ارائه پیشنهادها و راهکارهای اجرائی مناسب به مراجع ذی‌ربط، شورای گفت و گوی دولت و بخش خصوصی تشکیل شده است که وزیر تعاون، دبیرکل اتاق تعاون ایران و هشت نفر از مدیران عامل شرکت‌های برتر خصوصی و تعاونی از بخش‌ها و رشته‌های مختلف عضو این شورا هستند.

براساس ماده ۸۴ قانون برنامه پنجم توسعه کشور، صندوق توسعه ملی با هدف تبدیل بخشی از عواید ناشی از فروش نفت و گاز و میعانات گازی و فرآورده‌های نفتی به ثروت‌های ماندگار، مولد و سرمایه‌های زاینده اقتصادی و نیز حفظ سهم نسل‌های آینده نفت و گاز و فرآورده‌های نفتی تشکیل می‌شود. اتاق تعاون ایران به عنوان عضو هیئت امنای این صندوق تعیین شده است. اعطای تسهیلات به بخش‌های خصوصی، تعاونی و بنگاه‌های اقتصادی متعلق به مؤسسات عمومی غیر دولتی برای تولید و توسعه سرمایه‌گذاری‌های دارای توجیه فنی مالی و اقتصادی از موارد مهم مصارف صندوق است.

براساس ماده ۱۲۴، دولت به منظور توسعه بخش تعاون و ارتقای سهم آن به بیست و پنج درصد اقتصاد ملی تا پایان برنامه با رویکرد ایجاد اشتغال، عدالت اجتماعی و توانمندسازی اقشار متوسط و کم درآمد جامعه، با رعایت تکالیف و اختیارات مقرر در قانون اصلاح موادی از قانون برنامه چهارم و اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی اقدامات زیر را انجام می‌دهد:

افزایش سهم تعاونی‌ها به پانزده درصد در بازار پولی کشور تا سال چهارم برنامه از طریق فراهم نمودن تسهیلات لازم جهت صدور مجوز فعالیت مؤسسات مالی و پولی و بانک‌های تعاونی

افزایش سالانه سرمایه بانک توسعه تعاون و صندوق ضمانت سرمایه‌گذاری تعاون در جهت ارتقاء سهم آن‌ها در رشد بخش تعاونی از محل بخشی از منابع مالی جزء دو ماده ۲۹ قانون اصلاح موادی از قانون برنامه چهارم و اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی در قالب بودجه‌های سنواتی به منظور اعطای تسهیلات بانکی و پوشش خطر پذیری تعاونی‌های فراگیر ملی با اولویت تعاونی‌های فراگیر ملی با اولویت تعاونی‌های کشاورزی، روستائی و عشایری

- لایحه برنامه ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی

براساس بند ۴ از ماده ۵ این لایحه به منظور نظارت بیشتر بر بنگاه‌های در حال واگذاری و همچنین بنگاه‌های واگذار شده به صورت کنترلی، اسامی این بنگاه‌ها از سوی سازمان خصوصی‌سازی به سازمان ثبت اسناد و املاک کشور و بانک مرکزی اعلام می‌شود. سازمان ثبت اسناد و املاک کشور مکلف است ثبت صورت‌جلسات مجامع عمومی و هیأت مدیره و همچنین دخل و تصرف در اموال و املاک بنگاه‌های مزبور را پس از اخذ مجوز کتبی از سازمان خصوصی‌سازی انجام دهد. بانک مرکزی موظف است طی دستورالعمل اعلامی به بانک‌ها و مؤسسات اعتباری خصوصی و دولتی، اعطای هرگونه تسهیلات به بنگاه‌های مذکور را مشروط به اخذ مجوز از سازمان خصوصی‌سازی نماید.

براساس ماده الحاقی (۸)- در راستای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی در ارتباط با اولویت و جایگاه بخش خصوصی در اقتصاد ایران و واگذاری امور تصدی‌گری به بخش خصوصی و با عنایت به اهمیت و نقش مؤثر فضای کسب و کار، اختیار صدور مجوز برگزاری نمایشگاه‌های بین‌المللی و تخصصی داخلی و خارجی به اتاق‌های سه‌گانه کشور شامل اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران، اتاق تعاون مرکزی و اتاق اصناف ایران واگذار می‌شود.

تبصره ۴۰: به منظور تحقق سیاست‌های اقتصاد مقاومتی موضوع توسعه درون‌زا، ارتقاء توان تولید ملی، اقتصاد دانش بنیان و دستیابی به اهداف بخش صنعت و معدن در برنامه ششم:

۱. برای توسعه سرمایه‌گذاری‌های مشترک حقوق خصوصی - دولتی و تمهید تعیین سهم واقعی سازمان‌های توسعه‌ای در مشارکت‌های مزبور، تجدید ارزیابی دارائی‌هایی که بعنوان سهم آورده بخش دولتی سازمان‌های مزبور در شرکت مشترک ارائه می‌شود و نیز انتقال دارایی تجدید ارزیابی شده به شرکت مشترک، مشمول مالیات به نرخ صفر می‌شوند.

در ماده ۸ آمده است وزارت امور اقتصاد و دارائی موظف است با هدف تضمین امنیت سرمایه‌گذاری و کارآفرینی در کشور جذب متخصصین، صیانت، حفاظت و مقابله با اخلال در امنیت اشخاص و بنگاه‌ها و کاهش ریسک اجتماعی در محیط کسب و کار، با همکاری سازمان، معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری، وزارت اطلاعات، وزارت دادگستری و وزارت کشور الزامات ارتقاء امنیت فضای کسب و کار را تهیه و به تصویب شورای امنیت ملی برساند.

براساس ماده ۱۴ لایحه برنامه ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، در جهت اجرای مردمی شدن اقتصاد و گسترش سهم بخش خصوصی و تعاونی در اقتصاد و به منظور افزایش بهره‌وری و ارتقای سطح کیفی خدمات و مدیریت بهینه هزینه به تمامی دستگاه‌های اجرائی که عهده‌دار وظایف اجتماعی، فرهنگی و خدماتی هستند (از قبیل واحدهای بهداشتی و درمانی، مراکز بهزیستی و توانبخشی، مراکز آموزشی، فرهنگی، هنری، و ورزشی و مراکز ارائه‌دهنده خدمات و نهادهای کشاورزی و دامپروری) اجازه داده می‌شود در چهارچوب استانداردهای کیفی خدمات که توسط دستگاه ذی‌ربط تعیین می‌گردد، نسبت به خرید خدمات از بخش خصوصی و تعاونی (به‌جای تولید خدمات) اقدام نمایند.

آیین‌نامه این ماده شامل نحوه تعیین قیمت خرید خدمات و تعیین تکلیف نیروی انسانی و ساختار به پیشنهاد سازمان و دستگاه‌های اجرائی ذی‌ربط به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

براساس ماده ۱۶ به منظور تقویت اقتصاد حمل و نقل ریلی و ترغیب سرمایه‌گذاری بخش غیردولتی در این زمینه و تسریع و تسهیل اجرای پروژه‌ها و افزایش رضایتمندی و اقبال عمومی از خدمات ارائه شده در این نوع حمل و نقل :

۱. سرمایه‌گذاری بخش غیردولتی در حمل و نقل ریلی، سرمایه‌گذاری در مناطق محروم تلقی شده و کلیه قوانین و مقررات مرتبط با سرمایه‌گذاری در مناطق محروم بر سرمایه‌گذاری در حمل و نقل ریلی مترتب خواهد شد.

۲. وزارت راه و شهرسازی موظف است شرکت حمل و نقل ریلی مسافری حومه‌ای را با هدف ساماندهی حاشیه شهرها و توسعه امور حمل و نقل ریلی حومه‌ای و ساخت خطوط مستقل حومه‌ای در زیر مجموعه شرکت راه آهن جمهوری اسلامی ایران تشکیل دهد.

براساس ماده ۲۱ این لایحه برای ترغیب کارفرمایان و کارآفرینان بخش خصوصی و تعاونی به جذب نیروی کار جوان، کارفرمایانی که طی برنامه ششم توسعه نسبت به جذب فارغ‌التحصیلان دانشگاهی با مدرک حداقل کارشناسی به صورت کارورزی اقدام نمایند، از پرداخت سهم کارفرما و بیمه بیکاری برای مدت ۲ سال از تاریخ شروع به کار معاف می‌باشند.

در ماده ۲۴ این لایحه آمده است با توجه به اهمیت و ضرورت مرمت بناهای تاریخی و فرهنگی و احیاء بافت‌های ارزشمند کشور اقدامات ذیل صورت می‌پذیرد:

سازمان میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی مجاز است در چارچوب ضوابط و برنامه‌ای که به تصویب شورای عالی آن سازمان می‌رسد اماکن تاریخی (به استثنای نفایس ملی)، در اختیار خود را به شهرداری‌ها و بخش خصوصی و تعاونی و صندوق احیاء و بهره‌برداری از بناها و اماکن تاریخی و فرهنگی برای بهره‌برداری واگذار نماید.

البته لازم به یادآوری است که در زمان تصویب این لایحه در مجلس شورای اسلامی امکان ایجاد تغییرات اساسی در آن وجود دارد.

محدوده بخش خصوصی در اقتصاد ایران

بخش خصوصی، واحدهای نهادی تولیدکننده‌ی بازاری تعریف شده‌اند که توسط دولت کنترل نمی‌شوند و در ایران می‌توان آن را به ۴ گروه تقسیم کرد.

الف. شرکت‌های غیرمالی و مالی شامل سهامی، سهامی خاص، سهامی عام، با مسئولیت محدود، تضامنی، مختلط

از آنجاکه اداره کل ثبت شرکت‌ها وابسته به سازمان ثبت اسناد و املاک کشور، وظیفه ثبت شرکت‌ها و دفاتر تجاری را به عهده دارد لذا می‌توان فهرست شرکت‌های مورد نظر برای انجام آمارگیرهای لازم را از این شرکت تهیه کرد. البته در استفاده از این فهرست باید نکات عدیده‌ای را در نظر داشت.

ب. شرکت‌های غیرمالی و مالی تعاونی

براساس ماده ۲ قانون شرکت‌های تعاونی مصوب سال ۱۳۵۰، شرکت تعاونی شرکتی است از اشخاص حقیقی و یا حقوقی که به منظور رفع نیازمندی‌های مشترک و بهبود وضع اقتصادی و اجتماعی شرکا از طریق خودیاری و کمک متقابل و همکاری آنان و تشویق به پس‌انداز، موافق اصولی که در این قانون مطرح است تشکیل می‌شود.

چارچوب آماری شرکت‌های تعاونی را می‌توان از وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی تهیه کرد.

۳ - تعداد شرکت‌های تعاونی فعال برحسب فعالیت اقتصادی در پایان سال ۱۳۹۳

تعداد تعاونی	شرح
--------------	-----

۷۶۵۸۴	جمع کل
۱۷۵۶۳	کشاورزی، شکار و جنگلداری
۱۴۹۰	ماهگیری
۱۱۲۵	استخراج معدن
۱۵۴۹۷	صنعت
۴۴۴	تأمین آب، برق و گاز طبیعی
۱۴۱۸۷	ساختمان
۸۱۱۱	عمده فروشی، خرده فروشی، تعمیر وسایل نقلیه و کالاها
۶۳۶	هتل و رستوران
۳۵۳۸	حمل و نقل و انبارداری و ارتباطات
۱۵۶۴	واسطه گری های مالی
۷۱۳۵	خدمات کسب و کار و مستغلات
۲۱۹۴	آموزش
۱۲۸۸	بهداشت و مددکاری اجتماعی
۱۸۰۴	سایر خدمات عمومی، اجتماعی، شخصی و خانگی
۸	خانوارهای دارای مستخدم و فعالیتهای غیرقابل تفکیک خانوارها

مآخذ: آمارنامه وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی - سال ۱۳۹۳

پ. خانوارهای تولیدکننده

- بنگاههای غیرشرکتی بازاری تحت مالکیت خانوار

بنگاههای غیرشرکتی بازاری خانوار با هدف تولید کالاها و خدمات برای فروش یا معامله‌ای پایاپای در بازار تشکیل می‌شوند. گستره آنها می‌تواند از یک دست فروش یا واکسی کنار خیابان که در واقع هیچ سرمایه یا محل کسبی برای خود ندارد تا بنگاههای صنعتی، ساختمانی یا خدماتی بزرگ با کارکنان زیاد گسترده باشد. در SNA بنگاههای خانواری موجودیتهای قانونی جدا، مستقل از اعضای خانواری که به آنها تعلق دارند نیستند. سرمایه‌ی ثابت به کار رفته در تولید ممکن است برای مقاصد دیگری نیز استفاده شود. برای مثال یک وسیله نقلیه ممکن است برای حمل و نقل اقلام تولید

شده و نیز برای جابجائی عادی خانوار بکار رود، در نتیجه ممکن است تهیه مجموعه کامل حسابها برای فعالیت تولیدی خانوار غیرممکن باشد بنابراین این نوع فعالیتهای تولیدی به عنوان بنگاه غیرشرکتی در درون خانوار میماند.

این گروه تمام فعالیتهای اقتصادی بازاری خصوصی که ویژگی شرکت را نداشته باشد را شامل می شود نظیر بهره برداری های کشاورزی، پزشکان، کسبه، بنگاههای حمل و نقل، کلیه ارائه کنندگان غیرشرکتی خدمات و ...

بیشتر این گروه های فعالیتی برای کسب مجوز فعالیت، در سازمانی به ثبت رسیده اند و دارای فهرستی هستند که می توان با مراجعه به هریک از آنها فهرست فعالیتهای مزبور را به دست آورد ولی آنچه که نباید فراموش شود همپوشانی است که ممکن است بین این فهرست ها باشد یا فعالیتی از قلم بیافتد.

- مشاغل خانگی نیز در بخش خصوصی منظور می شوند. مشاغل خانگی آن دسته از فعالیتهایی تعریف شده اند که توسط عضو یا اعضای خانوار در فضای مسکونی شکل می گیرند و منجر به تولید خدمت و یا کالای قابل عرضه به بازار در خارج از محیط مسکونی می گردند. شاغلین کسب و کار مذکور برای کسب منافع به صورت های ذیل فعالیت می نمایند:

۱- انجام فعالیت به صورت کارمزدی برای کارفرمای خارج از محیط مسکونی

۲- انجام فعالیت مستقل اعم از تامین مواد اولیه تا عرضه و محصول به خارج از محیط مسکونی

۳- انجام فعالیت به صورت تعاونی، اتحادیه و یا مشارکت با بنگاه های بالادستی تامین کننده مواد اولیه و عرضه محصول آنان در بازار، ترجیحا به صورت کسب و کار خوشه ای

بخشی از این خانوارها از طریق طرحی که طبق قانون ساماندهی و حمایت از مشاغل خانگی اجرا می شود، مورد شناسائی قرار گرفته اند. در این طرح ۵۱۶۹۹۹ متقاضی دارای مجوز شغل خانگی ثبت شده اند.

طبق نتایج طرح آماری مرکز آمار و اطلاعات راهبردی وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی، این مشاغل بیشتر به فعالیت تولید منسوجات، تولید پوشاک و تولید محصولات کشاورزی و دامی و فعالیتهای خدماتی وابسته اشتغال داشته اند.

بخشی از فعالیتهای دیگر تولیدی خانوار که به ناچار در درون بخش خانوار باقی می ماند عبارتند از :

۱- کشاورزی : فعالیت کشاورزی برای امرار معاش یا در حقیقت محصول هر تولید کشاورزی که به طور کامل توسط تولید کننده آن استفاده می شود، قسمت بسیار مهمی از مصرف خانوار و در سطح گسترده تر قسمت مهمی از GDP است.

۲- مسکن : تعداد زیادی از خانوارها در واحدهای مسکونی تحت مالکیت خود زندگی می کنند. برخی از خانه ها نیز متعلق به خانوارهاست ولی توسط آنها اجاره داده می شود. هر دو مورد در شمول ایجاد خدمات واحدهای مسکونی شخصی و

اجاری قرار می گیرد.

۳- کارکنان خانگی: خدمات ارائه شده توسط کارکنان خانگی مزدبگیر، فعالیت تولیدی محسوب شده و باید در بخش تولید خصوصی منظور شود. در برخی از کشورها ممکن است کارکنان خانگی تمام وقت را به عنوان اعضای خانوار تلقی کنند که این مورد نحوه برخورد خاص خود را دارد.

ت. نهادهای غیرانتفاعی (NPI) بازاری خصوصی

همچنانکه گفته شد نهادهای غیرانتفاعی موجودیت‌های قانونی و اجتماعی ایجاد شده به منظور تولید کالاها و خدمات هستند که وضعیت آنها اجازه نمی‌دهد منبع درآمد، منفعت یا عایدی مالی برای واحدهائی باشند که آن را ایجاد، کنترل یا تأمین مالی می‌کنند. در عمل فعالیت‌های تولیدی آنها محدود به ایجاد مازاد یا کسری است ولی هیچ مازاد ایجاد شده را نمی‌توانند به واحدهای دیگری اختصاص دهند. مدارس، دانشگاه‌ها، کلینیک‌ها، بیمارستان‌ها و نظایر آنها که به عنوان NPI تأسیس شده‌اند هنگامی تولیدکننده‌ی بازاری به حساب می‌آیند که حق الزحمه‌ای دریافت کنند که مبتنی بر هزینه تولیدشان بوده و به اندازه کافی بالا باشد که تأثیر قابل ملاحظه در تقاضا برای خدماتشان داشته باشد. چنین NPI هائی مؤسسات خیریه نیستند، هدف واقعی آنان اغلب ارائه خدمات آموزشی، سلامت یا دیگر خدمات با کیفیت بسیار بالائی است که از درآمد ناشی از بخشش‌ها صرفاً برای قدری پائین نگهداشتن حق الزحمه‌ی بالائی که مجبورند دریافت کنند استفاده می‌کنند.

فهرست هریک از فعالیت‌های گفته شده در بالا را میتوان از واحدهای مسئول آنها به دست آورد به طور مثال فهرست مدارس غیرانتفاعی را از وزارت آموزش و پرورش .

ث. NPI های بازاری در خدمت بنگاه‌ها

برخی از NPI های بازاری فعالیتشان را به خدمت به زیر مجموعه‌ی خاصی از سایر تولیدکنندگان بازاری محدود می‌کنند. بسیاری از NPI های بازاری در خدمت بنگاه‌ها از طریق انجمن‌هائی ایجاد می‌شوند که برای ارتقاء منافع آن بنگاه‌ها طراحی شده‌اند. این نهادها عبارتند از اتاق‌های بازرگانی، کشاورزی، صنعتی یا انجمن‌های تجاری، سازمان‌های کارفرمائی، آزمایشگاه‌های تحقیقاتی یا سازمان‌ها یا نهادهای دیگری که به فعالیت‌هائی در جهت تأمین منافع مشترک گروهی از بنگاه‌هائی که آن‌ها را کنترل یا تأمین مالی می‌کنند، اشتغال دارند. اتحادیه‌ها، سندیکاها، انجمن‌های مربوط به کسب و کار و کارفرمایان نظیر انجمن مدیران صنایع در شمول این گروه هستند.

فهرست این NPI ها را می‌توان از واحد مسئول دهنده مجوز نظیر وزارت کشور، شهرداری‌ها، وزارت صنایع و معادن و ... به دست آورد.

برای در دست داشتن یک فهرست کامل از کلیه کارگاه‌های بخش خصوصی بهترین گزینه داشتن چارجوب کارگاهی حاصل از سرشماری کارگاهی است.

۴ - تعداد کارگاه‌های دارای مدیریت خصوصی طبق سرشماری کارگاهی سال ۱۳۸۱

مدیریت خصوصی	شرح فعالیت
۲۴۸۵۲۰۴	کل
۴۳۷۰۹	کشاورزی، شکار و جنگلداری
۱۸۴۴	شیلات

۱۸۲۸	استخراج معدن
۴۷۶۰۸۲	صنعت
۱۲۷۱	تأمین برق، گاز و آب
۳۴۸۵۳	ساختمان
۱۴۶۵۲۴۹	عمده فروشی، خرده فروشی، تعمیر وسایل نقلیه و کالاها
۷۱۷۵۰	هتل و رستوران
۴۷۷۶	حمل و نقل، انبارداری و ارتباطات
۱۰۰۳۲	واسطه‌گری‌های مالی
۱۰۹۹۱۹	خدمات مستغلات، کرایه و کسب و کار
۲۴۴۲۰	آموزش
۴۸۰۹۳	بهداشت و مددکاری اجتماعی
۱۴۴۱۴۳	سایر فعالیت‌های خدماتی عمومی، اجتماعی و شخصی و خانگی
۸۶	خانوارهای معمولی دارای مستخدم
۱۲	سازمانها و هیأت‌های برون مرزی
۴۱۳۷	دفاتر و ادارات مرکزی

مأخذ: سرشماری عمومی کارگاهی سال ۱۳۸۱ - مرکز آمار ایران

۴-۱- پیشینه کارهای انجام شده در باره تعیین سهم بخش خصوصی

با اینکه موضوع حجم فعالیت‌های بخش خصوصی مسئله‌ای بوده که همواره مورد بحث محققین و مورد نیاز برنامه‌ریزان بوده‌است، بررسی جامع و مانعی در این زمینه صورت نگرفته است.

آنچه در این زمینه در دسترس تهیه کننده این گزارش قرار گرفته در حد مقاله بوده است که عناوین آنها عبارت است از:

- سهم بخش خصوصی در اقتصاد افزایش می‌یابد؟ زهره عالی‌پور عضو هیات‌عامل و معاون نظارت، حقوقی و

قراردادهای سازمان خصوصی‌سازی

- از دریچه قانون اجرای سیاستهای کلی اصل ۴۴ قانون اساسی - مهدی فلاح دوست معاون مدیر کل دفتر برنامه‌ریزی

و نظارت بر اجرای سیاست های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی

- خصوصی سازی و حاکمیت شرکتی - رضا عیوضلو و محسن صادقی کارشناسان سازمان بورس و اوراق بهادار

- فرآیند خصوصی سازی از طریق سهام عدالت و ارائه پیشنهادات جایگزین - علی سعیدی و ابوذر سروش، مجله علمی

پژوهشی جستارهای اقتصادی

- "اعتبار سنجی طرح ساماندهی و حمایت از مشاغل خانگی" - یک طرح آماری است که به منظور ارزیابی وضعیت

مشاغل خانگی در خرداد سال ۱۳۹۴ توسط مرکز آمار و اطلاعات راهبردی وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی و با استفاده

از اطلاعات چارچوبی متقاضیان دارای مجوز شغل خانگی اجرا شده است.

- حساب‌های اقماری بخش تعاون - مرکز آمار ایران و وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی

دو مطالعه نیز توسط گروه پژوهشی آمارهای اقتصادی پژوهشکده آمار تهیه و ارائه شده است که در روش محاسبه

غیرمستقیم سهم بخش خصوصی به کار می‌آید و عبارتند از:

- تعیین نقش دولت در اقتصاد کشور با استفاده از جداول داده - ستانده - فاطمه صابری صفائی

- مباحث نظری و فنی آمارهای مالی بخش عمومی براساس ۲۰۰۱ GFS - فریده برادران خسروشاهی

و نیز مقالات متعددی در مورد ضرورت تعیین سهم بخش خصوصی

۵-۱- داده‌های خروجی مورد نیاز برای شناخت اقتصاد بخش خصوصی و تعیین سهم آن در کل اقتصاد

برای محاسبه سهم بخش خصوصی در اقتصاد کشور شاخص‌هایی باید در نظر گرفته شوند که از طریق آنها ضمن شناخت

بخش، جایگاه آن در اقتصاد نیز دیده شود. به این منظور مفاهیم و شاخص‌های زیر معرفی می‌شوند.

- ارزش افزوده : ارزش افزوده ارزش ایجاد شده از طریق تولید را اندازه گیری می کند و به نوعی مازاد منابع نسبت به مصارف است. ارزش افزوده، سهم نیروی کار و سرمایه در فرآیند تولید را نشان می دهد. ارزش افزوده جزء اصلی تعیین کننده GDP بوده و دارای اهمیت تحلیلی است.
  - تعداد کارکنان : تعداد کارکنان، اشخاصی که کارکن هستند فقط به عنوان دریافت کنندگان جبران خدمات مشخص می شوند بدون اینکه نشان داده شوند کارکنان کمی با پرداختی بسیار بالا و کارکنان زیادی با پرداختی در حد فقر وجود دارند(هرچند که در واقع از هر یک از اینها تعدادی و بین این دو بسیاری وجود دارند). هدف این است که نشان داده شود یک کارکن متوسط چقدر در ستانده مشارکت دارد که این شاخص با برآورد بهره‌وری نیروی کار ارائه می شود. مقایسه این ارقام در دو بخش دولتی و خصوصی بسیار مهم و مورد توجه است.
  - بهره‌وری: بهره‌وری از راه‌های مختلفی می تواند اندازه گیری شود که ساده ترین آن بهره‌وری نیروی کار است و به طور معمول به صورت حجم GDP برای هر ساعت کار اندازه گیری می شود. شاخص های پیچیده تر بهره‌وری نظیر بهره‌وری چند عاملی (MFP) که برخی اوقات بهره‌وری کل عوامل نامیده می شود) نیز نیازمند نهاده‌های کار همراه با نهاده‌های سرمایه است تا کل نهاده‌ها برای تقسیم به حجم GDP به دست آید.
  - جبران خدمات کارکنان : جبران خدمات کارکنان، درآمد تعلق گرفته به افراد در ازای نهاده‌های نیروی کار آن‌ها در فرآیند تولید را نشان می دهد.
  - تشکیل سرمایه ثابت ناخالص : تشکیل سرمایه ثابت ناخالص، تحصیل منهای واگذاری دارائی‌های ثابت تولیدکننده در دوره حسابداری است.
- در مورد شاخص های کلی بالا خروجی هائی به شکل جداول زیر ضرورت دارد.

۱- سهم ارزش افزوده بخش خصوصی در اقتصاد کشور

سهم	ارزش	شرح
		ارزش افزوده کل اقتصاد

		ارزش افزوده اقتصاد بدون نفت، امور عمومی و واحدهای مسکونی شخصی
		ارزش افزوده بخش خصوصی
		سهام ارزش افزوده بخش خصوصی در کل اقتصاد
		سهام واقعی ارزش افزوده بخش خصوصی در اقتصاد کشور (*)

(*) سهم واقعی بخش نسبت بخش خصوصی به اقتصاد بدون نفت، امور عمومی و واحدهای مسکونی شخصی است.

۲- سهم جبران خدمات بخش خصوصی در اقتصاد کشور

سهم	ارزش	شرح
		جبران خدمات کارکنان کل اقتصاد
		جبران خدمات کارکنان اقتصاد بدون نفت، امور عمومی و واحدهای مسکونی شخصی
		جبران خدمات کارکنان بخش خصوصی
		سهم جبران خدمات بخش خصوصی در جبران خدمات کل اقتصاد
		سهم واقعی جبران خدمات بخش خصوصی در اقتصاد کشور

۳- ارزش افزوده بخش‌های اقتصادی به تفکیک بخش خصوصی و کل اقتصاد

ارزش افزوده		شرح
کل اقتصاد	بخش خصوصی	

		جمع کل
		کشاورزی، جنگل داری و ماهی گیری
		استخراج معدن
		تولید صنعتی (ساخت)
		تأمین برق، گاز، بخار و تهویه هوا
		آب رسانی، مدیریت پسماند، فاضلاب و فعالیتهای تصفیه
		ساختمان
		عمده فروشی، خرده فروشی، تعمیر وسایل نقلیه موتوری و موتورسیکلت
		حمل و نقل و انبارداری
		فعالیت‌های مربوط به تأمین جا و غذا
		اطلاعات و ارتباطات
		فعالیت‌های مالی و بیمه
		فعالیت‌های املاک و مستغلات
		فعالیت‌های حرفه‌ای، علمی و فنی
		فعالیت‌های اداری و خدمات پشتیبانی
		اداره امور عمومی و دفاع؛ تأمین اجتماعی اجباری
		آموزش
		فعالیت‌های مربوط به سلامت انسان و مددکاری اجتماعی
		هنر، سرگرمی و تفریح
		سایر فعالیت‌های خدماتی
		فعالیت‌های خانوار به عنوان کارفرما، فعالیت‌های تفکیک ناپذیر تولید کالا و خدمات توسط خانوارهای معمولی برای خود مصرفی
		فعالیت‌های سازمان‌ها و هیئت‌های برون مرزی

۴- ساختار فعالیتی ستانده، مصرف واسطه و ارزش افزوده بخش خصوصی

ارزش افزوده	مصرف واسطه	ستانده	
۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	جمع کل

			کشاورزی، جنگل‌داری و ماهی‌گیری
			استخراج معدن
			تولید صنعتی (ساخت)
			تأمین برق، گاز، بخار و تهویه هوا
			آب رسانی، مدیریت پسماند، فاضلاب و فعالیتهای تصفیه
			ساختمان
			عمده فروشی، خرده فروشی، تعمیر وسایل نقلیه موتوری و موتورسیکلت
			حمل و نقل و انبارداری
			فعالیت‌های مربوط به تأمین جا و غذا
			اطلاعات و ارتباطات
			فعالیت‌های مالی و بیمه
			فعالیت‌های املاک و مستغلات
			فعالیت‌های حرفه‌ای، علمی و فنی
			فعالیت‌های اداری و خدمات پشتیبانی
			اداره امور عمومی و دفاع؛ تأمین اجتماعی اجباری
			آموزش
			فعالیت‌های مربوط به سلامت انسان و مددکاری اجتماعی
			هنر، سرگرمی و تفریح
			سایر فعالیتهای خدماتی
			فعالیت‌های خانوار به عنوان کارفرما، فعالیتهای تفکیک ناپذیر تولید کالا و خدمات توسط خانوارهای معمولی برای خود مصرفی
			فعالیت‌های سازمان‌ها و هیئت‌های برون‌مرزی

۵ - ارزش افزوده، جبران خدمات کارکنان و مازاد عملیاتی بخش خصوصی و کل اقتصاد

مازاد عملیاتی	جبران خدمات کارکنان	ارزش افزوده	شرح
			جمع کل
			کشاورزی، جنگل‌داری و ماهی‌گیری
			استخراج معدن
			تولید صنعتی (ساخت)
			تأمین برق، گاز، بخار و تهویه هوا
			آب رسانی، مدیریت پسماند، فاضلاب و فعالیتهای تصفیه
			ساختمان
			عمده فروشی، خرده فروشی، تعمیر وسایل نقلیه موتوری و موتورسیکلت
			حمل و نقل و انبارداری
			فعالیت‌های مربوط به تأمین جا و غذا
			اطلاعات و ارتباطات
			فعالیت‌های مالی و بیمه
			فعالیت‌های املاک و مستغلات
			فعالیت‌های حرفه‌ای، علمی و فنی
			فعالیت‌های اداری و خدمات پشتیبانی
			اداره امور عمومی و دفاع؛ تأمین اجتماعی اجباری
			آموزش
			فعالیت‌های مربوط به سلامت انسان و مددکاری اجتماعی
			هنر، سرگرمی و تفریح
			سایر فعالیت‌های خدماتی
			فعالیت‌های خانوار به عنوان کارفرما، فعالیت‌های تفکیک ناپذیر تولید کالا و خدمات توسط خانوارهای معمولی برای خود مصرفی
			فعالیت‌های سازمان‌ها و هیئت‌های برون‌مرزی

۶ - تشکیل سرمایه ثابت ناخالص بخش خصوصی به تفکیک اموال سرمایه ای و اجزاء تشکیل سرمایه

شرح	خرید یا تحصیل	ساخت یا ایجاد یا تعمیرات اساسی	فروش یا انتقال	کل
جمع کل				
ساختمان و تأسیسات				
ماشین آلات				
ابزار و وسایل کار بادوام				
وسایل نقلیه				
اموال، اثاثیه، منصوبات				
نرم افزارهای کامپیوتری				
سایر				

۷ - سهم تشکیل سرمایه ثابت ناخالص بخش خصوصی در اقتصاد کشور

شرح	ارزش	سهم
تشکیل سرمایه ثابت ناخالص کل اقتصاد		
تشکیل سرمایه ثابت ناخالص اقتصاد بدون نفت، دولت و واحدهای مسکونی شخصی		
تشکیل سرمایه ثابت ناخالص بخش خصوصی		
سهم تشکیل سرمایه ثابت ناخالص بخش خصوصی در کل اقتصاد		
سهم واقعی تشکیل سرمایه ثابت ناخالص بخش خصوصی در اقتصاد کشور(*)		

(*) سهم واقعی بخش ، نسبت بخش خصوصی به اقتصاد بدون نفت، دولت و واحدهای مسکونی شخصی است.

۸ - بهره‌وری به تفکیک کل اقتصاد و بخش خصوصی و عمومی

شرح	بهره‌وری نیروی کار	بهره‌وری چند عاملی
کل اقتصاد		
بخش خصوصی		
بخش عمومی		

۹- بهره‌وری بخش خصوصی به تفکیک بخش‌های اقتصادی

بهره‌وری چند عاملی	بهره‌وری نیروی کار	شرح
		جمع کل
		کشاورزی، جنگل‌داری و ماهی‌گیری
		استخراج معدن
		تولید صنعتی (ساخت)
		تأمین برق، گاز، بخار و تهویه هوا
		آب رسانی، مدیریت پسماند، فاضلاب و فعالیتهای تصفیه
		ساختمان
		عمده فروشی، خرده فروشی، تعمیر وسایل نقلیه موتوری و موتورسیکلت
		حمل و نقل و انبارداری
		فعالیت‌های مربوط به تأمین جا و غذا
		اطلاعات و ارتباطات
		فعالیت‌های مالی و بیمه
		فعالیت‌های املاک و مستغلات
		فعالیت‌های حرفه‌ای، علمی و فنی
		فعالیت‌های اداری و خدمات پشتیبانی
		اداره امور عمومی و دفاع؛ تأمین اجتماعی اجباری
		آموزش
		فعالیت‌های مربوط به سلامت انسان و مدکاری اجتماعی
		هنر، سرگرمی و تفریح
		سایر فعالیت‌های خدماتی
		فعالیت‌های خانوار به عنوان کارفرما، فعالیت‌های تفکیک ناپذیر تولید کالا و خدمات توسط خانوارهای معمولی برای خود مصرفی
		فعالیت‌های سازمان‌ها و هیئت‌های برون مرزی

۶-۱- تعیین اطلاعات مورد نیاز برای انجام محاسبات بخش خصوصی

اطلاعات مورد نیاز انجام محاسبات بخش خصوصی، به هر روش که جمع‌آوری شوند باید با نتایج حساب‌های ملی، سازگار باشند. بنابراین این سازگاری باید در تعاریف و مفاهیم استفاده شده مورد توجه قرار گیرد.

صرفنظر از این که گردآوری اطلاعات با چه روشی انجام شده باشد، لازم است فرم‌هایی که برای گردآوری اطلاعات طراحی می‌شوند، حاوی پرسش‌هایی باشند که با روش پاسخگوئی (خود اظهاری یا مصاحبه حضوری)، نوع فعالیت شرکت، اهمیت اقلام در هر فعالیت، و ... همخوانی داشته باشد. علاوه بر اقلام اختصاصی هر فعالیت، اطلاعاتی نیز از قبیل مشخصات عمومی، وضعیت اشتغال و ... برای استفاده در کنترل ارقام، تحلیل‌های موردی و سایر کاربردها مورد نیاز است که لازم است در فرم‌های طراحی شده منظور شوند.

اطلاعات مورد نیاز برای کارگاه‌هایی که اطلاعات آنها از طریق تکمیل پرسشنامه جمع‌آوری می‌شود:

مشخصات عمومی

نام شرکت، سال مالی، شرح فعالیت، فعالیت اصلی (در صورت تعدد فعالیت‌ها)، کد ISIC، مشخصات شرکت‌های تحت پوشش، تعداد شعب، آدرس پستی، شماره تلفن

وضعیت اشتغال

تعداد کارکنان، جنسیت، نوع استخدام برحسب مزد و حقوق بگیر و بدون مزد و حقوق، نوع استخدام بر حسب مزد و حقوق بگیر تمام و وقت، پاره وقت و فصلی

جبران خدمات کارکنان

حقوق و دستمزد کارکنان شامل حقوق و مزایا، بازخرید خدمت، پاداش سفر و مأموریت، بیمه سهم شرکت، بیمه بیکاری، عیدی، پاداش، کارانه، اضافه کاری و حق شیفت، هزینه ازدواج، بن و کمک‌های غیرنقدی، ایاب و ذهاب، هزینه‌های غذا و رستوران پرسنل، مزایای پایان خدمت، لباس (غیر از لباس محل کار)، خرید مرخصی، پس‌انداز سهم کارفرما، فوق‌العاده‌ها (جذب و بهره‌وری)، هدیه به مناسبت‌های مختلف، ایاب و ذهاب (از محل کار به منزل و بالعکس)، خواروبار، مسکن و سایر خدمات رفاهی، پاداش هیئت مدیره

مصارف واسطه

- هزینه‌های اداری : هزینه‌های خدمات قراردادی نظیر خدمات کامپیوتری، طراحی سیستم‌های کامپیوتری، حقوقی و قضائی، حسابرسی و حسابداری و ...، حق‌الزحمه مشاوره، حق‌العمل پرداختی، ابزار و لوازم اداری، نگهداری و تعمیرات جزئی ساختمان، تعمیر و نگهداری ماشین‌آلات و تجهیزات، تعمیر و نگهداری اثاثیه و وسایل نقلیه، اجاره ساختمان و ماشین‌آلات، پست و مخابرات، آب و برق و سوخت، بیمه‌های تجاری، جشن و پذیرائی، حمل و نقل، توزین و باربری، کارمزد فروش، کارمزد بانکی، خرید سفته و نظائر آن، چاپ و انتشار، آگهی و تبلیغات، مطبوعات، لوازم و ملزومات مصرفی اداری، اجلاس و همایش و سمینار، آموزش ضمن خدمت، لباس محل کار (یونیفورم)، حق عضویت پرداختی در انجمن‌ها و اتحادیه‌ها، ایاب و ذهاب برای مأموریت اداری، هزینه آموزش و برگزاری دوره‌های آموزشی

- هزینه خرید کالاها و مواد مصرفی : هزینه خرید همه کالاها و مواد مصرفی غیر از ملزومات مصرفی ثبت شده در هزینه‌های اداری و کالاهائی که به قصد فروش خریداری می‌شود.

انتقالات دریافتی و پرداختی : نظیر مالیات، عوارض، جرائم، خسارات، کمک‌های بلاعوض به مؤسسات و افراد، کمک دولت بابت هزینه‌های جاری، کمک دولت بابت هزینه‌های آموزشی

هزینه‌های مالی (غیر از کارمدهای بانکی) : بازپرداخت سود اوراق مشارکت، سود پرداختی بابت تسهیلات مالی، سایر هزینه‌های مالی، سود پرداختی سپرده‌های سرمایه‌گذاری

ستانده

- درآمدها : ارزش فروش کالا یا بهای تمام شده کالای فروش رفته، درآمد حاصل از ارائه خدمات، حق‌العمل دریافتی، کارمزد حاصل از خرید و فروش تضمینی محصولات، دریافتی بابت اجاره ساختمان و ماشین‌آلات، درآمد اجاره انبارها، کارمزد تسهیلات قرض‌الحسنه اعطائی، فروش ضایعات

- ارزش فروش و خرید کالاهای فروخته شده : این اقلام عمدتاً در شرکت‌هایی مصداق دارد که فعالیت عمده یا بخشی از فعالیت آن‌ها خرید و فروش کالا (عمده فروشی و خرده فروشی) است. مابه‌التفاوت آن‌ها ستانده این شرکت‌ها را تشکیل می‌دهد.

درآمدها، انتقالات و سایر منابع مالی دریافتی (غیر ستانده) : سود سهام شرکت‌های تحت پوشش، سود سهام سایر شرکت‌ها، درآمد حاصل از اوراق مشارکت، سود دریافتی از سپرده‌های کوتاه مدت، سود دریافتی از سپرده‌های بلند مدت، سود دریافتی از حساب‌های پس‌انداز، سایر سودهای دریافتی، جایزه حساب‌های قرض‌الحسنه، کمک‌های دریافتی از دولت، کمک‌های بلاعوض از سایر اشخاص حقیقی و حقوقی، وام‌های دریافتی از بانک، وام دریافتی از سایر اشخاص حقیقی و حقوقی، خسارت و غرامات دریافتی، درآمد حاصل از فروش دارائی‌های ثابت مشهود، درآمد تسهیلات اعطائی، جرایم تاخیر دریافتی بابت تسهیلات اعطائی، درآمد حاصل از واگذاری واحدهای احداث شده، درآمد حاصل از واگذاری زمین، سود حاصل از فروش سرمایه‌گذاری‌ها، سوپسید دریافتی

تشکیل سرمایه ثابت

- تغییرات دارائی‌های ثابت مشهود و نامشهود : بهای تمام شده دارائی‌های ثابت مشهود و نامشهود برای مانده اول دوره، دارائی‌های اضافه شده طی دوره، دارائی‌های فروخته شده طی دوره، نقل و انتقالات و سایر تغییرات طی دوره، تعمیرات اساسی طی دوره، تجدید ارزیابی و مانده آخر دوره برای دارائی‌های زیر:

- دارائی‌های مشهود : ساختمان، تأسیسات، وسایل نقلیه، ابزار آلات (گرانقیمت)، ماشین آلات و تجهیزات، اموال و اثاثیه و منصوبات، نرم افزارهای رایانه‌ای، زمین (فقط دارائی است و تشکیل سرمایه محسوب نمی‌شود)، سایر دارائی‌های مشهود

- دارائی‌های نامشهود : حق الامتیازها، حق انشعاب آب و برق و گاز، حق انشعاب فاضلاب، حق امتیاز تلفن، نرم‌افزارهای رایانه‌ای، سرقفلی، سایر دارائی‌های نامشهود

- سرمایه‌گذاری مالی : سرمایه‌گذاری‌های بلند مدت در شرکت‌های تحت پوشش، سایر سرمایه‌گذاری‌های بلند مدت، سرمایه‌گذاری در سهام، خرید اوراق مشارکت، سپرده‌های ثابت بلند مدت نزد بانک‌ها و سایر سرمایه‌گذاری‌های کوتاه مدت

- تغییرات موجودی انبار

موجودی ابتدای دوره برای کالای در جریان ساخت، کالای ساخته شده، کالای خریداری شده برای فروش مجدد، مواد اولیه و بسته بندی، قطعات و لوازم یدکی و ارزش دارائی‌های در دست تکمیل (جمع هزینه خرید زمین، مواد و مصالح مصرفی دستمزد و کارکرد پیمانکاران)

خرید طی دوره برای کالای در جریان ساخت، کالای ساخته شده، کالای خریداری شده برای فروش مجدد، مواد اولیه و بسته بندی، قطعات و لوازم یدکی و ارزش دارائی‌های در دست تکمیل (جمع هزینه خرید زمین، مواد و مصالح مصرفی، دستمزد و کارکرد پیمانکاران)

موجودی پایان دوره برای کالای در جریان ساخت، کالای ساخته شده، کالای خریداری شده برای فروش مجدد، مواد اولیه و بسته بندی، قطعات و لوازم یدکی، و ارزش دارائی‌های در دست تکمیل (جمع هزینه خرید زمین، مواد و مصالح مصرفی دستمزد و کارکرد پیمانکاران)

فصل دوم - شناخت سازمان امور مالیاتی به منظور شناسائی امکان استفاده از اطلاعات آماری آن

سازمان امور مالیاتی از سازمان‌های تابعه وزارت امور اقتصاد و دارائی است که شناسایی و تشخیص درآمد مشمول مالیات، مطالبه و وصول مالیات موضوع قانون مالیات‌های مستقیم را به عهده دارد که به موجب بند الف ماده ۵۹ قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران ایجاد گردیده است.

۲-۱- جامعه مؤدیان مالیاتی

جامعه مؤدیان مالیاتی شامل اشخاص حقیقی و حقوقی زیر هستند :

۱. کلیه مالکین اعم از اشخاص حقیقی یا حقوقی نسبت به اموال یا املاک خود واقع در ایران
۲. هر شخص حقیقی ایرانی مقیم ایران نسبت به کلیه درآمدهایی که در ایران یا خارج از ایران تحصیل می نماید.
۳. هر شخص حقیقی ایرانی مقیم خارج از ایران نسبت به کلیه درآمدهایی که در ایران تحصیل می کند.
۴. هر شخص حقوقی ایرانی نسبت به کلیه درآمدهایی که در ایران یا خارج از ایران تحصیل می نماید.
۵. هر شخص غیر ایرانی (اعم از حقیقی یا حقوقی) نسبت به درآمدهایی که در ایران تحصیل می کند و همچنین نسبت به درآمدهایی که بابت واگذاری امتیازات یا سایر حقوق خود و یا دادن تعلیمات و کمک‌های فنی و یا واگذاری فیلم‌های سینمایی که به عنوان بها یا حق نمایش یا هر عنوان دیگر عاید آن‌ها می‌گردد از ایران تحصیل می‌کند.

اشخاص زیر مشمول پرداخت مالیات‌های موضوع قانون مالیات‌های مستقیم نیستند:

۱. وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی
  ۲. دستگاه‌هایی که بودجه آن‌ها به وسیله دولت تأمین می‌شود.
  ۳. شهرداری‌ها
- تبصره ۱- شرکت‌هایی که تمام یا قسمتی از سرمایه آن‌ها متعلق به اشخاص و مؤسسه‌های مذکور در بندهای فوق باشد، سهم درآمد یا سود آن‌ها مشمول حکم این ماده نخواهد بود. حکم این تبصره مانع استفاده شرکت‌های مزبور از فعالیت‌های مقرر در این قانون، حسب مورد، نیست.

تبصره ۲- درآمدهای حاصل از فعالیت‌های اقتصادی از قبیل فعالیت‌های صنعتی، معدنی، تجاری، خدماتی و سایر فعالیت‌های تولیدی برای اشخاص موضوع این ماده، که به نحوی غیر از طریق شرکت نیز تحصیل می‌شود، در هر مورد

به طور جداگانه مشمول مالیات خواهد بود. مسئولان اداره امور در این گونه موارد نسبت به سهم فعالیت مذکور مکلف به انجام دادن تکالیف مزبور طبق مقررات این قانون خواهند بود. در غیر این صورت نسبت به پرداخت مالیات متعلق با مؤدی مسئولیت تضامنی خواهند داشت.

تبصره ۳ - معافیت مالیاتی این ماده برای مواردی که از طرف حضرت امام خمینی(ره) یا مقام معظم رهبری دارای مجوز می‌باشند براساس نظر مقام معظم رهبری است.

از جامعه گروه اول، موارد زیر مشمول مالیات نمی‌شوند :

درآمد مشمول مالیات ابرازی ناشی از فعالیت‌های تولیدی و معدنی در واحدهای تولیدی یا معدنی در بخش‌های تعاونی و خصوصی که از اول سال ۱۳۸۱ به بعد از طرف وزارتخانه‌های ذیربط برای آن‌ها پروانه بهره برداری صادر یا قرارداد استخراج و فروش منعقد می‌شود، از تاریخ شروع بهره برداری یا استخراج به میزان هشتاد درصد و به مدت چهار سال و در مناطق کمتر توسعه یافته به میزان صد در صد و به مدت ده سال از مالیات موضوع ماده ۱۰۵ این قانون معاف هستند.

تبصره ۱ - فهرست مناطق کمتر توسعه یافته برای بقیه مدت برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران و همچنین در آغاز هر دوره برنامه توسط سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور و وزارتخانه‌های امور اقتصادی و دارایی و صنایع و معادن تهیه و به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

تبصره ۳ - کلیه تأسیسات ایرانگردی و جهانگردی دارای پروانه بهره برداری از وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی هر سال از پرداخت ۵ درصد مالیات متعلق معاف هستند.

۴. صد در صد درآمد شرکت‌های تعاونی روستائی، عشایری، کشاورزی، صیادان، کارگری، کارمندی، دانشجویان و دانش آموزان و اتحادیه‌های آن‌ها از مالیات معاف است.

تبصره - دولت مکلف است معادل مالیات بردرآمد متعلق به آن قسمت از سود ابرازی سازمان مرکزی تعاون روستائی ایران را که با تصویب مجمع عمومی برای سرمایه گذاری در شرکت های تعاونی روستائی اختصاص داده می‌شود، پس

---

^۱ ماده ۱۰۵. جمع درآمد شرکت‌ها و درآمد ناشی از فعالیت‌های انتفاعی سایر اشخاص حقوقی از منابع مختلف در ایران یا خارج از ایران تحصیل می‌شود، پس از وضع زبان‌های حاصل از منابع غیرمعاف و کسر معافیت‌های مقرر به استثنای مواردی که طبق مقررات این قانون دارای نرخ جداگانه‌ای است، مشمول مالیات به نرخ بیست و پنج درصد خواهد بود.

از وصول و واریز آن به حساب درآمد عمومی کشور، از محل اعتبار ردیف خاصی که به همین منظور در قانون بودجه کل کشور پیش بینی می شود در وجه سازمان مذکور مسترد نماید.

۵. درآمد حاصل از تعلیم و تربیت مدارس غیرانتفاعی اعم از ابتدائی، راهنمایی، متوسطه، فنی و حرفه‌ای، دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی غیرانتفاعی و درآمد مؤسسات نگهداری معلولین ذهنی و حرکتی بابت نگهداری اشخاص مذکور که حسب مورد دارای پروانه فعالیت از مراجع ذیربط هستند، همچنین درآمد باشگاه‌ها و مؤسسات ورزشی دارای مجوز از سازمان تربیت بدنی حاصل از فعالیت‌های منحصراً ورزشی از پرداخت مالیات معاف است. آیین نامه اجرائی این ماده به پیشنهاد وزارت امور اقتصادی و دارایی به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

۶. وجوه پرداختی بابت بیمه عمر از طرف مؤسسات بیمه که به موجب قراردادهای منعقد شده عاید ذینفع می شود از پرداخت مالیات معاف است.

۷. فعالیت های انتشاراتی و مطبوعاتی، فرهنگی و هنری که به موجب مجوز وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی انجام می شوند، از پرداخت مالیات معاف است.

۸. الف - صددرصد درآمد حاصل از صادرات محصولات تمام شده کالاهای صنعتی و محصولات بخش کشاورزی (شامل محصولات زراعی، باغی، دام و طیور، شیلات، جنگل و مرتع) و صنایع تبدیلی و تکمیلی آن و پنجاه درصد درآمد حاصل از صادرات سایر کالاهایی که به منظور دست یافتن به اهداف صادرات کالاهای غیر نفتی به خارج از کشور صادر می شوند از شمول مالیات معاف هستند.

ب - صددرصد درآمد حاصل از صادرات کالاهای مختلف که به صورت ترانزیت به ایران وارد شده یا می شوند و بدون تغییر در ماهیت یا با انجام کاری بر روی آن صادر می شوند از شمول مالیات معاف است.

۹. درآمد کارگاه‌های فرش دستباف و صنایع دستی و شرکت‌های تعاونی و اتحادیه‌های تولیدی مربوطه از پرداخت مالیات معاف است.

۲-۲- انواع اظهارنامه‌های مالیاتی سازمان امور مالیاتی کشور

۱ - اظهارنامه مالیات بر درآمد اجاره املاک

- ۲ - اظهارنامه مالیات بر درآمد مشاغل (انفرادی) ، موضوع بند الف ماده ۹۵ ق.م.م^۱
- ۳ - اظهارنامه مالیات بر درآمد مشاغل (انفرادی) ، موضوع بند ب ماده ۹۵ ق.م.م^۲
- ۴ - اظهارنامه مالیات بر درآمد مشاغل (انفرادی) ، موضوع بند ج ماده ۹۵ ق.م.م^۳
- ۵ - اظهارنامه، ترازنامه، و حساب سود و زیان اشخاص حقوقی ، موضوع ماده ۱۱۰ ق.م.م

۲-۳- اطلاعات موجود در بانک اطلاعاتی سازمان امور مالیاتی

الف. اطلاعات موجود در بانک اطلاعاتی سازمان در مورد اشخاص حقوقی

۱. نام و نام تجاری

۲. نوع ماهیت شخص حقوقی :

- شرکت : شرکت سهامی خاص، شرکت سهامی عام، شرکت با مسئولیت محدود، شرکت تضامنی، شرکت مختلط غیر سهامی، شرکت مختلط سهامی، شرکت نسبی، شرکت تعاونی، شرکت تعاونی متعارف، شرکت تعاونی سهامی عام، شرکت تعاونی سهامی خاص، شرکت سهامی دولتی، شرکت سهامی خاص دولتی

- موقوفات : موقوفه

- موسسه / صندوق : مؤسسه، مؤسسه غیر تجارتي، مؤسسه غیر تجارتي غیر انتفاعی، صندوق دولتی، صندوق غیر دولتی

- تشکل : اتحادیه های تعاونی متعارف، سازمان غیر دولتی (NGO) ، سازمان مبتنی بر جوامع محلی (CBO)، سازمان صنفی و حرفه ای، تشکل سیاسی،

- وزارتخانه / موسسه دولتی : وزارتخانه، مؤسسه / سازمان دولتی، شرکت دولتی (بر اساس مصوبات قانونی)

- موسسه و نهاد عمومی غیردولتی: اصلی، شرکت تابعه شهرداری (سهام بیش از ۵۰ درصد متعلق به شهرداری)

^۱. دارندگان کارت بازرگانی و کلیه واردکنندگان و صادرکنندگان، صاحبان کارخانه ها و واحدهای تولیدی که برای آنها جواز تأسیس و پروانه بهره برداری از وزارتخانه ذیربط صادر می شود، بهره برداران معادن، صاحبان مؤسسات حسابرسي، حسابداری، خدمات مالی، ارائه دهندگان خدمات مدیریتی، مشاوره ای، انفورماتیک، رایانه ای، صاحبان مراکز آموزشی، صاحبان بیمارستان ها، آسایشگاه ها و خانه های سالمندان، صاحبان هتل ها و متل ها، بنکداران، عمده فروشان، واسطه های مالی، صاحبان انبارها، مؤسسات حمل و نقل، مؤسسات مهندسی

^۲. صاحبان کارگاه های صنعتی. صاحبان مشاغل ساختمانی، تأسیسات فنی و صنعتی، نقشه کشی، نقشه برداری، محاسبات فنی و نظارت. چاپخانه داران، وکلاء، کارشناسان، مترجمان رسمی دادگستری، مشاوران حقوقی، حسابداران رسمی و اعضای سازمان های نظام مهندسی. پزشکان و دندانپزشکان ، صاحبان آزمایشگاهها، رادیولوژی ها، صاحبان دفاتر اسناد رسمی. صاحبان تعمیرگاه های مجاز و اتو سرویس ها. صاحبان نمایشگاه ها، فروشگاه های اتومبیل، بنگاه های معاملات املاک و آژانس های کرایه اتومبیل. سازندگان و فروشندگان طلا و جواهر. عاملان فروش و فروشندگان آهن آلات.

^۳. صاحبان مشاغلی که مشمول مقررات بندهای الف و ب نیستند.

برای اطلاع بیشتر به قانون مالیاتهای مستقیم مراجعه کنید.

- شرکت خارجی : شرکت خارجی ، شعبه شرکت خارجی، نمایندگی شرکت خارجی
- نمایندگی کشور خارجی / سازمانهای بین المللی: سفارتخانه/ کنسولگری/ دفتر حافظ منافع، دفتر / نمایندگی سازمان ملل، سازمان بین المللی، سازمان منطقه‌ای
- ۳. نوع فعالیت : کد فعالیت اصلی، کد فعالیت فرعی
- ۴. اقامتگاه قانونی : استان، شهرستان، کد پستی، نشانی
- ۵. مشخصات سایر محل(های) فعالیت اعم از دفتر مرکزی، شعبه، محل اصلی فعالیت، موسسات تک مالکی، انبار، کارخانه، نمایندگی، مورد اجاره، دفتر کار، فروشگاه، مرکز درمانی، دفتر کار مجازی: استان، شهرستان، کد پستی، نشانی
- ۶. درآمدهای معاف و هزینه‌های مستقیم درآمد معاف و سهم از هزینه‌های مشترک :
- فعالیت‌های کشاورزی و دامپروری
- فعالیت های تولیدی و معدنی
- کارخانه های واقع در خارج از شعاع ۱۲۰ کیلومتری تهران و ... (... تبصره ۳ ماده ۱۳۸ ق.م.م)
- فعالیت در مناطق آزاد تجاری
- مدارس و مراکز آموزشی غیر انتفاعی
- شرکت های تعاونی روستایی، عشایری و ...
- شرکت‌های دانش بنیان
- واحدهای پژوهشی و فناوری و مهندسی واقع در پارک‌های فناوری
- ۷. انواع محصولات اصلی به ترتیب بیشترین فروش :
- نوع کالای اصلی و سایر ، واحد سنجش، مقدار فروش و مبلغ فروش برای سال جاری و سال قبل
- جمع فروش اصلی
- جمع فروش سایر کالاها
- ۸. بهای تمام شده کالای فروش رفته : مواد مستقیم مصرفی، دستمزد مستقیم ، سربار ساخت، موجودی کالای در جریان ساخت اول دوره و پایان دوره، کالای ساخته شده/ موجودی کالای اول دوره، کالای خریداری شده طی دوره، موجودی کالای پایان دوره

۹. بهای تمام شده کار انجام شده پیمانکاری / خدمات : مواد و مصالح مصرفی، حقوق و دستمزد، هزینه پیمانکاران دست دوم، کرایه ماشین آلات، استهلاک ماشین آلات، سایر هزینه‌ها، بهای تمام شده کار در جریان اول دوره، بهای تمام شده کار در جریان پایان دوره

۱۰. تعداد کارکنان : تعداد کارکنان تولیدی و خدماتی، تعداد کارکنان اداری، مالی و فروش

۱۱. درآمد ناخالص پیمانکاری / ارائه خدمت

۱۲. فهرست صادرات و ما به ازاء دریافتی: ارزش کالای صادراتی، دریافت ارزی، واردات کالا

۱۳. دارایی های ثابت مشهود

۱۴. دارایی های نامشهود

ب. اطلاعات موجود در بانک اطلاعاتی سازمان در مورد مالیات بر درآمد مشاغل انفرادی:

مشخصات شخص حقیقی : جنسیت، نام و نام خانوادگی، نوع شغل یا فعالیت، آدرس، تلفن

فروش کالا

درآمد حاصل از ارائه خدمات،

درآمد حاصل از فروش دارایی ها

موجودی مواد و کالا

بهای تمام شده کالای فروش رفته : مواد مستقیم مصرفی، دستمزد مستقیم، سربار ساخت، موجودی کالای در جریان

ساخت اول دوره و پایان دوره

درآمد ناخالص پیمانکاری / ارائه خدمات

بهای تمام شده پیمانکاری / ارائه خدمات

حقوق، دستمزد و مزایا، هزینه تبلیغات و بازاریابی، هزینه مطالبات مشکوک الوصول و سوخت شده، هزینه حسابرسی و

حسابداری، هزینه‌های مالی، هزینه آب، برق، گاز و تلفن، هزینه استهلاک دارایی ها، هزینه مشاوره مالی و حقوقی،

هزینه اجاره محل غیر از کارخانه، سایر هزینه های فروش، اداری و عمومی، سایر درآمدها و هزینه های عملیاتی و

غیرعملیاتی

درآمد اجاره

خلاصه برداشت^۱

- سازمان امور مالیاتی کلیه بنگاه‌های بخش خصوصی را شناسائی می‌کند.
- کلیه بنگاه‌های بخش خصوصی طبق قانون باید اظهارنامه مالیاتی تکمیل کنند به استثنای واحدهائی که براساس قانون از پرداخت مالیات معاف هستند.
- آن گروه از بخش خصوصی که طبق قانون از پرداخت مالیات معاف هستند توسط سازمان مالیاتی قابل شناسائی هستند.
- موارد مندرج در اظهارنامه‌های مالیاتی نیاز محاسباتی شاخص‌های تعیین شده برای محاسبه سهم بخش خصوصی را تأمین می‌کند.
- از آنجاکه بخش خصوصی معاف از مالیات توسط سازمان مالیاتی قابل شناسائی است، می‌توان اطلاعات مربوط به آنها را از روشهای آمارگیری تأمین نمود.
- البته بخش غیرمشهود و غیررسمی بخش خصوصی روش‌های ویژه خود را خواهد داشت.
- دسترسی به اطلاعات سازمان مالیاتی فقط از طریق ارتباطات سطوح بالای مدیریتی امکان پذیر است.

---

^۱ . از آنجاکه سازمان امور مالیاتی همکاری لازم در پاسخ به موضوعات مورد پرسش را نداشته است، کلیه موارد مندرج در این قسمت گزارش بدون اطلاعات دریافتی مستقیم از سازمان تهیه شده است.

فصل سوم - استفاده از داده‌های آماری مرکز آمار ایران

مرکز آمار ایران بر اساس ماده ۳ قانون مصوب سال ۱۳۵۳، موظف به انجام سرشماری‌های عمومی و آمارگیری‌های نمونه‌ای در زمینه‌های اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و سیاسی به منظور تهیه آمارهای لازم برای تأمین پیش نیازهای برنامه‌ریزی و هدف‌های عمرانی کشور است.

از میان داده‌های آماری مرکز آمار ایران دو منبع در این گزارش مورد بررسی می‌گیرد:

۱- طرح‌های آمارگیری مرکز آمار ایران

۲- سیستم آمارهای مالی دولت (GFS)

۱-۳ طرح‌های آمارگیری مرکز آمار ایران

برای بررسی امکان استفاده از نتایج آمارگیری‌های مرکز آمار ایران در محاسبه سهم بخش خصوصی در اقتصاد ایران، به طور نمونه طرح‌هایی که مرکز آمار در زمینه اقتصادی و در سال ۱۳۹۴ اجرا کرده مورد بررسی قرار داده شده است. علت اینکه طرح‌های یک سال مورد بازبینی قرار گرفته‌اند اینست که:

- تعاریف و مفاهیم مرکز آمار ایران ثابت بوده و بر اساس تعاریف حساب‌های ملی تنظیم می‌شود و مگر بنا به ضرورت تغییر نمی‌کند،

- برخی از طرح‌های آماری نظیر طرح آمارگیری از معادن همه ساله اجرا می‌شوند و بقیه طرح‌های این سال در واقع نمونه‌هایی از همه بخش‌های اقتصادی هستند،

- اقلام آماری مورد سؤال مرکز برای فعالیت‌های مختلف اقتصادی تفاوت بنیادی نداشته و همه طرح‌ها که در سال‌های مختلف اجرا شده و می‌شوند دارای ساختار یکسانی هستند.

طرح‌های آماری مورد بررسی عبارتند از:

۱. سرشماری عمومی کشاورزی
۲. سرشماری از موسسات پرورش مرغ مادر و جوجه کشی
۳. آمارگیری از فعالیت‌های باغداری
۴. آمارگیری مرغداری‌های پرورش مرغ گوشتی و تخمگذار

۵. آمارگیری از قیمت محصولات و هزینه خدمات کشاورزی در مناطق روستائی کشور
۶. آمارگیری از "هزینه و درآمد خانوارهای شهری" و "هزینه و درآمد خانوارهای روستائی"
۷. آمارگیری از کارگاه‌های صنعتی دارای ۱۰ نفر کارکن و بیشتر
۸. آمارگیری از معادن در حال بهره برداری کشور
۹. آمارگیری از کارگاه‌های جامع بازرگانی و خدمات
۱۰. آمارگیری از کارگاه‌های خدمات انبارداری
۱۱. آمارگیری از مؤسسات ترخیص کالا
۱۲. آمارگیری از پارکینگ‌های عمومی
۱۳. آمارگیری از باسکول‌های عمومی
۱۴. آمارگیری از بنگاه‌های معاملات ملکی

۱-۳- تعیین داده‌های کلیدی طرح‌های آماری مرکز آمار ایران، قابل استفاده در محاسبات مربوط به سهم

بخش خصوصی در اقتصاد^۱

- سرشماری عمومی کشاورزی :

در بررسی پرسشنامه سرشماری عمومی کشاورزی، سئوالاتی که برای استفاده در محاسبه شاخص‌های مورد نظر این گزارش مناسب تشخیص داده شده‌اند، عبارتند از :

- نوع بهره برداری
  - نوع فعالیت کشاورزی
  - مساحت اراضی و سطح کاشت محصولات
  - تعداد درخت بارور و نهال
  - تعداد دام سبک و سنگین برحسب انواع
- در فرم فهرست برداری سرشماری عمومی کشاورزی نیز بهره بردارها به تفکیک خانوارهای معمولی ساکن، خانوارهای معمولی غیرساکن، بهره برداران غیرساکن، شرکت‌های رسمی و مؤسسات عمومی مورد فهرست برداری قرار گرفته و نوع فعالیت و وسعت فعالیت‌های بهره‌بردارها سئوال شده است.

^۱ . پرسشنامه کلیه طرح‌های آماری ذکر شده، پیوست گزارش می‌شود.

• سرشماری از موسسات پرورش مرغ مادر و جوجه کشی

در طرح آمارگیری از موسسات پرورش مرغ مادر و جوجه کشی کشور، بخش‌هایی از پرسشنامه که می‌تواند در محاسبات مربوط به سهم خصوصی این موسسات در کل فعالیت مزبور مورد استفاده قرار گیرد، شرح داده می‌شود:

- وضعیت حقوقی مؤسسه به تفکیک فردی و شریکی، شرکت خصوصی، شرکت تعاونی، شرکت دولتی و سایر شرایط حقوقی

- مقدار و ارزش خوراک مرغ مصرف شده در سال

- مقدار و متوسط قیمت فروش تولیدات مؤسسه

- پرداختی‌های مؤسسه

- ارزش سوخت مصرف شده و برق و آب خریداری شده

- تعداد شاغلان و پرداختی‌های مؤسسه به شاغلان با مزد و حقوق

- ارزش سرمایه‌گذاری به تفکیک ماشین‌آلات و تجهیزات، وسایل نقلیه، ساختمان، نرم‌افزارهای کامپیوتری و سایر اموال سرمایه‌ای

• آمارگیری از فعالیت‌های باغداری

در بررسی پرسشنامه آمارگیری از کارگاه‌های صنعتی، سئوالاتی که برای استفاده در محاسبه شاخص‌های مورد نظر این گزارش مناسب تشخیص داده شده‌اند، عبارتند از :

- نوع بهره‌بردار به تفکیک خانوار بهره‌بردار ساکن، خانوار بهره‌بردار غیرساکن، شرکت رسمی / مؤسسه عمومی

- مقدار و ارزش کودهای مصرف شده

- مقدار و ارزش نهاده‌های مصرف شده

- تعداد درخت و مقدار تولید در کاشت ساده، مخلوط و پراکنده

- ارزش سرمایه‌گذاری بهره‌برداری به تفکیک باغ و قلمستان، ساختمان، ماشین‌آلات و تجهیزات، نرم افزارهای رایانه‌ای و سایر اموال سرمایه‌ای

- فهرست برداری از بهره‌برداران نمونه

• هزینه و درآمد خانوارهای شهری و روستائی:

پرسشنامه آمارگیری از هزینه و درآمد خانوارهای شهری و روستائی دارای قسمت‌های زیر است:

- قسمت هزینه

- قسمت درآمد

- کاربرد مربوط به درآمد شاغلان بخش کشاورزی

- کاربرد مربوط به درآمدهای متفرقه اعضاء خانوار

۱. در قسمت هزینه خانوار، سرمایه‌گذاری خانوار در بخش کشاورزی مورد سؤال قرار گرفته است که می‌تواند با در نظر گرفتن طرح فنی آمارگیری، در برآوردهای سرمایه‌گذاری بخش خصوصی کشاورزی مورد استفاده قرار گیرد. ارقام قابل استفاده در برآوردهای بخش کشاورزی عبارتند از:

- هزینه تسطیح زمین کشاورزی و دایر کردن زمین های بایر

- هزینه حفرجوی، چاه، کانال، قنات و هزینه لایروبی قنات و چاه

- هزینه مراحل کاشت و داشت تا مرحله بهره دهی باغات و نهالستان‌ها

- خرید یا فروش دام های سرمایه‌ای شیرده

- خرید یا فروش دام‌های سرمایه‌ای باربر و کار

- خرید یا فروش دام‌های سرمایه‌ای اصلاح نژاد

- خرید یا فروش مرغ تخم گذار، خروس یا سایر ماکیان بالغ سنتی (اردک، بوقلمون و ...)

- هزینه ایجاد ساختمان غیر مسکونی کشاورزی (طویلله، انباری، کاهدان و ...)

- هزینه خرید یا فروش ماشین‌آلات عمده و لوازم بادوام کشاورزی از قبیل تراکتور، کمباین، وسیله نقلیه، موتورآب، بذرپاش، کودپاش، گاواهن، دیسک و خرمنکوب

- هزینه تعمیرات اساسی تراکتور کمباین، تیلر، خرمنکوب، بذرپاش، کودپاش، گاواهن، دیسک، وسایل نقلیه، موتور آب، و نظایر آن

- هزینه خرید یا فروش ابزار کشاورزی نظیر بیل، بیلچه، کلنگ، تیشه، اره، داس، قیچی و سطل

- هزینه خرید یا فروش کندو و ملکه زنبور عسل

۲. در قسمت درآمدهای پرسشنامه، در بخش درآمد پولی اعضای شاغل خانوار از مشاغل مزد و حقوق بگیری، درآمدهای خانوار با توجه به اینکه نوع محل اشتغال اعضای خانوار بخش عمومی، خصوصی و یا تعاونی باشد، سؤال شده است. از این زمینه نیز با توجه به طرح فنی خانوار میتوان در بررسی‌های مربوط به کنترل اطلاعات حاصل از دیگر آمارگیری‌ها یا برخی برآوردها استفاده شود.

۳. در جدول درآمد پولی اعضای شاغل خانوار از مشاغل غیر مزد و حقوق بگیری، درآمدهای خانوار با توجه به اینکه فعالیت اعضای خانوار بخش کشاورزی باشد یا غیرکشاورزی، مورد سؤال قرار گرفته است. در این جدول فعالیت اصلی محل کار عضو شاغل، انواع هزینه‌های شغلی و فروش یا دریافتی ناخالص او مورد سؤال قرار گرفته است. برای تعیین تفصیلات و جزئیات فعالیت مورد نظر کاربرگی تهیه شده است که برای شاغلان بخش کشاورزی خانوار :

نوع و مشخصات انواع فعالیت‌های کشاورزی، انواع هزینه‌های شغلی به تفکیک بذر، کود، علوفه، و سوخت و تعمیرات جزئی لوازم کار و ابزار کار و هزینه‌های حمل و نقل و ... و فروش تولیدات به تفکیک تولیدات زراعی، باغداری، و تولیدات دامی مورد پرسش قرار گرفته است.

۴. در بخش درآمدهای متفرقه خانوار، درآمد حاصل از محل فروش مصنوعات ساخته شده توسط خانوار در خانه آورده شده است که برای تعیین جزئیات آن، کاربرگی ارائه شده است. در کاربرگ مربوط فعالیت اعضای خانوار به تفکیک فعالیت‌های صنعتی، فعالیت‌های خدماتی، فعالیت‌های بازرگانی و سایر فعالیت‌ها ذکر شده است و درآمد سالانه هر عضو در فعالیت‌های مزبور پرسش و ثبت می‌شود.

لازم به یادآوری است که عموماً فعالیت‌های تولیدی صورت گرفته توسط خانوار آن بخش از فعالیت‌های بخش خصوصی است که در آمارگیری‌ها پوشش داده نشده و در اقتصاد نامشهود طبقه‌بندی می‌گردند.

• آمارگیری از کارگاه‌های صنعت دارای ۱۰ نفر کارکن و بیشتر

در بررسی پرسشنامه آمارگیری از کارگاه‌های صنعتی، سئوالاتی که برای استفاده در محاسبه شاخص‌های مورد نظر این گزارش مناسب تشخیص داده شده‌اند، عبارتند از :

- وضعیت حقوقی به تفکیک فردی و شرکت غیررسمی، مسئولیت محدود، تضامنی، سهامی خاص، سهامی عام، شرکت عمومی غیردولتی، شرکت عمومی دولتی، سایر شرکت‌های رسمی
- متوسط تعداد شاغلان و پرداختی‌ها بابت جبران خدمات آنان
- مواد خام و اولیه، ابزار و وسائل کار کم دوام مصرف شده در تولید
- تولید کالاهای تولید شده و فروش آنها به تفکیک داخلی و خارجی
- تبادله و مصرف آب
- ارزش موجودی انبار
- مقدار و ارزش حامل‌های انرژی مورد استفاده

- ارزش خرید و فروش کالاهائی که بدون تغییر شکل به فروش رسیده‌اند

- سایر پرداختی‌ها و دریافتی‌ها

- ارزش تغییرات اموال سرمایه‌ای

• آمارگیری از معادن در حال بهره برداری کشور

طرح آمارگیری از معادن در حال بهره برداری کشور همه ساله اجرا می‌شود. در زیر بخش‌هایی از پرسشنامه که می‌تواند

در محاسبات مربوط به سهم خصوصی معادن کشور در کل اقتصاد مورد استفاده قرار گیرد، شرح داده می‌شود:

- وضع مالکیت معدن مورد مراجعه به تفکیک تعاونی، خصوصی به جز تعاونی و عمومی

- تعداد شاغلین و پرداختی‌های معادن بابت بابت جبران خدمات آنان

- تولید، فروش (فروش به تفکیک داخلی و صادرات) و موجودی انبار معدن

- ضایعات قابل فروش

- ارزش برق فروخته شده و غذای طبخ شده در معدن

- ارزش مواد، قطعات، ابزار و وسائل کار کم دوام مصرف شده معدن

- مقدار و ارزش سوخت مصرف شده، آب و برق خریداری شده و برق تولید شده در نیروگاه داخلی معدن

- پرداختی‌ها و دریافتی‌های معدن

- ارزش سرمایه گذاری اموال سرمایه‌ای معدن به تفکیک ماشین‌آلات، لوازم و تجهیزات، نرم‌افزارها، وسایل نقلیه، ساختمان

و دیگر اموال سرمایه‌ای

• آمارگیری از کارگاه‌های جامع بازرگانی و خدمات

سؤال‌های مورد استفاده امکان سنجی محاسبه سهم بخش خصوصی در طرح آمارگیری از کارگاه‌های جامع بازرگانی و

خدمات عبارتند از :

- نحوه مدیریت به تفکیک خصوصی و عمومی

- وضعیت حقوقی به تفکیک فردی، شرکت غیر رسمی، شرکت دولتی، شرکت تعاونی، سایر شرکت‌های رسمی

- پرداختی‌ها به تفکیک کلیه هزینه‌ها

- دریافتی‌ها به تفکیک انواع درآمدها

- ارزش خرید و فروش کالاهای فروخته شده بدون تغییر شکل

- ارزش تولیدات و مواد اولیه مصرف شده برای تولید کالا

- ارزش موجودی انبار

- ارزش تشکیل سرمایه ثابت ناخالص و موجودی اموال سرمایه‌ای

- متوسط تعداد کارکنان و پرداختی به کارکنان با مزد و حقوق

• آمارگیری از کارگاه‌های خدمات انبارداری

بخش‌هایی از پرسشنامه طرح که می‌تواند در محاسبات مربوط به سهم خصوصی خدمات انبارداری در کل اقتصاد مورد

استفاده قرار گیرد، عبارتند از :

- فعالیت‌های اصلی و فرعی کارگاه

- مدیریت کارگاه به تفکیک خصوصی، تعاونی، عمومی

- متوسط تعداد کارکنان و پرداختی به آنان

- پرداختی‌های کارگاه به تفکیک

- دریافتی‌های کارگاه به تفکیک نوع خدمت ارائه شده

- تشکیل سرمایه ثابت کارگاه

• آمارگیری از مؤسسات ترخیص کالا

اطلاعات قابل استفاده پرسشنامه عبارتند از :

- نوع فعالیت‌های اصلی و فرعی کارگاه

- نحوه مدیریت کارگاه به تفکیک خصوصی، تعاونی، عمومی

- متوسط تعداد کارکنان و پرداختی به آنان

- پرداختی‌های کارگاه به تفکیک

- دریافتی‌های کارگاه به تفکیک نوع خدمت ارائه شده

- تشکیل سرمایه ثابت کارگاه

• آمارگیری از پارکینگ‌های عمومی

اطلاعات قابل استفاده پرسشنامه برای گزارش حاضر عبارتند از :

- نوع فعالیت‌های اصلی و فرعی کارگاه

- نحوه مدیریت کارگاه به تفکیک خصوصی، تعاونی، عمومی

- متوسط تعداد کارکنان و پرداختی به آنان

- پرداختی‌های کارگاه به تفکیک

- دریافتی‌های کارگاه به تفکیک نوع خدمت ارائه شده

- تشکیل سرمایه ثابت کارگاه

• آمارگیری از باسکول‌های عمومی

اطلاعات قابل استفاده از پرسشنامه آمارگیری از باسکول‌های عمومی برای گزارش حاضر عبارتند از :

- نوع فعالیت‌های اصلی و فرعی کارگاه

- نحوه مدیریت کارگاه به تفکیک خصوصی، تعاونی، عمومی

- متوسط تعداد کارکنان و پرداختی به آنان

- پرداختی‌های کارگاه به تفصیل

- دریافتی‌های کارگاه به تفکیک نوع خدمت ارائه شده

- تشکیل سرمایه ثابت کارگاه

• آمارگیری از بنگاه‌های معاملات ملکی

اطلاعات قابل استفاده از پرسشنامه آمارگیری از باسکول‌های عمومی برای گزارش حاضر عبارتند از :

- نوع فعالیت‌های اصلی و فرعی کارگاه

- نحوه مدیریت کارگاه به تفکیک خصوصی، تعاونی، عمومی

- متوسط تعداد کارکنان و پرداختی به آنان

- پرداختی‌های کارگاه به تفصیل

- دریافتی‌های کارگاه به تفکیک نوع خدمت ارائه شده

- تشکیل سرمایه ثابت کارگاه

۲-۱-۳- استفاده از داده‌های خام طرح‌های آمارگیری و نتایج حاصل از آنها

داده‌های خام طرح‌های آمارگیری فقط در شرایطی قابل استفاده است که طرح مورد نظر به صورت سرشماری آمارگیری

گردد و در طرح‌های آماری مرکز آمار ایران به طور معمول فقط آمارگیری از معادن و کارگاه‌های صنعتی بالای پنجاه

کارکن سرشماری می‌شوند. استفاده از داده‌های خام این طرح‌ها نیز با در نظر گرفتن شروط مراعات محرمانگی اطلاعات امکان‌پذیر است. در صورت عدم امکان دسترسی نیز می‌توان با درخواست استخراج اطلاعات مربوط به کارگاه‌های متعلق به بخش خصوصی به نتایج مورد نظر دسترسی پیدا کرد. البته لازم است توجه شود که بخش عمده کارگاه‌های متعلق به بخش خصوصی در در گروه کارگاه‌های زیر پنجاه کارکن قرار دارند.

۳-۱-۳- امکان استفاده از داده‌های حاصل از طرح‌های آمارگیری مرکز آمار ایران

به طور کلی در استفاده از طرح‌های آماری مرکز آمار ایران موارد زیر باید مورد توجه قرار گیرد:

- طرح‌های آماری مرکز آمار ایران عمدتاً به صورت نمونه‌گیری اجرا می‌شوند. برای تفکیک اطلاعات بخش خصوصی به منظور تأمین اطلاعات مورد نیاز این بخش در هر یک از بخش‌های اقتصادی و داشتن ضریب اعتماد قابل قبول برای نتایج آمارگیری‌ها، تعداد نمونه‌ها باید افزایش یابد. بنابراین امکان اجرای طرح‌های آماری با تعداد نمونه اپتیمم برای بخش خصوصی، از نظر هزینه‌های آمارگیری باید مورد بررسی جداگانه قرار گیرد.

۳-۲- سیستم آمارهای مالی دولت (GFS)

مرکز آمار ایران آمارهای مالی دولت را برای سال‌های ۱۳۹۱-۱۳۸۵ محاسبه کرده‌است. در این محاسبات گستره بخش عمومی شناسائی و داده‌های آماری آنها به تفکیک داده‌های درآمدی، هزینه‌ای و خالص تحصیل دارائی‌های مالی و غیرمالی گردآوری شده‌است. بررسی این سیستم نشان می‌دهد در مرکز آمار ایران ظرفیت انجام محاسبات مربوط به بخش عمومی وجود دارد و چنانکه در فصل‌های آتی خواهد آمد یکی از روش‌های محاسبه سهم بخش خصوصی در اقتصاد روش غیرمستقیم، از طریق محاسبه سهم بخش عمومی است.

فصل چهارم - سازمان‌های حسابرسی

سازمان حسابرسی به عنوان بزرگ‌ترین مؤسسه حسابرسی دولتی ایران به ارائه خدمات تخصصی مالی به بخش‌های دولتی و تحت نظارت دولت می‌پردازد. در بخش خصوصی یک مؤسسه بزرگ در صحنه اقتصاد کشور وجود ندارد و طبق اطلاعات اخذ شده از جامعه حسابداران رسمی ایران تا پایان سال ۱۳۹۳ تعداد ۲۶۴ مؤسسه حسابرسی و ۵۶ حسابرس به صورت شاغل انفرادی، عضو جامعه حسابداران رسمی ایران بوده‌اند.

۱-۴- سازمان حسابرسی و شناسایی فایل‌های آماری این سازمان

سازمان حسابرسی به عنوان بزرگترین مؤسسه حسابرسی ایران از ادغام سه مؤسسه حسابرسی در بخش عمومی ایران به نام‌های مؤسسه حسابرسی سازمان صنایع ملی و سازمان برنامه، مؤسسه حسابرسی بنیاد مستضعفان، مؤسسه حسابرسی شاهد و شرکت سهامی حسابرسی که حسابرسی شرکت‌های دولتی را به عهده داشت تشکیل شده است. سازمان حسابرسی، سازمانی وابسته به وزارت امور اقتصاد و دارائی بوده و موضوع آن تأمین نیازهای اساسی دولت در زمینه حسابرسی و ارائه خدمات مالی لازم به بخش‌های دولتی و تحت نظارت دولت و تدوین و تعمیم اصول و ضوابط حسابداری و حسابرسی است.

وظایف و اختیارات این سازمان عبارتست از :

الف - انجام وظایف بازرسی قانونی و امور حسابرسی کلیه دستگاه‌هایی که بر طبق اصول ۴۴ و ۴۵ قانون اساسی که مالکیت عمومی بر آنها مترتب می‌باشد از قبیل بانک‌ها و مؤسسات و شرکت‌های بیمه و همچنین شرکت‌های دولتی و مؤسسات و سازمانهای انتقاعی دولتی، مراکز تهیه و توزیع وابسته به وزارت بازرگانی، بنیاد مستضعفان و بنیاد شهید و سایر نهادهای انقلاب اسلامی و مؤسسات و شرکت‌های تحت پوشش آنها و شرکت‌ها و کارخانجات و مؤسساتی که صرف نظر از چگونگی، مالکیت سرمایه آنها بموجب قوانین و مقررات مربوط توسط مدیریت منتخب دولت و یا تحت پوشش دستگاه‌های اجرائی اداره می‌شوند و سایر دستگاه‌های عمومی که طبق اساسنامه و مقررات مورد عمل مکلف به تعیین بازرسی قانونی و انجام حسابرسی هستند.

ب - انجام وظایف بازرسی قانونی و امور حسابرسی شرکت‌ها، مؤسسات و دستگاه‌هایی که در مجموع بیش از ۵۰٪ سرمایه آنها بطور مستقیم و یا غیرمستقیم متعلق به دستگاه‌های موضوع بند فوق است. انجام وظایف بازرسی قانونی و

امور حسابرسی توسط سازمان در شرکتها و مؤسسات موضوع این بند که قسمتی از سهام آنها متعلق به بخش غیردولتی (تعاونی - خصوصی) می‌باشد، موکول به تصویب مجمع عمومی صاحبان سهام است و چنانچه در اساسنامه اختیار تعیین بازرس قانونی و امور حسابرسی از جمله وظایف مجمع عمومی نباشد طبق اساسنامه عمل خواهد شد و در هر صورت نمایندگان صاحب سهام دولت و همچنین نمایندگان صاحب سهام شرکتهای دولتی و سایر دستگاههای مذکور در بند الف این ماده موظفند رای به انتخاب سازمان بدهند.^۱

۴-۲- اطلاعات موجود در صورت‌های مالی سازمان حسابرسی^۲

اجزای تشکیل دهنده صورت‌های مالی به قرار زیر است:

- ترازنامه
- صورت سود و زیان
- گردش حساب سود(زیان) انباشته
- صورت سود و زیان جامع
- صورت جریان وجوه نقد
- یادداشتهای توضیحی:
- تاریخچه و فعالیت
- اهم رویه‌های حسابداری
- یادداشتهای مربوط به اقلام مندرج در صورت‌های مالی و سایر اطلاعات مالی

۴-۳- اطلاعات قابل استفاده از صورت‌های مالی

بررسی صورت‌های مالی نشان می‌دهد اقلامی که برای محاسبه ارزش افزوده و تشکیل سرمایه ثابت ناخالص و سایر شاخصهای تعیین شده، می‌توانند مورد استفاده قرار گیرند، عبارتند از:

- صورت سود و زیان
- درآمدهای عملیاتی
- بهای تمام شده درآمدهای عملیاتی

^۱ . فهرست شرکت‌های تحت نظارت سازمان حسابرسی به پیوست آمده است.
^۲ - نمونه‌ای از صورت‌های مالی به پیوست ضمیمه شده است.

- سود ناخالص
- هزینه‌های فروش، اداری و عمومی
- هزینه مطالبات مشکوک‌الوصول (هزینه استثنایی)
- سایر اقلام عملیاتی
- سود عملیاتی
- هزینه‌های مالی
- سایر درآمدها و هزینه‌های غیرعملیاتی
- سود عملیات در حال تداوم قبل از مالیات
- مالیات بر درآمد
- سود خالص عملیات در حال تداوم
- سود خالص (زیان) عملیات متوقف شده
- سود خالص
- تاریخچه
- معرفی وضعیت حقوقی، مالکیت و مدیریت شرکت
- فعالیت اصلی
- موضوع فعالیت شرکت برای تعیین بخش اقتصادی آن
- تعداد کارکنان
- میانگین ماهانه تعداد کارکنان در استخدام
- تعداد کارکنان شرکت‌های خدماتی که بخشی از امور خدماتی شرکت را به عهده دارند
- دارایی‌های نامشهود
- بهای تمام شده انواع دارائی‌های نامشهود (حق امتیاز خدمات عمومی، سرقفلی محل کسب، دانش فنی و نرم‌افزار رایانه‌ای) به تفکیک مانده در ابتدای سال، افزایش، فروخته شده، مانده در پایان سال
- استهلاک انباشته و کاهش ارزش انباشته
- دارایی‌های ثابت مشهود
- بهای تمام شده یا مبلغ تجدید ارزیابی انواع دارایی‌های ثابت مشهود (زمین، ساختمان، ساختمان (اجاره سرمایه‌ای)، تاسیسات، ماشین‌آلات و تجهیزات، وسایل نقلیه، اثاثه و منسوبات، ابزارآلات) به تفکیک مانده در ابتدای سال، افزایش، افزایش یا کاهش ناشی از تجدید ارزیابی، فروخته شده، نقل و انتقالات و سایر تغییرات، مانده در پایان سال
- استهلاک انباشته و کاهش ارزش انباشته
- دارایی‌های در جریان تکمیل، پیش پرداخته‌ای سرمایه‌ای، اقلام سرمایه‌ای در انبار به تفکیک‌های فوق

(اطلاعات مربوط به دارائی‌های نامشهود و دارائی‌های ثابت مشهود برای محاسبه تشکیل سرمایه مورد استفاده قرار می‌گیرد.)

درآمدهای عملیاتی

فروش خالص:

- داخلی

- صادراتی

فروش ناخالص:

- برگشت از فروش و تخفیفات

- فروش خالص

- درآمد ارائه خدمات

بهای تمام شده درآمدهای عملیاتی:

- مواد مستقیم مصرفی

- دستمزد مستقیم

- سربار ساخت:

دستمزد غیرمستقیم

مواد غیرمستقیم

- استهلاک

- سایر (کمتر از ده درصد سربار تولید)

- هزینه‌های جذب نشده

- جمع هزینه‌های ساخت

- (افزایش) کاهش موجودی‌های در جریان ساخت

- ضایعات غیرعادی

- بهای تمام شده ساخت

- (افزایش) کاهش موجودی‌های ساخته شده

هزینه‌های فروش، اداری و عمومی:

- حقوق و دستمزد و مزایا

- پاداش هیئت مدیره

- حمل و نقل

- حق‌العمل کاری و کمیسیون فروش

- استهلاک
- سایر (اقلام کمتر از ده درصد هزینه‌های فروش، اداری و عمومی)
- هزینه مطالبات مشکوک الوصول (هزینه استثنایی)
- سایر اقلام عملیاتی :
- فروش ضایعات
- سود (زیان) ناشی از تسعیر یا تسویه دارایی‌ها و بدهی‌های ارزی
- هزینه‌های جذب نشده در تولید
- ضایعات غیرعادی تولید
- درآمد اجاره
- زیان کاهش ارزش موجودیها
- خالص کسری و اضافی انبار
- هزینه‌های مالی
- سایر درآمدها و هزینه‌های غیرعملیاتی :
- سود (زیان) ناشی از فروش دارایی‌های ثابت مشهود
- سود (زیان) ناشی از فروش دارایی‌های نامشهود
- سود حاصل از فروش مواد اولیه
- سود حاصل از سایر اوراق بهادار و سپرده‌های سرمایه‌گذاری بانکی
- سود سهام
- زیان کاهش ارزش سرمایه‌گذاری‌های بلندمدت
- سود ناشی از فروش سرمایه‌گذاریها
- درآمد (هزینه) ناشی از ارزیابی سرمایه‌گذاری‌های جاری سریع‌ال معامله به ارزش بازار
- سود (زیان) تسعیر یا تسویه دارایی‌ها و بدهی‌های ارزی غیرمرتبط با عملیات

۴-۴- امکان استفاده از فایل‌های سازمان حسابرسی

طبق اساسنامه سازمان حسابرسی، انجام وظایف بازرس قانونی و امور حسابرسی کلیه دستگاه‌هایی که بر طبق اصول ۴۴ و ۴۵ قانون اساسی، مالکیت عمومی بر آنها مترتب است از قبیل بانک‌ها و مؤسسات و شرکت‌های بیمه و همچنین شرکت‌های دولتی و مؤسسات و سازمانهای انتقاعی دولتی، مراکز تهیه و توزیع وابسته به وزارت بازرگانی، بنیاد مستضعفان و بنیاد شهید و سایر نهادهای انقلاب اسلامی و مؤسسات و شرکت‌های تحت پوشش آنها و شرکت‌ها و

کارخانجات و مؤسساتی که صرف نظر از چگونگی، مالکیت سرمایه آنها به موجب قوانین و مقررات مربوط توسط مدیریت منتخب دولت و یا تحت پوشش دستگاه‌های اجرائی اداره می‌شوند و سایر دستگاه‌های عمومی که طبق اساسنامه و مقررات مورد عمل مکلف به تعیین بازرس قانونی و انجام حسابرسی هستند، به عهده سازمان حسابرسی است، بنابراین صورت‌های مالی تمام سازمان‌ها و موسسات و شرکت‌های مذکور در سازمان حسابرسی موجود است. به این ترتیب می‌توان به کلیه اطلاعات اقتصادی مورد نیاز برای انجام محاسبات شرکت‌های دولتی و بخش عمومی، از طریق صورت‌های مالی مربوط دسترسی پیدا کرد. البته این دسترسی منوط به برقراری ارتباط رسمی با مسئولین سازمان حسابرسی و تنظیم تفاهمنامه برای امکان استفاده از اطلاعات موجود در سازمان حسابرسی است.

فصل پنجم - سازمان بورس و اوراق بهادار

۱-۵- تعاریف کلیدی

برای شناخت بورس و آشنایی بیشتر با آن بهتر است از "بازار" و تعریف آن شروع کنیم. در یک تعریف ساده، می‌توان گفت بازار مکانی است که در آن خرید و فروش صورت می‌گیرد؛ و ساده‌تر این است که بگوییم هرگاه شرایطی فراهم شود که بین خریدار و فروشنده رابطه برقرار شود و معامله‌ای صورت پذیرد بازار تشکیل شده است. این شرایط می‌تواند مکان خاصی باشد یا شبکه‌ای ارتباطی مثل اینترنت.

در بازارها به طور کلی دو نوع دارایی، دارایی‌های واقعی و دارایی‌های مالی، مورد معامله قرار می‌گیرند. دارایی‌های واقعی همان دارایی‌های فیزیکی هستند مثل زمین، ساختمان و انواع کالا مانند ماشین، لوازم خانگی و ... اما دارایی‌های مالی دارایی‌های کاغذی و بهتر بگوییم اسنادی هستند، مثل سهام و اوراق مشارکت. بورس بازاری است که در آن دارایی‌های مختلف مورد معامله قرار می‌گیرد. از این رو، انواع بورس را می‌توان به سه دسته‌ی کلی: بورس کالا، بورس ارز، بورس اوراق بهادار طبقه‌بندی کرد.

بورس کالا: بازاری که در آن خرید و فروش کالاهای معین صورت می‌گیرد و به طور منظم و دائم فعال است بورس کالا نام دارد. در بورس کالا معمولاً مواد خام و مواد اولیه مورد معامله قرار می‌گیرد. هر بورس کالایی را با نام همان کالایی که مورد معامله قرار می‌گیرد نام‌گذاری می‌کنند مثل بورس گندم

بورس ارز: در بورس ارز، همان طور که از نام آن مشخص است، کار خرید و فروش پول‌های خارجی انجام می‌گیرد. این بورس در کشور ما فعال نیست اما در کشورهای پیشرفته فعالیت چشم‌گیری دارد.

بورس اوراق بهادار: در بورس اوراق بهادار دارایی‌های مالی از قبیل سهام، اوراق مشارکت و ... مورد معامله قرار می‌گیرد. فرابورس: بازار اوراق بهاداری رسمی و تحت نظارت سازمان بورس و اوراق بهادار محسوب می‌شود که به منظور توسعه صدور و مبادله ابزارهای مالی و پوشش خلاءهای ناشی از نداشتن دسترسی بخش عمده‌ای از صاحبان صنایع به بازار سرمایه، تشکیل شده است. محرومیت طیف وسیعی از بنگاه‌های اقتصادی از تامین مالی در بازار سرمایه و وابستگی شرکت‌های دولتی یا خصوصی به تامین مالی از طریق سهامداران عمده یا اخذ تسهیلات از شبکه بانکی، منشاء ایجاد این بازار اوراق بهادار جدید به حساب می‌آید.

۲-۵- شناخت سازمان بورس و اوراق بهادار

سازمان بورس و اوراق بهادار یک مؤسسه عمومی غیردولتی است که شخصیت حقوقی و مالی مستقل دارد و از محل کارمزدهای دریافتی و سهمی از حق پذیرش شرکتها در بورس و سایر درآمدها اداره می‌شود. مأموریت این سازمان حمایت از حقوق سرمایه‌گذاران، ساماندهی، حفظ و توسعه بازار شفاف، منصفانه و کارآی اوراق بهادار و نظارت بر حسن اجرای قانون بازار اوراق بهادار در کشور است. امور عملیاتی دو حوزه بازار اوراق بهادار و بازار کالا، به دو شرکت بورس اوراق بهادار تهران و شرکت بورس کالا محول شده‌است.

در بورس اوراق بهادار، امکان معامله بر روی سهام شرکت‌های پذیرفته شده، تسهیل و نظارت می‌شود. شرکت‌های بورسی اصولاً شرکت‌هایی هستند که یا قبلاً دولتی بوده و توسط سازمان خصوصی سازی، سهام آنها عرضه شده و یا شرکت‌هایی که به وسیله پذیره نویسی عمومی سرمایه آنها تأمین شده و در حال فعالیت هستند.

برای درج نام یک شرکت در تابلوی بورس اوراق بهادار و به عبارتی پذیرش در بورس اوراق بهادار خصوصیتی لازم است که مهمترین آنها عبارتند از:

۱. شرکت باید سهامی عام باشد.
۲. شرکت باید دارای سهام عادی با نام و دارای حق رأی باشد و ۱۰۰٪ بهای اسمی آن پرداخت شده باشد.
۳. شرکت باید در آخرین سال مالی سودآور بوده و امکان سودآوری آن در آینده وجود داشته باشد.
۴. اساسنامه شرکت باید طوری تنظیم شده باشد که به تشخیص هیئت پذیرش، حقوق سهامداران جزء در آن محفوظ باشد.
۵. شرکت‌ها پس از پذیرفته شدن باید برخی از ویژگی‌ها را حفظ نمایند. در غیراینصورت نام آنها از تابلوی بورس اوراق بهادار حذف می‌شود.

از آنجاکه دستیابی سریع و آسان به بازار اوراق بهادار برای بخش مهمی از شرکت‌های سهامی عام فعال در ایران میسر نبود و این شرکت‌ها از مزایای بازار سرمایه محروم بودند، متولیان بازار بر آن شدند تا با ایجاد بازار اوراق بهادار جدیدی، بورس را در دسترس طیف گسترده‌تری از شرکت‌ها قرار دهند. بنابراین، فرابورس ایران با ساختار و جایگاه قانونی مشابه بورس اما با شرایط پذیرش و معامله ساده‌تر، ایجاد شد تا حیطه‌ی پوشش بازار سرمایه کشور را گسترش دهد. شرکت فرابورس ایران، به عنوان متولی این بازار اوراق بهادار، یک بازار اوراق بهادار رسمی و تحت نظارت سازمان بورس و اوراق بهادار است. مهمترین وظیفه فرابورس ایران، ساماندهی و هدایت بخشی از بازار سرمایه است که شرایط ورود به بورس

اوراق بهادار را ندارد یا مایل است سریعتر وارد بازار شود. به همین علت، رویه‌های آن برای پذیرش به گونه‌ای است که شرکت‌ها با احراز حداقل شرایط و در سریعترین زمان ممکن، امکان ورود به این بازار را می‌یابند و از مزایای شرکت‌های پذیرفته شده در بازار اوراق بهادار استفاده می‌کنند.^۱

سهام شرکت‌های سهامی عام در دو بازار اول و دوم فرابورس قابل پذیرش‌اند. تفاوت بازار اول و دوم فرابورس در حداقل‌های لازم به منظور پذیرش است و این دو بازار از نظر مزایای پذیرش و تعلق معافیت‌ها یکسان هستند.

۳-۵. اطلاعات اقتصادی مربوط به شرکت‌های پذیرفته شده در سازمان بورس

در اجرای قانون برنامه پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران کلیه شرکت‌های سهامی عام که بیش از صد سهامدار داشته و حقوق صاحبان سهام آنها بیش از ۵۰ میلیارد ریال باشد، مکلفند نسبت به ثبت شرکت نزد سازمان بورس اقدام نمایند و عدم ثبت تخلف محسوب می‌شود.

سازمان بورس به منظور مکانیزه کردن جمع‌آوری، بررسی و انتشار اطلاعات مالی شرکت‌های ثبت شده نزد سازمان و سایر اشخاصی که طبق قانون بازار اوراق بهادار ملزم به گزارش اطلاعات خود هستند، سامانه یکپارچه گردآوری، نظارت و انتشار الکترونیکی اطلاعات به نام سیستم کدال طراحی کرده است.

اطلاعاتی منتشره از سوی مدیریت نظارت بر ناشران عمدتاً درباره تعدیل پیش‌بینی سود هر سهم، وضعیت توقف و بازگشایی نمادهای معاملاتی، گزارش‌های مالی، برگزاری مجامع عمومی عادی سالانه و مجامع عمومی فوق‌العاده صاحبان سهام، و دیگر موارد مرتبط با ناشران اوراق بهادار هستند در این سامانه منتشر می‌شود.

از مجموعه اطلاعات ثبت شده در بخش داده‌های آماری سایت سازمان بورس، صورت‌های مالی به انضمام یادداشت‌های همراه شرکت‌های پذیرفته شده در بورس، کاملترین اطلاعات اقتصادی شرکت‌هاست و این اطلاعات در سیستم کدال موجود بوده و امکان دریافت آنها به صورت بسته‌ی اطلاعاتی مربوط به سال مورد نظر قابل دستیابی است.

صورت‌های مالی یا گزارش‌های مالی عبارت است از، بازنمایی اطلاعات خلاصه‌شده و طبقه‌بندی‌شده درباره وضعیت مالی، عملکرد مالی و انعطاف‌پذیری مالی واحد تجاری.

اجزای مجموعه‌ی کامل صورت‌های مالی عبارتند از:

^۱ . فهرست شرکت‌های ثبت شده و پذیرفته شده در بورس و فرابورس برگرفته از سایت سازمان بورس و اوراق بهادار پیوست شده‌است.

الف) صورت‌های مالی اساسی

۱. ترازنامه
۲. صورت سود و زیان
۳. صورت سود و زیان جامع
۴. صورت جریان وجوه نقد

ب) یادداشت‌های توضیحی همراه صورت‌های مالی

بررسی صورت‌های مالی نشان می‌دهد کلیه اطلاعات آماری مورد نیاز برای محاسبه شاخص‌های مورد نظر این گزارش (ارزش افزوده، تعداد کارکنان، بهره‌وری، جبران خدمات کارکنان، تشکیل سرمایه ناخالص) از طریق آنها قابل دستیابی است.^۱

---

^۱ . بررسی تفصیلی صورت‌های مالی در بند مربوط به سازمان حسابرسی این گزارش صورت گرفته است.

فصل نهم - بررسی امکان آمارگیری ویژه‌ی گردآوری اطلاعات مورد نیاز محاسبات بخش

خصوصی

۱-۶ محاسبه سهم بخش خصوصی در اقتصاد از طریق اجرای آمارگیری

چنانکه در قسمت مربوط به تعریف و تعیین محدوده بخش خصوصی گفته شد محدوده‌ی این بخش در اقتصاد ایران به صورت اجمالی به شرح زیر است:

الف. شرکت‌های غیرمالی و مالی (سهامی، سهامی خاص، سهامی عام، با مسئولیت محدود و ...)

ب. شرکت‌های غیرمالی و مالی بنگاه‌های تحت پوشش بخش تعاون

پ. نهادهای غیرانتفاعی بازاری خصوصی (مدارس، دانشگاه‌ها، بیمارستان‌ها و ...)

ت. نهادهای غیرانتفاعی بازاری در خدمت بنگاه‌ها (انجمن‌ها، تشکل‌ها، اتحادیه‌ها و ...)

ث. خانوارهای تولیدکننده (بنگاه‌های غیرشرکتی بازاری خانوار)

ج. بخش نامشهود و غیررسمی اقتصاد

در بخش‌های پیشین گزارش موجود به طور عمده به گردآوری آمار و اطلاعات از طریق ساماندهی آمارهای ثبتی پرداخته شد، در این قسمت به امکان جمع‌آوری اطلاعات آماری بخش خصوصی از طریق اجرای طرح‌های آماری می‌پردازیم. در ضمن لازم است یادآوری شود که مجموعه خانوارهای تولیدکننده و بخش نامشهود و غیررسمی اقتصاد به علت نداشتن چارچوب آماری برای آمارگیری در نظر گرفته نشده و باید با روش‌های کارشناسی برآورد شوند.

در این زمینه مرکز آمار ایران بنا به علل زیر مناسبترین سازمان آماری شناخته شده برای اجرای طرح‌های آماری مهم، متعدد و اساسی است:

- تولید آمار و شناسایی، نیازسنجی و اقدام در زمینه تکمیل و توسعه مجموعه اقلام آماری در حوزه‌های مختلف اقتصادی از وظایف اصلی مرکز آمار ایران است.

- مرکز آمار ایران یک موسسه دولتی است و لذا در اجرای طرح‌های آماری توجهی به منافع مالی نداشته و فقط هزینه‌های آمارگیری مورد نظر است به همین دلیل آمارهای منتج از کیفیت بالایی برخوردار هستند.

- از آنجا که مرکز آمار ایران بنا به قانون همه ساله حساب‌های ملی را بر اساس تعاریف، مفاهیم، طبقه‌بندی‌ها و روش‌های محاسباتی منطبق بر SNA سال ۱۹۹۳، به قیمت‌های جاری و ثابت تهیه و منتشر می‌کند، اجرای طرح‌های آماری اقتصادی با تعاریف مورد نظر حساب‌های ملی به سادگی امکان‌پذیر خواهد بود.

- مرکز آمار ایران دارای کادر کارشناسی زبده آماری با تجربه‌ی اجرای طرح‌های آماری اقتصادی است.

۶-۲- راهکارهای تفصیلی گردآوری آمار و اطلاعات اقتصادی

برای محاسبه سهم بخش خصوصی در اقتصاد کشور از طریق اجرای طرح‌های آماری لازم است مراحل زیر به ترتیب به اجرا درآید:

- انجام ارتباطات لازم اداری برای تنظیم قراردادهای اجرای طرح‌های آماری
- آماده سازی چارچوب آماری مناسب
- تهیه طرح‌های موضوعی شامل روش جمع‌آوری اطلاعات که می‌تواند به صورت مصاحبه حضوری یا استفاده از صورت‌های مالی واحد مربوطه باشد.
- تهیه طرح‌های فنی شامل تعیین تعداد نمونه، روش نمونه‌گیری، نوع آمارگیری (سرشماری یا نمونه‌گیری همراه با تعیین بخشی از جامعه آماری که جمع‌آوری اطلاعات آن‌ها به صورت سرشماری بوده و حتی‌الامکان با استفاده از صورت‌های مالی خواهد بود)، فرمول‌های برآورد و ...
- طراحی جداول نهائی براساس خروجی‌های مورد نیاز شاخص‌های مورد نظر محاسبه سهم بخش خصوصی در اقتصاد
- طراحی پرسشنامه‌ها و فرم‌های آمارگیری
- تهیه راهنماهای آمارگیری، نمونه‌گیری، بازبینی و نظارت
- تهیه راهنمای عملیات استخراج
- طراحی و تهیه سازمان اجرائی عملیات میدانی
- برگزاری کارگاه‌های آموزشی
- اجرای عملیات میدانی طرح‌های آماری
- اجرای نظارت فنی بر عملیات میدانی طرح‌های آماری
- تهیه نرم‌افزارهای استخراج ماشینی (داده‌آمائی، وریف، ادیت موضوعی، استخراج جداول نهائی و ...)
- تهیه فایل‌های خام قبل و بعد از ضریب گذاری و بررسی آنها

- استخراج مقدماتی جداول نهائی و بررسی کارشناسی نتایج
- استخراج جداول نهائی طرح‌های آمارگیری
- ادغام نتایج کلیه طرح‌ها در قالب طبقه‌بندی رشته فعالیت‌های اقتصادی - بازنگری چهارم
- تهیه گزارش و انتشار نتایج

۳-۶ - چارچوب مناسب برای اجرای طرح‌های آمارگیری

چارچوب مناسب ضرورت بسیار مهم و اولیه برای اجرای طرح‌های آماری است. برای دستیابی به چارچوب آماری بنگاه‌ها و واحدهای آماری مشهود راهکارهای مشروحه‌ی زیر باید مورد بررسی قرار گیرد:

۱. فهرست نام و نشان و مشخصات بنگاه‌های غیرمالی و مالی بخش تعاون از وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی
۲. فهرست نام و نشان و مشخصات بنگاه‌های غیرمالی و مالی (به غیر از بخش تعاون) شامل شرکت‌های سهامی، سهامی خاص، سهامی عام، با مسئولیت محدود و ... از اداره‌ی کل ثبت شرکت‌ها وابسته به سازمان ثبت اسناد و املاک
۳. فهرست نام و نشان و مشخصات بنگاه‌هایی که اظهارنامه مالیاتی تکمیل می‌کنند از سازمان امور مالیاتی. شایان ذکر است که سازمان امور مالیاتی فهرست نام و نشان بنگاه‌های معاف از پرداخت مالیات را نیز در اختیار دارد.
۴. فهرست نام و نشان و مشخصات نهادهای غیرانتفاعی بازاری خصوصی (مدارس، دانشگاه‌ها، بیمارستان‌ها و ...) از طریق دستگاه‌های اجرائی ذیربط به طور مثال فهرست مدارس غیرانتفاعی از وزارت آموزش و پرورش
۵. فهرست نام و نشان و مشخصات نهادهای غیرانتفاعی بازاری در خدمت بنگاه‌ها (انجمن‌ها، تشکل‌ها، اتحادیه‌ها و ...) از طریق دستگاه‌های اجرائی ذیربط به طور مثال وزارت کشور، شهرداری‌ها، ...
۶. سرشماری عمومی کشاورزی سال ۱۳۹۳ مرکز آمار ایران که منجر به تهیه چارچوب تمامی بهره‌بردارهای کشاورزی شده‌است.
۷. چارچوب‌های آماری بهنگام شده مرکز آمار ایران در بخش‌های: کارگاه‌های صنعتی دارای ده نفر کارکن و بیشتر، معادن در حال بهره‌برداری، کارگاه‌های خدمات انبارداری، موسسات ترخیص کالا، پارکینگ‌های عمومی، بنگاه‌های معاملات ملکی

۸. چارچوبی که از تلفیق سه چارچوب سازمان امور مالیاتی، اتاق اصناف ایران و شرکت پست جمهوری اسلامی ایران توسط مرکز آمار ایران تهیه شده است.

از مجموعه‌ی موارد بالا چارچوب‌هائی به دست می‌آید که بسته به طرح آماری تهیه شده می‌توانند مورد استفاده قرار گیرند.

۴-۶- نیروی انسانی و اعتبارات لازم برای انجام آمارگیری

با توجه به اینکه برآورد دقیق نیروی انسانی و اعتبارات لازم برای انجام آمارگیری‌ها پس از تهیه چارچوب دقیق و کاملی از واحدهای آماری امکان‌پذیر است و فعلاً چنین چارچوبی در دسترس نیست لذا با استفاده از اطلاعات در دسترس و برآوردهای کارشناسی، حدود ۴ میلیون واحد کارگاهی برای جامعه آماری سال ۱۳۹۳ برآورد و تعداد کارگاه‌های نمونه برای هر بخش اقتصادی به شرح زیر پیشنهاد می‌شود:

۱. تعداد نمونه‌های پیشنهادی در هر یک از بخش‌های اقتصادی^۱

تعداد نمونه	شرح فعالیت
۱۸۰۰	کشاورزی، جنگلداری و ماهیگیری
۱۹۰۰۰	کارگاه‌های صنعتی کمتر از ۱۰ نفر کارکن
۵۰	تأمین برق، گاز، بخار و تهویه هوا
۵۰	آب رسانی، مدیریت پسماند، فاضلاب و فعالیت‌های تصفیه
۲۱۰۰	ساختمان
۱۴۰۰۰	عمده فروشی و خرده فروشی، تعمیر وسائل نقلیه و کالاها
۹۰۰	حمل و نقل و انبارداری و ارتباطات
۱۳۰۰	فعالیت‌های مربوط به تأمین جا و غذا
۱۵۰	اطلاعات و ارتباطات
۲۰۰	فعالیت‌های مالی و بیمه
۹۵۰	فعالیت‌های املاک و مستغلات
۱۰۰	فعالیت‌های حرفه‌ای، علمی و فنی
۱۰۰	فعالیت‌های اداری و خدمات و پشتیبانی
۴۵۰	آموزش
۹۰۰	فعالیت‌های مربوط به سلامت انسان و مددکاری اجتماعی
۳۰	هنر، سرگرمی و تفریح
۲۵۰۰	سایر فعالیت‌های خدماتی

^۱ . از آنجا که طرح آمارگیری از معادن و کارگاه‌های صنعتی دارای ده نفر کارکن و بیشتر همه ساله در مرکز آمار ایران به صورت سرشماری مورد آمارگیری قرار می‌گیرند، این دو بخش در انتخاب نمونه در نظر گرفته نشده‌اند.

شرح فعالیتها و برآورد نیروی کارشناسی و اعتبار مورد نیاز گردآوری آمار و اطلاعات بخش خصوصی

شماره	شرح فعالیت	تعداد	نفر	مدت زمان	اعتبار مورد نیاز
ردیف	کارشناس	ساعت	فعالیت (ماه)	(میلیون ریال)	
۱	اقدامات لازم برای گردآوری داده ها از طریق دریافت صورتهای مالی	۷۵	۲۸۵۰۰	۱۶	۱۴۰۵
۱-۱	تعیین اقلام مورد نیاز	۲	۲۰۰	۱	۱۴
۱-۲	تعیین ساختار فرمهای جاری صورتهای مالی برای تهیه شناسنامه اقلام	۲	۲۰۰	۱	۱۴
۱-۳	تهیه سازمان دهی عملیات میدانی جمع آوری صورتهای مالی	۱	۱۰۰	۱	۷
۱-۴	عملیات میدانی جمع آوری صورتهای مالی	۵۰	۲۰۰۰۰	۴	۸۰۰
۱-۵	بازبینی فنی آمار و اطلاعات جمع آوری شده از صورتهای مالی	۳	۱۲۰۰	۲	۶۰
۱-۶	تهیه نرم افزارهای داده آمائی، وریف، ادیت و استخراج اطلاعات	۲	۳۰۰	۱	۶۰
۱-۷	داده آمائی، وریف، ادیت و استخراج اطلاعات	۱۰	۴۰۰۰	۲	۲۰۰
۱-۸	انطباق اصطلاحات حسابداری صورتهای مالی با مفاهیم حسابهای ملی	۱	۱۰۰	۱	۱۰
۱-۹	استخراج اطلاعات بر اساس خروجیهای تعیین شده	۴	۲۴۰۰	۳	۲۴۰
۲	اقدامات لازم برای انجام آمارگیریهای ویژه بخش خصوصی	۵۱۲	۸۷۶۰۰	۲۸	۹۵۰۰
۲-۱	تعیین اقلام آماری مورد نیاز	۶	۶۰۰	۱	۶۰
۲-۲	آماده سازی چارچوبهای آماری	۶	۱۲۰۰	۲	۱۸۰
۲-۳	تهیه طرحهای موضوعی، نمونه گیری، نظارت و استخراج	۲۰	۴۰۰۰	۲	۶۰۰
۲-۴	طراحی جداول نهائی	۱۰	۱۰۰۰	۱	۱۵۰
۲-۵	طراحی پرسشنامه ها و فرمهای آمارگیری	۱۰	۱۰۰۰	۱	۱۵۰
۲-۶	تهیه راهنماهای آمارگیری، بازبینی و نظارت فنی	۱۰	۲۰۰۰	۲	۲۰۰
۲-۷	تهیه طرحهای فنی نمونه گیری	۶	۱۲۰۰	۲	۱۸۰
۲-۸	تعیین تعداد نمونه و انتخاب نمونه	۶	۱۲۰۰	۲	۱۸۰
۲-۹	تهیه راهنماهای استخراج ماشینی	۴	۱۲۰۰	۲	۱۸۰
۲-۱۰	طراحی و تهیه سازمان اجرایی عملیات میدانی	۴	۱۲۰۰	۲	۱۲۰
۲-۱۱	برگزاری کارگاه-های آموزشی	۲۰۰	۲۰۰۰۰	۱	۲۰۰۰
۲-۱۲	اجرای عملیات میدانی طرح-های آماری	۱۵۰	۴۵۰۰۰	۳	۴۵۰۰
۲-۱۳	اجرای نظارت فنی بر عملیات میدانی طرح-های آماری	۵۰	۴۰۰۰	۳	۴۰۰
۲-۱۴	تهیه نرم افزارهای استخراج ماشینی	۱۰	۲۰۰۰	۲	۳۰۰
۲-۱۵	استخراج مقدماتی جداول نهائی	۱۰	۱۰۰۰	۱	۱۵۰
۲-۱۶	استخراج جداول نهائی	۱۰	۱۰۰۰	۱	۱۵۰
۳	دریافت نتایج طرحهای صنعت و معدن مرکز آمار ایران و انجام اصلاحات لازم	۱	۲۰۰	۱	۱۰
۴	ادغام نتایج کلیه طرحها در قالب جداول نهائی	۱۰	۵۰۰	۱	۸۰
۵	تهیه گزارش و انتشار نتایج	۱۰	۱۰۰۰	۲	۱۵۰
جمع		۶۰۸	۱۱۷۸۰۰	۴۸	۱۱,۱۴۵

بدیهی است برآورد بالا از نظر نیروی کارشناسی و اعتبارات مورد نیاز یک برآورد اولیه بوده و به یقین بنا به ساماندهی

برنامه و چارچوب نهائی به دست آمده و موارد و مسائل متعدد و گوناگون تغییر پیدا کرده و می تواند کم یا زیاد شود.

فصل هفتم - تأمین اطلاعات مورد نیاز از ترکیب داده‌های منابع آماری مختلف

چنانکه در قسمت‌های پیشین گزارش آمد، منابع آماری مختلفی برای جمع‌آوری آمارهای اقتصادی وجود دارد. برای بررسی امکان تأمین اطلاعات مورد نیاز از مجموعه این منابع، نمونه‌هایی از داده‌های منابع بالا به اختصار در پی می‌آوریم.

۱-۷- سازمان امور مالیاتی

جامعه آماری: همچنانکه در فصل دوم گفته شد جامعه آماری این سازمان صاحبان کلیه مشاغل متعلق به بخش خصوصی است چرا که هیچیک از دستگاه‌های متعلق به بخش عمومی، مشمول پرداخت مالیات موضوع قانون مالیات-های مستقیم نیستند.

از نظر میزان پوشش جامعه آماری سازمان امور مالیاتی، کاستی جامعه مالیاتی این سازمان در رسیدن به بخش خصوصی عبارت است از:

○ جامعه واحدهای اقتصادی معاف از پرداخت مالیات

○ مشاغل خانگی و بخش نامشهود و غیررسمی اقتصاد

نمونه‌ی داده‌های آماری^۱ اظهارنامه‌های مالیاتی:

○ درآمد حاصل از فروش کالاهای تولید شده و ارائه پیمانکاری / خدمات

○ بهای تمام شده کالای فروش رفته و ارائه پیمانکاری / خدمات

○ تعداد کارکنان

○ حقوق، دستمزد و مزایای پرداختی به کارکنان

○ سرمایه‌گذاری در دارائی‌های ثابت مشهود و نامشهود

لازم است به نکات زیر اشاره شود:

---

^۱ . داده‌های آماری کلیه منابع آماری در فصول مربوط به هر منبع آماری به تفصیل توضیح داده شده است.

۱. محاسبات مربوط به شاخص‌های مورد نظر این گزارش (ستانده، داده، جبران خدمات کارکنان و تشکیل سرمایه ثابت ناخالص) از داده‌های آماری موجود در اظهارنامه‌های مالیاتی باید حتی‌الامکان با توجه به تعاریف ارائه شده در مستندات به کار رفته در حساب‌های ملی صورت گیرد ولی به علت محدودیت‌های اطلاعات آماری اظهارنامه‌ها در انطباق با تعاریف تعیین شده، به قطع و یقین در انجام این محاسبات گذشت‌های آگاهانه‌ای از تعاریف و حد و مرزهای ارائه شده در مستندات یاد شده صورت خواهد گرفت.

۲. جامعه واحدهای اقتصادی که معاف از پرداخت مالیات هستند به دو گروه تقسیم می‌شوند:

- واحدهائی که از پرداخت مالیات معاف هستند مانند فعالان بخش کشاورزی که اظهارنامه مالیاتی نیز تکمیل نمی‌کنند،

- واحدهائی که از پرداخت مالیات معاف هستند ولی باید اظهارنامه مالیاتی تکمیل کنند،

بخش عمده قریب به اتفاق گروه اول، بخش کشاورزی است که با توجه به چارچوبی که در سال ۱۳۹۳ توسط مرکز آمار ایران برای فعالیتهای کشاورزی تهیه شده است زمینه انجام آمارگیری در این بخش فراهم است.

گروه دوم که واحدهای اقتصادی معاف از پرداخت مالیات هستند ولی اظهارنامه مالیاتی تکمیل می‌کنند، جامعه آماری این گروه در سازمان امور مالیاتی موجود بوده و برای آنها طرح آمارگیری می‌تواند اجرا شود. در صورت عدم امکان جمع‌آوری اطلاعات از طریق آمارگیری، در اظهارنامه‌های مالیاتی، اطلاعاتی تحت عنوان درآمدهای معاف وجود دارد که شامل درآمدهای حاصل از فعالیتهای معاف، هزینه‌های مستقیم درآمد معاف، سود و زیان درآمد معاف است و می‌تواند به عنوان شاخص‌هایی برای برآوردهای کارشناسی مورد استفاده قرار گیرد.

۲-۷. نتایج طرح‌های آمارگیری مرکز آمار ایران

نمونه‌ی داده‌های آماری طرح‌های مرکز آمار ایران:

- نوع فعالیت
- مقدار و متوسط قیمت فروش تولیدات
- پرداختی‌ها و دریافتی‌ها به تفصیل جهت محاسبه مصارف واسطه و ستانده با توجه به تعاریف و مفاهیم مورد نظر
- تعداد شاغلان و پرداختی‌های مؤسسه به شاغلان با مزد و حقوق
- مواد خام و اولیه، ابزار و وسائل کار کم دوام مصرف شده

○ ارزش خرید و فروش کالاهائی که بدون تغییر شکل به فروش رسیده‌اند

○ ارزش تغییرات اموال سرمایه‌ای

در استفاده از طرح‌های مرکز آمار ایران موارد زیر را باید در نظر داشت:

۱. طرح‌های آماری مرکز آمار ایران عمدتاً براساس تعاریف و مفاهیم استاندارد حساب‌های ملی تهیه می‌شود بنابراین از نظر انطباق تعاریف و مفاهیم اشکالی وجود ندارد.
۲. از میان طرح‌های مرکز آمار ایران فقط آمارگیری از معادن و کارگاه‌های صنعتی بالای پنجاه کارکن همه ساله و به صورت سرشماری اجرا می‌شوند. نتایج آماری سایر طرح‌های مرکز آمار ایران چون به صورت نمونه‌گیری و بدون توجه به صفت شمول بخش خصوصی بودن، اجرا می‌شوند در تفکیک اطلاعات بخش خصوصی، از ضریب اعتماد قابل قبول برخوردار نیستند و در صورت انجام آمارگیری ویژه گردآوری اطلاعات مورد نیاز محاسبه بخش خصوصی می‌توانند با تعدیلاتی مورد استفاده قرار گیرند.

۷-۳. فایل‌های اطلاعاتی سازمان حسابرسی ایران

سازمان حسابرسی وظیفه حسابرسی دستگاه‌ها و موسسات زیر را دارد:

۱. کلیه دستگاه‌هایی که بر طبق اصول ۴۴ و ۴۵ قانون اساسی که مالکیت عمومی بر آنها مترتب می‌باشد،
۲. شرکت‌های دولتی،
۳. مؤسسات و سازمانهای انتقاعی دولتی،
۴. مراکز تهیه و توزیع وابسته به وزارت بازرگانی،
۵. بنیاد مستضعفان و بنیاد شهید و سایر نهادهای انقلاب اسلامی و مؤسسات و شرکت‌های تحت پوشش آنها،
۶. شرکت‌ها و کارخانجات و مؤسساتی که صرف نظر از چگونگی، مالکیت سرمایه آنها بموجب قوانین و مقررات مربوط توسط مدیریت منتخب دولت و یا تحت پوشش دستگاه‌های اجرائی اداره می‌شوند و سایر دستگاه‌های عمومی که طبق اساسنامه و مقررات مورد عمل مکلف به تعیین بازرس قانونی و انجام حسابرسی هستند،
۷. شرکت‌ها، مؤسسات و دستگاه‌هایی که در مجموع بیش از ۵۰٪ سرمایه آنها بطور مستقیم و یا غیرمستقیم متعلق به دستگاه‌های موضوع بندهای بالاست.

بنابراین و با توجه به موارد بالا در سازمان حسابرسی امکان دسترسی به اطلاعات آماری بخش خصوصی وجود ندارد.

۷-۴. اطلاعات موجود در سامانه بورس اوراق بهادار

شرکت‌های پذیرفته شده در سازمان بورس اوراق بهادار و فرابورس ایران یا به عبارت دیگر شرکت‌های بورسی اصولاً شرکت‌هایی هستند که یا قبلاً دولتی بوده و توسط سازمان خصوصی سازی، سهام آنها عرضه شده و یا شرکت‌هایی که به وسیله پذیره نویسی عمومی سرمایه آنها تأمین شده و در حال فعالیت هستند. از آنجا که شرکت‌های بورسی طبق قانون بازار اوراق بهادار ملزم به گزارش اطلاعات خود هستند، صورت‌های مالی به انضمام یادداشت‌های همراه شرکت‌های پذیرفته شده در بورس، به عنوان کاملترین اطلاعات اقتصادی شرکت‌ها در سازمان بورس و فرابورس ایران موجود بوده و امکان دریافت آنها به صورت بسته‌ی اطلاعاتی مربوط به سال مورد نظر قابل دستیابی است. به این ترتیب از طریق سازمان بورس فقط به اطلاعات اقتصادی حدود ۴۵۰ شرکت می‌توان دسترسی داشت.

نمونه‌ی داده‌های آماری صورت‌های مالی شرکت‌ها:

- درآمدهای عملیاتی
- بهای تمام شده درآمدهای عملیاتی
- هزینه‌های فروش، اداری و عمومی
- هزینه مطالبات مشکوک‌الوصول (هزینه استثنایی)
- سایر اقلام عملیاتی
- هزینه‌های مالی
- سایر درآمدها و هزینه‌های غیرعملیاتی
- تعداد کارکنان
- بهای تمام شده انواع دارائی‌های مشهود و نامشهود به تفکیک مانده در ابتدای سال، تغییرات طی سال، مانده در پایان سال

۷-۵. امکان استفاده از اطلاعات ترکیبی با توجه به موضوع هم‌پوشانی اطلاعات

با توجه به آنچه که تا کنون در مورد منابع آماری مختلف گفته شد موارد زیر به اختصار و به ترتیب الویت از نظر احتمال رسیدن به نتایج مورد نظر نتیجه می‌شود:

۱. سازمان امور مالیاتی با داشتن جامعه آماری صاحبان کلیه مشاغل متعلق به بخش خصوصی اعم از مشمول پرداخت مالیات و معاف از پرداخت مالیات (به استثنای بخش کشاورزی) دارای جامعترین چارچوب آماری موجود بوده و اظهارنامه‌های مالیاتی در صورت تکمیل بودن، بخش مهمی از اطلاعات مورد نیاز را تأمین می‌کنند. برای جامعه معاف از پرداخت مالیات اطلاعاتی در اظهارنامه‌ها موجود است که به عنوان شاخص برای برآورد اطلاعات می‌توانند مورد استفاده قرار گیرند.^۱ البته بخش کشاورزی طرح‌های آماری ویژه خود را باید داشته باشد.
۲. اجرای آمارگیری ویژه گردآوری اطلاعات مورد نیاز محاسبات بخش خصوصی کاملترین روشی است که می‌توان به اطلاعات مورد نیاز با توجه به تعاریف و مفاهیم توصیه شده دسترسی پیدا کرد.^۲
۳. اطلاعات مورد نیاز کارگاه‌های صنعتی دارای ۱۰ نفر کارکن و بیشتر و همچنین معادن در حال بهره برداری کشور چون همه ساله به صورت سرشماری توسط مرکز آمار ایران مورد آمارگیری قرار می‌گیرند، می‌تواند در هر دو روش بالا مورد استفاده قرار گیرد.
۴. اطلاعات موجود در سازمان بورس اوراق بهادار با توجه به اینکه از طریق صورت‌های مالی تأمین می‌شوند از نظر کیفیت اطلاعات مورد قبول هستند ولی به تنهایی منبع قابل دفاعی برای محاسبه سهم بخش خصوصی نبوده و فقط در تکمیل اطلاعات به روشهای دیگر می‌توانند مورد استفاده قرار گیرند.
۵. در مورد جامعه واحدهای اقتصادی (مشاغل خانگی و بخش نامشهود و غیررسمی اقتصاد) که در جامعه آماری هیچیک از منابع بالا قرار ندارند باید آمارگیری‌های جداگانه‌ای انجام شده یا اطلاعات مربوط به آنها از طریق به روش‌های کارشناسی برآورد شود.

---

^۱ این برداشت‌ها از روی فرم‌های اظهارنامه‌های مالیاتی صورت گرفته است و در عمل باید بررسی شود که آیا کل جامعه آماری پاسخگو بوده و کل اظهارنامه‌ها تکمیل شده‌باشند. این سؤال‌ها به علت عدم همکاری سازمان امور مالیاتی و معاونت مربوطه در وزارت امور اقتصاد و دارائی تا کنون بدون پاسخ مانده‌اند.

^۲ البته موضوع سازمان اجرایی و هزینه‌های اجرای طرح‌های آماری در این قسمت مورد نظر نبوده و فقط تأمین اطلاعات از نظر کیفیت اطلاعاتی و پوشش آماری مطرح می‌باشد.

فصل هشتم - بخش عمومی، تعاریف و پوشش بخش

۸-۱ - تعریف استاندارد بین‌المللی بخش عمومی

تجزیه اقتصاد به بخش‌ها و زیربخش‌های مختلف، امکان مشاهده و تحلیل اثرات متقابل قسمت‌های مختلف اقتصاد برای مقاصد سیاست‌گذاری را فراهم می‌سازد. توان، انگیزه و کارکرد دولت متفاوت از بخش‌های دیگر است. دولت‌ها توان خود را به کار می‌برند تا قوانینی تصویب کنند که بر رفتار دیگر واحدهای اقتصادی تأثیر بگذارند. آنها قادر هستند که درآمد و ثروت را عمدتاً با ابزارهای مالیاتی و مزایای اجتماعی باز توزیع کنند. حساب‌های بخش دولت چگونگی تأمین مالی کالاها و خدمات فراهم شده برای کل جامعه یا خانوارهای فردی را عمدتاً از طریق درآمدهای عملیاتی نشان می‌دهند. گستره کالاها و خدماتی که دولت فراهم می‌کند و قیمت‌هایی که مطالبه می‌کند مبتنی بر ملاحظات سیاسی و اجتماعی و نه به حداکثر رساندن سود است.

عملیات مالی توسط دولت اجرا و از طریق بودجه طبق رویه‌های معمول بودجه‌ای تأمین مالی می‌شوند. اما، برخی عملیاتی که توسط واحدهای دولتی انجام می‌شوند ممکن است نیازمند دخالت موجودیت‌هایی از جمله شرکت‌های دولتی باشند که در چارچوب قانونی دولت اداره نمی‌شوند. این اقدامات ممکن است به عنوان فعالیت‌های شبه مالی بیان شوند. عملیات مربوط به خصوصی سازی و تجدید ساختار شرکت‌های دولتی، تبدیل دارائی‌های مالی به اوراق بهادار با استفاده از موجودیت‌های دارای هدف ویژه از جمله موجودیت‌هایی که در خارج هستند، از این نوع عملیات هستند. هرچند این عملیات در بودجه گزارش داده نمی‌شوند و ممکن است خارج از روش‌های معمول کنترلی قرار بگیرند ولی می‌توانند اثر قابل ملاحظه‌ای در درآمد عملیاتی و مخارج دولت داشته باشند.

دولت‌ها همانگونه که خدماتی را مستقیماً ارائه می‌دهند، اغلب اهداف سیاستی خود را از طریق شرکت‌های دولتی (نظیر راه آهن، خطوط هوایی، تسهیلات عمومی و شرکت‌های مالی دولتی) اجرا می‌کنند. ممکن است از شرکت‌های دولتی خواسته شود تا خدماتی را در زمینه‌هایی از اقتصاد ارائه دهند که غیر از ابزار قیمت‌های یارانه‌ای امکان پوشش آنها وجود ندارد. در نتیجه شرکت دولتی ممکن است با سود کم یا با زیان کار کند.

بنابراین به منظور تحلیل تأثیرگذاری کامل دولت در اقتصاد بهتر است بخشی متشکل از تمامی واحدهای دولتی و تمامی شرکت‌های دولتی ساخته شود. این بخش مرکب بخش عمومی نامیده می‌شود.

تعریف بخش دولت و بخش عمومی

واحدهای دولتی برخی NPI ها و بنگاه‌های دولتی را در بر می‌گیرند که شرکت تلقی نمی‌شوند. بخش عمومی، دولت و شرکت‌های دولتی را در بر می‌گیرند. برای تعیین اینکه کدام NPI ها در دولت قرار می‌گیرند باید شرایط کنترل توسط دولت مشخص شود. برای تعیین اینکه کدام یک از بنگاه‌ها شرکت دولتی محسوب می‌شوند و کدام یک به عنوان جزئی از دولت تلقی می‌شوند، لازم است شرایط کنترل توسط دولت و مفهوم قیمت‌های قابل ملاحظه از نظر اقتصادی مشخص شوند.

۱. واحدهای دولتی

واحدهای دولتی انواع منحصر به فرد موجودیت‌هایی هستند که از طریق فرآیند سیاسی ایجاد می‌شوند و در حوزه قانون-گذاری، قضائی و اجرائی بر واحدهای نهادی دیگر در یک منطقه مشخص، دارای اختیار هستند. کارکرد اصلی دولت به عنوان واحد نهادی، به عهده داشتن مسئولیت فراهم کردن کالاها و خدمات برای جامعه یا خانوارهای فردی و تأمین مالی تهیه آنها از طریق اخذ مالیات یا سایر درآمدها، بازتوزیع درآمد و ثروت از طریق انتقالات، و اشتغال به تولید غیربازاری است. به عبارت کلی:

الف. یک واحد دولتی معمولاً قدرت افزایش منابع مالی از طریق جمع‌آوری مالیات‌ها یا انتقالات اجباری از سایر واحدهای نهادی را دارد. یک واحد دولتی برای این که بتواند نیازهای اولیه‌ی یک واحد نهادی تعریف شده در سیستم حسابهای ملی را چه در سطح کل اقتصاد و چه در سطح یک منطقه یا یک محل رفع کند، باید با دریافت مالیات از واحدهای دیگر یا دریافت انتقالات از واحدهای دولتی دیگر برای خود منابع مالی داشته و اختیار توزیع قسمتی از آن یا همه‌ی آن را در پی اهداف سیاستی خود داشته باشد. همچنین باید قادر باشد وجوهی را به حساب خود قرض کند.

ب. واحدهای دولتی به طور معمول سه نوع خرج نهائی متفاوت دارند:

گروه اول عبارت از مخارج واقعی یا احتسابی ارائه‌ی رایگان خدمات جمعی نظیر اداره امور عمومی، دفاع، اجرای قانون، سلامت عمومی و غیره به جامعه است که به طور جمعی توسط دولت سازمان‌دهی شده و از طریق دریافت مالیات یا سایر درآمدها تأمین مالی می‌شود.

گروه دوم عبارت از مخارج تأمین کالاها یا خدمات برای خانوارهای فردی به طور رایگان یا به قیمتی که از نظر اقتصادی قابل ملاحظه نیست. دولت این مخارج را به طور سنجیده در جهت پیگیری اهداف سیاسی یا اجتماعی خود متحمل

می‌شود و از طریق اخذ مالیات یا درآمدهای دیگر آن را تأمین مالی می‌کند حتی اگر بهای آن‌ها را مطابق با استفاده‌ی افراد مطالبه کند.

گروه سوم متشکل از انتقالات پرداخت شده به واحدهای نهادی دیگر است که عمدتاً از خانوارها تشکیل یافته‌اند، این انتقالات به منظور بازتوزیع درآمد یا ثروت است.

در یک سرزمین واحد و در درون یک اقتصاد هنگامی که سطوح مختلف دولت به ویژه دولت مرکزی، ایالتی یا محلی وجود دارد، ممکن است واحدهای نهادی جداگانه بسیاری وجود داشته باشند. علاوه بر این صندوقهای تأمین اجتماعی نیز جزئی از واحدهای دولتی هستند.

ممکن است موجودیت‌های دولتی با شخصیت حقوقی جداگانه وجود داشته باشند که به طور عمده خودگردان هستند یعنی اختیار اندازه و ترکیب هزینه‌های عملیاتی و خرج‌های خود را دارند و دارای یک منبع مستقیم درآمد عملیاتی، نظیر مالیات‌های تخصیص یافته هستند. این نوع موجودیت‌ها اغلب برای این منظور تأسیس می‌شوند که کارکردهای خاصی نظیر ساخت جاده یا تولید غیربازاری خدمات سلامت یا آموزش را اجرا کنند. این موجودیت‌ها اگر مجموعه‌ی کامل حسابها را نگه دارند، مستقلاً مالک کالاها و دارائی‌ها باشند، به فعالیت غیربازاری که برای آنها در برابر قانون پاسخگو هستند اشتغال داشته باشند و مستقلاً قادر به تقبل بدهی و وارد شدن در قراردادهای باشند باید به عنوان واحدهای دولتی تلقی شوند. این واحدها اغلب واحدهای فرابودجه‌ای نامیده می‌شوند زیرا آنها بودجه‌ی جداگانه‌ای دارند و هرگونه انتقالات از حساب بودجه‌ی اصلی با منابع درآمد عملیاتی خود آن‌ها تکمیل می‌شود. بودجه آنها در کشورهای مختلف به طور گسترده‌ای متفاوت است و اغلب واژگان مختلفی برای توصیف این واحدها به کار می‌رود. این واحدها تا حدی که تولیدکنندگان غیربازاری باشند و توسط واحد دولتی دیگری کنترل شوند در بخش دولت طبقه‌بندی می‌شوند.

واحدهای دولتی به عنوان تولیدکننده

وقتی دولت‌ها تصمیم می‌گیرند که علاوه بر خدمات جمعی بسیاری از کالاها و خدمات فردی را نیز به رایگان یا به قیمت‌هایی که از نظر اقتصادی قابل ملاحظه نیستند به خانوارها یا واحدهای دیگر عرضه کنند لازم نیست خودشان آن‌ها را تولید کنند. حتی در مورد بسیاری از خدمات جمعی یا به اصطلاح "کالاهای عمومی" نیز دولت‌ها فقط ملزم به این هستند که مسئولیت سازمان دهی و تأمین مالی تولیدات خود را به عهده بگیرند. آنها مجبور نیستند خودشان تولید کنند. با این حال در عمل معمولاً واحدهای دولتی در طیف گسترده‌ای از فعالیت‌های تولیدی درگیر می‌شوند که نه تنها خدمات

جمعی را پوشش می‌دهد بلکه بسیاری از کالاها و خدمات فردی را نیز در بر می‌گیرد. از آنجا که این موضوع تا حد زیادی یک انتخاب سیاسی است، گستره کالاها و خدمات تولید شده توسط واحدهای دولتی به میزان زیادی از کشوری به کشور دیگر متفاوت است. بنابراین غیر از برخی خدمات جمعی نظیر اداره امور عمومی و دفاع، گروه بندی برخی انواع تولیدات نظیر تولید خدمات آموزش یا بهداشت در گروه خدماتی که ذاتاً دولتی هستند دشوار است، اگرچه این خدمات اغلب توسط واحدهای دولتی تولید می‌شوند.

هنگامی که یک واحد دولتی قصد داشته باشد در حوزه‌ی تولید وارد شود سه گزینه دارد:

الف: ممکن است یک شرکت دولتی ایجاد کند که قادر باشد خط مشی شرکتی آن، از جمله تعیین قیمت و سرمایه‌گذاری، را کنترل کند.

ب. ممکن است یک NPI ایجاد کند و آن را کنترل کند.

پ. ممکن است کالاها و خدماتی را خودش در کارگاهی که متعلق به اوست ولی وجود آن به صورت یک موجودیت قانونی جدا از واحد دولتی نیست، تولید کند.

با این حال یک کارگاه دولتی یا گروهی از کارگاه‌هایی که به یک نوع تولید تحت مدیریت مشترک اشتغال دارند، در صورتی باید به عنوان یک شبه شرکت تلقی شوند که سه ضابطه‌ی زیر را داشته باشند:

الف. این واحد بهای ستانده‌های خود را به قیمت‌های قابل ملاحظه از نظر اقتصادی مطالبه کند.

ب. این واحد به شیوه‌ای مشابه با شرکت، گردانده و مدیریت شود. و

پ. این واحد مجموعه کاملی از حساب‌هایی را که قادر می‌سازد مازاد عملیاتی، پس‌انداز، دارائی‌ها و بدهی‌های آن واحد جداگانه مشخص و اندازه‌گیری شوند، در اختیار داشته باشند.

این نوع شبه شرکت‌ها تولیدکنندگان بازاری هستند که به صورت واحدهای نهادی جدا از واحدهای دولتی مالک آن‌ها تلقی می‌شوند. آنها به شیوه‌ای مشابه با شرکت‌های عمومی (دولتی) طبقه‌بندی، رده‌بندی بخشی و رده‌بندی زیربخشی می‌شوند.

برای اینکه یک بنگاه شبه شرکت تلقی شود دولت باید تا حد قابل ملاحظه‌ای اجازه اعمال نظر نه تنها در رابطه با مدیریت فرآیند تولید بلکه در به کارگیری منابع مالی را به مدیریت بنگاه بدهد. شبه شرکت‌های دولتی باید قادر باشند بخشی از

منابع مالی تشکیل سرمایه‌ی خود یا تمام آن را از طریق پس‌انداز، ذخایر استهلاک یا وام‌گیری خود تأمین کنند. امکان مشخص کردن جریان‌های درآمد و سرمایه بین شبه شرکت‌ها و دولت نشان‌دهنده این است که علیرغم این که آن‌ها موجودیت‌های قانونی جدا نیستند، در عمل فعالیت‌های عملیاتی و مالی آن‌ها کاملاً با آمارهای درآمد عملیاتی یا مالی دولت آمیخته نیست.

واحدهای تولیدکننده دولت که نتوان آن‌ها را شبه شرکت تلقی کرد همانند همه‌ی بنگاه‌های غیرشرکتی که نمی‌توانند از مالکین خود جدا باشند در همان واحد نهادی مالک خود که در این حالت بخش دولت است باقی می‌مانند. آن‌ها به احتمال زیاد عمدتاً یا کالا از تولیدکنندگان غیربازاری تشکیل شده‌اند یعنی تولیدکنندگانی که تمام یا بیشتر ستانده‌ی خود را به طور رایگان یا به قیمت‌هایی که از نظر اقتصادی قابل ملاحظه نیستند به واحدهای دیگر عرضه می‌کنند. این واحدها علاوه بر ارائه کالاها و خدمات برای عموم، ممکن است شامل تولیدکنندگان دولتی هم باشند که کالاها و خدمات غیربازاری برای سایر واحدهای دولتی برای استفاده در مصرف واسطه یا تشکیل سرمایه ثابت عرضه کنند. کارخانه مهمات‌سازی، چاپخانه دولت، کارگزار حمل و نقل، دفاتر کامپیوتری یا ارتباطات از این قبیل هستند. ولی این امکان هم وجود دارد یک بنگاه غیرشرکتی در درون دولت یک تولیدکننده بازاری باشد. مثالی که اغلب گفته می‌شود مثال یک کتاب‌فروشی در داخل یک موزه است.

طرح‌های تأمین اجتماعی و صندوق‌های تأمین اجتماعی

طرح‌های تأمین اجتماعی طرح‌های بیمه‌ی اجتماعی هستند که کل جامعه یا بخش بزرگی از جامعه را پوشش می‌دهند و توسط دولت اجباری شده و کنترل می‌شوند. این طرح‌ها طیف گسترده‌ای از برنامه‌ها را با تأمین مزایای نقدی یا غیرنقدی برای سنین پیری، از کارافتادگی یا مرگ، بیماری و زایمان، آسیب دیدگی حین کار، بیکاری، کمک هزینه‌ی خانوار، مراقبت‌های بهداشتی و غیره پوشش می‌دهند. بین میزان حق بیمه‌ای که یک فرد پرداخت می‌کند و مزایایی که دریافت می‌کند لزوماً ارتباط مستقیمی وجود ندارد.

وقتی طرح‌های تأمین اجتماعی جدا از سایر فعالیت‌های واحدهای دولتی سازماندهی می‌شوند و دارائی‌ها و بدهی‌هایی جدا از واحدهای دولتی دارند و به تراکنش‌های مالی به حساب خود اشتغال دارند حائز شرایط واحدها نهادی بوده و به عنوان صندوق‌های تأمین اجتماعی شناخته می‌شوند. با این حال ترتیبات سازمانی طرح‌های تأمین اجتماعی از کشوری به کشور

دیگر متفاوت است و در برخی از کشورها این طرح‌ها ممکن است به قدری با دیگر امور مالی دولت آمیخته باشند که در مورد این که یک واحد نهادی جدا تلقی شوند تردید وجود داشته باشد.

مبلغ حق بیمه‌های دریافت شده و مزایای پرداخت شده در طرح‌های تأمین اجتماعی می‌تواند برای نیل به اهداف سیاستی دولت به طور عمدی متفاوت تعیین شده باشد، هرچند که این اهداف ارتباط مستقیمی با مفهوم تأمین مزایا برای اعضای جامعه ندارند. برای مثال این مبالغ می‌تواند به منظور تأثیرگذاری بر سطح تقاضای کل اقتصاد افزایش یا کاهش داده شود. با این وجود تا زمانی که این طرح‌ها به صورت صندوق‌های جداگانه‌ای باقی بمانند باید براساس SNA به عنوان واحدهای نهادی جدا عمل شوند.

همان گونه که اشاره شد NPI هائی که تولیدکنندگان غیربازاری هستند و توسط دولت کنترل می‌شوند نیز از واحدهای بخش دولت هستند. با وجود اینکه NPI ها از نظر قانونی طوری تأسیس می‌شوند که مستقل از دولت باشند، برای اجرای سیاست‌های دولت در نظر گرفته می‌شوند به طور قطع جزئی از دولت هستند. دولت‌ها ممکن است این شیوه را در پیش بگیرند که برای اجرای بعضی سیاست‌های خود بجای استفاده از کارگزاران دولت، از نهادهای غیرانتفاعی استفاده کنند. برای مثال تحقیق و توسعه و تعیین استانداردها و حفظ آن‌ها در زمینه هائی نظیر سلامت، امنیت، محیط زیست و آموزش زمینه‌هائی هستند که NPI ها می‌توانند مؤثرتر از کارگزاران دولت عمل کنند.

۲. NPI های تحت کنترل دولت

کنترل یک NPI با قدرت تعیین سیاست یا برنامه‌ی کلی NPI تعیین می‌شود. تمامی NPI ها باید هویت خود را در ثبت‌های آماری به عنوان NPI ها حفظ کنند تا تحلیل مجموعه‌ی کامل NPI ها آسان شود. برای تعیین اینکه آیا یک NPI توسط دولت کنترل می‌شود یا نه باید پنج شاخص زیر در نظر گرفته شود:

الف. انتساب مسئولین

ب. سایر تمهیدات اختیار دهنده

پ. توافقنامه‌های قراردادی

ت. میزان تأمین مالی توسط دولت و

ث. مواجه شدن با ریسک

در برخی موارد یک شاخص واحد می‌تواند برای برقراری کنترل کافی باشد ولی گاهی اوقات تعدادی از شاخص‌های جدا از هم ممکن است به طور جمعی نشان دهنده کنترل باشند. تصمیمی که براساس مجموعه‌ای از تمام شاخص‌ها اتخاذ می‌شود لزوماً از نظر ماهیت، قضاوت گونه خواهد بود ولی قضاوت‌ها در موارد مشابه باید سازگار باشند.

۳. شرکت‌های تحت کنترل دولت

برای اینکه شرکتی به عنوان یک شرکت دولتی طبقه‌بندی شود نه تنها باید توسط واحد عمومی دیگری کنترل شود بلکه باید یک تولیدکننده بازاری نیز باشد. کنترل با تعیین سیاست یا برنامه کلی یک واحد نهادی تعیین می‌شود. دولت در موقعیتی است که بر بسیاری از انواع واحدها کنترل دارد که عبارتند از کارگزاران فرابودجه‌ای متفرقه، نهادهای غیرانتفاعی و شرکت‌های غیرمالی یا مالی. عوامل کلیدی معیار کنترل یک شرکت عبارتند از:

الف. دارا بودن اکثریت رأی

ب. کنترل هیئت مدیره یا نهاد حاکم دیگر

پ. کنترل عزل و نصب‌های پرسنل کلیدی

ت. کنترل کمیته‌های کلیدی موجودیت‌های مورد نظر

ث. اختیار معامله و سهم ممتاز

ج. تنظیم مقررات و کنترل

چ. کنترل توسط مشتریان عمده و

ح. کنترل ناشی از وام‌گیری از دولت

هرچند یکی از شاخص‌ها می‌تواند برای برقراری کنترل در برخی موارد کافی باشد، در موارد دیگر تعدادی از شاخص‌های جدا از هم می‌توانند به طور جمعی کنترل را نشان دهند. تصمیمی که براساس مجموعه تمام شاخص‌ها اتخاذ می‌شود لزوماً از نظر ماهیت قضاوت‌گونه خواهد بود ولی قضاوت‌ها باید برای موارد مشابه سازگار باشد.

۴. قیمت‌های قابل ملاحظه از نظر اقتصادی

برای اینکه واحدی به عنوانیک تولیدکننده‌ی بازاری در نظر گرفته شود باید تمام یا قسمت عمده‌ی ستانده‌ی خود را به قیمت‌هایی که نظر اقتصادی قابل ملاحظه هستند به سایرین ارائه کند. قیمت‌های قابل ملاحظه از نظر اقتصادی قیمت-هائی هستند که بر مقداری که تولیدکنندگان حاضر به عرضه هستند و بر مقداری که خریداران مایل به خرید هستند اثر قابل ملاحظه‌ای داشته باشند. این قیمت‌ها به طور عادی هنگامی حاصل می‌شود که :

الف. تولیدکننده با هدف کسب سود در بلند مدت، یا دست کم پوشش هزینه‌های سرمایه و دیگر هزینه‌ها، انگیزه تنظیم عرضه را دارد .

ب. مصرف کننده آزاد است که بخرد یا نخرد و انتخاب خود را بر اساس قیمت‌های مطالبه شده انجام می‌دهد.

هنگامی که تولیدکنندگان شرکت‌های خصوصی هستند از قبل می‌توان فرض کرد که قیمت‌ها از نظر اقتصادی قابل ملاحظه هستند. اما هنگامی که کنترل عمومی وجود دارد ممکن است قیمت‌های واحد مورد نظر برای مقاصد سیاست‌های عمومی تعدیل شوند. این امر می‌تواند در تعیین قابل ملاحظه بودن قیمت‌ها از نظر اقتصادی مشکلاتی را بوجود آورد. شرکت‌های دولتی اغلب برای این منظور ایجاد می‌شوند که کالاهائی را که بازار با مقادیر مطلوب یا به قیمت‌های مطلوب تولید نمی‌کند ارائه دهند. حتی هنگامی که این نوع شرکت‌ها سهم بزرگی از هزینه‌هایشان را پوشش می‌دهند، شخص می‌تواند انتظار داشته باشد که آن‌ها به نیروهای بازار به طور متفاوتی از شرکت‌های خصوصی پاسخ دهند.

این احتمال وجود دارد که شرکت‌هایی که حمایت مالی عمده‌ای از دولت دریافت می‌کنند یا از سایر عوامل کاهنده‌ی ریسک نظیر ضمانت‌های دولتی بهره‌مند می‌شوند، از شرکت‌هایی که از این نوع مزایا برخوردار نیستند متفاوت عمل کنند زیرا آن‌ها محدودیت‌های بودجه‌ای ملایم‌تری دارند. تولیدکننده غیربازاری تولیدکننده‌ای است که با یک محدودیت ملایم بودجه مواجه است به طوری که بعید است این نوع تولیدکننده به تغییرات شرایط اقتصادی با همان شیوه‌ی تولیدکنندگان بازاری پاسخ دهد.

این سؤال پیش می‌آید که آیا واحدهائی که کالاها و خدماتی را به دولت عرضه می‌کنند باید به عنوان تولیدکنندگان بازاری یا به عنوان تولیدکنندگان غیربازاری تلقی شوند. سؤال اساسی این است که آیا واحد مورد نظر کالاها و خدمات

را در رقابت با تولیدکنندگان خصوصی ارائه می‌کند و انتخاب عرضه‌کننده براساس قیمت است. این موضوع درست است، حتی اگر عرضه‌کننده تنها عرضه‌کننده و دولت تنها مشتری عرضه‌کننده باشد.

۵. درخت تصمیم‌گیری برای واحدهای عمومی

نمودار راهنمایی که برای تخصیص واحدها به بخش‌های نهادی در فصل‌های پیشین ارائه شد، رابطه بین بخش دولت، بخش عمومی و سایر بخش‌های اصلی اقتصاد را نشان می‌دهد. همانگونه که توضیح داده شد واحدهای دولتی از طریق فرآیند سیاسی ایجاد می‌شوند و در درون یک سرزمین معین دارای اقتدار قانون‌گذاری، قضائی یا اجرائی بر سایر واحدهای نهادی هستند و بنابراین به بخش عمومی نیز تعلق دارند. برای تعیین اینکه کدام یک از دیگر واحدهای نهادی به بخش دولت و کدام یک به بخش عمومی تعلق دارند باید از سؤالات پی‌درپی زیر استفاده شود:

الف. آیا موجودیت مورد نظر یک واحد نهادی است؟ اگر نیست ولی مقیم است، در این صورت به عنوان قسمتی از واحدی که آن را کنترل می‌کند تلقی می‌شود. اگر یک واحد نهادی نیست ولی غیرمقیم است به عنوان شبه شرکت در اقتصادی که در آن مقیم است تلقی می‌شود.

ب. واحد مورد نظر یک تولیدکننده بازاری است یا یک تولیدکننده غیربازاری؟

پ. آیا واحد مورد نظر توسط دولت یا شرکت دولتی دیگری کنترل می‌شود؟

پاسخ به دو سؤال آخر تخصیص واحد نهادی به بخش‌ها را مشخص می‌کند:

الف. اگر واحد مورد نظر یک تولیدکننده بازاری است و تحت کنترل دولت نیست این واحد نه قسمتی از بخش دولت و نه قسمتی از بخش عمومی است.

ب. اگر واحد مورد نظر یک تولیدکننده بازاری است و توسط دولت یا شرکت دولتی دیگری کنترل می‌شود، این واحد قسمتی از دولت نیست ولی قسمتی از بخش عمومی است.

پ. اگر واحد مورد نظر یک تولیدکننده غیربازاری است و توسط دولت کنترل می‌شود، این واحد جزئی از بخش دولت و نیز قسمتی از بخش عمومی است.

ت. اگر واحد مورد نظر یک تولیدکننده غیربازاری است ولی توسط دولت کنترل نمی‌شود، این واحد به عنوان یک NPISH تلقی می‌شود و نه قسمتی از بخش دولت و نه قسمتی از بخش عمومی است.

۲-۸- تعریف بخش عمومی در ایران و تعیین محدوده‌ی آن

بخش عمومی کلیه واحدهائی را در بر می‌گیرد که تحت مالکیت و مدیریت نظام حاکمیتی جمهوری اسلامی ایران قرار می‌گیرد. در این زمینه لازم است به تعاریف زیر توجه شود:

وزارتخانه: طبق ماده ۱ قانون مدیریت خدمات کشوری، وزارتخانه واحد سازمانی مشخصی است که تحقق یک یا چند هدف از اهداف دولت را بر عهده دارد و به موجب قانون ایجاد شده یا می‌شود و توسط وزیر اداره می‌گردد.

موسسه دولتی: طبق ماده ۲ قانون مدیریت خدمات کشوری، موسسه دولتی واحد سازمانی مشخصی است که به موجب قانون ایجاد شده یا می‌شود و با داشتن استقلال حقوقی، بخشی از وظایف و اموری را که بر عهده یکی از قوای سه گانه و سایر مراجع قانونی می‌باشد انجام می‌دهد. کلیه سازمان‌هایی که در قانون اساسی نام برده شده است در حکم مؤسسه دولتی شناخته می‌شوند.

شرکت دولتی: طبق ماده ۴ قانون مدیریت خدمات کشوری، شرکت دولتی بنگاه اقتصادی است که به موجب قانون برای انجام قسمتی از تصدی‌های دولت به موجب سیاست‌های کلی اصل چهارم و چهارم قانون اساسی، ابلاغی از سوی مقام معظم رهبری، جزء وظایف دولت محسوب می‌گردد، ایجاد و بیش از پنجاه درصد سرمایه و سهام آن متعلق به دولت می‌باشد. هر شرکت تجاری که از طریق سرمایه گذاری وزارتخانه‌ها، مؤسسات

دولتی و شرکت‌های دولتی منفرداً یا مشترکاً ایجاد شده مادام که بیش از پنجاه درصد سهام آن منفرداً یا مشترکاً متعلق به واحدهای سازمانی فوق‌الذکر باشد شرکت دولتی است.

تبصره ۱ - تشکیل شرکت‌های دولتی تحت هر یک از عناوین فوق‌الذکر صرفاً با تصویب مجلس شورای اسلامی مجاز است، همچنین تبدیل شرکت‌هایی که سهام شرکت‌های دولتی در آنها کمتر از پنجاه درصد است با افزایش سرمایه به شرکت دولتی ممنوع است.

تبصره ۲ - شرکت‌هایی که به حکم قانون یا دادگاه صالح، ملی و یا مصادره شده و شرکت دولتی شناخته شده یا می‌شوند، شرکت دولتی تلقی می‌گردند.

تبصره ۳ - احکام «شرکت‌های دولتی» که در این قانون ذکر شده، بر کلیه شرکت‌هایی که شمول قوانین و مقررات عمومی بر آنها مستلزم ذکر یا تصریح نام است نیز اعمال خواهد شد.

موسسه یا نهاد عمومی غیردولتی : طبق ماده ۳ قانون مدیریت خدمات کشوری موسسه و نهاد عمومی غیردولتی واحد سازمانی مشخصی است که دارای استقلال حقوقی بوده و با تصویب مجلس شورای اسلامی، ایجاد شده یا می‌شود و بیش از پنجاه درصد بودجه سالانه آن از محل منابع غیردولتی تأمین می‌گردد و عهده‌دار وظایف و خدماتی است که جنبه عمومی دارد .

شرکت تابعه و وابسته : طبق تعریف هیأت وزیران به موجب تصویب نامه شماره ۲۳۷۰۸/ت/۲۴۵۳۷ هـ مورخ ۸۰/۵/۲۰ شرکت تابعه و وابسته یک دستگاه اجرائی جز در مواردی که ترتیب دیگری مقرر شده باشد به شرکتی اطلاق می‌گردد که بیش از ۵۰ درصد سرمایه یا سهام آن متعلق به دستگاه اجرایی مربوط باشد.

شرکت مادر تخصصی : طبق تعریف ارائه شده در ماده ۴ فصل دوم قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در ساماندهی شرکت‌های دولتی، آمده است که شرکت‌های دولتی در قالب شرکت‌های مادر تخصصی سازماندهی شده و زیر نظر وزارتخانه ذی‌ربط در چارچوب اساسنامه مربوط اداره می‌شوند. تصدی و اداره امور شرکت‌های دولتی از امر سیاست‌گذاری وزارتخانه‌های ذی‌ربط تفکیک می‌گردد و وظایف حاکمیتی از شرکت‌های دولتی منفک و به وزارتخانه‌ها و موسسات دولتی ذی‌ربط محول می‌گردد.

ساختار حاکمیتی کشور که از طریق آن می‌توان بخش عمومی را شناسائی کرد عبارت است از :

نهادهای عمومی غیردولتی، قوه مجریه، قوه مقننه، قوه قضائیه

الف . مقام رهبری شامل مجموعه‌های زیر است:

- دفتر مقام رهبری
- دبیرخانه مجلس خبرگان رهبری
- مجمع تشخیص مصلحت نظام (و مرکز تحقیقات استراتژیک)
- شورای نگهبان
- نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران شامل ارتش جمهوری اسلامی ایران (دانشکده‌های افسری و بیمارستان‌های ارتش)، سپاه پاسداران انقلاب اسلامی (قرارگاه سازندگی خاتم‌الانبیا) و نیروهای انتظامی جمهوری اسلامی ایران
- قرارگاه سازندگی خاتم‌الانبیا در سال ۱۳۶۸ بر مبنای اصل ۱۴۷ قانون اساسی "دولت باید در زمان صلح از افراد و تجهیزات فنی ارتش در کارهای امدادی، آموزشی، تولیدی، و جهاد سازندگی، با رعایت کامل موازین

عدل اسلامی استفاده کند در حدی که به آمادگی رزمی آسیبی وارد نیاید" تأسیس شد. در پی اجرای این اصل قانونی پروژه‌های بسیاری در زمینه‌های نفت، گاز، پتروشیمی، عمران و صنعت، محرومیت زدائی، سلامت، ایمنی، محیط زیست، فرهنگی انجام داده است. قرارگاه سازندگی سازمان‌های تابعه متعددی دارد از جمله: شرکت مهندسی نیروی نفت و گاز، موسسه مهندسی مشاور طرح جامع، انتشارات قرارگاه سازندگی خاتم الانبیا(ص) - قرب نوح (ع)، شرکت مهندسی نیروی نفت و گاز سپانیر، گروه تخصصی نیروگستر، شرکت مهندسی سپاسد، موسسه ویژه شهید رجائی، انتشارات قرارگاه سازندگی خاتم الانبیا(ص) - قرب قائم (ع)، موسسه نور

- سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران
  - آستان حضرت شاه چراغ(س): دارالشفاء آستان مقدس
  - آستان حضرت معصومه (س)
  - آستان حضرت عبدالعظیم: دانشگاه قرآن و حدیث، حوزه علمیه حضرت عبدالعظیم، دارالشفاء، مجتمع آموزشی حکمت، مرکز آموزش قرآن کریم، مرکز نجوم و آسمان نما
  - آستان قدس رضوی
- آستان قدس رضوی در لغت به معنی بارگاه پاک و مطهر امام رضا(ع) است ولی در اصطلاح و به طور عموم به مجموعه حرم مطهر، دستگاه‌ها، نهادها، ادارات فرهنگی، صنعتی، کشاورزی، درمانی و... گفته می‌شود که مشتمل بر موقوفات تاریخی علی بن موسی الرضا(ع) است. سازمان‌ها، موسسات و واحدهای وابسته و تابعه این مجموعه عبارت است از:

۱. مؤسسه سازمان اقتصادی رضوی

مؤسسه سازمان اقتصادی رضوی که از سال ۱۳۷۷ شمسی به منظور تفکیک فعالیت‌های اقتصادی از فعالیت‌های فرهنگی آستان قدس رضوی تاسیس یافته، بعنوان پشتوانه مطمئن اقتصادی رسالت تامین مالی فعالیت‌های فرهنگی این نهاد معنوی را بر عهده دارد و در راستای اصلاح ساختار اقتصادی واحدهای تابعه، در دستیابی به استفاده از تکنولوژی‌های پیشرفته و ورود به بازارهای جهانی جهت فروش محصولات تولیدی تلاش می‌نماید. ریاست مجمع عمومی سازمان با تولیت آستان قدس رضوی است. شرکت‌ها و موسسات تابعه سازمان :

۱,۱ . هلدینگ داروسازی: شرکت داروسازی ثامن

۱,۲ . هلدینگ مالی: موسسه اعتباری رضوی، شرکت کارگزاری رضوی

۱,۳. هلدینگ کشاورزی: شرکت کشاورزی رضوی، شرکت کشاورزی و موقوفات چناران، شرکت کشت و صنعت اسفراین، شرکت کشت و صنعت انابد، شرکت کشت و صنعت سرخس، موسسه باغات آستان قدس رضوی، موسسه کشت و صنعت مزرعه نمونه، موسسه موقوفات و کشاورزی جنوب خراسان، موسسه موقوفات و کشاورزی سمنان

۱,۴. هلدینگ عمران و ساختمان: شرکت ساختمانی بتن و ماشین قدس رضوی، شرکت مسکن و عمران قدس رضوی، شرکت مهندسان مشاور و شهرسازی آستان قدس رضوی، شرکت مهندسی آب و خاک قدس رضوی، شرکت کارخانجات بنای سبک قدس رضوی

۱,۵. هلدینگ صنایع قند: شرکت قند آبکوه، شرکت قند تربت حیدریه، شرکت قند چناران

۱,۶. هلدینگ خودروسازی: شرکت شهاب خودرو، شرکت شهاب یار، شرکت کمباین سازی ایران

۱,۷. هلدینگ صنایع غذایی: شرکت آرد قدس رضوی، شرکت خمیرمایه رضوی، شرکت فرآورده های غذایی رضوی، شرکت فرآورده های لبنی رضوی، شرکت نان قدس رضوی

۱,۸. هلدینگ نساجی: شرکت تهیه و تولید فرش آستان قدس رضوی، شرکت نخریسی و نساجی خسروی خراسان

۱,۹. هلدینگ دامپروری: موسسه دامپروری صنعتی قدس رضوی

۱,۱۰. سایر: شرکت فناوری اطلاعات و ارتباطات رضوی، شرکت کارخانجات صنایع چوب آستان قدس رضوی، شرکت معادن قدس رضوی، موسسه منطقه ویژه اقتصادی سرخس، شرکت توسعه نفت و گاز رضوی

۲. موسسات پزشکی درمانی: دارالشفاء امام(ع)، موسسه داروئی آستان قدس رضوی، بیمارستان رضوی

۳. به نشر: (انتشارات آستان قدس رضوی)

۴. دارالقرآن: (آموزشگاه و هنرکده)

۵. موسسه تربیت بدنی آستان قدس رضوی

۶. موزه های آستان قدس رضوی

۷. دانشگاه علوم اسلامی رضوی

۸. مؤسسه چاپ و انتشارات آستان قدس رضوی

۹. دانشگاه امام رضا(ع)

۱۰. موسسه کتابخانه و موزه ملی ملک

۱۱. موسسه آفرینشهای هنری آستان قدس رضوی

۱۲. بنیاد فرهنگی رضوی : (شامل پیش دبستان، دبستان، دبیرستان، کانون زبان، پژوهش سرا)

۱۳. شرکت فرآورده‌های غذایی رضوی

۱۴. شرکت فناوری اطلاعات و ارتباطات رضوی

۱۵. موسسه خدمات عمران و توسعه خراسان

• موسسات و نهادهای عمومی غیردولتی :

۱. کمیته امداد امام خمینی

۲. بنیاد ۱۵ خرداد

۳. بنیاد مستضعفان و جانبازان^۱ دارای هلدینگ‌های : گسترش کشاورزی پیوند فردوس پارس، گسترش صنایع معدنی کاوه پارس ،

خدمات مهندسی و شهرسازی علوی ، گسترش پایا صنعت سینا، صنایع مادر تخصصی انرژی گستر سینا، صنایع برق و انرژی صبا

موسسات : موسسه فرهنگی موزه های بنیاد، موسسه تحقیق و توسعه نوین دانشمند، موسسه حسابرسی و بازرسی هادی بینات، موسسه

مطالعات تاریخ معاصر ایران، موسسه سینمایی نور تابان شرکت‌ها : مادر تخصصی پایا سامان پارس، عمران و مسکن ایران، شرکت مادر

تخصصی مالی و سرمایه گذاری سینا، مادر تخصصی سیاحتی و مراکز تفریحی پارسینا، بنیاد علوی، فناوری و ارتباطات سینا، شرکت مادر

تخصصی گسترش صنایع غذایی سینا کشت و صنعت شهید مطهری ، آزاد راه تهران شمال

۴. بنیاد مسکن انقلاب اسلامی و سازمان‌ها و بنیادهای تابعه : سازمان بنیاد بتن ایران، شرکت سازمان توسعه مسکن ایران، هلدینگ

ایجاد محیط، شرکت سامان محیط، پژوهشکده سوانح طبیعی ایران، شرکت آزاد راه اهواز بندر امام، شرکت نوسازی و عمران تهران، موسسه

معین بنیاد، شرکت صنایع سیمان شهرکرد، شرکت اجر ماشینی شهید شالباف، شرکت عمران تکالر

۵. جهاد دانشگاهی : این نهاد در حال حاضر علاوه بر دفتر مرکزی دارای ۴۳ واحد جهاد دانشگاهی است که ۱۳ واحد آن در شهر تهران

و ۳۰ واحد در مراکز استان‌ها استقرار دارند. همچنین تعداد ۳ پژوهشگاه و ۲۴ پژوهشکده، ۲۷ سازمان، مرکز، مؤسسه و شرکت به ثبت رسیده،

یک مجتمع تحقیقاتی و ۲ پارک علم و فناوری نیز تحت پوشش این نهاد فعالیت دارند.

۶. سازمان تبلیغات اسلامی و واحدهای وابسته : پژوهشکده علمی کاربردی باقرالعلوم، سازمان دارالقرآن کریم، موسسه آموزش عالی

غیردولتی - غیرانتفاعی سوره، موسسه عام‌المنفعه غیرانتفاعی امیرکبیر، موسسه فرهنگی هنری تبیان نور، شرکت کتاب شهر، موسسه

خبرگزاری مهر، حوزه هنری، تهران تایمز، سازمان مدارس معارف اسلامی

۱ - کلیه شرکت‌ها و سازمان‌های تحت پوشش بنیاد مستضعفان طبق اساسنامه بنیاد ، عمومی غیردولتی محسوب می‌شوند.

۷. سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی و موسسات وابسته: موسسه انتشارات بین‌المللی الهدی، بنیاد اندیشه اسلامی، مجمع جهانی

اهل بیت (ع)، مجمع جهانی تقریب بین‌المذاهب اسلامی

۸. هلال احمر و سازمان‌های تابعه: سازمان امداد و نجات، مجتمع دارویی و درمانی هلال ایران، سازمان داوطلبان، سازمان تدارکات

پزشکی، مرکز پزشکی حج، موسسه آموزش عالی علمی کاربردی هلال ایران، سازمان جوانان هلال احمر

۹. مرکز جهانی علوم اسلامی

۱۰. بنیاد امور بیماری‌های خاص

۱۱. شهرداری‌ها و واحدهای تابعه^۱

۱۲. بنیاد شهید و امور ایثارگران: مرکز جامع علمی کاربردی امام خمینی(ره)، صندوق قرض الحسنه شاهد، دانشگاه شاهد، شرکت

ذخیره شاهد، سازمان فرهنگی و سیاحتی کوثر (گروه هتل‌های کوثر، شرکت خدمات مسافرتی شاهدان کوثر، مجتمع نمایشی ایران فیلم، چاپخانه

کوثر)، شرکت خدمات مسافرت هوایی و جهانگردی و زیارتی شاهدان کوثر، موسسه فرهنگی ورزشی و توانبخشی ایثار، بیمارستان فوق

تخصصی خاتم الانبیاء(ص)، پژوهشکده مهندسی و علوم پزشکی جانبازان، سازمان اموال و املاک کوثر

۱۳. بنیاد پانزده خرداد

۱۴. ستاد اجرائی فرمان امام(ره): ستاد اجرائی فرمان امام نهادی است که طبق اصل ۴۹ قانون اساسی برای مدیریت

دارائی‌های بی‌صاحب تشکیل شده و به طور مستقیم زیر نظر رهبری اداره می‌شود. ستاد اجرائی فرمان امام دارای دو

زیر مجموعه بنیاد برکت و شرکت سرمایه‌گذاری تدبیر است.

۱۵. گروه توسعه اقتصادی تدبیر شش هلدینگ تخصصی (گروه توسعه انرژی تدبیر، شرکت گسترش الکترونیک مبین ایران، شرکت

تخصصی توسعه صنعت و معدن تدبیر، شرکت سرمایه‌گذاری تدبیر، شرکت دارویی برکت، گروه مشاوران مدیریت و مطالعات راهبردی

تدبیر و گروه توسعه ساختمان تدبیر) دارد. این گروه بازوی اقتصادی و درآمدزایی ستاد اجرائی فرمان امام است.

۱۶. بنیاد برکت: بنیاد برکت در آذر ماه سال ۱۳۸۶ توسط ستاد اجرایی فرمان حضرت امام(ره) تأسیس شد تا به عنوان مجموعه‌ای برای

توانمندسازی اقتصادی و اجتماعی و انجام امور عام‌المنفعه، در مناطق محروم و کم‌تر توسعه‌یافته فعالیت نماید. منابع مالی بنیاد برکت از سوی

ستاد اجرایی فرمان حضرت امام(ره) (گروه توسعه اقتصادی تدبیر) تأمین می‌شود.

^۱ . سازمان‌ها و واحدهای تابعه شهرداری‌ها در دسترس است.

۱۷. سازمان تأمین اجتماعی^۱: هلدینگ گردشگری تأمین اجتماعی، موسسه عالی پژوهش تأمین اجتماعی، شرکت ها و موسسات گروه تأمین، شرکت بازرگانی بین المللی تأمین اجتماعی، شرکت سرمایه گذاری تأمین اجتماعی (شستا)، بانک رفاه کارگران، موسسه خدمات بهداشتی، درمانی میلاد سلامت تهران، مؤسسه حسابرسی تأمین اجتماعی، شرکت گروه پزشکی حکمت، شرکت مشاور مدیریت و خدمات ماشینی تأمین، شرکت سرمایه گذاری خانه سازی ایران، شرکت رفاه گستر تأمین اجتماعی، موسسه املاک و مستقالات تأمین اجتماعی

ب. قوه مجریه :

- نهاد ریاست جمهوری
- وزارتخانه‌ها
- بانک‌های دولتی
- بیمه‌های دولتی
- موسسات دولتی
- شرکت‌های دولتی

نهاد ریاست جمهوری با سازمان‌های زیر نظر ریاست جمهوری : موسسه عالی آموزش و پژوهش مدیریت و برنامه‌ریزی، سازمان انرژی اتمی، سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری، سازمان حفاظت از محیط زیست، فرهنگستان زبان و ادب فارسی، فرهنگستان هنر، بنیاد ایران شناسی، سازمان برنامه و بودجه کشور به همراه مرکز آمار ایران، سازمان نقشه برداری کشور، سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران، مرکز ملی بهره‌وری ایران، سازمان اداری و استخدامی کشور و شوراهای عالی زیر نظر ریاست جمهوری

وزارتخانه‌ها، و موسسات دولتی وابسته به وزارتخانه‌ها

در حال حاضر ۱۸ وزارتخانه وجود دارد :

۱. وزارت آموزش و پرورش با سازمان‌های وابسته : سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی، سازمان نوسازی و توسعه و تجهیز مدارس، سازمان آموزش و پرورش کودکان استثنائی، سازمان مدارس غیردولتی و مشارکت‌های مردمی و خانواده، سازمان نهضت سوادآموزی، کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان، سازمان دانش آموزی، صندوق ذخیره فرهنگیان

^۱ - سازمان تأمین اجتماعی در قانون بودجه دولت جزئی از نهادهای عمومی طبقه‌بندی شده است.

۲. وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات با سازمان‌ها، شرکت‌ها و موسسات وابسته: سازمان تنظیم مقررات و ارتباطات رادیویی، سازمان فناوری اطلاعات ایران، شرکت پست جمهوری اسلامی ایران، شرکت دولتی پست بانک، شرکت ارتباطات زیرساخت، پژوهشگاه ارتباطات و فناوری اطلاعات، سازمان فضائی ایران، پژوهشگاه فضائی ایران، شرکت خدمات هوائی پیام، دانشکده علمی کاربردی پست و مخابرات، موزه ارتباطات

۳. وزارت اطلاعات و دانشگاه اطلاعات

۴. وزارت امور اقتصاد و دارائی با سازمان‌های تابعه: سازمان امور مالیاتی کشور، سازمان خصوصی سازی، سازمان بورس و اوراق بهادار، سازمان اموال تملیکی، سازمان حسابرسی، شرکت سرمایه گذاری خارجی ایران، سازمان سرمایه‌گذاری و کمک‌های اقتصادی و فنی ایران، گمرک جمهوری اسلامی ایران، شرکت سهامی چاپخانه دولتی ایران

۵. وزارت امور خارجه با مرکز آموزش و پژوهش‌های بین‌المللی

۶. وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی با دانشگاه‌های علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی، و دیگر

سازمان‌های تابعه: آزمایشگاه مرجع سلامت، انستیتو پاستور، سازمان انتقال خون، شرکت مادر تخصصی پالایش و پژوهش خون،

صندوق رفاه دانشجویان، مرکز سلامت محیط و کار، مرکز اورژانس تهران، مجله طب و تزکیه، سازمان غذا و دارو

۷. وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی با سازمان‌های تابعه: سازمان تأمین اجتماعی، سازمان بهزیستی، صندوق بازنشستگی کشور،

سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور، سازمان بیمه سلامت ایران، موسسه کار و تأمین اجتماعی، موسسه آموزش عالی علمی کاربردی و

تأمین اجتماعی، بانک توسعه تعاون، صندوق کار آفرینی امید، صندوق بیمه اجتماعی روستائیان و عشایر، موسسه آموزش عالی علمی کاربردی

بهزیستی و تأمین اجتماعی، موسسه آموزش عالی علمی کاربردی مهارت، اتحادیه مرکزی امکان، مرکز تحقیقات و تعلیمات حفاظت فنی و

بهداشت کار، صندوق ضمانت سرمایه‌گذاری تعاون

۸. وزارت جهاد کشاورزی با سازمان‌های وابسته: سازمان تحقیقات و آموزش و ترویج کشاورزی، سازمان امور اراضی کشور، سازمان

جنگل‌ها مراتع و آب‌خیزداری کشور، سازمان حفظ نباتات، سازمان شیلات ایران، سازمان مرکزی تعاون روستائی، سازمان امور عشایر، سازمان

دامپزشکی، شرکت خدمات حمایتی کشاورزی، شرکت شهرک‌های کشاورزی، شرکت مادر تخصصی خدمات کشاورزی، شرکت مادر تخصصی

صندوق حمایت از توسعه سرمایه‌گذاری، شرکت تعاونی مسکن کارکنان وزارت جهاد کشاورزی، شرکت سهامی پشتیبانی از امور دام کشور،

صندوق بیمه کشاورزی، موسسه جهاد نصر، موسسه جهاد استقلال، موسسه جهاد توسعه، موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی، اقتصاد کشاورزی

و توسعه روستائی، مرکز پزشکی شهید شوریده، موسسه علمی - کاربردی وزارت جهاد کشاورزی

۹. وزارت دادگستری با سازمان تعزیرات حکومتی

۱۰. وزارت راه و شهرسازی با سازمان‌ها، شرکت‌ها و مراکز وابسته : سازمان ملی زمین و مسکن، سازمان مجری ساختمان‌ها و تأسیسات دولتی و عمومی، سازمان راهداری و حمل و نقل جاده‌ای، سازمان هواپیمائی کشوری، سازمان بنادر و دریانوردی، سازمان هواشناسی کشور، شرکت راه آهن جمهوری اسلامی ایران، شرکت فرودگاه‌های کشور، شرکت هواپیمائی جمهوری اسلامی ایران، شرکت آزمایشگاه فنی و مکانیک خاک، شرکت عمران شهرهای جدید، شرکت عمران و بهسازی شهری ایران، شرکت ساخت و توسعه زیربناهای حمل و نقل کشور، مرکز تحقیقات راه، مسکن و شهرسازی

۱۱. وزارت صنعت، معدن و تجارت با سازمان‌های تابعه : بانک صنعت و معدن، سازمان توسعه تجارت ایران، سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران، شرکت سهامی نمایشگاه‌های بین‌المللی جمهوری اسلامی، سازمان زمین شناسی و اکتشافات معدنی، سازمان حمایت مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان، سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی، سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران، شرکت کشتیرانی جمهوری اسلامی ایران، صندوق ضمانت سرمایه‌گذاری صنایع کوچک، صندوق ضمانت صادرات، مرکز ملی فرش ایران، مرکز توسعه تجارت الکترونیکی، موسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی، صندوق حمایت از تحقیقات و توسعه صنایع الکترونیک، صندوق توسعه صنایع دریایی، مرکز آموزش بازرگانی

۱۲. وزارت کشور با سازمان‌های تابعه : سازمان مدیریت بحران، سازمان ثبت احوال کشور، شرکت مادر تخصصی حمل و نقل ریلی کشور، سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور

۱۳. وزارت علوم، تحقیقات و فناوری با دانشگاه‌ها و موسسات آموزش عالی و پژوهشی دولتی، سازمان‌های تابعه : سازمان پژوهش‌های علمی و صنعتی ایران، سازمان سنجش آموزش کشور، سازمان امور دانشجویی

۱۴. وزارت نفت با دانشگاه صنعت نفت، موسسه مطالعات بین‌المللی انرژی، شرکت‌های دولتی : شرکت ملی نفت ایران، شرکت ملی پالایش و پخش فرآورده‌های نفتی، شرکت ملی صنایع پتروشیمی، شرکت ملی گاز ایران،

۱۵. وزارت نیرو به همراه شرکت‌های مادر تخصصی: توانیر، تولید نیروی برق حرارتی، مدیریت منابع آب ایران، مهندسی آب و فاضلاب کشور، ساتکاب و موسسه تحقیقات آب، موسسه گنجینه ملی آب ایران، دانشگاه صنعت آب و برق، موسسه آموزش عالی، علمی - کاربردی صنعت آب و برق، پژوهشگاه نیرو

۱۶. وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح و سازمان‌های وابسته : سازمان صنایع دفاع، سازمان صنایع هوافضا، سازمان صنایع هوایی، سازمان صنایع دریایی، شرکت صنایع الکترونیک ایران، سازمان توسعه منابع انرژی، سازمان جغرافیائی، سازمان خدمات درمانی نیروهای مسلح، سازمان اتکا، موسسه آموزشی و تحقیقاتی صنایع دفاعی، دانشگاه صنعتی مالک اشتر، بنیاد تعاون

۱۷. وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و سازمان‌ها و مراکز وابسته : سازمان امور سینمایی و صمعی و بصری، شورای فرهنگ عمومی، موسسه آموزش عالی کاربردی فرهنگ و هنر، بنیاد ملی بازی‌های رایانه‌ای، سازمان حج و زیارت، سازمان اوقاف و امور خیریه،

سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی، موسسه پژوهشی فرهنگ، هنر و ارتباطات، سازمان خبرگزاری جمهوری اسلامی، نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور، انجمن آثار و مفاخر فرهنگی، بنیاد بین‌المللی فرهنگی هنری امام رضا(ع)، صندوق اعتباری هنر، مرکز پژوهشی میراث مکتوب، ۱۸. وزارت ورزش و جوانان و سازمان‌های وابسته: شرکت توسعه و نگهداری اماکن ورزشی، خبرگزاری برنا، کمیته ملی المپیک، کمیته ملی پارالمپیک، مرکز فناوری اطلاعات، ارتباطات و تحول اداری، مرکز مطالعات و پژوهش‌های راهبردی

بانک‌های دولتی: بانک مرکزی (پژوهشکده پولی و بانکی، موسسه عالی بانکداری ایران)، بانک ملی ایران (شرکت داده ورزی سداد، شرکت چاپ و نشر بانک ملی ایران، موسسه همیاری کوثر، گروه توسعه ملی، کارگزاری بانک ملی ایران، شرکت صرافی ملی ایران، شرکت توسعه سرمایه پیشگامان پویا، شرکت مدیریت طرح و توسعه آینده پویا)، بانک کشاورزی (شرکت خدمات ارزی و صرافی مهر، شرکت کارگزاری بانک کشاورزی، شرکت توسعه و عمران اراضی (بانک زمین)، شرکت گسترش فناوری‌های نوین کشاورزی)، بانک سپه^۱، بانک مسکن (گروه مالی بانک مسکن، شرکت تامین نیروی انسانی و خدمات پشتیبانی بانک مسکن)، بانک توسعه صادرات (شرکت کارگزاری بانک توسعه صادرات، شرکت صرافی توسعه صادرات، صندوق پژوهش و فناوری غیردولتی توسعه صادرات شریف)، بانک صنعت و معدن، پست بانک ایران، بانک توسعه تعاون

بیمه‌های دولتی: بیمه مرکزی جمهوری اسلامی ایران (با پژوهشکده بیمه)، شرکت سهامی بیمه ایران

شرکت‌های دولتی

در حال حاضر در تشکیلات اجرائی دولت تعداد بسیار زیادی شرکت دولتی وجود دارد که به دو دسته شرکت‌های اصلی دولتی و شرکت‌های فرعی یا تابعه یا نسل دوم، ... تقسیم می‌شوند. شرکت‌های اصلی شرکت‌هایی هستند که به موجب قانون برای انجام وظایفی با ویژگی‌های از پیش گفته به وجود می‌آیند. شرکت‌هایی که با سرمایه شرکت اصلی دولتی ایجاد می‌شوند نیز مادام که بیش از ۵۰ درصد سرمایه یا سهام آن‌ها متعلق به شرکت ایجاد کننده باشد شرکت دولتی شناخته می‌شوند و همان شرکت‌های فرعی یا نسل دوم و ... هستند. معمولاً اجازه تشکیل شرکت تابعه یا فرعی را به صورت قانونی در اساسنامه یا قانون تأسیس شرکت اصلی پیش بینی می‌کنند تا تحت ضوابط و شرایطی نسبت به تأسیس آن‌ها اقدام کنند. لازم به یادآوری است که موسسات یا شرکت‌های دولتی با عناوین دیگری چون مرکز، سازمان، بنگاه، صندوق، پژوهشگاه، دانشگاه، نهاد و ... نامیده شوند.

پ. قوه مقننه:

^۱ شرکت سرمایه گذاری امید که خود مجموعه‌ای از ۳۵ شرکت زیر مجموعه است، از شرکت‌های تابعه بانک سپه بوده است، ولی برای وضعیت کنونی باید بررسی بیشتری صورت گیرد چرا که نه در سایت بانک سپه و نه در سایت شرکت به این موضوع اشاره نشده است.

- مجلس شورای اسلامی
- دیوان محاسبات کشور
- مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی

ت - قوه قضائیه :

- دیوان عالی کشور، دادستانی کل کشور، دیوان عدالت اداری، دادسرای عمومی و انقلاب تهران، بنیاد تعاون و حرفه‌آموزی و صنایع زندانیان کشور
- سازمان ثبت اسناد و املاک کشور
- سازمان زندان‌ها و اقدامات تأمینی و تربیتی کشور
- روزنامه رسمی کشور
- سازمان پزشکی قانونی
- سازمان قضائی نیروهای مسلح
- دانشگاه علوم قضائی و خدمات اداری
- موسسه علمی کاربردی قوه قضائیه
- سازمان بازرسی کل کشور

۳-۸ - دسترسی به اطلاعات بخش عمومی

۱-۳-۸ - نهادهای عمومی غیردولتی

اطلاعات مورد نیاز برای انجام محاسبات نهادهای عمومی غیردولتی از طریق صورتهای مالی که در سازمان حسابرسی موجود است ، به دست می‌آید.

کلیه شهرداری‌ها عملکرد هزینه‌های جاری و سرمایه‌ای و نیز درآمدهای خود را در قالب بیلان گردآوری می‌کنند، بنابراین اطلاعات آماری مورد نیاز با استفاده از بیلان‌های تهیه شده می‌تواند تأمین شود.

۲-۳-۸ - قوه مجریه، قوه مقننه، قوه قضائیه

از آنجا که کلیه اعتبارات تخصیص یافته به دستگاه‌های دولتی توسط وزارت امور اقتصاد و دارائی در قالب اعتبارات هزینه‌ای و اعتبارات تملک دارائی‌های سرمایه‌ای گردآوری و تنظیم می‌شود، اطلاعات ثبتی ارائه شده توسط واحد فوق-الذکر می‌تواند مورد استفاده قرار گیرد.

هریک از سازمان‌های ارائه دهنده خدمات تأمین اجتماعی شامل سازمان تأمین اجتماعی، سازمان بیمه خدمات درمانی، صندوق بازنشستگی کشوری و سازمان بازنشستگی کشوری کلیه اطلاعات مالی خود را در قالب صورت‌های مالی تهیه می‌کنند که می‌توانند منبع مهمی برای تأمین اطلاعات مورد نیاز باشد.

۳-۸ - شرکت‌های دولتی

طبق اساسنامه سازمان حسابرسی^۱ برای کلیه شرکت‌های دولتی، صورت مالی تنظیم می‌شود و فهرست و اطلاعات مالی شرکت‌های دولتی از طریق "معاونت امور بانکی، بیمه و شرکت‌های دولتی" و نیز "معاونت نظارت مالی و خزانه‌داری کل کشور (اداره کل تمرکز و تلفیق حساب‌ها و روش‌های حسابداری)" وزارت امور اقتصاد و دارائی قابل دسترسی است.

---

^۱ . فهرست شرکت‌های دولتی در پیوست گزارش ارائه شده است.

فصل نهم - اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی و بررسی امکان تعیین سهم

واحدهای تحت پوشش آن در بخش خصوصی

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی جمهوری اسلامی ایران مؤسسه‌ای غیرانتفاعی است که دارای شخصیت حقوقی و استقلال مالی بوده و به منظور کمک به فراهم آوردن موجبات رشد و توسعه اقتصاد کشور، تبادل افکار و بیان آراء و عقاید مدیران صنعتی، معدنی، کشاورزی و بازرگانی؛ به موجب وظایف و اختیارات قانونی تأسیس شده است.

اشخاص حقیقی یا حقوقی که در ایران به امور بازرگانی، صنعتی، معدنی، کشاورزی و خدمات وابسته به این نوع فعالیت‌ها اشتغال دارند، می‌توانند با رعایت شرایطی که شورای عالی نظارت بر اتاق ایران برای نحوه عضویت در اتاق‌های بازرگانی و صنایع، معادن و کشاورزی تعیین کرده است، به عضویت این اتاق‌ها درآیند.

۱-۹ - واحدهای تحت پوشش اتاق ایران

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران در ۳۴ شهرستان بیش از ۳۶۰۰۰ عضو فعال دارد.

واحدهای تحت پوشش اتاق ایران دربرگیرنده دو مجموعه است:

- اشخاص حقیقی یا حقوقی عضو اتاق

- تشکلهای تحت پوشش

الف. اشخاص حقیقی یا حقوقی عضو اتاق: اعضای اتاق‌ها اعم از حقیقی یا حقوقی می‌توانند فقط کارت عضویت داشته باشند که از آن برای شرکت در مجامع، اتحادیه‌ها، سندیکاها، شوراها و ... استفاده کنند و همچنین می‌توانند کارت بازرگانی دریافت کنند. کارت بازرگانی مجوزی است که دارنده آن چه شخصی حقیقی باشد چه شخصیتی حقوقی، می‌تواند با داشتن آن اقدام به تجارت در عرصه واردات و صادرات کالا کند. به این ترتیب اشخاص حقیقی یا حقوقی عضو اتاق خود بر دو دسته تقسیم می‌شوند:

- اعضای دارای فقط کارت عضویت

- اعضای دارای کارت هوشمند بازرگانی

۱. تعداد اعضای حقیقی و حقوقی فعال اتاق‌های کشور برحسب گروه فعالیت

کشاورزی	معدن	صنعت	بازرگانی	جمع	شرح
۹۵۱	۳۵۷	۹۶۶۱	۲۵۰۵۵	۳۶۰۲۴	جمع
۹۹	۴۶	۱۵۷	۱۴۳۶	۱۷۳۸	اعضای حقیقی دارای فقط کارت عضویت
۲۳	۱۹	۴۹۳	۱۵۶۷	۲۱۰۲	اعضای حقوقی دارای فقط کارت عضویت
۲۹۷	۴۹	۶۲۱	۹۸۴۵	۱۰۸۱۲	اعضای حقیقی دارای کارت هوشمند بازرگانی
۵۳۲	۲۴۳	۸۳۹۰	۱۲۲۰۷	۲۱۳۷۲	اعضای حقیقی دارای کارت هوشمند بازرگانی

مأخذ: مطالعه و بررسی وضع موجود سامانه جامع اطلاعات اعضای فعال اتاقهای کشور، گزارش فاز صفر

۲. تعداد اعضای دارای فقط کارت عضویت اتاق‌های شهرستان‌های کشور به تفکیک حقیقی و حقوقی

حقوقی	حقیقی	جمع	نام اتاق
۲۱۰۲	۱۷۳۸	۳۸۴۰	ایران
۱	۳	۴	۱ اراک
۹	۱۶	۲۵	۲ اردبیل
۴۴	۲۰	۶۴	۳ ارومیه
۹۲	۶۳	۱۵۵	۴ اصفهان
۳۱	۱۷	۴۸	۵ اهواز
۰	۰	۰	۶ ایلام
۲	۴۱	۴۳	۷ آبادان
۱	۱	۲	۸ بجنورد
۳۵	۲۱	۵۶	۹ بندرعباس
۱۶	۹	۲۵	۱۰ بوشهر
۱	۸	۹	۱۱ بیرجند
۴۰	۵۹	۹۹	۱۲ تبریز
۱۲۸۸	۵۹۴	۱۸۸۲	۱۳ تهران
۷	۷	۱۴	۱۴ خرم آباد
۳	۶۸	۷۱	۱۵ خرمشهر
۹	۴۹	۵۸	۱۶ رشت
۲۰	۳	۲۳	۱۷ زاهدان
۹	۳۸	۴۷	۱۸ زنجان
۳۷	۱۶	۵۳	۱۹ ساری

۲۰	سمنان	۱۸	۵	۱۳
۲۱	سنندج	۳۹	۳۰	۹
۲۲	شهرکرد	۸	۵	۳
۲۳	شیراز	۸۶	۷۳	۱۳
۲۴	قزوین	۳۹	۱۶	۲۳
۲۵	قم	۱۸	۱۰	۸
۲۶	کاشان	۱۴	۱۱	۳
۲۷	کرج	۵۷	۳۷	۲۰
۲۸	کرمان	۲۸۲	۲۴۲	۴۰
۲۹	کرمانشاه	۵۳	۴۷	۶
۳۰	گرگان	۵۷	۱۳	۴۴
۳۱	مشهد	۳۰۸	۶۸	۲۴۰
۳۲	همدان	۱۶۷	۱۴۲	۲۵
۳۳	یاسوج	۱۱	۴	۷
۳۴	یزد	۵	۲	۳

مأخذ: مطالعه و بررسی وضع موجود سامانه جامع اطلاعات اعضای فعال اتاقهای کشور، گزارش فاز صفر

۳. تعداد اعضای دارای فقط کارت هوشمند بازرگانی اتاقهای شهرستانهای کشور به تفکیک حقیقی و حقوقی

نام اتاق	جمع	حقیقی	حقوقی
ایران	۳۲۱۸۴	۱۰۸۱۲	۲۱۳۷۲
۱ اراک	۴۴۷	۸۲	۳۶۵
۲ اردبیل	۲۲۹	۱۰۶	۱۲۳
۳ ارومیه	۶۵۸	۳۱۷	۳۴۱
۴ اصفهان	۲۰۶۱	۵۸۲	۱۴۷۹
۵ اهواز	۸۰۳	۵۲۹	۲۷۴
۶ ایلام	۴۰۰	۳۶۷	۳۳
۷ آبادان	۲۷۳	۱۸۲	۹۱
۸ بجنورد	۱۰۴	۷۱	۳۳
۹ بندرعباس	۴۹۳	۱۶۴	۳۲۹
۱۰ بوشهر	۵۶۲	۴۱۵	۱۴۷
۱۱ بیرجند	۱۲۵	۸۲	۴۳
۱۲ تبریز	۱۳۸۲	۴۵۹	۹۲۳
۱۳ تهران	۱۳۳۵۳	۲۶۲۷	۱۰۷۲۶

۱۰۰	۱۰۵	۲۰۵	خرم آباد	۱۴
۷۲	۲۶۵	۳۳۷	خرمشهر	۱۵
۳۷۵	۲۳۳	۶۰۸	رشت	۱۶
۹۷	۲۹۲	۳۸۹	زاهدان	۱۷
۲۲۷	۱۰۶	۳۳۳	زنجان	۱۸
۴۹۷	۴۰۲	۸۹۹	ساری	۱۹
۲۶۶	۴۷	۳۱۳	سمنان	۲۰
۹۷	۲۵۱	۳۴۸	سنندج	۲۱
۱۱۸	۱۵۴	۲۷۲	شهرکرد	۲۲
۵۵۷	۵۱۷	۱۰۷۴	شیراز	۲۳
۳۳۵	۱۱۹	۴۵۴	قزوین	۲۴
۳۱۹	۱۶۱	۴۸۰	قم	۲۵
۳۸۴	۹۵	۴۷۹	کاشان	۲۶
۵۰۰	۲۱۲	۷۱۲	کرج	۲۷
۲۹۵	۳۱۱	۶۰۶	کرمان	۲۸
۱۴۴	۴۷۶	۶۲۰	کرمانشاه	۲۹
۲۵۷	۲۵۰	۵۰۷	گرگان	۳۰
۱۱۲۲	۵۰۳	۱۶۲۵	مشهد	۳۱
۱۵۸	۱۸۳	۳۴۱	همدان	۳۲
۱۸	۳۲	۵۰	یاسوج	۳۳
۵۲۷	۱۱۵	۶۴۲	یزد	۳۴

مأخذ: مطالعه و بررسی وضع موجود سامانه جامع اطلاعات اعضای فعال اتاقهای کشور، گزارش فاز صفر

ب. تشکل‌های تحت پوشش

تشکل‌ها نهادهای متشکل از اعضای مختلف هستند که در یک حوزه تخصصی خاص فعالیت کرده و دارای شخصیت حقوقی و مستقل هستند. تشکل‌های متنوعی به عنوان زیر مجموعه اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تشکیل شده‌اند.^۱

^۱ . فهرست این تشکل‌ها در پیوست ارائه شده است.

۲-۹ - اطلاعات موجود در مورد واحدهای تحت پوشش

بنا به نیازهای گوناگون، اطلاعات بسیاری، از اعضای اتاقها جمع‌آوری می‌شود. برای موارد مورد نیاز این گزارش از میان مجموعه اطلاعات گوناگون، اطلاعات زیر می‌تواند مورد استفاده قرار گیرد:

در مورد اعضای حقیقی:

- نام
- کد اقتصادی
- تلفن
- آدرس پست الکترونیکی
- آدرس وب سایت
- نام استان و شهرستان
- آدرس
- گروه فعالیت
- وضعیت فعالیت
- نوع مجوز فعالیت
- عضو اتحادیه، انجمن، تشکل، شوراهای مشترک، کمیته تخصصی

در مورد اعضای حقوقی :

- نام شرکت
- کد اقتصادی
- شماره ملی
- نوع شرکت
- نوع مالکیت
- نام استان و شهرستان دفتر مرکزی

- آدرس دفتر مرکزی
- نام استان و شهرستان کارخانه
- آدرس کارخانه
- پست الکترونیک شرکت و مدیر عامل
- گروه فعالیت
- وضعیت فعالیت (تولیدی ، غیرتولیدی)
- نوع مجوز فعالیت
- پذیرفته در بورس
- عضو اتحادیه، انجمن، تشکل، شوراهای مشترک، کمیته تخصصی

۳-۹- ساختار قانونی تأمین مالی اتاق

از آنجا که نحوه تأمین درآمد اتاق می‌تواند نشانگر اطلاعات اقتصادی موجود در مورد واحدهای تحت پوشش اتاق باشد محل تأمین درآمد اتاق ایران مورد بررسی قرار می‌گیرد.

درآمد اتاق ایران از محل‌های زیر تأمین می‌شود:

الف. حق عضویت سالانه: که طبق آیین نامه‌ای که به پیشنهاد هیات رییس و به تصویب هیات نمایندگان اتاق می‌رسد براساس سرمایه متقاضی عضویت تعیین می‌گردد.

ب. از محل اجرای قانون نحوه تأمین هزینه‌های اتاق‌های بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی: به منظور تأمین هزینه‌های ضروری اتاق‌های بازرگانی و صنایع و معادن جمهوری اسلامی ایران وزارت امور اقتصادی و دارایی مکلف است علاوه بر وصول مالیات‌های مقرر، معادل سه در هزار درآمد مشمول مالیات دارندگان کارت بازرگانی را به عنوان سهم اتاق‌های بازرگانی و صنایع و معادن ایران وصول و به حساب درآمد عمومی کشور واریز نماید. معادل صد درصد وجوه واریزی فوق از محل اعتباری که به همین منظور در قانون بودجه کل کشور منظور می‌شود در اختیار اتاق‌های بازرگانی و صنایع و معادن قرار خواهد گرفت.

پ. از محل اجرای ماده ۷۷ قانون برنامه پنجم توسعه: طبق این ماده کلیه اعضای اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران و اتاق تعاون مکلفند یک در هزار رقم فروش کالا و خدمات خود را حسب مورد به حساب اتاق‌های مذکور واریز نمایند. به این ترتیب اطلاعات مربوط به سرمایه، درآمد مشمول مالیات و درآمد حاصل از فروش کالاها و خدمات اعضای اتاق از این طریق در دسترس خواهد بود.

از آنجا که مقررات مربوط به عضویت در اتاق‌ها و ساختار مالی آن‌ها در کل کشور یکسان است، بین اطلاعات مربوط به واحدهای تحت پوشش اتاق‌های تهران و شهرستان‌ها تفاوتی وجود ندارد.

۴-۹- امکان ساخت چارچوب برای واحدهای تحت پوشش

چارچوب آماری، فهرستی از واحدهای آماری جامعه مورد نظر است که واحدهای آماری جامعه را به تفکیک مشخص کرده و امکان انتخاب و دسترسی به آن‌ها را برای کسب اطلاعات مورد نیاز فراهم می‌کند. بنا به تعریف چارچوب آماری، ساخت چارچوب برای واحدهای تحت پوشش اتاق ایران امکان‌پذیر است چرا که اطلاعات واحدهای تحت پوشش اتاق‌های بازرگانی به تفکیک آدرس پستی، تلفن، وضعیت فعالیت، گروه فعالیت، اطلاعات مربوط به سرمایه، درآمد مشمول مالیات و درآمد حاصل از فروش کالاها و خدمات در دسترس است. البته لازم به یادآوری است که استفاده از این اطلاعات که طبق مقررات باید جمع‌آوری شوند، به شرط به روز بودن و تکمیل بودن این اطلاعات امکان‌پذیر است.

۵-۹- امکان سنجی تأمین اطلاعات واحدهای تحت پوشش اتاق از طریق اطلاعات مالیاتی، نتایج

طرح‌های آمارگیری مرکز آمار ایران، سامانه بورس اوراق بهادار، سازمان حسابرسی ایران

۱- تأمین اطلاعات از طریق اطلاعات مالیاتی

برای شناسایی امکان تأمین اطلاعات واحدهای تحت پوشش اتاق اظهارنامه‌های مالیاتی مورد بررسی قرار گرفت و موارد زیر به دست آمد:

- در اظهارنامه مالیات بر درآمد مشاغل انفرادی (اعم از مشاغل انفرادی موضوع بند الف، ب، ج، ماده ۹۵ قانون مالیات‌های مستقیم) در بخش اطلاعات اختصاصی مشاغل می‌توان گارگاه‌های تحت پوشش اتاق را شناسایی کرده و با توجه به دو سؤال ۶ و ۷ نام اتحادیه و نام مجمع صنفی که کارگاه مورد نظر عضو آنست، را به دست آورد. در جدول شماره یک

اظهارنامه نیز، نوع مجوز (تأسیس، کارت بازرگانی، پروانه کسب، پروانه بهره برداری و سایر مجوزها) مورد سؤال قرار گرفته است.

۱- در اظهارنامه اشخاص حقوقی در جدول ۲، اطلاعات مربوط به مجوزهای تأسیس و بهره‌برداری شامل نوع مجوز (مجوز تأسیس کارگاه، کارت بازرگانی، اعلامیه تأسیس کارگاه، قرارداد استخراج معادن، کارت شناسایی کارگاه، پروانه بهره‌برداری، مجوزهای فعالیت صادره از جانب سازمان بورس اوراق بهادار و سایر مجوزها)، شماره مجوز، تاریخ صدور، مرجع صدور، تاریخ شروع بهره‌برداری و تاریخ انقضاء مجوز مورد سؤال قرار گرفته است.

با شناسایی کارگاه‌های تحت پوشش اتاق‌ها، می‌توان اطلاعات مربوط به اطلاعات اقتصادی^۱ کارگاه‌های مورد نظر را استخراج کرد.^۲

۲- تأمین اطلاعات از طریق نتایج طرح‌های آمارگیری مرکز آمار ایران

طرح‌های آماری مرکز آمار ایران مورد بررسی قرار گرفت و نتایج زیر حاصل گردید.

۲-۱- در طرح جامع بازرگانی و خدمات در بخش مشخصات کلی کارگاه، دو مورد سؤال شده است:

- آیا کارگاه از کارت بازرگانی استفاده می‌کند.

- نام بردن از نهاد یا نهادهائی (اتحادیه، وزارت صنعت معدن و تجارت، وزارت تعاون کار و رفاه اجتماعی، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، اتاق بازرگانی، شهرداری، اماکن و سایر نهادها با ذکر نام) که کارگاه از آنها مجوز فعالیت دریافت کرده است.

با توجه به دو سؤال بالا می‌توان کارگاه‌های تحت پوشش اتاق را در میان نمونه‌های طرح شناسایی کرده و اطلاعات مربوط را مورد استفاده قرار داد.

۲-۲- در طرح آمارگیری از کارگاه‌های عمده فروشی و خرده فروشی لوازم خانگی، عضویت در اتاق‌ها یا داشتن کارت بازرگانی به طور مستقیم مورد سؤال قرار نگرفته و فقط در بخش سوم پرسشنامه بررسی وضعیت خرید و فروش کالا به تفکیک تولید داخل و تولید خارج سؤال شده است، که در این مورد نیز چون فقط خارجی یا تولید داخل بودن کالا مورد

^۱ . در قسمت مربوط به سازمان امور مالیاتی این گزارش فایل‌های داده‌ای این سازمان به تفصیل مورد بررسی قرار گرفته است.

^۲ . البته این امر منوط به توافق بین اتاق و سازمان امور مالیاتی خواهد بود.

مطرح بوده و نه واردات یا صادرات مستقیم توسط کارگاه نمونه، بنابراین نمی‌توان به طور دقیق کارگاههای صادر کننده یا وارد کننده را از این طرح شناسائی کرد.

۲ - ۳ - در طرح آمارگیری از معادن کشور نیز عضویت در اتاقها یا داشتن کارت بازرگانی به طور مستقیم مورد سؤال قرار نگرفته و فقط در بخش پنجم پرسشنامه " تولید و فروش و موجودی انبار مواد معدنی معدن در حال بهره برداری " فروش به صورت صادرات مستقیم تفکیک شده است. با توجه به پاسخ به این سؤال، پرسشنامه‌های مربوط به این معادن را می‌توان تفکیک کرده و اطلاعات مربوط را مورد استفاده قرار داد.

۲ - ۴ - در سایر طرح‌های مرکز آمار ایران هیچگونه اطلاعی که به نوعی نشانگر ارتباط کارگاه با اتاق‌های بازرگانی باشد وجود ندارد.

به طور کلی برای داشتن نتایج آماری حاصل از طرح‌های آماری مرکز آمار ایران برای واحدهای تحت پوشش اتاق‌های بازرگانی باید سؤال مشخصی در پرسشنامه‌ها دال بر عضویت واحد آماری در این اتاق‌ها منظور شود.

۳ - تأمین اطلاعات از طریق استفاده از اطلاعات موجود در سامانه بورس اوراق بهادار همچنانکه در بخش‌های قبلی گزارش ذکر شد سازمان بورس و اوراق بهادار صورت‌های مالی کلیه شرکت‌های ثبت شده در این سازمان را دارد و تمامی اطلاعات مورد نیاز محاسبه شاخص‌های محاسبه سهم بخش خصوصی در اقتصاد نیز از طریق صورت‌های مالی قابل دسترسی است. لکن لازم به یادآوری است که فقط اطلاعات مربوط به شرکت‌های تحت پوششی از این طریق قابل دستیابی است که در این سازمان ثبت شده‌اند.

۴ - امکان استفاده از فایل‌های سازمان حسابرسی طبق اساسنامه سازمان حسابرسی، این سازمان وظیفه بازرسی قانونی و امور حسابرسی دستگاه‌هایی را بر عهده دارد که بر طبق اصول ۴۴ و ۴۵ قانون اساسی مالکیت عمومی بر آنها مترتب است نظیر بانک‌ها و مؤسسات و شرکت‌های بیمه و همچنین شرکت‌های دولتی و مؤسسات و سازمان‌های انتفاعی دولتی، مراکز تهیه و توزیع وابسته به وزارت بازرگانی، بنیاد مستضعفان و بنیاد شهید و سایر نهادهای انقلاب اسلامی و مؤسسات و شرکت‌های تحت پوشش آنها و شرکت‌ها و کارخانه‌ها و مؤسساتی که صرف نظر از چگونگی، مالکیت سرمایه آنها به موجب قوانین و مقررات مربوط توسط مدیریت منتخب دولت و یا تحت پوشش دستگاه‌های اجرائی اداره می‌شوند و سایر دستگاه‌های عمومی که طبق اساسنامه و

مقررات مورد عمل مکلف به تعیین بازرس قانونی و انجام حسابرسی می‌باشند، و نیز انجام وظایف بازرس قانونی و امور حسابرسی شرکت‌ها، مؤسسات و دستگاه‌هایی که در مجموع بیش از ۵۰ درصد سرمایه آنها بطور مستقیم و یا غیرمستقیم متعلق به دستگاه‌های موضوع موارد فوق می‌باشد.

بنا به شرح وظایف سازمان حسابرسی، اطلاعات موجود در این سازمان قابل استفاده برای تأمین اطلاعات واحدهای تحت پوشش اتاق ایران نخواهد بود.

۵ - امکان آمارگیری ویژه گردآوری اطلاعات مورد نیاز واحدهای تحت پوشش اتاق

با توجه به بررسی منابع آماری فوق این نتیجه حاصل می‌شود که بجز اجرای روش‌های گردآوری اطلاعات ویژه واحدهای تحت پوشش اتاق که می‌تواند طرحی مشخص با در بر داشتن کلیه اطلاعات مورد نیاز اتاق باشد، فقط از اظهارنامه‌های مالیاتی سازمان مالیاتی کشور می‌توان استفاده کرد. نحوه استفاده از اظهارنامه‌های مالیاتی نیز در بند یک همین بخش از گزارش و نیز قسمت مربوط به استفاده از اطلاعات مالیاتی ارائه شده است.

برای گردآوری اطلاعات ویژه واحدهای تحت پوشش اتاق، ایجاد سامانه الکترونیکی ورود اطلاعات صورت‌های مالی اعضای اتاق پیشنهاد می‌شود.

در جدول زیر شرح فعالیت‌های لازم برای طراحی و اجرای سامانه الکترونیکی و همچنین برآورد نیروی کارشناسی و اعتبار لازم ارائه می‌شود.

شرح فعالیتها و برآورد نیروی کارشناسی و اعتبار مورد نیاز گردآوری الکترونیکی آمار و اطلاعات اعضای اتاق ایران

شماره ردیف	شرح فعالیت	تعداد کارشناس	نفر ساعت	مدت زمان انجام فعالیت (ماه)	اعتبار مورد نیاز (میلیون ریال)
	اقدامات لازم برای دریافت الکترونیکی صورتهای مالی اعضای اتاق ایران	۱۰۰	۱۶۶۰۰	۲۲	۱۹۹۴
۱	تعیین اقلام مورد نیاز	۴	۶۰۰	۳	۴۶
۲	تهیه شناسنامه اقلام آماری	۲	۴۰۰	۲	۳۶
۳	طراحی سامانه الکترونیکی و تعیین متغیرهای کنترلی	۵	۲۰۰۰	۴	۲۰۰
۴	تهیه راهنمای استفاده از سامانه برای ورود اطلاعات	۲	۴۰۰	۲	۳۲
۵	تهیه راهنمای کنترل و بازبینی اطلاعات وارد شده در سامانه	۲	۴۰۰	۲	۳۲
۶	بارگذاری و آزمایش سامانه	۴	۲۰۰	۱	۱۴
۷	انجام اصلاحات سامانه با استفاده از نتایج حاصل از آزمایش	۴	۲۰۰	۱	۱۴
۸	برگزاری کارگاههای آموزشی برای ورود اطلاعات به سامانه	۴۰	۴۰۰۰	۱	۴۰۰
۹	دریافت صورتهای مالی به صورت الکترونیکی (حدود ۴۰۰۰۰ صورت مالی)	۲۰	۵۰۰۰	۲	۸۰۰
۱۰	بررسی، ادیت و اصلاح اطلاعات ورودی سامانه	۱۰	۱۰۰۰	۱	۸۰
۱۱	استخراج اطلاعات از سامانه	۵	۲۰۰۰	۲	۳۰۰
۱۲	بررسی و جداسازی صورتهای مالی ثبت شده در سامانه با صورتهای مالی اخذ شده از سایر منابع	۲	۴۰۰	۱	۴۰

فصل دهم - تعاونی‌ها به عنوان جزئی از بخش خصوصی

شرکت تعاونی شرکتی است که با حداقل ۷ نفر عضو حقیقی یا حقوقی غیردولتی به منظور رفع نیازمندی‌های مشترک و بهبود وضع اقتصادی و اجتماعی اعضا از طریق خودیاری و کمک متقابل آنان بر اساس قانون بخش تعاون برای انجام یک یا چند فعالیت اقتصادی تشکیل و ثبت می‌شود. در یک شرکت تعاونی هر عضو بدون در نظر گرفتن میزان سهمی که دارد فقط دارای یک رای بوده و مسئولیت مالی اعضا محدود به میزان سهم آنها است.

تعاونی‌ها به ۶ روش طبقه‌بندی شده‌اند :

۱. انواع تعاونی از نظر حقوقی: شرکت تعاونی یا شرکت تعاونی متعارف، شرکت تعاونی سهامی عام، شرکت تعاونی فراگیر ملی
۲. انواع تعاونی از نظر نوع فعالیت: شرکت تعاونی تولیدی، شرکت تعاونی توزیعی، شرکت تعاونی تولیدی-توزیعی
۳. انواع تعاونی از نظر عضویت: شرکت تعاونی عام، شرکت تعاونی خاص
۴. انواع تعاونی برحسب نحوه فعالیت: شرکت تعاونی فعال، شرکت تعاونی غیر فعال، شرکت تعاونی در دست اجرا
۵. تعاونی‌های تحت پوشش سازمان مرکزی تعاون روستائی
۶. شرکت‌های تعاونی سهام عدالت

۱. پوشش بخش تعاون

محدوده و پوشش بخش تعاونی طبق استانداردهای بین‌المللی به شرح زیر است:

- شرکت‌های تعاونی
  - تعاونی‌های روستائی و عشایری (تحت پوشش وزارت جهاد کشاورزی)
  - شرکت‌های تعاونی سهام عدالت شهرستان‌ها
- تعاونی‌های پشتیبانی که در خدمت شرکت‌های تعاونی بوده و جزئی از این بخش به شمار می‌روند ولی فعالیت عمده آنها با شرکت‌های تعاونی متفاوت است هرچند که عموماً در فعالیت‌های کسب و کار مبتنی بر اصول تعاونی نیز فعالیت می‌کنند. تعاونی‌های پشتیبانی عبارتند از:

- بنیاد توسعه و کارآفرین تعاون
- اتاق‌های تعاون

◦ شرکت سرمایه‌گذاری سهام عدالت

◦ اتحادیه‌های تعاونی

- اتحادیه‌های سراسری

- اتحادیه امکان

- اتحادیه اسکاد

- اتحادیه سراسری تعاونی‌های مصرف فرهنگیان ایران

- اتحادیه اسکان

- اتحادیه سامان

- اتحادیه سراسری تعاونی‌های مسکن فرهنگیان ایران

۲. امکان سنجی آماری بخش تعاون

- نتایج طرح‌های آمارگیری مرکز آمار ایران : در طرح‌های آمارگیری سالانه مرکز آمار ایران وضعیت حقوقی کارگاه‌های مورد آمارگیری که نشانگر تعاونی بودن آنها باشد مورد سوال قرار می‌گیرد ولی به دلایل زیر امکان تأمین اطلاعات اقتصادی مورد نیاز از این طریق وجود ندارد:

◦ تمام فعالیت‌های اقتصادی که دارای وضعیت حقوقی شرکت تعاونی هستند در یک سال و به صورت یکپارچه اجرا نمی‌شود بلکه هر گروه از طرح‌ها به تناوب در فاصله‌های زمانی متفاوت اجرا می‌شوند.

◦ طرح‌های آمارگیری مرکز آمار ایران عموماً به صورت نمونه‌گیری اجرا می‌شود و برای تفکیک اطلاعات بخش تعاونی به منظور تأمین اطلاعات مورد نیاز این بخش، تعداد نمونه‌ها باید تا حد ایتیمم بودن نتایج مورد نظر افزایش یابد.

◦ طرح آمارگیری کارگاه‌های صنعتی که سالانه اجرا می‌شود بعلاوه پوشش فقط کارگاه‌های ده کارکن و بیشتر، امکان دسترسی به اطلاعات تمامی شرکت‌های تعاونی این بخش را نمی‌دهد.

اطلاعات آماری سازمان امور مالیاتی : بررسی اطلاعات موجود در اظهارنامه‌های مالیاتی نشان می‌دهد اقلام عمده مورد نیاز برای محاسبه شاخص‌های اقتصادی بخش تعاون، در اظهارنامه‌ها موجود است. البته برای بکارگیری این شیوه

نیز مشکلاتی وجود دارد که عمده ترین آنها تکمیل نبودن اظهارنامه ها و خالی بودن برخی از فیلدهای اطلاعاتی اظهارنامه ها است. ضمن این که محرمانه بودن اطلاعات یکایک تعاونی ها نیز از موانع عمده در استفاده از داده های مورد بحث است.

اطلاعات آماری وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی که به طور معمول توسط مرکز آمار و اطلاعات راهبردی این وزارتخانه جمع آوری می شود طبق آمارنامه این مرکز عبارت است از :

- تعداد تعاونی ها به تفکیک فعال و در دست اجرا
- تعداد اتحادیه ها به تفکیک فعال و در دست اجرا
- تعداد تعاونی ها به تفکیک فعالیت اقتصادی
- تعداد اعضای تعاونی ها
- تعاونی های احداث ساختمان برحسب نوع پروانه ساختمانی (احداث ساختمان، افزایش بنا)، زیربنا، تعداد واحد مسکونی
- تعداد تعاونی ها در هر استان
- تعداد اتحادیه ها در هر استان بر حسب فعالیت اقتصادی
- مشخصات عمومی شرکت های تعاونی شامل تعداد، تعداد عضو، تعداد شاغل و سرمایه در هر استان
- مشخصات عمومی اتحادیه های تعاونی شامل تعداد، تعداد عضو، تعداد شاغل و سرمایه در هر استان

در سال ۱۳۸۹ برای دریافت اطلاعات صورت های مالی تعاونی ها «سامانه جامع الکترونیکی حساب های اقتصادی بخش تعاون» طراحی شده است. این سامانه در سایت وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی بخش خدمات دولت الکترونیک قابل دسترسی است لیکن با توجه به اظهارات رئیس مرکز آمار و اطلاعات راهبردی این وزارتخانه به دلیل عدم تخصیص بودجه، آمار شرکت ها و اتحادیه های تعاونی در این سامانه درج نمی شود و این سامانه علیرغم فعالیت های کارشناسی و هزینه های صورت گرفته در حال حاضر بدون آمار است.

۳. جمع‌آوری اطلاعات آماری شرکت‌ها و اتحادیه‌های تعاونی

برای جمع‌آوری اطلاعات آماری شرکت‌ها و اتحادیه‌های تعاونی دو گزینه کلی وجود دارد:

الف. راه‌اندازی مجدد سامانه جامع الکترونیکی حساب‌های اقتصادی بخش تعاون

ب. اجرای طرح آمارگیری از شرکت‌ها و اتحادیه‌های تعاونی

الف. گردآوری اطلاعات از طریق سامانه الکترونیکی: هدف اصلی این روش نهادینه کردن گردآوری گزارش‌های مالی

شرکت‌ها و سایر نهادهای تعاونی در قالب صورت‌های مالی و تأمین داده‌های مورد نیاز تهیه حساب‌های اقماری بخش

تعاون بوده‌است. در حال حاضر برای راه‌اندازی مجدد و استفاده از آن، باید اقدامات زیر انجام شود:

- بازنگری و کنترل کلی برنامه

- آزمایش سامانه

- آموزش کاربرانی که وظیفه ورود و ثبت اطلاعات صورت‌های مالی واحد تولیدی خود را به عهده دارند و

کاربرانی که وظیفه بازبینی و تأیید نهائی اطلاعات وارد شده توسط گروه اول، رهگیری و تهیه گزارش از

مراحل انجام کار و مدیریت سامانه را بر عهده دارند.

ب. اجرای طرح آمارگیری از شرکت‌ها و اتحادیه‌های تعاونی: برای جمع‌آوری اطلاعات آماری شرکت‌ها و

اتحادیه‌های تعاونی، تعاونی‌ها به دو گروه عمده تقسیم می‌شوند:

گروه اول، تعاونی‌هایی که سرشماری می‌شوند. این گروه شامل تعاونی‌های با حجم فروش بالا، تعاونی‌های شاخص و

مهم، تعاونی‌های با تعداد اعضای بالا، تعاونی‌های دارای شاغلین زیاد^۱

گروه دوم، تعاونی‌هایی که اطلاعات آن‌ها به صورت نمونه‌گیری جمع‌آوری می‌شود.

پیش‌نیاز اجرای طرح‌های آماری انجام مراحل زیر است:

○ تهیه چارچوبی به‌نگام از فهرست تعاونی‌های کشور براساس طبقه‌بندی استاندارد بین‌المللی فعالیت‌های

اقتصادی

^۱. تعریف و مرز صفات تعیین شده با بررسی کارشناسی جامعه آماری مربوط صورت می‌گیرد.

- تعیین اقلام آماری
- تعیین روش‌های گردآوری داده‌ها
- تهیه راهنماها و دستورالعمل‌های مورد نیاز

فصل یازدهم - خلاصه یافته‌ها و نتیجه‌گیری

پس از پیروزی انقلاب اسلامی بنا به علل متعدد، حوزه فعالیت‌های اقتصادی دولت با روند فزاینده‌ای گسترش یافت. نتیجه این گسترش در اواخر دهه ۱۳۶۰ موجب ناکارایی فعالیت‌های اقتصادی شده و لذا محدود کردن حوزه فعالیت‌های اقتصادی دولت و خصوصی سازی، جزو یکی از ارکان اصلی برنامه اول توسعه قرار گرفت. برنامه مذکور را می‌توان نقطه آغاز سیاست خصوصی سازی در ایران نامید. از شروع برنامه اول توسعه در سال ۱۳۶۸ تا کنون در مقاطع مختلف، قوانین و سیاست‌های متعددی در جهت گسترش خصوصی سازی در ایران تهیه و ابلاغ شده‌است. در طول این سال‌ها همواره این سؤال مطرح بوده که آیا چنین سیاست‌هایی از بعد کلی قضیه یعنی "جلب مشارکت بخش خصوصی در فعالیت‌های اقتصادی" و نیز از بعد "تبدیل مدیریت دولتی و انتقال آن به بخش خصوصی" موفق عمل کرده‌است یا نه. تعیین نقش بخش خصوصی و محاسبه سهم آن در اقتصاد از مواردی است که در بررسی‌های مربوط به فرآیند خصوصی سازی و تجزیه و تحلیل سیاست‌های مختلف مربوط به این زمینه، از مهم‌ترین ابزار کلیدی بشمار می‌رود. با بررسی وضعیت اطلاعات اقتصادی حاصل از منابع آماری مختلف که در طول گزارش به تفصیل به آنها پرداخته شده‌است، می‌توان به سه روش عمده در محاسبه سهم بخش خصوصی در اقتصاد به شرح زیر اشاره کرد:

- روش مستقیم

- روش غیرمستقیم

- روش‌های اقتصاد سنجی

۱۱-۱ - روش مستقیم محاسبه سهم بخش خصوصی در اقتصاد کشور

در فصل اول گزارش حاضر برای محاسبه سهم بخش خصوصی در اقتصاد کشور شاخص‌هایی در نظر گرفته شده‌اند که از طریق آنها ضمن شناخت بخش در فعالیت‌های مختلف اقتصادی، جایگاه آن در اقتصاد را نیز می‌توان مورد بررسی قرار داد. در این زمینه مفاهیم و شاخص‌های زیر معرفی شده‌اند:

- ارزش افزوده

- تشکیل سرمایه ثابت ناخالص

- تعداد کارکنان

- بهره‌وری

- جبران خدمات کارکنان

برای محاسبه‌ی شاخص‌های یاد شده به روش مستقیم، باید آمار و اطلاعات اقتصادی طی مراحل زیر گردآوری شوند:

۱. چارچوب کاملی از کارگاه‌ها برای گردآوری آمار و اطلاعات با توجه به وضعیت حقوقی کارگاه تهیه شود. در تهیه چارچوب می‌توان از فهرست‌های مختلفی که توسط سازمان‌ها و موسسات تهیه می‌شود استفاده کرد. در فصل ششم به تفصیل به انواع امکانات تهیه چارچوب اشاره شده‌است.

۲. محدوده بخش خصوصی از کل چارچوب جدا شود.

۳. کارگاه‌های محدوده بخش خصوصی به تفکیک فعالیت‌های اقتصادی طبق طبقه‌بندی استاندارد بین‌المللی تمامی رشته فعالیت‌های اقتصادی - بازرگاری چهارم، کدگذاری گردد.

۴. این مرحله، گردآوری آمار و اطلاعات از طریق سامانه‌های آمارهای ثبتی است. در این مرحله ابتدا فایل‌های داده‌ای سازمان امور مالیاتی دریافت می‌شود.^۱ فایل‌های دریافتی باید مورد از نظر پوشش کارگاهی و میزان تکمیل اظهارنامه‌ها مورد بررسی دقیق قرار گرفته و فهرستی از کارگاه‌هایی که اطلاعات آنها قابل استفاده در انجام محاسبات هستند تهیه می‌شود.

۵. فایل‌های داده‌ای سازمان بورس و اوراق بهادار دریافت می‌شود و پس از تهیه فهرست کارگاه‌های دارای اطلاعات قابل قبول، فهرست حاصل از فایل داده‌ای سازمان امور مالیاتی و فهرست حاصل از سازمان بورس و اوراق بهادار با یکدیگر مقایسه شده و پس از شناسایی و جداسازی کارگاه‌های مشترک، فهرست نهایی تهیه می‌شود. به این ترتیب فایل اطلاعاتی تکمیلی دو سازمان به دست می‌آید، که با اطلاعات موجود در آن و با توجه به تعاریف و مفاهیم و فرمول‌های محاسباتی، داده‌های مورد نیاز می‌توانند استخراج شوند.

۶. این مرحله استفاده از نتایج طرح‌های آمارگیری منابع آمارهای رسمی کشور است. همچنانکه در فصل‌های پیشین اشاره شد مرکز آمار ایران همه ساله مجموعه‌ای از طرح‌های آماری اجرا می‌کند که پس از مطالعه و بررسی، می‌توان برای تکمیل اطلاعات مرحله قبل از آنها استفاده کرد.

۷. در این مرحله مجموعه اطلاعات آماری حاصل از مراحل قبل مورد بررسی قرار می‌گیرد و با استفاده از چارچوب آماری تهیه شده، آن گروه از فعالیت‌های اقتصادی که امکان گردآوری اطلاعات آنها طی مراحل بالا فراهم نبود یا در بخشی از فعالیت‌های اقتصادی شکاف آماری وجود داشت، باید به اجرای طرح آماری اقدام شود.

۸. آخرین مرحله مربوط به برآورد کارشناسی داده‌های اقتصادی کارگاه‌های نامشهود و غیررسمی اقتصاد است.

۹. در این مرحله کلیه داده‌های آماری مورد نیاز فراهم است و باید به انجام محاسبات مربوط به شاخص‌ها مبادرت ورزید.

^۱ طبق بررسی‌های صورت گرفته، به نظر می‌آید دسترسی به فایل‌های داده‌ای سازمان امور مالیاتی به سادگی امکان‌پذیر نیست، مگر اینکه از ارتباطات سطوح بالای مدیریتی استفاده شود.

۱۱-۲ - روش غیرمستقیم محاسبه سهم بخش خصوصی در اقتصاد کشور

اقتصاد ایران متشکل از دو بخش خصوصی و عمومی است. در روش غیرمستقیم، سهم بخش خصوصی در اقتصاد با کسر سهم بخش عمومی از کل محصول ناخالص داخلی به دست می‌آید.

محصول ناخالص داخلی همه ساله توسط مرکز آمار ایران و بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران محاسبه می‌شود. بنابراین دسترسی به اطلاعات مربوط به آن در سطوح مورد نظر از جهت شاخص‌های مورد نیاز این گزارش برای همه سال‌ها امکان‌پذیر است.

۱۱-۲-۱ - محاسبه سهم بخش عمومی در اقتصاد

به منظور تعیین واحدهائی که در بخش عمومی قرار می‌گیرند مفید است که مطلب با بازگو کردن تعریف واحدهای عمومی آغاز شود. در فصل هشتم گفته شد دولت همزمان با خدماتی که به طور مستقیم ارائه می‌دهد، اغلب اهداف سیاستی خود را از طریق شرکت‌های دولتی (نظیر راه آهن، خطوط هوایی، تسهیلات عمومی و شرکت‌های مالی دولتی) پیاده می‌کند. ممکن است از شرکت‌های دولتی خواسته شود تا خدماتی را در زمینه‌هایی از اقتصاد ارائه دهند که غیر از به کارگیری ابزار قیمت‌های یارانه‌ای امکان پوشش آنها وجود ندارد. در نتیجه شرکت دولتی ممکن است با سود کم یا با زیان کار کند. بنابراین به منظور تحلیل تأثیرگذاری دولت در اقتصاد بهتر است بخشی متشکل از تمامی واحدهای دولتی و تمامی شرکت‌های دولتی ساخته شود. این بخش مرکب، بخش عمومی نامیده می‌شود. به این ترتیب بخش عمومی کلیه واحدهائی را در بر می‌گیرد که تحت مالکیت و مدیریت نظام حاکمیتی جمهوری اسلامی ایران قرار دارد.

بخش عمومی با توجه به ویژگی آن که مالکیت و مدیریت واحد است، مجموعه‌ای است که کلیه زیربخش‌های آن همانطور که در فصل هشتم به تفصیل بیان شد، قابل شناسائی است. طبقه‌بندی کلی بخش عمومی را می‌توان به ترتیب زیر ارائه کرد:

الف . مقام رهبری شامل مجموعه‌های زیر :

- دفتر مقام رهبری
- دبیرخانه مجلس خبرگان رهبری
- مجمع تشخیص مصلحت نظام
- شورای نگهبان
- نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران

- قرارگاه سازندگی خاتم‌الانبیا
- سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران
- آستان حضرت شاه چراغ (س)
- آستان حضرت معصومه (س)
- آستان حضرت عبدالعظیم
- آستان قدس رضوی
- سایر موسسات و نهادهای عمومی غیردولتی شامل کمیته امداد امام خمینی، بنیاد ۱۵ خرداد، بنیاد مستضعفان و جانبازان، بنیاد مسکن انقلاب اسلامی و سازمان‌ها و بنیادهای، جهاد دانشگاهی، سازمان تبلیغات اسلامی، سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی، هلال احمر، مرکز جهانی علوم اسلامی، بنیاد امور بیماری‌های خاص، شهرداری‌ها، بنیاد شهید و امور ایثارگران، ستاد اجرائی فرمان امام (ره)، سازمان تأمین اجتماعی

ب. قوه مجریه :

- نهاد ریاست جمهوری
- وزارتخانه‌ها
- بانک‌های دولتی
- بیمه‌های دولتی
- موسسات دولتی
- شرکت‌های دولتی

پ. قوه مقننه :

- مجلس شورای اسلامی
- دیوان محاسبات کشور
- مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی

ت - قوه قضائیه :

- دیوان عالی کشور، دادستانی کل کشور، دیوان عدالت اداری، دادسرای عمومی و انقلاب تهران، بنیاد تعاون و حرفه‌آموزی و صنایع زندانیان کشور
- سازمان ثبت اسناد و املاک کشور
- سازمان زندان‌ها و اقدامات تأمینی و تربیتی کشور
- روزنامه رسمی کشور
- سازمان پزشکی قانونی
- سازمان قضائی نیروهای مسلح
- دانشگاه علوم قضائی و خدمات اداری

- موسسه علمی کاربردی قوه قضائیه
- سازمان بازرسی کل کشور

۲-۱۱ - دسترسی به اطلاعات بخش عمومی

اطلاعات مربوط به مجموعه بخش عمومی در قالب روش‌های زیر گردآوری می‌شود:

۱- سازمان حسابرسی بنا به قانون انجام وظایف بازرس قانونی و امور حسابرسی کلیه دستگاه‌هایی را که بر طبق اصول ۴۴ و ۴۵ قانون اساسی مالکیت عمومی بر آنها مترتب است و انجام وظایف بازرس قانونی و امور حسابرسی شرکت‌ها، مؤسسات و دستگاه‌هایی که در مجموع بیش از ۵۰ درصد سرمایه آنها بطور مستقیم و یا غیرمستقیم متعلق به دستگاه‌های مترتب بر مالکیت عمومی است را به عهده دارد. سازمان حسابرسی برای رسیدن به وظایف محوله صورت‌های مالی کلیه واحدهای یاد شده را در اختیار دارد و براساس موافقت‌های سازمانی می‌توان به صورت‌های مالی یاد شده دسترسی پیدا کرد.

۲- کلیه شهرداری‌ها عملکرد هزینه‌های جاری و سرمایه‌ای و نیز درآمدهای خود را در قالب بیلان گردآوری می‌کنند، بنابراین اطلاعات آماری آنها با استفاده از بیلان‌های تهیه شده می‌تواند تأمین شود.

۳- از آنجا که کلیه اعتبارات تخصیص یافته به دستگاه‌های دولتی توسط وزارت امور اقتصاد و دارائی در قالب اعتبارات هزینه‌ای و اعتبارات تملک دارائی‌های سرمایه‌ای گردآوری و تنظیم می‌شود، اطلاعات ثبتی ارائه شده توسط واحد فوق‌الذکر می‌تواند مورد استفاده قرار گیرد.

۴- هریک از سازمان‌های ارائه دهنده خدمات تأمین اجتماعی شامل سازمان تأمین اجتماعی، سازمان بیمه خدمات درمانی، صندوق بازنشستگی کشوری و سازمان بازنشستگی کشوری کلیه اطلاعات مالی خود را در قالب صورت‌های مالی تهیه می‌کنند که منبع مهمی برای تأمین اطلاعات مورد نیاز است.

۵- در این مرحله باید نهادهای عمومی که اطلاعات آماری آنها به روش‌های بالا حاصل می‌شود فهرست شده و با فهرستی که از مجموعه بخش عمومی شناسائی شده و در دست است کنترل شود. در این بررسی نهادهای عمومی باقیمانده که اطلاعاتشان به دست نیامده است مشخص شده و به روش مراجعه مستقیم مورد آمارگیری قرار می‌گیرند.

۳-۲-۱۱- شرح فعالیتها و برآورد نیروی کارشناسی و اعتبار مورد نیاز گردآوری آمار و اطلاعات بخش

عمومی

گردآوری آمار و اطلاعات بخش عمومی از طریق دریافت قانون بودجه برای دستگاههای دولتی، دریافت بیلان شهرداری-ها، جمعآوری صورتهای مالی سازمانهای تأمین اجتماعی و بیمه خدمات کشوری و بازنشستگی کشوری، صورتهای مالی شرکت‌های دولتی، صورتهای مالی نهادهای عمومی دولتی برای سال مورد نظر انجام می‌گیرد. در جدول زیر شرح فعالیتها، نیروی انسانی، مدت زمان لازم و اعتبار مورد نیاز دیده شده است. لازم است یادآوری شود برآوردهای صورت گرفته با فرض همکاری سازمانها و نهادها بوده و تعداد واحدهای اقتصادی با توجه به دسترسی به صورتهای مالی تلفیقی یا صورتهای مالی جداگانه برای واحدهای فرعی در هلدینگها تغییر خواهد کرد. بنابراین ارقام برآوردی با توجه به این موارد می‌تواند به میزانی تغییر کند.

شرح فعالیتها و برآورد نیروی کارشناسی و اعتبار مورد نیاز محاسبه سهم بخش خصوصی به روش غیرمستقیم

شماره ردیف	شرح فعالیت	تعداد کارشناس	نفر ساعت	مدت زمان انجام فعالیت (ماه)	اعتبار مورد نیاز (میلیون ریال)
۱	شرح فعالیتهای گردآوری آمار و اطلاعات بخش عمومی	۳۲	۷۷۵۰	۲۱	۱۰۷۵
۱-۱	دریافت اعتبارات هزینه ای و اعتبارات تملک داراییهای سرمایه ای دستگاههای دولتی از بودجه دولت	۱	۱۵۰	۱	۱۵
۱-۲	دریافت بیلان شهرداریهای کشور	۱	۲۰۰	۱	۴۰
۱-۳	دریافت صورتهای مالی سازمان تأمین اجتماعی، سازمان بیمه خدمات درمانی، صندوق بازنشستگی کشوری و سازمان بازنشستگی کشوری	۱	۱۰۰	۱	۱۰
۱-۴	دریافت صورتهای مالی شرکتهای دولتی (حدود ۱۰۰۰ شرکت)	۲	۸۰۰	۲	۸۰
۱-۵	دریافت صورتهای مالی نهادهای عمومی دولتی (حدود ۲۵۰ شرکت و هلدینگ)	۲	۶۰۰	۲	۶۰
۱-۶	تعیین اقلام مورد نیاز از مجموعه منابع جمع آوری شده	۲	۴۰۰	۱	۶۰
۱-۷	انطباق اصطلاحات حسابداری منابع آماری تهیه شده با مفاهیم حسابهای ملی	۴	۴۰۰	۱	۶۰
۱-۸	استخراج اطلاعات بر اساس خروجیهای تعیین شده	۴	۱۲۰۰	۳	۱۲۰
۱-۹	بازبینی فنی آمار و اطلاعات استخراج شده از صورتهای مالی	۲	۴۰۰	۲	۴۰
۱-۱۰	تهیه نرم افزارهای داده آمائی، وریف، ادیت و استخراج اطلاعات	۴	۱۲۰۰	۲	۲۴۰
۱-۱۱	داده آمائی، وریف، ادیت اطلاعات	۲	۸۰۰	۲	۸۰
۱-۱۲	استخراج جداول نهائی	۴	۶۰۰	۱	۹۰
۱-۱۳	تهیه گزارش و انتشار نتایج	۳	۹۰۰	۲	۱۸۰
۲	شرح فعالیتهای محاسبه سهم بخش خصوصی به روش غیرمستقیم	۶	۹۰۰	۴	۱۸۰
۲-۱	همانگی جداول نهائی مربوط به کل اقتصاد و بخش عمومی	۱	۱۰۰	۱	۲۰
۲-۲	انجام بررسی های کارشناسی لازم در جهت تعدیل و اصلاحات ضروری	۱	۱۰۰	۱	۲۰
۲-۳	تهیه جداول نهائی	۲	۴۰۰	۱	۸۰
۲-۴	تهیه گزارش و انتشار نتایج	۲	۳۰۰	۱	۶۰
	جمع	۳۸	۸۶۵۰	۲۵	۱۲۵۵

۱۱-۳- برآورد سهم بخش خصوصی به روشهای اقتصادسنجی

اقتصادسنجی مطالعه‌ی نظام‌مند پدیده‌های اقتصادی با استفاده از داده‌های مشاهده شده است. در مدل‌های مربوط به اقتصادسنجی انواع مختلف داده‌ای مورد استفاده قرار می‌گیرند و بسیاری از عناصر تشکیل دهنده‌ی مدل‌های اقتصادسنجی براساس داده‌های آماری موجود تنظیم می‌شود. به عبارت دیگر زمینه‌ی آماری باید در مورد بخش خصوصی و سهم آن

در اقتصاد موجود باشد تا براساس آن مدل اقتصاد سنجی برای پیش‌بینی پیاده شود. عمدتاً پیش‌بینی‌های کوتاه مدت براساس مدل‌های اقتصادسنجی انجام می‌گیرد. در ضمن اینکه استفاده از روش اقتصاد سنجی، امکان سنجی ویژه خود را برای انتخاب مدل اقتصادی، داده‌های آماری مورد نیاز و ... می‌طلبد.

۴-۱۱- روش پیشنهادی برای محاسبه سهم بخش خصوصی در اقتصاد

برای محاسبه سهم بخش خصوصی در اقتصاد بنا به دلایل زیر روش غیرمستقیم پیشنهاد می‌شود:

۱. تهیه چارچوب آماری برای رسیدن به فهرستی از کارگاه‌های بخش خصوصی بسیار مشکل و پرهزینه است و لزوماً فهرست کامل و دقیقی نیز به دست نمی‌آید. در حالی که دسترسی به فهرست نهادهای عمومی امکانپذیر و سهل‌تر است.

۲. به دست آوردن فهرست دقیقی از کارگاه‌هایی که اطلاع‌شان از منابع آماری یاد شده در بند ۱-۱۱ این فصل به دست می‌آید برای جلوگیری از هم‌پوشانی‌های احتمالی بسیار مشکل بوده و در نهایت نیز بخش عمده‌ای از کارگاه‌های نامشهود و غیررسمی بخش خصوصی را در بر نخواهد داشت.

۳. اجرای آمارگیری ویژه بخش خصوصی، کار بسیار پرحجم و پرهزینه‌ای است در حالی که نتایج حاصله، لزوماً از ضریب اعتماد بالائی نیز برخوردار نخواهد بود.

۴. از روش اقتصاد سنجی عموماً برای پیش‌بینی‌های کوتاه مدت و براساس داده‌های آماری موجود استفاده می‌شود. همچنانکه گفته شد برای بخش خصوصی داده‌های آماری مستند و قابل توجهی تا کنون تهیه نشده است.

۵. کلیه نهادهای عمومی دارای صورت‌های مالی حسابرسی شده هستند و اطلاعات آماری مربوط از طریق منابع آماری پیش‌گفته قابل دستیابی است.

۶. برای انتخاب شیوه مناسب جهت محاسبه سهم بخش خصوصی با در نظر گرفتن سه ملاک کیفیت نتایج، مدت زمان مورد نیاز و میزان هزینه برای انجام فعالیت، روش غیرمستقیم محاسبه سهم بخش خصوصی پیشنهاد می‌شود.

۷. در زمینه جلب همکاری مرکز آمار ایران و بانک مرکزی در محاسبه سهم بخش خصوصی، ارتباطاتی با این دو سازمان گرفته شد. بانک مرکزی جمهوری اسلامی بنا به سابقه خود در تهیه حساب‌های ملی و مرکز آمار ایران بنا به وظیفه قانونی و سابقه تهیه حساب‌های ملی دو سازمانی هستند که مشارکتشان در این زمینه بسیار

مغتنم تلقی می‌شود. در پاسخ به پیشنهاد اتاق ایران هر دو سازمان پذیرش یا عدم پذیرش خود را به برگزاری جلسه و طرح تفصیلی مسئله موکول کردند. مرکز آمار ایران با تشکیل جلسه و همچنین به صورت کتبی، آمادگی خود را برای محاسبه سهم بخش خصوصی در اقتصاد به روش غیرمستقیم اعلام نمود. روش‌های پیشنهادی مرکز آمار ایران به شرح زیر بوده‌است:

- اندازه‌گیری زودهنگام سهم بخش خصوصی در اقتصاد از طریق محاسبات مربوط به GFS و تنها در سطح کل اقتصاد،

- اندازه‌گیری سهم بخش خصوصی در اقتصاد از طریق محاسبه مستقیم بخش عمومی.

در این روش علاوه بر محاسبه سهم کل بخش خصوصی در اقتصاد، امکان محاسبه سهم این بخش به تفکیک رشته‌فعالیت‌های اقتصادی نیز فراهم خواهد بود.

در جدول زیر برآورد اعتبار مورد نیاز و مدت زمان انجام فعالیت با در نظر گرفتن همزمانی فعالیت‌ها طبق محاسبات صورت گرفته در این گزارش و همچنین پیشنهاد مرکز آمار ایران، به طور خلاصه ارائه می‌شود تا امکان تصمیم‌گیری توسط مسئولین امر تسهیل گردد.

روش	مدت زمان مورد نیاز با احتساب همزمانی فعالیت‌ها (ماه)	اعتبار مورد نیاز (میلیون ریال)
برآورد مستقیم	۲۰	۱۱,۱۴۵
برآورد غیرمستقیم	۱۲	۱,۲۵۵
برآورد غیرمستقیم پیشنهادی مرکز آمار:		
- تنها در سطح کل اقتصاد	۵	۶۰۰
- به تفکیک رشته فعالیت‌های اقتصادی	۱۱	۲,۵۰۰
برآورد از طریق اقتصاد سنجی	۶	۲۰۰

پیوست‌ها

فهرست شرکت‌های تحت نظارت سازمان حسابرسی

۱. سازمان مرکزی تعاون روستائی ایران
۲. بانک کشاورزی
۳. صندوق بیمه کشاورزی
۴. کشاورزی و دامپروری سفیدرود
۵. بازرگانی شیلات
۶. کشت و صنعت و دامپروری مغان
۷. کشت و صنعت شهید بهشتی
۸. مادر تخصصی صندوق حمایت از توسعه در بخش کشاورزی
۹. پشتیبانی امور دام کشور
۱۰. بهره برداری و صنایع چوب فریم
۱۱. پرورش کرم ابریشم ایران
۱۲. آب منطقه‌ای تهران
۱۳. آب منطقه‌ای فارس
۱۴. آب منطقه‌ای اصفهان
۱۵. آب منطقه‌ای خراسان رضوی
۱۶. آب منطقه‌ای کرمانشاه
۱۷. آب منطقه‌ای کرمان
۱۸. آب منطقه‌ای سیستان و بلوچستان
۱۹. آب منطقه‌ای هرمزگان
۲۰. آب منطقه‌ای گیلان
۲۱. سازمان آب و برق خوزستان
۲۲. آب منطقه‌ای آذربایجان غربی
۲۳. آب منطقه‌ای گیلان
۲۴. مادر تخصصی مدیریت منابع آب ایران
۲۵. توسعه منابع آب و نیروی ایران
۲۶. آب منطقه‌ای زنجان
۲۷. آب منطقه‌ای مازندران
۲۸. آب منطقه‌ای آذربایجان شرقی
۲۹. آب منطقه‌ای یزد
۳۰. شرکت ملی نفت ایران
۳۱. پشتیبانی ساخت و تهیه کالای نفت تهران

۳۲. پالایش نفت بندرعباس
۳۳. شرکت ملی حفاری ایران
۳۴. شرکت ملی پخش فرآورده های نفتی ایران
۳۵. شرکت ملی پالایش و پخش فرآورده های نفتی ایران
۳۶. تفت و گاز اروندان
۳۷. شرکت ملی مهندسی و ساختمان نفت ایران
۳۸. شرکت ملی گاز ایران
۳۹. گاز استان خراسان شمالی
۴۰. گاز استان خراسان جنوبی
۴۱. مهندسی و توسعه نفت
۴۲. مدیریت تولید، انتقال و توزیع برق ایران (توانیر)
۴۳. برق منطقه ای تهران
۴۴. برق منطقه ای فارس
۴۵. برق منطقه ای اصفهان
۴۶. برق منطقه ای خراسان
۴۷. برق منطقه ای آذربایجان
۴۸. برق منطقه ای غرب
۴۹. برق منطقه ای کرمان
۵۰. برق منطقه ای سیستان و بلوچستان
۵۱. برق منطقه ای هرمزگان
۵۲. برق منطقه ای گیلان
۵۳. برق منطقه ای باختر
۵۴. برق منطقه ای خوزستان
۵۵. برق منطقه ای سمنان
۵۶. برق منطقه ای زنجان
۵۷. برق منطقه ای یزد
۵۸. مادر تخصصی مدیریت ساخت و تهیه کالای آب و برق (ساتکاب)
۵۹. برق منطقه ای مازندران
۶۰. سازمان توسعه برق ایران
۶۱. شرکت ملی فولاد ایران
۶۲. ذوب آهن اصفهان
۶۳. معادن ذغالسنگ کرمان
۶۴. معادن ذغالسنگ البرز شرقی
۶۵. معادن ذغالسنگ البرز غربی
۶۶. معادن ذغالسنگ مرکزی

۶۷. سنگ آهن مرکزی ایران
۶۸. تهیه و تولید مواد معدنی ایران
۶۹. تهیه و تولید مواد اولیه فولاد خراسان (سنگ آهن شرق ایران)
۷۰. فولاد خوزستان (صنایع فولاد اهواز)
۷۱. مادر تخصصی سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران
۷۲. شرکت ملی صنایع پتروشیمی ایران
۷۳. سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران
۷۴. مدیریت طرحهای صنعتی ایران
۷۵. مرکز گسترش فناوری اطلاعات
۷۶. ساختمان و خدمات نوسازی
۷۷. فرآورده‌های غذایی و قند یاسوج
۷۸. شرکت دخانیات ایران
۷۹. نساجی قائمشهر
۸۰. گروه ماشین سازی تبریز
۸۱. نوسازی صنایع ایران (کشتی سازی خلیج فارس)
۸۲. سازمان مدیریت صنعتی
۸۳. نکا چوب
۸۴. جنگل شفارود
۸۵. سازمان صنایع کوچک و شهرکهای صنعتی ایران
۸۶. شهرکهای صنعتی استان مرکزی - اراک
۸۷. شهرکهای صنعتی استان گیلان
۸۸. شهرکهای صنعتی استان مازندران
۸۹. شهرکهای صنعتی استان آذربایجان شرقی
۹۰. شهرکهای صنعتی استان آذربایجان کرمانشاه
۹۱. شهرکهای صنعتی استان آذربایجان غربی
۹۲. شهرکهای صنعتی استان خوزستان
۹۳. شهرکهای صنعتی استان فارس
۹۴. شهرکهای صنعتی استان خراسان رضوی
۹۵. شهرکهای صنعتی استان کرمان
۹۶. شهرکهای صنعتی استان اصفهان
۹۷. شهرکهای صنعتی استان هرمزگان
۹۸. شهرکهای صنعتی استان سیستان و بلوچستان
۹۹. شهرکهای صنعتی استان کردستان
۱۰۰. شهرکهای صنعتی استان همدان
۱۰۱. شهرکهای صنعتی استان لرستان

۱۰۲. شهرک‌های صنعتی استان ایلام
۱۰۳. شهرک‌های صنعتی استان زنجان
۱۰۴. شهرک‌های صنعتی استان چهارمحال بختیاری
۱۰۵. شهرک‌های صنعتی استان کهگیلویه و بویر احمد
۱۰۶. شهرک‌های صنعتی استان سمنان
۱۰۷. شهرک‌های صنعتی استان یزد
۱۰۸. شهرک‌های صنعتی استان بوشهر
۱۰۹. شهرک‌های صنعتی استان اردبیل
۱۱۰. شرکت فرش ایران
۱۱۱. سازمان صنایع دستی ایران
۱۱۲. خدمات حمایتی کشاورزی
۱۱۳. مادر تخصصی دارویی و تجهیزات پزشکی کشور
۱۱۴. سازمان بیمه سلامت ایران (صندوق بیمه خدمات درمانی)
۱۱۵. شرکت طریق‌القدس
۱۱۶. مادر تخصصی سازمان حمایت مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان
۱۱۷. سازمان خصوصی سازی
۱۱۸. روزنامه رسمی جمهوری اسلامی ایران
۱۱۹. چاپخانه دولتی ایران
۱۲۰. سازمان جمع‌آوری و فروش اموال تملیکی
۱۲۱. مادر تخصصی سرمایه‌گذاری خارجی ایران
۱۲۲. مزرعه نمونه
۱۲۳. بیمه ایران
۱۲۴. بیمه مرکزی ایران
۱۲۵. غله و خدمات بازرگانی منطقه ۹
۱۲۶. غله و بازرگانی منطقه ۸
۱۲۷. بانک مسکن
۱۲۸. بانک ملی ایران
۱۲۹. بانک صنعت و معدن
۱۳۰. بانک سپه
۱۳۱. بانک توسعه صادرات ایران
۱۳۲. راه آهن جمهوری اسلامی ایران
۱۳۳. مادر تخصصی فرودگاه‌های کشور
۱۳۴. مادر تخصصی حمل و نقل ریلی کشور
۱۳۵. صندوق ضمانت صادرات ایران
۱۳۶. هواپیمائی جمهوری اسلامی ایران

- گروه هتلهای هما .۱۳۷
- هوایمائی ایران ایرتور .۱۳۸
- آزمایشگاه فنی و مکانیک خاک .۱۳۹
- مادر تخصصی ساخت و توسعه زیربناهای حمل و نقل کشور .۱۴۰
- راهداری و حمل و نقل جاده‌ای (سازمان حمل و نقل جاده‌ای و پایانه های کشور .۱۴۱
- خبرگزاری جمهوری اسلامی ایران .۱۴۲
- پست جمهوری اسلامی ایران .۱۴۳
- خدمات هوائی پست و مخابرات (پیام) .۱۴۴
- ارتباطات زیرساخت .۱۴۵
- فناوری اطلاعات (فیبر نوری و برق خورشیدی) .۱۴۶
- پست بانک ایران .۱۴۷
- کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان .۱۴۸
- مادر تخصصی توسعه ایرانگردی و جهانگردی .۱۴۹
- سازمان ایرانگردی و جهانگردی .۱۵۰
- مادر تخصصی سازمان مجری ساختمانها و تأسیسات دولتی و عمومی .۱۵۱
- عمران شهرهای جدید .۱۵۲
- عمران شهر جدید هشتگرد .۱۵۳
- عمران شهر جدید پرند .۱۵۴
- عمران شهر جدید پردیس .۱۵۵
- عمران شهر جدید اندیشه .۱۵۶
- عمران شهر جدید امیرکبیر (مهاجران) .۱۵۷
- عمران شهر جدید عالیشهر .۱۵۸
- عمران شهر جدید علوی .۱۵۹
- عمران شهر جدید گلپهار .۱۶۰
- عمران شهر جدید سهند .۱۶۱
- عمران شهر جدید بهارستان .۱۶۲
- عمران شهر جدید صدرا .۱۶۳
- عمران شهر جدید بینالود .۱۶۴
- عمران شهر جدید رامین .۱۶۵
- عمران شهر جدید رامشار .۱۶۶
- عمران شهر جدید فولاد شهر .۱۶۷
- عمران شهر جدید مجلسی .۱۶۸
- سازمان ملی زمین و مسکن .۱۶۹
- مادر تخصصی عمران و بهسازی شهری ایران .۱۷۰
- مادر تخصصی خدمات کشاورزی .۱۷۱

۱۷۲. توسعه منابع آب و خاک سیستان
۱۷۳. خدمات مهندسی آب خاک کشور
۱۷۴. شهرکهای صنعتی تهران
۱۷۵. غله و خدمات بازرگانی منطقه ۱ (سردخانه و انبارهای بهمن مرکزی)
۱۷۶. غله و خدمات بازرگانی منطقه ۶
۱۷۷. غله و خدمات بازرگانی منطقه ۲
۱۷۸. غله و خدمات بازرگانی منطقه ۳
۱۷۹. غله و خدمات بازرگانی منطقه ۱۰
۱۸۰. غله و خدمات بازرگانی منطقه ۵
۱۸۱. گسترش کارآفرینی ایران (مرتب نو)
۱۸۲. غله و خدمات بازرگانی منطقه ۴
۱۸۳. غله و خدمات بازرگانی منطقه ۱۱
۱۸۴. سردخانه سام
۱۸۵. مادر تخصصی تولید محصولات کشاورزی، دامی و منابع طبیعی
۱۸۶. مرکز پژوهش و مهندسی جوش ایران
۱۸۷. پتروشیمی بندر امام
۱۸۸. مدیریت توسعه صنایع پتروشیمی
۱۸۹. صنایع پتروشیمی خلیج فارس (بازرسان فنی ایران)
۱۹۰. توسعه و نگهداری اماکن ورزشی کشور
۱۹۱. مادر تخصصی تولید مواد اولیه و سوخت هسته‌ای ایران
۱۹۲. مادر تخصصی تولید و توسعه انرژی اتمی ایران
۱۹۳. اکتشاف و تأمین مواد اولیه صنعت هسته‌ای ایران
۱۹۴. پسمانداری صنعت هسته‌ای ایران
۱۹۵. ریخته‌گری ماشین سازی تبریز
۱۹۶. مجتمع کشتی سازی و صنایع فراساحل ایران
۱۹۷. صنایع ماشینهای الکتریکی جوبین
۱۹۸. احداث صنعت
۱۹۹. مجتمع فولاد اسفراین
۲۰۰. کشت و صنعت سردسیر (سردخانه سردسیر گرگان)
۲۰۱. آب و فاضلاب روستائی استان آذربایجان شرقی
۲۰۲. آب و فاضلاب روستائی استان آذربایجان غربی
۲۰۳. آب و فاضلاب روستائی استان اردبیل
۲۰۴. آب و فاضلاب روستائی استان اصفهان
۲۰۵. آب و فاضلاب روستائی استان ایلام
۲۰۶. آب و فاضلاب روستائی استان بوشهر

آب و فاضلاب روستائی استان تهران	۲۰۷
آب و فاضلاب روستائی استان چهارمحال و بختیاری	۲۰۸
آب و فاضلاب روستائی استان خراسان رضوی	۲۰۹
آب و فاضلاب روستائی استان خوزستان	۲۱۰
آب و فاضلاب روستائی استان زنجان	۲۱۱
آب و فاضلاب روستائی استان سمنان	۲۱۲
آب و فاضلاب روستائی استان سیستان و بلوچستان	۲۱۳
آب و فاضلاب روستائی استان فارس	۲۱۴
آب و فاضلاب روستائی استان قزوین	۲۱۵
آب و فاضلاب روستائی استان قم	۲۱۶
آب و فاضلاب روستائی استان کردستان	۲۱۷
آب و فاضلاب روستائی استان کرمان	۲۱۸
آب و فاضلاب روستائی استان کرمانشاه	۲۱۹
آب و فاضلاب روستائی استان کهگیلویه و بویراحمد	۲۲۰
آب و فاضلاب روستائی استان گلستان	۲۲۱
آب و فاضلاب روستائی استان گیلان	۲۲۲
آب و فاضلاب روستائی استان لرستان	۲۲۳
آب و فاضلاب روستائی استان مرکزی	۲۲۴
آب و فاضلاب روستائی استان مازندران	۲۲۵
آب و فاضلاب روستائی استان هرمزگان	۲۲۶
آب و فاضلاب روستائی استان همدان	۲۲۷
آب و فاضلاب روستائی استان یزد	۲۲۸
مادر تخصصی پالایش و پژوهش خون	۲۲۹
غلات و خدمات بازرگانی منطقه ۷	۲۳۰
حمل و نقل بین المللی خلیج فارس (حمل و نقل گندم و آرد ایران)	۲۳۱
شرکت ملی مناطق نفت خیز جنوب	۲۳۲
شرکت نفت مناطق مرکزی ایران	۲۳۳
شرکت نفت فلات قاره	۲۳۴
نفت خزر	۲۳۵
شرکت بهداشت و خدمات درمانی صنعت نفت	۲۳۶
پالایش نفت امام خمینی(ره) شازند	۲۳۷
پالایش نفت کرمانشاه	۲۳۸
پالایش نفت لاوان	۲۳۹
پالایش نفت شیراز	۲۴۰
سرمایه گذاری گسترش و توسعه صنعت	۲۴۱

پالایش نفت آبادان	۲۴۲
نفت و گاز پارس	۲۴۳
گاز استان مرکزی	۲۴۴
گاز استان همدان	۲۴۵
گاز استان لرستان	۲۴۶
گاز استان کرمانشاه	۲۴۷
گاز استان کردستان	۲۴۸
گاز استان آذربایجان شرقی	۲۴۹
گاز استان آذربایجان غربی	۲۵۰
گاز استان اردبیل	۲۵۱
گاز استان مازندران	۲۵۲
گاز استان گلستان	۲۵۳
گاز استان زنجان	۲۵۴
گاز استان قزوین	۲۵۵
گاز استان قم	۲۵۶
گاز استان سمنان	۲۵۷
گاز استان یزد	۲۵۸
گاز استان گیلان	۲۵۹
گاز استان خوزستان	۲۶۰
گاز استان کرمان	۲۶۱
گاز استان چهارمحال و بختیاری	۲۶۲
گاز استان کهگیلویه و بویر احمد	۲۶۳
گاز استان هرمزگان	۲۶۴
گاز استان فارس	۲۶۵
پالایش گاز پارسیان	۲۶۶
ذخیره سازی گاز طبیعی	۲۶۷
گاز استان تهران	۲۶۸
گاز استان بوشهر	۲۶۹
گاز استان اصفهان	۲۷۰
گاز استان ایلام	۲۷۱
پالایش گاز ایلام	۲۷۲
گاز استان خراسان رضوی	۲۷۳
گاز استان سیستان و بلوچستان	۲۷۴
پالایش گاز بید بلند	۲۷۵
پالایش گاز شهید هاشمی نژاد - خانگیران	۲۷۶

پالایش گاز فجر جم (کنگان)	۲۷۷
پالایش گاز سرخون و قشم	۲۷۸
مجتمع گاز پارس جنوبی	۲۷۹
انتقال گاز ایران (پتروشیمی پردیس)	۲۸۰
توسعه صنایع حمل و نقل ریلی گسترش	۲۸۱
منطقه ویژه و صنایع معدنی و فلزی خلیج فارس	۲۸۲
مادر تخصصی صندوق حمایت از تحقیقات و توسعه صنایع الکترونیک	۲۸۳
شهرکهای صنعتی استان قم	۲۸۴
شهرکهای صنعتی استان قزوین	۲۸۵
شهرکهای صنعتی استان گلستان	۲۸۶
نمایشگاههای بین المللی جمهوری اسلامی ایران	۲۸۷
توسعه صنایع پالایش نفت (بازرگانی فرآورده های نفتی ویژه)	۲۸۸
بهره برداری نفت و گاز کارون	۲۸۹
بهره برداری نفت و گاز گچساران	۲۹۰
پایانه های نفتی ایران	۲۹۱
خدمات ترابری و پشتیبانی نفت	۲۹۲
بهره برداری نفت و گاز شرق	۲۹۳
بهره برداری نفت و گاز غرب	۲۹۴
بهره برداری نفت و گاز زاگرس جنوبی	۲۹۵
بهره برداری نفت و گاز آغاچاری	۲۹۶
بهره برداری نفت و گاز مارون	۲۹۷
بهره برداری نفت و گاز مسجد سلیمان	۲۹۸
خدمات مهندسی و تجهیزات صنعتی توربین جنوب	۲۹۹
سازمان بهره وری انرژی ایران (سابا)	۳۰۰
سازمان انرژی های نو ایران (سانا)	۳۰۱
فولاد آذربایجان	۳۰۲
سازمان منطقه ویژه اقتصادی انرژی پارس	۳۰۳
بهبود سازی مصرف سوخت	۳۰۴
خطوط لوله و مخابرات نفت ایران	۳۰۵
آلومینای ایران	۳۰۶
لوله گستر اسفراین	۳۰۷
صندوق بیمه سرمایه گذاری فعالیتهای معدنی	۳۰۸
مادر تخصصی بازرگانی دولتی ایران	۳۰۹
سازمان منطقه ویژه اقتصادی پتروشیمی	۳۱۰
صادرات ملی گاز ایران	۳۱۱

مس شهر بابک	۳۱۲
عمران شهر جدید شیرین شهر	۳۱۳
غله و خدمات بازرگانی منطقه ۱۲	۳۱۴
غله و خدمات بازرگانی منطقه ۱۳	۳۱۵
غله و خدمات بازرگانی منطقه ۱۴	۳۱۶
مدیریت شبکه برق ایران	۳۱۷
خدمات رفاهی نفت	۳۱۸
پیرا حفاری ایران	۳۱۹
شرکتهای صنعتی استان خراسان شمالی	۳۲۰
شرکتهای صنعتی استان خراسان جنوبی	۳۲۱
پتروشیمی مبین	۳۲۲
پتروشیمی نوری (برزویه)	۳۲۳
فنی مهندسی نوین معدن	۳۲۴
آب و فاضلاب روستائی استان خراسان شمالی	۳۲۵
آب و فاضلاب روستائی استان خراسان جنوبی	۳۲۶
آب منطقه‌ای لرستان	۳۲۷
آب منطقه‌ای استان خراسان شمالی	۳۲۸
آب منطقه‌ای استان خراسان جنوبی	۳۲۹
آب منطقه‌ای استان کهگیلویه و بویراحمد	۳۳۰
آب منطقه‌ای استان قزوین	۳۳۱
آب منطقه‌ای قم	۳۳۲
آب منطقه‌ای سمنان	۳۳۳
آب منطقه‌ای مرکزی	۳۳۴
آب منطقه‌ای چهارمحال و بختیاری	۳۳۵
آب منطقه‌ای بوشهر	۳۳۶
آب منطقه‌ای ایلام	۳۳۷
آب منطقه‌ای کردستان	۳۳۸
آب منطقه‌ای همدان	۳۳۹
آب منطقه‌ای گلستان	۳۴۰
آب منطقه‌ای اردبیل	۳۴۱
صندوق ضمانت سرمایه گذاری صنایع کوچک	۳۴۲
پژوهش و فن اوری پتروشیمی (پویش)	۳۴۳
ذغالسنگ پرورده طبس	۳۴۴
غنی سازی اورانیوم ایران (فناوریهای پیشرفته ایران)	۳۴۵
توسعه کاربرد پرتوها (نیروگاههای اتمی)	۳۴۶

بهره برداری نیروگاه اتمی بوشهر	۳۴۷
بانک توسعه تعاون	۳۴۸
اسکوتک هلدینگ	۳۴۹
صندوق توسعه صنایع دریائی	۳۵۰
صندوق ضمانت سرمایه گذاری تعاون	۳۵۱
شرکتهای صنعتی استان البرز	۳۵۲
سازمان بنادر و دریانوردی	۳۵۳
صنعتی بهپاک	۳۵۴
صنایع آجر ماشینی فیروزآباد	۳۵۵
ملی آزاد راه قزوین زنجان	۳۵۶
داروسازی اسوه	۳۵۷
خدمات مهندسی مشاور ایران	۳۵۸
آهنگری تراکتورسازی ایران	۳۵۹
تولیدی و صنعتی ایران ابزار	۳۶۰
ایران ترانسفو	۳۶۱
ایران خودرو	۳۶۲
سایپا دیزل	۳۶۳
صرافی بانک ملی ایران	۳۶۴
تولیدی و عمرانی اسکان کویر یزد	۳۶۵
آزاد راه امیرکبیر	۳۶۶
احداث و بهره برداری آزاد راه تهران شمال	۳۶۷
آزمایش و تحقیقات قطعات و مجموعه های خودرو	۳۶۸
آزاد راه باغچه - مشهد	۳۶۹
عمران و شهرسازی شمیران نو	۳۷۰
گسترش الکترونیک ایران	۳۷۱
سرمایه گذاری صبا تأمین	۳۷۲
مخابرات استان خراسان جنوبی	۳۷۳
بار و انبار	۳۷۴
تولید و فرآوری مواد معدنی ایران (توفیران)	۳۷۵
گروه سرمایه گذاری بانک مسکن	۳۷۶
بانک تجارت	۳۷۷
بانک رفاه کارگران	۳۷۸
بانک صادرات ایران	۳۷۹
بانک ملت	۳۸۰
حفاری و اکتشاف انرژی گستر پارس (بنیاد ماشین)	۳۸۱

به پخش	۳۸۲
بیمه آسیا	۳۸۳
بیمه البرز	۳۸۴
توسعه و مدیریت بندر و فرودگاه کیش (بازرگانی کیش)	۳۸۵
بازرگانی سایپا یدک	۳۸۶
صنعتی دوده فام	۳۸۷
مهندسين مشاور بنياد سازه	۳۸۸
بازرگانی پیشرو سیاحت	۳۸۹
کارخانجات پرس الکتریک	۳۹۰
پارس خودرو	۳۹۱
داروسازی فارابی	۳۹۲
مدیریت تولید و خدمات پارس دارو	۳۹۳
پخش رازی	۳۹۴
پخش سراسری ایران	۳۹۵
پریفاب	۳۹۶
خدمات ارزی و صرافى مهر	۳۹۷
پتروشیمی خراسان	۳۹۸
پتروشیمی شازند (اراک)	۳۹۹
پتروشیمی رازی	۴۰۰
خدمات دریائی و مهندسی کشتیرانی قشم	۴۰۱
توریست توس	۴۰۲
توسعه و عمران اراضی کشاورزی	۴۰۳
توسعه صنایع بهشهر	۴۰۴
توسعه کشت ذرت	۴۰۵
توسعه گردشگری ایران (مهمانخانه های لاله)	۴۰۶
تولید محور خودرو	۴۰۷
ترابری بین المللی تهران (تی بی تی)	۴۰۸
بازرگانی بهران	۴۰۹
تالون	۴۱۰
مدیریت پروژه های ساختمانی ایران	۴۱۱
توسعه موج سیاحت	۴۱۲
جهاد توسعه منابع آب	۴۱۳
جهان کوثر	۴۱۴
جهاد توسعه خدمات زیربنائی	۴۱۵
لیزینگ ایران خودرو	۴۱۶

بیمه سینا	۴۱۷
بین المللی بازرسی کالای تجاری ایران	۴۱۸
حمل و نقل ایران تانکر	۴۱۹
حمل و نقل جاده ای و داخلی فجر جهاد	۴۲۰
پترو خزرا (حمل و نقل داخلی بنیاد)	۴۲۱
خانه ایرانیان	۴۲۲
تهیه و تولید خوراک دام کارون	۴۲۳
عمران و خدمات شهری کیش	۴۲۴
هوایمائی کیش	۴۲۵
سینا ریل پارس (خدمات اجرائی و عمرانی کوثر بنیاد)	۴۲۶
خدمات مهندسی و شهرسازی علوی	۴۲۷
داروسازی دانا	۴۲۸
داروساز اکسیر	۴۲۹
داروپخش	۴۳۰
مادر تخصصی مالی و سرمایه گذاری سینا	۴۳۱
دانه چین	۴۳۲
سرمایه گذاری آتیه دماوند	۴۳۳
سازمان منطقه آزاد تجاری صنعتی اروند (آبادان و خرمشهر)	۴۳۴
داده ورزی سداد	۴۳۵
موسسه مطالعات تاریخ معاصر ایران	۴۳۶
موسسه فرهنگی موزه های بنیاد مستضعفان انقلاب اسلامی	۴۳۷
موسسه خدمات بهداشتی درمانی میلاد سلامت تهران	۴۳۸
مدیریت سرمایه گذاری امید	۴۳۹
کشاورزی و دامپروری ران	۴۴۰
راه آهن شهری تهران و حومه (مترو)	۴۴۱
تولیدی کارخانجات ریسندهی و بافندگی سلک باف	۴۴۲
لیزینگ رایان سایپا	۴۴۳
دانشگاه غیردولتی غیرانتفاعی علم و فرهنگ	۴۴۴
موسسه فرهنگی ورزشی یادآوران شلمچه	۴۴۵
بازرگانی توسعه و تجارت زرفام کیش	۴۴۶
پتروشیمی امیرکبیر	۴۴۷
پتروشیمی فن آوران	۴۴۸
پالایش نفت اصفهان	۴۴۹
دانشگاه صنعت نفت	۴۵۰
گروه پزشکی حکمت	۴۵۱

مالی و سرمایه گذاری پیشرو ایران	۴۵۲
زامیاد	۴۵۳
زمزم اصفهان	۴۵۴
زمزم رشت	۴۵۵
زمزم گرگان	۴۵۶
زمزم شیراز	۴۵۷
زمزم کرمان	۴۵۸
تولیدی موتور، گیربکس و اکسل سایپا (مگا موتور)	۴۵۹
دوغ آبعلی	۴۶۰
زمزم آبادان	۴۶۱
مهندسی و ساختمان صنایع نفت	۴۶۲
ساختمان سد و تأسیسات آبیاری (سایبر)	۴۶۳
سرمایه گذاری و ساختمانی تجارت	۴۶۴
مهندسی و مشاور سازه گستر سایپا	۴۶۵
صندوق تأمین اجتماعی	۴۶۶
سازمان تعاون مصرف شهر و روستا	۴۶۷
سازمان اتکا	۴۶۸
سالمین	۴۶۹
داروسازی شهید قاضی (سرم سازی شهید قاضی تبریز)	۴۷۰
سرمایه گذاری صنایع شیمیائی ایران	۴۷۱
سرمایه گذاری تأمین اجتماعی	۴۷۲
ایرانی تولید اتوموبیل سایپا	۴۷۳
سیمان تهران	۴۷۴
سیمان ساوه	۴۷۵
سیمان شمال	۴۷۶
سیمان فارس و خوزستان	۴۷۷
سیمان کرمان	۴۷۸
سیمان مازندران	۴۷۹
سیمان هگمتان	۴۸۰
سیمان هرمزگان	۴۸۱
سیمان لوشان (سیمان ساز)	۴۸۲
سیمرغ	۴۸۳
گروه سرمایه گذاری مسکن	۴۸۴
آب کیش (مهندسی و عمران کیش)	۴۸۵
سیمان فارس نو	۴۸۶

سرمایه گذاری گروه توسعه ملی (سرمایه گذاری بانک ملی ایران)	۴۸۷
سازمان منطقه آزاد تجاری - صنعتی کیش	۴۸۸
گسترش سرمایه گذاری صبا (سرمایه گذاری بیمه ایران)	۴۸۹
سرمایه گذاری آیت ایثار	۴۹۰
سرمایه گذاری صنعت و معدن	۴۹۱
صندوق بازنشستگی کشوری	۴۹۲
سرمایه گذاری صنعت بیمه	۴۹۳
سرمایه گذاری ساختمان گروه صنایع بهشهر تهران	۴۹۴
سرمایه گذاری گروه صنایع بهشهر ایران	۴۹۵
سازمان منطقه ای آزاد تجاری - صنعتی قشم	۴۹۶
مخابرات ایران	۴۹۷
لیزینگ صنعت و معدن (پی خرید ایران)	۴۹۸
ساختمانی دی	۴۹۹
زیست خاور	۵۰۰
کشتی رانی والفجر ۸	۵۰۱
فرآورده های لبنی پاکسار ساری	۵۰۲
لبنیات پاستوریزه پاک آرا سنندج	۵۰۳
شیرین دارو	۵۰۴
شیشه ساز مینا	۵۰۵
سازمان همیاری شهرداریهای استان خراسان جنوبی	۵۰۶
ملی نفتکش ایران	۵۰۷
مخابرات استان خراسان شمالی	۵۰۸
احداث و نگهداری و بهره برداری آزاد راه کنار گذر شمالی مشهد	۵۰۹
شیر و گوشت زاگرس شهر کرد	۵۱۰
تولید مسکن خاور	۵۱۱
صفائیه یزد	۵۱۲
صنایع بسته بندی ایران	۵۱۳
صنایع چوب و کاغذ مازندران	۵۱۴
گروه ملی صنعتی فولاد ایران	۵۱۵
صنعتی سرمایه گذاری سپنتا	۵۱۶
صنایع مس شهید باهنر	۵۱۷
صندوق بازنشستگی ، وظیفه، از کارافتادگی و پس انداز مستخدمین بانکها	۵۱۸
صنعت چوب شمال	۵۱۹
صنعتی محورسازان ایران خودرو (خودروسازان ایران خودرو)	۵۲۰
سرمایه گذاری صندوق بازنشستگی کشوری	۵۲۱

صندوق اشتغال، ازدواج و مسکن مهر امام رضا(ع)	۵۲۲
سازمان عمران کیش	۵۲۳
عمران و مسکن شمال	۵۲۴
کشاورزی و دامپروری نگین فام خوزستان (عمران و تولید مسکن خوزستان)	۵۲۵
عمران و مسکن ایران	۵۲۶
عمران و مسکن شرق ایران	۵۲۷
لوله و پروفیل سپنتا تهران	۵۲۸
سیمان اصفهان	۵۲۹
صنایع سیمان گیلان سبز	۵۳۰
سرمایه گذاری نفت و گاز و پتروشیمی تأمین	۵۳۱
لیزینگ جامع سینا (ذخیره تأمین بنیاد)	۵۳۲
مدیریت طرح آتیه سازان	۵۳۳
بنیاد فرهنگی و هنری رودکی	۵۳۴
سرمایه گذاری صدر تأمین (مدیریت سرمایه گذاری و سرمایه تأمین)	۵۳۵
سرمایه گذاری و توسعه کیش	۵۳۶
موسسه اندوخته شاهد	۵۳۷
تمیشان	۵۳۸
کشاورزی و باغداری فجر ساری	۵۳۹
فراورده های غذائی و قند چهارمحال	۵۴۰
فروشگاههای زنجیره ای رفاه	۵۴۱
مهندسی و توسعه گاز ایران	۵۴۲
حفاری شمال	۵۴۳
بازرگانی ایران ترانسفو	۵۴۴
ایران ترانسفوری	۵۴۵
سرمایه گذاری صنایع عمومی تأمین	۵۴۶
سیمان بهبهان	۵۴۷
قند اصفهان	۵۴۸
قند پانیذفام (قند فسا)	۵۴۹
کارخانجات قند قزوین	۵۵۰
تام ایران خودرو	۵۵۱
گسترش سرمایه گذاری ایران خودرو	۵۵۲
سیمان آبیک	۵۵۳
مجتمع فرآورده های فسفات کارون	۵۵۴
کارتن ایران	۵۵۵
گلوکوزان	۵۵۶

صنایع کاشی و سرامیک اروند	۵۵۷
کشاورزی سیرجان بنیاد	۵۵۸
زراعی دشت ناز	۵۵۹
کشت و صنعت شهید مطهری	۵۶۰
کشت و صنعت گل چشمه	۵۶۱
کشت و صنعت کارون	۵۶۲
کشتیرانی جمهوری اسلامی ایران	۵۶۳
کیمیدارو	۵۶۴
صنایع کاغذسازی کاوه	۵۶۵
کشت و صنعت و دامپروری فارس	۵۶۶
انرژی گستر سینا	۵۶۷
کران دریا	۵۶۸
تأمین نیروی انسانی و خدمات پشتیبانی بانک مسکن	۵۶۹
کشت و دام قیام اصفهان	۵۷۰
کارگزاری بانک کشاورزی	۵۷۱
کارگزاری بانک مسکن	۵۷۲
کارگزاری بانک سپه	۵۷۳
کشت و صنعت و دامپروری دشت آذر نگین	۵۷۴
کشاورزی و باغاری فردوس تهران	۵۷۵
کارگزاری بانک رفاه کارگران	۵۷۶
کشتیرانی جنوب خط ایران	۵۷۷
عمران و توسعه شاهد	۵۷۸
کارگزاری بورس بیمه ایران	۵۷۹
کشاورزی و دامپروری یاسوج	۵۸۰
کشاورزی فجر اصفهان	۵۸۱
گسترش ارتباطات داتک	۵۸۲
نورد و لوله سپنتا اهواز	۵۸۳
کارگزاری سینا	۵۸۴
صنایع برق و انرژی صبا	۵۸۵
تأمین سلامت میلاد	۵۸۶
لعابیران	۵۸۷
کارخانجات لوازم خانگی پارس	۵۸۸
سازمان منطقه آزاد تجاری صنعتی انزلی	۵۸۹
لوله سازی اهواز	۵۹۰
پاک پی	۵۹۱

لانیز	۵۹۲.
فروشگاههای زنجیره ای اتکا	۵۹۳.
فخر ایران	۵۹۴.
بیمه ایران معین	۵۹۵.
موسسه فرهنگی هنری آهنگ آتیه	۵۹۶.
ماهی کارون	۵۹۷.
مجتمع شیر و گوشت مهدشت	۵۹۸.
صنعتی مقواسازی شرق	۵۹۹.
ملی ریسباف	۶۰۰.
مجتمع کشاورزی ابراهیم آباد	۶۰۱.
مهندسی آب و خاک	۶۰۲.
خدمات گردشگری کیش	۶۰۳.
موسسه آموزش علوم و فنون کیش	۶۰۴.
ماشین آلات صنعتی تراکتورسازی ایران	۶۰۵.
مهندسی و ساخت تأسیسات دریائی ایران	۶۰۶.
توسعه نیشکر کارون (کشاورزی و دامپروری نی آباد)	۶۰۷.
مهندسی پناه ساز ایران	۶۰۸.
ماهی قزل آلا	۶۰۹.
پروتین گستر سینا (مجتمع طیور ارومیه)	۶۱۰.
موسسه فرهنگی سپهر معرفت	۶۱۱.
معدنی دماوند	۶۱۲.
مجتمع بین المللی ایرانگردی و جهانگردی آزادی (ایتو)	۶۱۳.
موسسه حسابرسی تأمین اجتماعی	۶۱۴.
دستگاه اجرائی طرح ۱۲۰هکتاری شهرک اندیشه	۶۱۵.
تولید نئوپان کارون	۶۱۶.
کشت و صنعت نیشکر میان آب	۶۱۷.
کشت و صنعت نیشکر هفت تپه	۶۱۸.
نساجی حجاب شهر کرد	۶۱۹.
ناواکو	۶۲۰.
نیلکان	۶۲۱.
نئوپان خلخال	۶۲۲.
سازمان منطقه آزاد تجاری صنعتی چابهار	۶۲۳.
لیزنگ خودرو غدیر	۶۲۴.
موسسه تحقیقات ترانسفورماتور ایران	۶۲۵.
هتل بین المللی پارسیان اصفهان	۶۲۶.

هتل پارسیان عالی قاپو	۶۲۷
خدمات هوایی کشور- آسمان	۶۲۸
هتل‌های بین المللی پارسیان	۶۲۹
مخابرات استان ایلام	۶۳۰
مخابرات استان تهران	۶۳۱
مخابرات استان قم	۶۳۲
مخابرات استان لرستان	۶۳۳
مخابرات استان سمنان	۶۳۴
مخابرات استان همدان	۶۳۵
مخابرات استان سیستان و بلوچستان	۶۳۶
مخابرات استان زنجان	۶۳۷
مخابرات استان گیلان	۶۳۸
مخابرات استان کرمانشاه	۶۳۹
مخابرات استان کردستان	۶۴۰
مخابرات استان اردبیل	۶۴۱
مخابرات استان کرمان	۶۴۲
مخابرات استان اصفهان	۶۴۳
مخابرات استان یزد	۶۴۴
مخابرات استان مرکزی	۶۴۵
مخابرات استان چهارمحال و بختیاری	۶۴۶
مخابرات استان فارس	۶۴۷
مخابرات استان بوشهر	۶۴۸
مخابرات استان کهگیلویه و بویراحمد	۶۴۹
مخابرات استان هرمزگان	۶۵۰
مخابرات استان آذربایجان غربی	۶۵۱
مخابرات استان آذربایجان شرقی	۶۵۲
مخابرات استان خوزستان	۶۵۳
مخابرات استان مازندران	۶۵۴
مجتمع طیور فارس	۶۵۵
کشت و صنعت پیوند هراز	۶۵۶
مخابرات استان گلستان	۶۵۷
موسسه جهاد نصر	۶۵۸
سرمایه گذاری سیمان تأمین	۶۵۹
مجتمع ورزشی و تفریحی ارم سبز	۶۶۰
موسسه ورزش و تفریحات سالم کیش	۶۶۱

توسعه ارتباطات و فن آوری اطلاعات کیش	۶۶۲
چاپ و نشر بانک ملی ایران	۶۶۳
قالبهای صنعتی ایران خودرو (کالیبران)	۶۶۴
کارگزاری بورس به گزین	۶۶۵
صنایع غذایی مهر شهر	۶۶۶
موسسه صندوق رفاه کیش	۶۶۷
تولیدی ایرن تایر	۶۶۸
مهندسی ایران برنا	۶۶۹
تولیدی پرچلا	۶۷۰
اسکان ایران	۶۷۱
آتی ساز	۶۷۲
خدمات مسافرتی هوایی ، جهانگردی و زیارتی پرس پولیس	۶۷۳
تولیدی و صنعتی ایران چوب	۶۷۴
پروفیل و یخچال ایران پویا (جنرال استیل)	۶۷۵
الیاف	۶۷۶
باغداری و زراعت مشهد	۶۷۷
مهندسی و مدیریت فن آوران سامیک	۶۷۸
ارتباطات سیار ایران (سنجش از راه دور ایران)	۶۷۹
مخابرات استان خراسان رضوی	۶۸۰
بهنوش ایران	۶۸۱
توسعه خدمات بندری سینا (بنیاد بارانداز)	۶۸۲
موسسه خدمات رفاهی کشتیرانی جمهوری اسلامی ایران	۶۸۳
ایکوتریدینگ	۶۸۴
پاکدیس	۶۸۵
تولیدی پمپ پارس	۶۸۶
پالایش قطران ذغالسنگ	۶۸۷
پایندان	۶۸۸
نفت بهران	۶۸۹
پزشکی ساسانیان	۶۹۰
کشاورزی و دامپروری بینالود نیشابور	۶۹۱
تله کابین توچال	۶۹۲
صنایع شیمیائی تابکم	۶۹۳
پیمانکار تأمین آب و برق ایران (تابیران)	۶۹۴
تخته فشاری و فورمیکاسازی آذربنیاد	۶۹۵
جنرال مکانیک	۶۹۶

کارخانه چینی سازی ایران	۶۹۷
کشت و صنعت پیوند خاوران	۶۹۸
حمل و نقل و خدمات دریائی آبادان	۶۹۹
خانه	۷۰۰
تولیدی قند شیروان قوچان و بجنورد	۷۰۱
نمایندگیهای کشتیرانی بنیاد	۷۰۲
داروسازی جابرین حیان	۷۰۳
دامداری تلیسه نمونه	۷۰۴
رامان	۷۰۵
زمزم شرق تهران	۷۰۶
زمزم تهران	۷۰۷
زمزم آذربایجان	۷۰۸
زمزم مشهد	۷۰۹
کشاورزی و دامپروری دشت نوین ملایر	۷۱۰
زمزم کرمانشاه	۷۱۱
زمزم ایران	۷۱۲
سامان ایران	۷۱۳
سیمان ایلام	۷۱۴
طراحی مهندسی و تأمین قطعات ایران خودرو (سپکو)	۷۱۵
شیشه و گاز	۷۱۶
شهر صنعتی کاوه	۷۱۷
شیر و دام بنیاد	۷۱۸
کشتیرانی بنیاد	۷۱۹
عمران مسکن گستر (کشاورزی و عمرانی ملارد)	۷۲۰
فرد آذربایجان	۷۲۱
فرآورده های نسوز ایران	۷۲۲
عمران و آبادی کیانمهر	۷۲۳
مدیریت سرمایه گذاری کوثر بهمن	۷۲۴
صنایع کاشی و سرامیک سینا	۷۲۵
مجتمع کشت و صنعت و دامپروری و مرغداری دشت خرم دره	۷۲۶
کشت و صنعت و مجتمع شیر و گوشت مهیا	۷۲۷
صندوق قرض الحسنه شاهد و ایثار	۷۲۸
گوشتیران (مجتمع طیور ارومیه)	۷۲۹
ایران خودرو دیزل	۷۳۰
گروه پزشکی برزویه	۷۳۱

گلف اجنسی ایران	۷۳۲
لبنیات پاستوریزه پاک	۷۳۳
مرغ خانگی	۷۳۴
مجتمع ورزشی و تفریحی شهید چمران	۷۳۵
کشاورزی و دامپروی مگسال	۷۳۶
ملی ساختمان	۷۳۷
مهستان (آپارتمانسازی)	۷۳۸
بانک سینا (موسسه مالی و اعتباری سینا)	۷۳۹
گسترش کشاورزی پیوند فردوس پارس	۷۴۰
ونک پارک	۷۴۱
گسترش پایا صنعت سینا (صادراتی و وارداتی بنیاد)	۷۴۲
دامپروری شیر و دام کنگاور	۷۴۳
لاستیک خوزستان	۷۴۴
هتل پارسیان کوثر تهران	۷۴۵
انرژی گستر نصیر	۷۴۶
کشت و دام گلدشت اصفهان	۷۴۷
عمران و توسعه شهرک قدس	۷۴۸
موسسه مرکز توسعه تجارت کیش	۷۴۹
بنیاد مستضعفان	۷۵۰
بنیاد مستضعفان مرکز پشتیبانی	۷۵۱
موسسه حسابرسی و بازرسی هادی بینات	۷۵۲
حمل و نقل پویا مانشت بار ایلام	۷۵۳
آموزش ، مطالعات و مشاوره سیاحتی گردشگران بنیاد	۷۵۴
پترو شیمی جم	۷۵۵
موسسه املاک و مستغلات تأمین اجتماعی	۷۵۶
سرمایه گذاری خانه سازی ایران	۷۵۷
ایران خودرو خراسان	۷۵۸
مشاور مدیریت و خدمات ماشینی تأمین	۷۵۹
مهندسی معادن و فلزات	۷۶۰
کار و تأمین	۷۶۱
رفاه گستر تأمین اجتماعی (توسعه و تجهیز هتلها)	۷۶۲
لیزینگ خودرو کار	۷۶۳
جابجائی و تحویل منظم کالا و قطعات ایران خودرو	۷۶۴
روغن کشی خرمشهر	۷۶۵
سرمایه گذاری صبا جهاد	۷۶۶

آتیه سازان حافظ	۷۶۷
ریسندگی و بافندگی میهن باف	۷۶۸
ریسندگی و بافندگی نجف اباد	۷۶۹
فولاد شرق کاوه	۷۷۰
بریج ناویگیشن لیمیتد	۷۷۱
کشتیرانی کاسپین بنیاد منطقه آزاد انزلی	۷۷۲
مدیریت کشتی قشم بنیاد	۷۷۳
سرمایه گذاری مسکن تهران	۷۷۴
سرمایه گذاری مسکن شمال	۷۷۵
شهد کوه‌رنگ	۷۷۶
شاهد (سرمایه گذاری شاهد)	۷۷۷
عایق‌های الکتریکی پارس	۷۷۸
صندوق بیمه اجتماعی روستائیان و عشایر	۷۷۹
حمل و نقل ربلی رجا	۷۸۰
سرمایه گذاری و خدمات روستائی و عشایری جاهد	۷۸۱
سرمایه گذاری مسکن پردیس	۷۸۲
موسسه تحقیق و توسعه نوین دانشمند	۷۸۳
سازمان منطقه آزاد تجارتي صنعتی ارسباران (جلفا- ارس)	۷۸۴
فولاد کاوه جنوب کیش	۷۸۵
گسترش صنایع معدنی کاوه پارس	۷۸۶
توزیع دارو پخش	۷۸۷
مخابرات استان قزوین	۷۸۸
موسسه جهاد استقلال	۷۸۹
موسسه جهاد تحقیقات (غیرانتفاعی)	۷۹۰
خدمات پس از فروش ایران ترانسفو	۷۹۱
موسسه جهاد توسعه	۷۹۲
هتل بین المللی پارسیان آزادی	۷۹۳
صنایع فولاد آتیه کارون	۷۹۴
سرمایه گذاری مسکن شمال غرب	۷۹۵
سرمایه گذاری صنایع پوشان پارس	۷۹۶
گسترش الکترونیک سینا (فولاد کاوه هرمزگان)	۷۹۷
مادر تخصصی صنایع چوبی و سلولزی پارس	۷۹۸
هتل بین المللی پارسیان استقلال	۷۹۹
سرمایه گذاری داروئی تأمین	۸۰۰
صرافی توسعه صادرات	۸۰۱

صنایع سیمان نهاوند	۸۰۲
سرمایه گذاری آتیه صبا	۸۰۳
خدمات پشتیبانی مهر ۷۸	۸۰۴
آزاد راه تبریز ارومیه	۸۰۵
صنایع کشتی سازی عظیم گسترش هرمز	۸۰۶
بذر و نهال سینا	۸۰۷
پزشکی اراک	۸۰۸
فردوس برتر	۸۰۹
سرمایه گذاری مسکن زاینده رود	۸۱۰
پارس مسکن الوند	۸۱۱
پارس مسکن خزر	۸۱۲
پویا نوین پارس	۸۱۳
سرمایه گذاری مسکن شمال شرق	۸۱۴
سرمایه گذاری مسکن منطقه غرب	۸۱۵
بازرگانی سرمایه گذاری مسکن	۸۱۶
سرمایه گذاری مسکن جنوب	۸۱۷
شهد سهند	۸۱۸
توسعه عمران بیمه	۸۱۹
برق و انرژی پیوندگستر پارس	۸۲۰
پارس مسکن سامان	۸۲۱
پارس مسکن البرز	۸۲۲
مهندسین مشاور سرمایه گذاری مسکن	۸۲۳
فروش اموال مازاد بانکها	۸۲۴
توسعه مسکن مهر نوین	۸۲۵
صنایع تجهیزات پارس سارایه	۸۲۶
موسسه خدمات مدیریت بصیراندیش مهر	۸۲۷
خدمات بیمه ای مسکن آریا	۸۲۸
کارگزاری سهام عدالت	۸۲۹
واسپاری سپهر صادرات	۸۳۰
پژوهشکده بیمه	۸۳۱
گسترش فن آوری های نوین کشاورز	۸۳۲
لیزنگ گستر آریا	۸۳۳
بازرگانی مهر مینای کیش	۸۳۴
ساختمانی و شهرسازی واوان	۸۳۵
توزیع برق تهران بزرگ	۸۳۶

شبکه صرافى صنعت و معدن	۸۳۷
سپهر کشت و دام سپاهان	۸۳۸
آتالانتیک ویو منیج منت	۸۳۹
صندوق تأمین خسارتهای بدنى (بیمه مرکزی)	۸۴۰
تولید نیروى برق کرمان	۸۴۱
تولید نیروى برق سهند	۸۴۲
تولید نیروى برق خلیج فارس	۸۴۳
تولید نیروى برق آبادان	۸۴۴
تولید نیروى برق سنج	۸۴۵
ایران خودرو کرمانشاه	۸۴۶
پلايش گاز بيد بلند۲ (توليدى قير اصفهان فرآورده)	۸۴۷
تجارت همراه سینا	۸۴۸
بازرگانى گاز ایران (نفت و گاز بنگستان)	۸۴۹
تولید نیروى برق دماوند	۸۵۰
صنایع کشتى سازى ندیم گسترش خلیج فارس	۸۵۱
تولید نیروى برق شیروان	۸۵۲
شبکه انتقال داده های رهامداتک	۸۵۳
سرمایه گذارى پانیدپارس(فارس)	۸۵۴
تولید نیروى برق بیستون	۸۵۵
(bsla)بالک سرویس لاین ای جن سیز	۸۵۶
(مالتا bsle) بنیاد شیپینگ لاین یوروپ	۸۵۷
سانى برايت لیمیتد (اینترپرایز- هنگ کنگ)	۸۵۸
پالایش نفت خوزستان	۸۵۹
صرافی پاسخگو	۸۶۰
سیاحتى و مراکز تفریحى پارسیان	۸۶۱
سرمایه گذارى دامپرورى شیر و گوشت پارس	۸۶۲
مدیریت کشتى راهبران امید دریا (اساطیر)	۸۶۳
کشتى رانى سفیران پیام دریا	۸۶۴
کشتیرانى حفیظ دریا	۸۶۵
تأمین نیروى انسانی خطوط کشتیرانى کیش	۸۶۶
نفت پاسارگاد	۸۶۷
موسسه توسعه آموزشى پژوهشى سینا	۸۶۸
موسسه صندوق رفاه ارس	۸۶۹
سرمایه گذارى نیروگاهى ایران سنا	۸۷۰
رحمت آباد نطنز	۸۷۱

مدیریت کشتیرانی راموز گستر قشم	۸۷۲
مجتمع مخازن روغنی خلیج فارس	۸۷۳
مادر تخصصی صنایع غذائی سینا	۸۷۴
تولید نیروی آذرخش	۸۷۵
صندوق بازنشستگی مستخدمین بیمه مرکزی ج.ا.	۸۷۶
ایران خودرو تبریز	۸۷۷
پالایش نفت آناهیتا	۸۷۸
بانک قرض الحسنه مهر ایران	۸۷۹
آلومینیوم کاوه خوزستان	۸۸۰
ایران گارمنت	۸۸۱
توزیع گاز ایران (گاز خودرو ایران) - (روغن موتور البرز تبریز)	۸۸۲
پایا سامان پارس	۸۸۳
صندوق وام واحد اصلی بنیاد	۸۸۴
موسسه خدمات درمانی شهید لیاقی نژاد	۸۸۵
موسسه خدمات درمانی شهیدلواسانی	۸۸۶
موسسه خدمات درمانی البرز کرج	۸۸۷
سرمایه گذاری عمران و حمل و نقل تأمین	۸۸۸
مدیریت طرح و اجرا خانه سازی ایران	۸۸۹
کشتی سازی کلان کیش	۸۹۰
بازرگانی و پخش سفیر نور جنت	۸۹۱
نفت ستاره خلیج	۸۹۲
کشتی رانی مسخر دریا	۸۹۳
سرمایه گذاری و مدیریت سهام امیر	۸۹۴
گریت لاک اینتر پرایز - هنگ کنگ	۸۹۵
صنعتی و تولیدی پیش تازان	۸۹۶
تولید نیروی برق سبز منجیل	۸۹۷
صنایع کاغذ بیستون تأمین	۸۹۸
مهندسی متراسامان	۸۹۹
عمران همیار آریا	۹۰۰
تولید و گسترش برق و انرژی صبا	۹۰۱
زرین ذرت شاهرود	۹۰۲
سرمایه گذاری توسعه اوج سپهر اصفهان	۹۰۳
سرمایه گذاری شفادارو	۹۰۴
بیمه اتگائی امین	۹۰۵
اکت جنرال تردینگ	۹۰۶

مدیریت کارخانجات و پروتئین سویا به پاک	۹۰۷
مدیریت کارخانجات روغن کشی به پاک	۹۰۸
خدمات بیمه ای پوشش توسعه بهشهر	۹۰۹
سازمان هدفمندی یارانه ها	۹۱۰
صندوق احیا و بهره برداری از بناها و اماکن تاریخی و فرهنگی	۹۱۱
گروه راهبران اقتصادی آرمان	۹۱۲
توسعه خدمات رفاهی پردیس ایرانیان	۹۱۳
مدیریت تولید برق قم	۹۱۴
مولد نیروی زنجان	۹۱۵
مولد نیروی خرم آباد	۹۱۶
تولید نیروی زاگرس	۹۱۷
دشت نشاط تهران	۹۱۸
صندوق توسعه ملی	۹۱۹
منطقه آزاد تجاری صنعتی ماکو	۹۲۰
صرافی فراز اعتماد	۹۲۱
سرمایه گذاری و توسعه صنایع سیمان	۹۲۲
کشت و صنعت پیوند بیستون پارس	۹۲۳
بازرگانی عمومی توسکا	۹۲۴
آرین پارسه کیش	۹۲۵
بازرگانی جبل دماوند صبا	۹۲۶
صرافی رفاه	۹۲۷
خدمات بیمه ای مسکن مهر آرمان	۹۲۸
فولاد کاوه اروند	۹۲۹
بازرگانی پیشگامان پایدار تجارت پردیس ایرانیان	۹۳۰
توسعه سرمایه پیشگامان پویا	۹۳۱

فهرست شرکت‌ها ، تعاونی‌ها و نهادهای مالی سهامی عام پذیرفته شده نزد سازمان بورس

گروه صنعتی پاک شو	۱
سرمایه گذاری توسعه معین ملت	۲
پتروشیمی مبین	۳
واسپاری ملت	۴
ترانسفورماتور توزیع زنگان	۵
پالایش نفت جی	۶
آسان پرداخت پرشین	۷
نفت پارس	۸
سیمان تهران	۹
سیمان شمال	۱۰
قند نیشابور	۱۱
صنعتی و کشاورزی شیرین خراسان	۱۲
سیمان صوفیان	۱۳
سیمان کرمان	۱۴
صنعتی پارس مینو	۱۵
سرمایه گذاری البرز	۱۶
توسعه صنایع بهشهر	۱۷
پارس الکتریک	۱۸
صنعتی آما	۱۹
صنعتی و سرمایه گذاری سپنتا	۲۰
تولیدی ایران تایر	۲۱
سیمان فارس و خوزستان	۲۲
قند نقش جهان	۲۳
نفت بهران	۲۴
پشم شیشه ایران	۲۵
آبسال	۲۶
کارخانه های تولیدی و صنعتی ثابت خراسان	۲۷
گروه سرمایه گذاری سایپا (صنایع رنگ و رزین طیف سایپای سابق)	۲۸

لبنیات پاستوریزه پاک	۲۹
گروه صنعتی ملی	۳۰
کارتن ایران	۳۱
لامیران (تیغ ایران سابق)	۳۲
ایران مریوس	۳۳
افست	۳۴
بیسکویت گرجی	۳۵
تولید فیبر ایران	۳۶
پارس سرام	۳۷
سیمان شرق	۳۸
قند مرودشت	۳۹
صنایع کاشی اصفهان	۴۰
کارخانه چینی ایران	۴۱
خوراک دام پارس	۴۲
شیمیایی پارس پامچال	۴۳
قند لرستان	۴۴
پلاستیکوکار سایپا	۴۵
کف	۴۶
مجتمع کشت و صنعت چین چین	۴۷
شیشه و گاز	۴۸
شیشه همدان	۴۹
کارخانجات نساجی بروجرد	۵۰
موتوژن	۵۱
داروسازی جابر ابن حیان	۵۲
ایران ترانسفو	۵۳
داروسازی ابوریحان	۵۴
صنعتی جام دارو	۵۵
صنایع لاستیکی سهند	۵۶
کیمیدارو	۵۷

تولیدی لنت ترمز ایران	۵۸
لابراتوارهای دارویی رازک	۵۹
صنایع سرما آفرین ایران	۶۰
مهندسی فیروزا	۶۱
دارویی و بهداشتی لقمان	۶۲
گروه کارخانه های تولیدی نورد آلومینیوم	۶۳
نورد و تولید قطعات فولادی	۶۴
تولیدی و صنعتی درخشان تهران	۶۵
بین المللی محصولات پارس	۶۶
تأمین ماسه ریخته گری	۶۷
سرمایه گذاری سپه	۶۸
شهد ایران	۶۹
ایران خودرو	۷۰
مارگارین	۷۱
ایران خودرو دیزل(خاور سابق)	۷۲
گروه صنعتی قطعات اتومبیل ایران	۷۳
داروسازی اسوه	۷۴
گروه بهمن (ایران وانت سابق)	۷۵
صنعتی نیرو محرکه	۷۶
چرخشگر	۷۷
کاشی نیلو	۷۸
داروپخش	۷۹
سایپا دیزل (ایران کاوه سابق)	۸۰
لوله و ماشین سازی ایران	۸۱
صنعتی محورسازان ایران خودرو	۸۲
داروسازی کوثر	۸۳
پاکسان	۸۴
صنعتی بهشهر	۸۵
کارخانجات کاشی و سرامیک حافظ	۸۶

کابل البرز	۸۷
کاشی و سرامیک سعدی	۸۸
کرین ایران	۸۹
صنایع کاشی و سرامیک الوند	۹۰
کاشی پارس	۹۱
داملران رازک(داملران سابق)	۹۲
کمباین سازی ایران	۹۳
سرمایه گذاری صنایع پتروشیمی	۹۴
ماشین سازی اراک	۹۵
سیمان خزر	۹۶
پارس دارو	۹۷
قند هگمتان	۹۸
صنایع سیمان غرب	۹۹
سرمایه گذاری گروه صنعتی رنا	۱۰۰
سیمان مازندران	۱۰۱
فرآورده های نسوز ایران	۱۰۲
سیمان ارومیه	۱۰۳
نوش مازندران	۱۰۴
صنایع مس شهید باهنر	۱۰۵
لغابیران	۱۰۶
داروسازی فارابی	۱۰۷
داروسازی امین	۱۰۸
صنعتی پارس خزر	۱۰۹
لامپ پارس شهاب	۱۱۰
سرمایه گذاری پارس توشه	۱۱۱
لابراتوارهای سینا دارو	۱۱۲
دشت مرغاب	۱۱۳
ایرانی تولید اتومبیل (سایپا)	۱۱۴
پتروشیمی فارابی	۱۱۵

پتروشیمی آبادان	۱۱۶
تراکتور سازی ایران	۱۱۷
سیمان سپاهان	۱۱۸
آلومینیوم ایران	۱۱۹
معدنی املاح ایران	۱۲۰
فرآورده های غذایی و قند پیرانشهر	۱۲۱
صنایع خاک چینی ایران	۱۲۲
فنر سازی زر	۱۲۳
سرمایه گذاری صنایع شیمیایی ایران	۱۲۴
البرز دارو	۱۲۵
صنایع ریخته گری ایران	۱۲۶
رادیاتور ایران	۱۲۷
تولید مواد اولیه الیاف مصنوعی	۱۲۸
پلی اکریل ایران	۱۲۹
گروه تولیدی مهram	۱۳۰
فنر سازی خاور	۱۳۱
کارخانجات کمک فنر ایندامین سایپا	۱۳۲
ایرکا پارت صنعت (کاربراتور ایران)	۱۳۳
گروه صنعتی بوتان	۱۳۴
معادن بافق	۱۳۵
شکر	۱۳۶
صنایع شیمیایی سینا	۱۳۷
گروه صنعتی بارز (مجتمع صنایع لاستیک کرمان سابق)	۱۳۸
سیمان قاین	۱۳۹
صنایع کاغذ سازی کاوه	۱۴۰
آهنگری تراکتور سازی ایران	۱۴۱
قند اصفهان	۱۴۲
شهد	۱۴۳
کالسیمین	۱۴۴

فروسیلیس ایران	۱۴۵
لابراتوار داروسازی دکتر عبیدی	۱۴۶
ریخته گری تراکتورسازی ایران	۱۴۷
سرمایه گذاری توسعه معادن و فلزات	۱۴۸
پتروشیمی خارک	۱۴۹
قند قزوین	۱۵۰
زامیاد	۱۵۱
پتروشیمی شازند (پتروشیمی اراک سابق)	۱۵۲
فرآورده های تزریقی ایران	۱۵۳
دوده صنعتی پارس	۱۵۴
صنایع آذرب	۱۵۵
صنایع کاشی و سرامیک سینا(صنایع کاشی و سرامیک ساوه)	۱۵۶
پارس خودرو (جنرال موتورز ایران سابق)	۱۵۷
بهنوش ایران	۱۵۸
معدنی دماوند	۱۵۹
صنایع شیمیایی فارس	۱۶۰
فرآورده های نسوز پارس	۱۶۱
گلوکوزان	۱۶۲
داروسازی اکسیر	۱۶۳
ملی سرب و روی ایران	۱۶۴
کاشی تکسرام	۱۶۵
داده پردازی ایران	۱۶۶
کشاورزی و دامپروری مگسال	۱۶۷
توسعه معادن روی ایران	۱۶۸
گلنتاش	۱۶۹
سایپا آذین	۱۷۰
گروه صنعتی سپاهان	۱۷۱
داروسازی زهراوی	۱۷۲
سالمین	۱۷۳

ایران دارو	۱۷۴
فرآوری مواد معدنی ایران	۱۷۵
سامان گستر اصفهان	۱۷۶
ماشین سازی نیرو محرکه	۱۷۷
سرمایه گذاری توکا فولاد	۱۷۸
کارخانجات داروپخش	۱۷۹
تولید مواد اولیه داروپخش	۱۸۰
شیمی دارویی داروپخش	۱۸۱
سیمان شاهرود	۱۸۲
کنتورسازی ایران	۱۸۳
معادن منگنز ایران	۱۸۴
پارس سویچ	۱۸۵
سیمان دورود	۱۸۶
خدمات انفورماتیک	۱۸۷
شیر پاستوریزه پگاه اصفهان	۱۸۸
فرآورده های نسوز آذر	۱۸۹
سیمان هگمتان	۱۹۰
بانک کارآفرین	۱۹۱
صنایع جوشکاب یزد	۱۹۲
سیمان بهبهان	۱۹۳
نیروکلر	۱۹۴
سیمان خاش	۱۹۵
حمل و نقل پتروشیمی	۱۹۶
سیمان کارون	۱۹۷
ایران یاسا تایر و رابر	۱۹۸
معدنی و صنعتی چادرملو	۱۹۹
موتورسازان تراکتورسازی ایران	۲۰۰
سیمان اصفهان	۲۰۱
فولاد کاویان	۲۰۲

سیمان اردبیل و آهک آذرشهر	۲۰۳
سیمان ایلام	۲۰۴
سرمایه گذاری توسعه شهری توس گستر	۲۰۵
گسترش صنایع و خدمات کشاورزی	۲۰۶
سرمایه گذاری توسعه آذربایجان	۲۰۷
سیمان بجنورد	۲۰۸
نیرو ترانس	۲۰۹
داروسازی روز دارو	۲۱۰
بانک اقتصاد نوین	۲۱۱
مهندسی تکنوتار	۲۱۲
الکترونیک خودرو شرق	۲۱۳
رینگ سازی مشهد	۲۱۴
مهرکام پارس	۲۱۵
سیمان هرمزگان	۲۱۶
عمران و توسعه فارس	۲۱۷
ذغال سنگ نگین طبس	۲۱۸
باما	۲۱۹
کابل های مخابراتی شهید قندی	۲۲۰
شیر پاستوریزه پگاه آذربایجان غربی	۲۲۱
بازرسی فنی و کنترل خوردگی تکین کوی	۲۲۲
تولیدی گرانیات بهسرام	۲۲۳
سرامیکهای صنعتی اردکان	۲۲۴
حمل و نقل توکا	۲۲۵
سایپا شیشه	۲۲۶
فولاد امیرکبیر کاشان (صنایع گالوانیزه فجر سپاهان)	۲۲۷
سنگ آهن گل گهر	۲۲۸
لیزینگ ایران	۲۲۹
لبنیات کالبر	۲۳۰
سیمان فارس	۲۳۱

بانک پارسیان	۲۳۲
کشت و صنعت پیاذر	۲۳۳
خدمات دریایی تایید واتر خاور میانه	۲۳۴
مجتمع های توریستی و رفاهی آبادگران ایران	۲۳۵
سازه پویش	۲۳۶
سیمان داراب	۲۳۷
نوسازی و ساختمان تهران	۲۳۸
کارخانجات تولیدی شیشه دارویی رازی	۲۳۹
پتروشیمی شیراز	۲۴۰
بین المللی توسعه ساختمان	۲۴۱
مهندسی نصیرماشین	۲۴۲
آلومراد	۲۴۳
لیزینگ صنعت و معدن	۲۴۴
شیر پاستوریزه پگاه خراسان	۲۴۵
سخت آژند	۲۴۶
گروه مپنا	۲۴۷
تولید محور خودرو	۲۴۸
سیمان سفید نی ریز	۲۴۹
لیزینگ خودرو غدیر	۲۵۰
رایان سایپا	۲۵۱
ایران ارقام	۲۵۲
سرمایه گذاری شاهد	۲۵۳
گسترش سرمایه گذاری ایران خودرو	۲۵۴
ملی صنایع مس ایران	۲۵۵
فولاد مبارکه اصفهان	۲۵۶
صنایع سیمان دشتستان	۲۵۷
فولاد خوزستان	۲۵۸
کشتیرانی جمهوری اسلامی ایران	۲۵۹
بانک پاسارگاد	۲۶۰

پتروشیمی فن آوران	۲۶۱
بانک سینا (مؤسسه مالی و اعتباری سینای سابق و مؤسسه مالی و اعتباری بنیاد اسبق)	۲۶۲
مجتمع فولاد خراسان	۲۶۳
سیمان کردستان	۲۶۴
پالایش نفت تبریز	۲۶۵
پالایش نفت اصفهان	۲۶۶
مخابرات ایران	۲۶۷
بانک ملت	۲۶۸
حفاری شمال	۲۶۹
بانک صادرات ایران	۲۷۰
بانک تجارت	۲۷۱
سیمان فارس نو	۲۷۲
پست بانک ایران	۲۷۳
بیمه البرز	۲۷۴
بیمه دانا	۲۷۵
بیمه آسیا	۲۷۶
پالایش نفت بندر عباس	۲۷۷
فولاد آلیاژی ایران	۲۷۸
بانک انصار	۲۷۹
بیمه ملت	۲۸۰
تجارت الکترونیک پارسیان	۲۸۱
بیمه پارسیان	۲۸۲
پتروشیمی پردیس	۲۸۳
حمل و نقل بین‌المللی خلیج فارس	۲۸۴
صنایع پتروشیمی کرمانشاه	۲۸۵
کارت اعتباری ایران کیش	۲۸۶
پتروشیمی فجر	۲۸۷
سرمایه گذاری و توسعه صنایع سیمان (سیدکو)	۲۸۸
سرمایه گذاری اعتبار ایران (دوچرخه و موتورسیکلت سازی ایران)	۲۸۹

۲۹۰	سرمایه گذاری ملی ایران
۲۹۱	گروه صنایع پمپ سازی ایران
۲۹۲	سرمایه گذاری ملت
۲۹۳	سرمایه گذاری گروه توسعه ملی (سرمایه گذاری بانک ملی ایران)
۲۹۴	سرمایه گذاری غدیر (سرمایه گذاری بانک صادرات سابق)
۲۹۵	سرمایه گذاری ساختمان ایران
۲۹۶	سرمایه گذاری صنعت و معدن
۲۹۷	سرمایه گذاری صنعت بیمه
۲۹۸	سرمایه گذاری توسعه صنعتی ایران
۲۹۹	سرمایه گذاری پردیس (عایق پلاستیک سابق)
۳۰۰	سرمایه گذاری صندوق بازنشستگی کشوری
۳۰۱	گروه دارویی سبحان
۳۰۲	سرمایه گذاری صنعت نفت
۳۰۳	سرمایه گذاری بوعلی
۳۰۴	گروه سرمایه گذاری مسکن (سرمایه گذاری مسکن)
۳۰۵	سرمایه گذاری گروه صنایع بهشهر ایران
۳۰۶	سرمایه گذاری نیرو
۳۰۷	سرمایه گذاری بهمن
۳۰۸	سرمایه گذاری آتیه دماوند
۳۰۹	سرمایه گذاری توسعه ملی
۳۱۰	گروه مدیریت سرمایه گذاری امید
۳۱۱	سرمایه گذاری خوارزمی
۳۱۲	سرمایه گذاری صندوق بازنشستگی کارکنان بانک ها
۳۱۳	گسترش نفت و گاز پارسیان
۳۱۴	صنایع پتروشیمی خلیج فارس

فهرست شرکت‌ها ، تعاونی‌ها و نهادهای مالی سهامی عام پذیرفته شده نزد فرا بورس

۱	صنایع بهداشتی سائنا
۲	سرمایه گذاری مسکن جنوب
۳	صنعتی و شیمیایی رنگین
۴	ایران گچ
۵	پشمبافی توس
۶	گروه صنعتی سدید
۷	کشتیرانی دریای خزر
۸	آهن فولاد ارفع
۹	شیر پاستوریزه پگاه آذربایجان شرقی
۱۰	بیمه اتکایی امین
۱۱	تولید نیروی برق دماوند
۱۲	توکا رنگ فولاد سپاهان
۱۳	شیشه قزوین
۱۴	صنایع بسته بندی ایران
۱۵	آلومتک
۱۶	تولیدی پلاستیک شاهین
۱۷	پلاستیران
۱۸	پرمیت
۱۹	ایرانیت
۲۰	بسته بندی پارس
۲۱	صنایع بسته بندی مشهد
۲۲	کارتن مشهد
۲۳	تولیدی و صنعتی آبگینه
۲۴	آذریت
۲۵	ایتالران
۲۶	جوش و اکسیژن ایران
۲۷	سولیران
۲۸	گسترش صنایع پیام (کارخانجات صنعتی پیام سابق)

کارخانجات لوازم خانگی پارس	۲۹
تهران شیمی	۳۰
صنعتی ناب	۳۱
کابل باختر	۳۲
کارخانجات کابلسازی تک	۳۳
کارخانه های صنعتی آزمایش	۳۴
کیوان	۳۵
تولی پرس	۳۶
فرآورده های غذایی و قند تربت جام	۳۷
کارخانجات کابلسازی ایران	۳۸
صنعتی دریایی ایران (صدرا)	۳۹
نئوپان ۲۲ بهمن	۴۰
ورزیران	۴۱
هنکل پاک وش(پاک وش سابق)	۴۲
فارسیت اهواز	۴۳
تولیدی جام جهان نما	۴۴
داروسازی تهران دارو	۴۵
ساختمان اصفهان	۴۶
تولیدی گاز لوله	۴۷
ماشین آلات صنعتی تراکتورسازی ایران	۴۸
فارسیت دورود	۴۹
تولید تجهیزات سنگین - هپکو	۵۰
تجهیز نیروی زنگان	۵۱
لوله و تجهیزات سدید	۵۲
کارخانجات مخابراتی ایران	۵۳
مجتمع صنعتی آرتاویل تایر	۵۴
تولید سموم علف کش	۵۵
همکاران سیستم	۵۶
بورس اوراق بهادار تهران	۵۷

صنایع پتروشیمی زنجان	۵۸
بورس کالای ایران	۵۹
پتروشیمی امیرکبیر	۶۰
سرمایه‌گذاری ساختمانی اعتماد گستر	۶۱
گروه سرمایه‌گذاری صنایع و معادن فلات ایرانیان (سرمایه‌گذاری رشد، فناوری و پژوهش سابق)	۶۲
فرا توسعه سامان رشد	۶۳
عمران و سازندگی استان قزوین	۶۴
پتروشیمی ممسنی	۶۵
بیمه میهن	۶۶
کود شیمیایی و اوره لردگان (پتروشیمی لردگان)	۶۷
پتروشیمی کازرون	۶۸
فرا بورس ایران	۶۹
بیمه دی	۷۰
سپرده‌گذاری مرکزی اوراق بهادار و تسویه وجوه	۷۱
بانک شهر (موسسه مالی و اعتباری شهر سابق)	۷۲
بازرگانی و تولیدی مرجان کار	۷۳
کویر تایر	۷۴
پالایش نفت آبادان	۷۵
بیمه نوین	۷۶
بیمه اتکایی ایرانیان	۷۷
بانک آینده (تات)	۷۸
بانک دی	۷۹
پتروشیمی فسا	۸۰
پتروشیمی چهرم	۸۱
پتروشیمی داراب	۸۲
صنایع پتروشیمی دهدشت	۸۳
خدمات مهندسی ساختمان و تأسیسات راه آهن	۸۴
مجتمع سیمان غرب آسیا	۸۵
لیزینگ ایرانیان	۸۶

مهندسی روان فن آور	۸۷
گروه سرمایه گذاری میراث فرهنگی (سرمایه گذاری میراث فرهنگی و گردشگری ایران)	۸۸
نیرو سرمایه	۸۹
موسسه اعتباری توسعه	۹۰
بانک حکمت ایرانیان (موسسه مالی و اعتباری ایرانیان سابق)	۹۱
عمران و توسعه شاهد	۹۲
سرمایه گذاری پارس آریان	۹۳
بیمه کوثر	۹۴
بنیان دیزل	۹۵
بانک گردشگری	۹۶
بانک الکترونیکی آراین	۹۷
ارتباطات سیار ایران	۹۸
سیمان لار سبزوار	۹۹
کیمیاگران سامان سبزوار	۱۰۰
سبحان دارو	۱۰۱
سرمایه گذاری چشم انداز توسعه شمال	۱۰۲
صنایع فولاد آلیاژی یزد	۱۰۳
بانک ایران زمین	۱۰۴
پالایش نفت امام خمینی شازند	۱۰۵
بیمه ما	۱۰۶
اعتباری ملل	۱۰۷
بانک سرمایه	۱۰۸
بازرگانی و صنعتی آینده سازان بهشت پارس	۱۰۹
شهرسازی و خانه سازی باغ میشه	۱۱۰
بانک سامان	۱۱۱
فن آوا	۱۱۲
پتروشیمی زاگرس	۱۱۳
توسعه بازرگانی آهن و فولاد میلاد	۱۱۴
افرانت	۱۱۵

آ.س.پ	۱۱۶
بیمه توسعه	۱۱۷
بانک قوامین	۱۱۸
کاشی صدف سرام استقلال آباده	۱۱۹
سرمایه گذاری مسکن شمال شرق	۱۲۰
صنعتی مینو	۱۲۱
سیمان مجد خواف	۱۲۲
پارس مسکن تهران(سرمایه گذاری مسکن تهران)	۱۲۳
بیمه آرمان	۱۲۴
مجتمع معادن مس تکنار	۱۲۵
بیمه سامان	۱۲۶
ذوب آهن اصفهان	۱۲۷
رهشاد سپاهان	۱۲۸
پتروشیمی مارون	۱۲۹
بازرسی مهندسی و صنعتی ایران	۱۳۰
زرین معدن آسیا	۱۳۱
پتروشیمی جم	۱۳۲
بیمه پاسارگاد	۱۳۳
توسعه و عمران بروجرد	۱۳۴
تولیدی قند شیروان، قوچان و بجنورد	۱۳۵
صنایع پتروشیمی تخت جمشید	۱۳۶
فرآورده های غذایی و قند چهارمحال	۱۳۷
کیسون	۱۳۸
نفت پاسارگاد	۱۳۹
پالایش نفت تهران	۱۴۰
خدمات دریایی و کشتیرانی خط دریا بندر	۱۴۱
شوکو پارس	۱۴۲
بیمه رازی	۱۴۳
پالایش نفت شیراز	۱۴۴

کشتیرانی آریا	۱۴۵
سیمان ممتازان کرمان	۱۴۶
مجتمع های گردشگری و امور رفاهی کارگزاران پارس	۱۴۷
سیمان لارستان	۱۴۸
سیمان آباده	۱۴۹
لیزینگ رازی	۱۵۰
سیمان باقران	۱۵۱
شیرین دارو	۱۵۲
تهیه و تولید خاک نسوز استقلال آباده	۱۵۳
سرمایه گذاری توسعه و عمران اردبیل	۱۵۴
فروشگاههای زنجیره ای دیاکو ایرانیان	۱۵۵
صنعتی و معدنی شمال شرق شاهرود	۱۵۶
صنعت روی زنگان	۱۵۷
احیاء صنایع خراسان	۱۵۸
بانک قرض الحسنه رسالت	۱۵۹
توکا ریل	۱۶۰
بین المللی ساروج بوشهر	۱۶۱
الحاوی	۱۶۲
تامین مواد اولیه فولاد صبانور	۱۶۳
سرمایه گذاری نظام مهندسی ایران	۱۶۴
کارخانجات پشمبافی افشار	۱۶۵
گسترش تجارت و سرمایه ایرانیان	۱۶۶
کارخانجات تولیدی پمپ پارس	۱۶۷
پتروشیمی گلستان	۱۶۸
پالایش نفت لاوان	۱۶۹
قند بیستون	۱۷۰
بیمه کارآفرین	۱۷۱
بورس انرژی	۱۷۲
سرمایه گذاری ارزش آفرینان	۱۷۳

سرمایه گذاری مسکن شمالغرب	۱۷۴
بیمه حافظ	۱۷۵
مجتمعهای توریستی و رفاهی آبادگران ایران کیش	۱۷۶
صنایع تولیدی اشتاد ایران	۱۷۷
لیزینگ آریادانا	۱۷۸
خدمات فنی فولاد یزد	۱۷۹
سرمایه گذاری فنی و مهندسی مشانیر	۱۸۰
بیمه سینا	۱۸۱
بانک خاورمیانه	۱۸۲
ریسندگی و بافندگی خاتم بافت مشکنان اصفهان	۱۸۳
فولاد افزا سپاهان	۱۸۴
سرمایه گذاری ساختمانی بین المللی نام آوران مهندسی	۱۸۵
مالیبل سایپا	۱۸۶
توسعه سرمایه گذاری کشاورزی آرین توسکا	۱۸۷
بیمه تعاون	۱۸۸
پتروشیمی خراسان	۱۸۹
ماسه ریخته گری چیروک	۱۹۰
نفت ایرانول	۱۹۱
پخش البرز	۱۹۲
داروسازی تولید دارو	۱۹۳
مالی و اعتباری کوثر مرکزی	۱۹۴
شرکت کشت و صنعت آبشیرین	۱۹۵
توسعه خدمات دریایی و بندری سینا	۱۹۶
سرمایه گذاری مس سرچشمه	۱۹۷
سرمایه گذاری کشاورزی ایران	۱۹۸
کشت و صنعت جوین	۱۹۹
پیچک	۲۰۰
بانک آینده	۲۰۱
نفت سپاهان	۲۰۲

بیمه سرمد	۲۰۳
توسعه فناوری اطلاعات خوارزمی	۲۰۴
صنعتی بهپاک	۲۰۵
صنایع غذایی مینو شرق	۲۰۶
سرمایه گذاری توسعه گوهران امید	۲۰۷
موسسه اعتباری نور	۲۰۸
مدیریت انرژی امید تابان هور	۲۰۹
چرم مشهد	۲۱۰
نورد و لوله اهواز	۲۱۱
دارو سازی شهید قاضی	۲۱۲
کشت و صنعت شهداب ناب خراسان	۲۱۳
دامداری تلیسه نمونه	۲۱۴
پاکدیس	۲۱۵
گروه صنایع کاغذ پارس	۲۱۶
سرمایه گذاری مسکن الوند	۲۱۷
داروسازی سبحان انکولوژی	۲۱۸
تولید نیروی جنوب غرب صبا	۲۱۹
ریل پرداز سیر	۲۲۰
تولید برق ماه تاب کهنوج	۲۲۱
آتیه داده پرداز	۲۲۲
شیر پاستوریزه پگاه گلپایگان	۲۲۳
کشت و دام گلدشت نمونه اصفهان	۲۲۴
شیر پاستوریزه پگاه گلستان	۲۲۵
صنایع تجهیزات نفت	۲۲۶
مبین وان کیش	۲۲۷
پتروشیمی اصفهان	۲۲۸
تولید برق عسلویه مپنا	۲۲۹
فرآورده های سیمان شرق	۲۳۰
فولاد هرمزگان جنوب	۲۳۱

کی بی سی	۲۳۲
سرمایه گذاری مسکن پردیس	۲۳۳
خدمات دریایی و مهندسی کشتیرانی قشم	۲۳۴
پتروشیمی نوری (برزویه)	۲۳۵
سرمایه گذاری مسکن زاینده رود	۲۳۶
داروسازی کاسپین تأمین	۲۳۷
سرمایه گذاری توسعه و عمران زاگرس چهارمحال و بختیاری	۲۳۸
بهمن لیزینگ	۲۳۹
تأمین مسکن جوانان	۲۴۰
قاسم ایران	۲۴۱
پتروشیمی بوعلی سینا	۲۴۲
شیر پاستوریزه پگاه فارس	۲۴۳
بهمن دیزل	۲۴۴
آلومینیوم پارس	۲۴۵
تولید مواد اولیه دارویی البرز بالک	۲۴۶
اقتصادی و خودکفایی آزادگان	۲۴۷
کشتیرانی جنوب خط ایران	۲۴۸
تابان نیرو سپاهان	۲۴۹
فرآوری ذغال سنگ پروده طبس	۲۵۰
تولیدی و خدمات صنایع نسوز توکا	۲۵۱
بانک مهر اقتصاد	۲۵۲
صنعتی و معدنی کیمیای زنجان گستران	۲۵۳
مواد ویژه لیا	۲۵۴
مهندسی مرآت فولاد	۲۵۵
کشتیرانی والفجر	۲۵۶
ایران ترانسفو ری	۲۵۷
سرمایه گذاری پویا	۲۵۸
سرمایه گذاری صنعت تجارت ساختمان اعتماد	۲۵۹
توسعه حمل و نقل ریلی پارسیان	۲۶۰

ریل سیر کوثر	۲۶۱
مجتمع پترو صنعت گامرون	۲۶۲
سرمایه‌گذاری استان اصفهان	۲۶۳
سرمایه‌گذاری اقتصاد نوین	۲۶۴
مادر تخصصی (هلدینگ) توسعه معادن و صنایع معدنی خاورمیانه	۲۶۵
ارزش آفرینان پاسارگاد	۲۶۶
سرمایه‌گذاری معیار صنعت پارس	۲۶۷
سرمایه‌گذاری نیروگاهی ایران-سنا	۲۶۸
گروه پتروشیمی سرمایه‌گذاری ایرانیان	۲۶۹
گسترش سرمایه‌گذاری ایرانیان	۲۷۰
سرمایه‌گذاری استان کردستان	۲۷۱
سرمایه‌گذاری استان قم	۲۷۲
سرمایه‌گذاری استان گلستان	۲۷۳
سرمایه‌گذاری استان مرکزی	۲۷۴
سرمایه‌گذاری استان اردبیل	۲۷۵
سرمایه‌گذاری استان زنجان	۲۷۶
سرمایه‌گذاری استان آذربایجان شرقی	۲۷۷
سرمایه‌گذاری استان خوزستان	۲۷۸
گروه سرمایه‌گذاری بانک مسکن (مدیریت سرمایه‌گذاری بانک مسکن)	۲۷۹
سرمایه‌گذاری توسعه و عمران استان کرمان	۲۸۰
سرمایه‌گذاری استان یزد	۲۸۱
سرمایه‌گذاری استان گیلان	۲۸۲
سرمایه‌گذاری استان خراسان جنوبی	۲۸۳
تکادو	۲۸۴
سرمایه‌گذاری استان سیستان و بلوچستان	۲۸۵
سرمایه‌گذاری تدبیرگران فارس و خوزستان	۲۸۶
سرمایه‌گذاری ساختمان نوین	۲۸۷
سرمایه‌گذاری وثوق امین	۲۸۸
سرمایه‌گذاری استان فارس	۲۸۹

سرمایه گذاری استان آذربایجان غربی	۲۹۰
مجتمع صنایع و معادن احیاء سپاهان	۲۹۱
سرمایه گذاری استان بوشهر	۲۹۲
سرمایه گذاری اعتماد جم	۲۹۳
سرمایه گذاری جامی	۲۹۴
سرمایه گذاری کوه نور	۲۹۵
سرمایه گذاری نفت و گاز و پتروشیمی تامین	۲۹۶
سرمایه گذاری ارس صبا	۲۹۷
توسعه سرمایه گذاری کامیار(هلدینگ گروه صنعتی آردل سابق)	۲۹۸
سرمایه گذاری استان خراسان شمالی	۲۹۹
سرمایه گذاری سبحان	۳۰۰

فهرست شرکت‌ها ، تعاونی‌ها و نهادهای مالی سهامی عام صرفاً ثبت شده نزد سازمان بورس

۱	سرمایه گذاری استان ایلام
۲	سرمایه گذاری استان هرمزگان
۳	توسعه بین المللی صنعت گردشگری پدیده شانديز
۴	شیشه سازی مینا
۵	سرمایه گذاری و توسعه خوزستان
۶	سیمان خوزستان
۷	تولید خودرو سایپا کاشان
۸	گروه توسعه مالی مهر آیندگان
۹	توسعه و عمران شهرستان نائین
۱۰	کارخانجات نساجی خوی
۱۱	نخريسي و نساجی خسروی خراسان
۱۲	عایق های الکتریکی پارس
۱۳	گسترش صنایع انرژی آذرباب
۱۴	موسسه اعتباری آرمان ایرانیان
۱۵	تولید کاشی و سرامیک نگار گستر جلگه
۱۶	مجتمع ترابری رهنورد
۱۷	ویتانا
۱۸	سرمایه گذاری کارکنان صنعت برق در منطقه زنجان و قزوین
۱۹	بیمه تجارت نو
۲۰	اقتصادی نگین گردشگری ایرانیان
۲۱	قند تربت حیدریه
۲۲	نوش پونه مشهد
۲۳	عطرین نخ قم
۲۴	سرمایه گذاری استان همدان
۲۵	فروشگاه های زنجیره ای رفاه
۲۶	چینی کرد
۲۷	گروه سروش یاران
۲۸	سرمایه گذاری تأمین اجتماعی

سرمایه گذاری صنایع برق و آب صبا	۲۹
گروه سرمایه گذاری توسعه صنعت البرز(سرمایه گذاری توسعه صنعت البرز)	۳۰
سرمایه گذاری دانایان پارس	۳۱
سرمایه گذاری کشتیرانی جمهوری اسلامی ایران	۳۲
گروه مالی مهر اقتصاد (گروه سرمایه گذاری تجلی سامانه)	۳۳
سرمایه گذاری آتیه اندیشان مس	۳۴
سرمایه گذاری صدر تامین	۳۵
سرمایه گذاری هامون سپاهان	۳۶
سرمایه گذاری عدالت استان مازندارن	۳۷
گروه مالی ملت	۳۸
سرمایه گذاری تبار ثامن	۳۹
سرمایه گذاری سیمان تأمین	۴۰
سرمایه گذاری صبا تأمین	۴۱
توسعه سرمایه و صنعت غدیر	۴۲
سرمایه گذاری صنایع ایران	۴۳
سرمایه گذاری هامون شمال	۴۴
سرمایه گذاری سهام عدالت استان کرمان	۴۵
سرمایه گذاری و توسعه صنعتی نیوان ابتکار	۴۶
سرمایه گذاری توسعه اعتماد	۴۷
سرمایه گذاری سامانه استراتوس	۴۸
سرمایه گذاری ایساتیس پویا	۴۹
سرمایه گذاری استان چهار محال و بختیاری	۵۰
سیمان خرم آباد	۵۱
قند ارومیه	۵۲

فهرست تشکل‌های زیر مجموعه اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران^۱

۱. انجمن تولیدکنندگان شیرآلات بهداشتی
۲. انجمن صنعت پتروشیمی
۳. انجمن سرمایه‌گذاران مناطق نمونه گردشگری ایران
۴. انجمن شرکت‌های زنجیره‌ای گوشت مرغ
۵. انجمن صادرکنندگان صنایع دستی ایران
۶. انجمن تولیدکنندگان روغن زیتون و زیتون شور ایران
۷. انجمن صنایع گل‌کوز، نشاسته و مشتقات
۸. انجمن تولیدکنندگان و فن‌آوران صنعتی ساختمان
۹. انجمن واردکنندگان لاستیک خودرو ایران
۱۰. انجمن صادرکنندگان صنعتی، معدنی و خدمات مهندسی ایران
۱۱. انجمن شرکت‌های هواپیمائی
۱۲. انجمن تولیدکنندگان بتن سبک اتوکلاو شده
۱۳. انجمن واردکنندگان موبایل، تبلت و لوازم جانبی
۱۴. انجمن تولیدکنندگان صادرکنندگان و واردکنندگان محصولات دخانی
۱۵. انجمن شرکت‌های صنعت آب و فاضلاب
۱۶. انجمن صادرکنندگان خدمات فنی و مهندسی ایران
۱۷. انجمن CNG کشور
۱۸. انجمن واردکنندگان کالاهای خانگی و صوتی تصویری ایران
۱۹. انجمن تولیدکنندگان ترکیبی نیرو، حرارت و برودت ایران
۲۰. انجمن صنعت بانکریگ ایران
۲۱. انجمن مجتمع‌های تجاری چند منظوره ایران
۲۲. انجمن تولیدکنندگان تخم مرغ شناسنامه دار ایران
۲۳. انجمن مهندسين پلیمر و شیمی
۲۴. انجمن شرکت‌های مهندسی و ساخت
۲۵. انجمن تولیدکنندگان شیر خشک و غذای کودک
۲۶. انجمن ملی صنایع پلاستیک و پلیمر ایران

^۱ . طبق اطلاع‌دریافتی از مدیر مرکز آمار و اطلاعات اقتصادی اتاق ایران در حال حاضر دویست تشکل در پوشش اتاق ایران قرار دارد که به زودی فهرست آنها به روز می‌شود. طبق سایت اتاق ایران قسمت درباره اتاق ایران نیز در حال حاضر ۱۸۵ تشکل ملی و ۱۷۲ تشکل استانی عضو اتاق‌ها، در عرصه تولید، خدمات، صادرات و واردات و خدمات مهندسی در قالب حدود پانزده هزار بنگاه اقتصادی فعالیت می‌کنند.

۲۷. انجمن واردکنندگان بذر اصلاح شده ایران
۲۸. انجمن تولیدکنندگان بذر ایران
۲۹. انجمن واردکنندگان فرآورده های خام دامی
۳۰. انجمن صنایع بیسکویت، شیرینی و شکلات ایران
۳۱. انجمن صنایع فرآورده های لبنی ایران
۳۲. انجمن تولیدکنندگان نرم افزار تلفن همراه
۳۳. انجمن تولیدکنندگان لوله و اتصالات پی ویسی
۳۴. انجمن پالایشگاههای روغن سازی ایران
۳۵. انجمن تولیدکنندگان ظروف یکبار مصرف
۳۶. انجمن ملی طیور ایران
۳۷. انجمن واردکنندگان کالا و تجهیزات یارانه‌ای
۳۸. انجمن واردکنندگان کاغذ، مقوا و فرآورده های سلولزی ایران
۳۹. انجمن واردکنندگان خودرو
۴۰. انجمن کشتیرانی و خدمات وابسته
۴۱. انجمن واردکنندگان مواد غذایی و آشامیدنی
۴۲. انجمن پسته ایران
۴۳. انجمن پایانه داران بنادر ایران
۴۴. انجمن واردکنندگان سم و کود ایران
۴۵. انجمن واردکنندگان برنج ایران
۴۶. انجمن وارد کنندگان فرآورده های بهداشتی، آرایشی و عطریات ایران
۴۷. انجمن ناشران دیجیتال
۴۸. انجمن ملی سیب زمینی ایران
۴۹. انجمن مدیریت کیفیت ایران
۵۰. انجمن مدیریت منابع انسانی ایران
۵۱. انجمن مدیریت سبز ایران
۵۲. انجمن مدیران صنایع ایران
۵۳. انجمن ماشین سازان صنایع غذایی ایران
۵۴. انجمن شرکت های توزیع برق
۵۵. انجمن سیلوداران ایران

۵۶. انجمن صنعت سیمان
۵۷. انجمن شرکت های حمل و نقل ریلی و خدمات وابسته
۵۸. انجمن صنعت موتور سیکلت ایران
۵۹. انجمن صنعت ریخته گری ایران
۶۰. انجمن صنایع لوازم خانگی ایران
۶۱. انجمن صنایع قندوشکر ایران
۶۲. انجمن صنایع خورشیدی ایران
۶۳. انجمن صنایع خوراک دام، طیور و آبزیان ایران
۶۴. انجمن صنایع تولیدکنندگان سموم ایران
۶۵. انجمن صنایع بازیافت فرآورده های نفت، گاز و پتروشیمی ایران
۶۶. انجمن صنایع گالوانیزه ایران
۶۷. انجمن صنایع چینی ایران
۶۸. انجمن صنایع و معادن گچ کشور
۶۹. انجمن صنایع و معادن سرب و روی ایران
۷۰. انجمن صنایع نساجی ایران
۷۱. انجمن صنایع شوینده، بهداشتی و آرایشی ایران
۷۲. انجمن شرکتهای نمایندگی خدمات صنعت بیمه کشور
۷۳. انجمن شرکتهای نمایشگاه های بین المللی ایران
۷۴. انجمن شرکتهای مهندسی و پیمانکاری نفت، گاز و پتروشیمی
۷۵. انجمن شرکتهای ساختمانی
۷۶. انجمن شرکتهای مشاور سرمایه گذاری و نظارت بر طرحها
۷۷. انجمن ملی لیزینگ ایران
۷۸. انجمن شرکت های حفاری نفت و گاز ایران
۷۹. انجمن شرکت های اتوماسیون صنعتی
۸۰. انجمن شرکت های صنعت پخش ایران
۸۱. انجمن سنگ ایران
۸۲. انجمن سرمایه گذارهای مشترک ایران و خارجی
۸۳. انجمن سازندگان قطعات و مجموعه های خودرو
۸۴. انجمن سازندگان تجهیزات صنعت نفت ایران

۸۵. انجمن سازندگان تجهیزات صنعتی ایران (ستص)
۸۶. انجمن زنبورداران و تولیدکنندگان عسل ایران
۸۷. انجمن دفاتر مشاوره شغلی و کاریابی ایران
۸۸. انجمن دفاتر خدمات مسافرت هوایی و جهانگردی ایران
۸۹. انجمن دارندگان نشان استاندارد ایران
۹۰. انجمن خدمات بین المللی سلامت
۹۱. انجمن تولیدکنندگان و واردکنندگان ماشین آلات سنگین معدنی، ساختمانی و راهسازی
۹۲. انجمن تولیدکنندگان و صادرکنندگان محصولات بیوتکنولوژی پزشکی ایران
۹۳. انجمن تولیدکنندگان و صادرکنندگان ماکارونی ایران
۹۴. انجمن تولیدکنندگان و صادرکنندگان سنگ آهن ایران
۹۵. انجمن تولیدکنندگان مستربج ایران
۹۶. انجمن تولیدکنندگان مالشعیر و مالت
۹۷. انجمن تولیدکنندگان تابلوهای برق ایران
۹۸. انجمن تولیدکنندگان اتانول ایران
۹۹. انجمن تولیدکنندگان و صادرکنندگان مولیدن
۱۰۰. انجمن تولید کنندگان و صادرکنندگان آبهای معدنی و آشامیدنی ایران
۱۰۱. انجمن تولید کنندگان فولاد ایران
۱۰۲. انجمن بهینه سازی مصرف انرژی ایران
۱۰۳. انجمن ارگانیک ایران
۱۰۴. انجمن آزمایشگاه های همکار (آزمون و کالیبراسیون)
۱۰۵. انجمن آرد سازان ایران
۱۰۶. انجمن ملی خرمای ایران
۱۰۷. انجمن صنایع پروفیل در و پنجره یو پی وی سی ایران
۱۰۸. سندیکای تولیدکنندگان تجهیزات فن آوری اطلاعات ایران
۱۰۹. سندیکای تولید کنندگان خمیر مایه ایران
۱۱۰. سندیکای تولید کنندگان سرنگ و سرسوزن ایران
۱۱۱. سندیکای تولید کنندگان لوله و پروفیل فولادی
۱۱۲. سندیکای تولید کنندگان مجموعه قطعات موتور سیکلت و دوچرخه
۱۱۳. سندیکای تولید کنندگان کاغذ و مقوای ایران

۱۱۴. سندیکای تولیدکنندگان رنگ و رزین ایران
۱۱۵. سندیکای تولیدکنندگان مواد شیمیایی، داروئی و بسته بندی داروئی
۱۱۶. سندیکای شرکتهای تولید کننده برق
۱۱۷. سندیکای صاحبان صنایع داروهای انسانی ایران
۱۱۸. سندیکای صنایع آسانسور و پله برقی ایران و خدمات وابسته
۱۱۹. سندیکای صنایع آلومینیوم ایران
۱۲۰. سندیکای صنایع کنسرو ایران
۱۲۱. سندیکای صنعت برق ایران
۱۲۲. سندیکای صنعت مخابرات ایران
۱۲۳. سندیکای تولید کنندگان و صادر کنندگان داروهای دامپزشکی ایران
۱۲۴. سندیکای تولید کنندگان مکمل های رژیمی - غذایی ایران
۱۲۵. سندیکای شرکت های شناسایی و مکان یابی رادیوئی
۱۲۶. اتحادیه تولید کنندگان و صادر کنندگان ماشین ها و ادوات کشاورزی ایران
۱۲۷. اتحادیه صنایع هوایی و فضایی ایران
۱۲۸. اتحادیه وارد کنندگان نهاده های دام و طیور ایران
۱۲۹. اتحادیه بازرگانان تجهیزات پزشکی ایران
۱۳۰. اتحادیه تولید کنندگان و صادر کنندگان سالامبور و چرم
۱۳۱. اتحادیه تولید و صادرات نساجی و پوشاک ایران
۱۳۲. اتحادیه تولید کنندگان و صادر کنندگان روغن نباتی ایران
۱۳۳. اتحادیه تولید کنندگان و صادر کنندگان محصولات معدنی ایران
۱۳۴. اتحادیه تولید کنندگان و صادر کنندگان فرش ایران
۱۳۵. اتحادیه تولیدی - صادراتی فرآورده های شیرین بیان ایران
۱۳۶. اتحادیه تولید کنندگان و صادر کنندگان نرم افزار ایران
۱۳۷. اتحادیه تولید کنندگان، بازرگانان و صنایع بسته بندی چای کشور
۱۳۸. اتحادیه حفاران غیرنفتی
۱۳۹. اتحادیه صادر کنندگان آبزیان ایران
۱۴۰. اتحادیه صادر کنندگان روده ایران
۱۴۱. اتحادیه صادر کنندگان خشکبار ایران
۱۴۲. اتحادیه صادر کنندگان صنعت چاپ

۱۴۳. اتحادیه صادرکنندگان فرآورده‌های نفت ، گاز و پترو شیمی ایران
۱۴۴. اتحادیه صادرکنندگان گیاهان دارویی و فرآورده های غذایی ایران
۱۴۵. اتحادیه مالکان کشتی
۱۴۶. اتحادیه وارد کنندگان دارو
۱۴۷. اتحادیه وارد کنندگان مکمل های رژیمی، غذایی، ویتامینی و گیاهی
۱۴۸. اتحادیه تولیدکنندگان و صادرکنندگان طلا ، جواهر و نقره و سنگهای قیمتی ایران
۱۴۹. اتحادیه تولیدکنندگان وصادرکنندگان انواع چیپس وفرآورده های حجیم شده بر پایه ذرت
۱۵۰. اتحادیه تولیدکنندگان وصادرکنندگان مبلمان ایران
۱۵۱. اتحادیه تولیدکنندگان وصادرکنندگان نان ایران
۱۵۲. اتحادیه تولیدکنندگان وصادرکنندگان چرم مصنوعی ایران
۱۵۳. اتحادیه شرکتهای فنی مهندسی حفاظت الکترونیک وشبکه های ایمنی
۱۵۴. اتحادیه شرکتهای ویدئورسانه(سینمای خانگی) ایران
۱۵۵. اتحادیه صادرکنندگان تجهیزات پزشکی ایران
۱۵۶. اتحادیه صادرکنندگان فرآورده های صنایع و معادن سرب و روی
۱۵۷. اتحادیه صنایع بازیافت ایران
۱۵۸. اتحادیه صنایع لوح های فشرده ایران
۱۵۹. اتحادیه ملی محصولات کشاورزی ایران
۱۶۰. فدراسیون صنعت آب ایران
۱۶۱. فدراسیون واردات ایران
۱۶۲. فدراسیون اقتصاد سلامت ایران
۱۶۳. جامعه مدیران و متخصصین صنعت کفش ایران
۱۶۴. ایران برای فردا - مجمع تولید و صادرات
۱۶۵. جامعه ممیزی و بازرسی ایران
۱۶۶. خانه معدن ایران
۱۶۷. شورای ملی زعفران ایران
۱۶۸. شورای ملی زیتون ایران
۱۶۹. شورای ملی مبلمان و دکوراسیون ایران و صنایع وابسته
۱۷۰. شورای ملی نخود
۱۷۱. فدراسیون حمل و نقل و لجستیک ایران

۱۷۲. فدراسیون صادرات انرژی و صنایع وابسته ایران
۱۷۳. فدراسیون فناوری اطلاعات و ارتباطات ایران
۱۷۴. مجمع تشکل های دانش بنیان
۱۷۵. کانون انجمنهای صنایع غذایی ایران
۱۷۶. کانون ملی زنان بازرگان ایران
۱۷۷. کانون شبکه مشاوران مدیریت و مهندسی ایران
۱۷۸. کنفدراسیون (مجمع) صادرات ایران
۱۷۹. گروه واردکنندگان و نمایندگان شرکت های خارجی (مجمع واردات)

فهرست منابع

- ۱ - سیستم حساب‌های ملی ۲۰۰۸
- ۲ - تعیین نقش دولت در اقتصاد کشور با استفاده از جداول داده ستانده - پژوهشکده آمار
- ۳ - حساب‌های اقماری بخش تعاون - مرکز آمار ایران و وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی
- ۴ - مباحث نظری و فنی آمارهای مالی بخش عمومی براساس GFS 2001 - پژوهشکده آمار
- ۵ - حساب‌های اقماری بخش تعاون - کار مشترک مرکز آمار ایران و وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی
- ۶ - آمارنامه وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی - سال ۱۳۹۳
- ۷ - سایت رسمی سازمان حسابرسی
- ۸ - سیستم حساب‌های ملی
- ۹ - طرح‌های آماری مرکز آمار ایران در سال ۱۳۹۴
- ۱۰ - سایت‌های رسمی سازمان‌ها و نهادهای عمومی و وزارتخانه‌ها

۱۱ - (<http://www.afdb.org/en/documents/publications/african-developmentreport/>)

۱۲ - (<http://www.economicdiscussion.net/essays/role-of-private-sector-in-the-economic-development-of-india/2116>)

<http://business.mapsofindia.com/sectors/private/>

۱۳ - www.afdb.org

۱۴ - <https://www.researchgate.net>

- ۱۴ - قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران
- ۱۵ - قانون برنامه پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی
- ۱۶ - لایحه برنامه ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی
- ۱۷ - سرشماری کارگاهی سال ۱۳۸۱
- ۱۸ - کارنامه اتاق ایران
- ۱۹ - سامانه الکترونیکی سازمان امور مالیاتی کشور